

**T.C.
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI**

**KÜRESELLEŞMENİN ULUS DEVLETE ETKİLERİ
VE SOMALİ KORSANLIĞI VAKASI**

Yüksek Lisans Tezi

ECE MERVE YANARDAĞ

İZMİR-2022

**T.C.
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI**

**KÜRESELLEŞMENİN ULUS DEVLETE ETKİLERİ
VE SOMALİ KORSANLIĞI VAKASI**

Yüksek Lisans Tezi

ECE MERVE YANARDAĞ

DANIŞMAN: DOÇ. DR. MAKBULE DİDEM BUHARİ GÜLMEZ

İZMİR-2022

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Küreselleşmenin Ulus Devlete Etkileri ve Somali Korsanlığı Vakası” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

06/05/2022

Ece Merve YANARDAĞ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KÜRESELLEŞMENİN ULUS DEVLETE ETKİLERİ VE SOMALİ KORSANLIĞI VAKASI

Ece Merve YANARDAĞ

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Küresel ticaretin ağırlıklı olarak sürdürüldüğü alan olarak okyanusların güvenliği günümüzde artarak önem kazanmaktadır. Buna bağlı olarak okyanus güvenliğini en çok tehdit eden unsur korsanlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma, bireylerin korsanlığa yönelmesinde ön plana çıkan nedenleri ve motivasyonları incelemekle birlikte tarihi olarak bütüncül bir yaklaşım izleyerek daha önceki literatürde net olarak cevaplanmayan bir araştırma sorusunu temel almaktadır: Küreselleşme korsanlığın doğasını nasıl dönüştürmüştür? Bu bağlamda, küreselleşmenin ulus devlete etkileri nasıl rol oynamaktadır? Bu sorulardan yola çıkarak bu tez şu soruya yanıt aramaktadır: Somali Korsanlığı küreselleşmenin getirdiği “başarısız devlet” olgusunun bir sonucu mudur? Bu tez uluslararası basında yer alan demeçleri ve uluslararası örgütlerin raporlarını inceleyerek Somali korsanlığının önceki korsanlık dönemleriyle karşılaştırmaktadır. Sonuç olarak, ulus devletin önemini koruduğunu vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Ulus Devlet, Deniz Haydutluğu, Somali Korsanlığı, Deniz Güvenliği, Radikalleşme.

ABSTRACT

Master's Thesis

The Effects of Globalization on the Nation State and the Case Of Somalia Piracy

Ece Merve YANARDAĞ

İzmir Katip Çelebi University

Graduate School of Social Sciences

Department of International Relations

The security of the oceans, as the area where global trade is predominantly carried out, is gaining increasing importance today. Accordingly, the most threatening factor to ocean security is piracy. While examining the prominent reasons and motivations for individuals to turn to piracy, this study follows a historically holistic approach and is based on a research question that has not been answered in the previous literature: How has globalization transformed the nature of piracy?". In particular, how do the effects of globalization on nation-states play a role in this context? Drawing on these questions, this thesis seeks an answer to the following question: Is Somalia piracy a consequence of the "failed state" phenomenon associated with globalization? Analyzing the interviews published in the international media and the reports of international organizations, the thesis compares the current case of Somalia piracy with previous cases of piracy and concludes that the nation state preserves its importance.

Keywords: Globalization, Nation State, Maritime Piracy, Somalia Piracy, Maritime Security, Radicalization.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜRLER.....	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. LİTERATÜR TARAMASI: KORSANLIĞIN TANIMLANMASI, TEMEL NEDENLERİ VE MODERN DÖNEMDE KORSANLIK.....	8
1.1. Korsanlığın Tanımı	8
1.2. Korsanlığın Nedenleri	15
1.3. 1990 Sonrası Korsanlığın Değişen Doğası	25

İKİNCİ BÖLÜM

2. SOMALİ KORSANLIĞI.....	32
2.1. Somali Korsanlığının Yeniden Ortaya Çıkışı: Bağlam ve Nedenler	35
2.1.1. Başarısız Devlet Faktörü	37
2.2. Korsanlığı Kolaylaştıran ve Zorlaştıran Etkenler ve Aktörler	53

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KÜRESELLEŞMENİN MODERN ULUS-DEVLETE ETKİLERİ VE KORSANLIĞIN YÜKSELİŞİ 60

- 3.1. Küreselleşme ve Ulus Devletin Sonu Tartışmaları 63
- 3.2. Küreselleşme ve Ulus Devletin Eskisi Gibi Devam Etmesi 71
- 3.3. Küreselleşme ve Ulus Devletin Dönüşümü Tartışmaları..... 73

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. KÜRESELLEŞME / MODERN ULUS DEVLET VE KORSANLIK İLİŞKİSİNİN ANALİZİ: SOMALİ KORSANLIĞI AMPİRİK VAKASI 81

- 4.1. Bireysel, Yerel, Bölgesel ve Küresel Dinamikler Bağlamında Somali Korsanlığı ve Küreselleşme 83
 - 4.1.1. Bireysel Dinamikler 83
 - 4.1.2. Yerel / Bölgesel Dinamikler..... 88
 - 4.1.3. Küresel Dinamikler 93
- 4.2. Uluslararası Toplumun Somali Korsanlığını Bitirmeye Yönelik İzlediği Yollar ve Küreselleşme..... 98
 - 4.2.1. 2013 Sonrası Somali Korsanlığının Azalmasında Uluslararası Deniz Kuvvetlerinin Rolü ve Küreselleşme 106
 - 4.2.2. Somali Korsanlığına Karşı Geliştirilen Diplomatik Girişimler 113
 - 4.2.3. Somali Korsanlığına Karşı Yerel İstikrarın, Barışın, Güvenliğin ve Dayanıklılığın Tahsis Edilmesine Yönelik Atılan Adımlar 117

SONUÇ VE ÇIKARIMLAR 129

KAYNAKÇA 139

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BM	: Birleşmiş Milletler
BRCiS	: Building Resilient Communities in Somalia
ICC	: Uluslararası Ticaret Odası
IMB	: Uluslararası Denizcilik Bürosu
IMF	: Uluslararası Para Fonu
IMO	: Uluslararası Denizcilik Örgütü
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
UNICEF	: BM Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu
FAO	: BM Gıda ve Tarım Örgütü
EU NAVFOR	: AB Somali Deniz Kuvvetleri
BMDHS	: BM Deniz Hukuku Sözleşmesi
UNDP	: BM Kalkınma Programı
UNPOS	: BM Somali Siyasi Bürosu
OECD	: Ekonomik ve Kalkınma İş birliği Örgütü
UNSC	: BM Güvenlik Konseyi
ProAct	: Pro-resilience Action
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
HIPC	: IMF Ağır Borçlu Yoksul Ülkeler Programı
ReCAAP	: Asya'da Gemilere Karşı Korsanlık ve Silahlı Soygunla Mücadeleye İlişkin Bölgesel İş birliği Anlaşması
MSCHOA	: Afrika Deniz Güvenlik Merkezi
PMPF	: Puntland Deniz Polis Gücü
AMISOM	: Afrika Birliği Somali Misyonu
SAARPSO	: Güney Asya ve Afrika Bölgesel Liman İstikrar Kooperatifi

IONS	: Hint Okyanusu Donanması Sempozyumu
MNCs	: Çok Uluslu Şirketler
NGOs	: Hükümet dışı Kuruluşlar
TNCs	: Ulus Ötesi Şirketler
IGOs	: Hükümetler Arası Kuruluşlar
Ios	: Uluslararası Kuruluşlar
BAE	: Birleşik Arap Emirlikleri
CMF	: Birleşik Deniz Kuvvetleri
CTF	: Birleşik Görev Gücü
SO	: Somali Federal Cumhuriyeti

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜRLER

Eşi benzeri olmayan bir küresel pandemi dönemine rastlayan bu çalışma uzun süren, yoğun, zahmetli ancak bir o kadar da öğretici ve özverili bir araştırma sürecinin sonunda şekillenmiştir. Bu zorlu ve yoğun süreçte vazgeçme noktasına gelmişken çok değerli akademik bilgilerini benimle paylaşmasının yanı sıra bu özgün konu üzerinde çalışmamda bana ilham olan; moral, motivasyon ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyip kıymetli zamanını her yaşadığım zorlukta bana ayırarak destek olan; özverili ve çok yetkin bir rehber olmanın yanı sıra çok değerli dostluğunu da kazanma onuruna eriştiğim, akademik hayatımı adeta kurtaran ve gelecekteki mesleki hayatım için bana yol haritası oluşturan çok sevgili hocam Dr. Mehmet Evren Eken'e teşekkürü bir borç biliyorum. Aynı şekilde araştırmalarımda ne zaman tıkanıp akademik literatüre yönlendirme konusunda bana her zaman çok geniş bir perspektif sunan, akademik açıdan değerli ve literatüre katkı sağlayan bir çalışma ortaya koyabilmem için elinden gelenden fazlasını sağlayan ve kendisine ne zaman danışsam samimiyetini, bilgisini ve anlayışını benden asla esirgemeyen, çalışmamı kolaylaştırmak için her zaman yapıcı bir tutum izleyen ve danışman hoca statüsünü hakkıyla yerine getiren, kendime akademik hayatta bir idol olarak örnek olarak aldığım Doç. Dr. Makbule Didem Buhari Gülmez'e derin minnetimi ve teşekkürlerimi sunmaktan onur duyuyorum. Tez çalışmamın yanı sıra alana dair vizyonumu genişleterek bana çok geniş bir literatürün kapılarını açan, öğrencilerine yılmadan ışık tutarak motivasyonumuzu zirveye taşıyan ve yüksek lisans dönemimde bana kattığı her bir bilgi için kendisine hayatım boyunca minnettar kalacağım Doç. Dr. Seçkin Barış Gülmez'e en içten teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Son olarak motivasyonumu ne zaman kaybetsem desteği, özverisi, sonsuz anlayışı ve dostluğuyla yanımda olmaktan asla vazgeçmeyen, başaracağıma olan inancıyla kendime inancımı kaybettiğimde dahi beni destekleyen, motive eden ve alanıma olan derin saygısı ve ilgisiyle çalışmalarımı her zaman değerli kılan ve teknik desteğini esirgemedi bu çalışmayı eksiksiz hale getirmemi sağlayan Süleyman Bilgin'e sabrı, sevgisi ve desteği için teşekkürlerimi sunarım. Aynı zamanda anlayışları ve maddi – manevi destekleriyle hayatımın her aşamasında arkamda durup beni bir adım ileriye taşıyan aileme sonsuz minnettarlığımıla teşekkür ederim.

Ece Merve YANARDAĞ

İzmir-2022

GİRİŞ

Gündelik yaşamın hemen her alanında kullanılan, gıdadan tekstile, sanayiden güvenlik sektörüne kadar uzanan ve artık vazgeçilmez bir ihtiyaç halini almış tüm ürünlerin ve üretim aşamalarında gerekli malların tedarikini sağlayan bugünkü dünya ticareti, yüzde yetmiş beşten daha büyük bir oranda okyanus ve deniz taşımacılığı üzerinden yürütülmektedir. Küreselleşmenin de etkisiyle yalnızca tek bir ürünün üretim aşamalarında bile farklı parçalar dünyanın farklı yerlerinden tedarik edilmekte, hatta bir ürün çok farklı ülkelerdeki uzman ve işçilerin elinden geçerek nihai halini almakta ve tüm bu aşamalarda okyanuslar birinci ticaret rotası olarak kullanılmaktadır. Bazı tahminlere göre, 30 yıl öncesine kıyaslandığında okyanuslarda düzenli sefer yapan gemilerin sayısı dört ile altı kat artmış durumdadır. Uzaydan, kırmızı, turuncu ve sarıyla işaretlenmiş yüksek yoğunluklu nakliye rotalarının olduğu bir dünya haritasına bakılacak olursa, Güney Çin Denizi, Akdeniz boyunca kırmızı kuşaklar, Süveyş ve Panama Kanalları çevresinde kümeler, Afrika'nın çevresinde uzun şeritler, Basra Körfezi ve Malakka Boğazı boyunca kırmızı oklardan oluşan stratejik ana yollar ve dar geçitler oldukça net görülecektir. Her çeşitten on binlerce geminin her an her noktadan geçtiği son derece engin ve işlek bir dünyadır bu. Dolayısıyla bu kadar bağlantılı, birbirine bağımlı ve ilişkili bir dönemde, deniz taşımacılığı su yollarının güvenliğinin sağlanması uluslararası alanda kritik önem taşımaktadır.

Uluslararası İlişkiler alanında ise okyanusların güvenliği ve bunun karada meydana gelen olaylara nasıl etki ettiğini anlamak, bu olayların daha geniş bir perspektifle değerlendirilmesi ve bütüncül bir analiz ortaya koyulması açısından oldukça kritik bir durumdadır. Bu çalışmanın ana araştırma alanını oluşturan Hint Okyanusu'ndaki insanlık ve jeopolitik tarihi, diğer iki büyük okyanusa (Atlantik ve Pasifik) kıyasla çok daha yenidir (Stavridis, 2021: 121). Tarih boyunca, özellikle 19. yüzyılda kahve, baharat, şeker, pamuk gibi ürünlerle canlı bir ticaret rotası olmakla birlikte, bugünkü ticaretin merkezlerinden biri haline gelmesi, İkinci Dünya Savaşı sonrası döneme denk düşmektedir; bu dönemde küresel deniz taşımacılığının artması

ve Körfez bölgesinden petrol ihtiyacıyla birlikte önem kazanmaya başlamıştır. Dolayısıyla Atlantik ve Pasifik'e göre daha küçük olmasına rağmen Hint Okyanusu dünyadaki su oranının yaklaşık dörtte birini oluşturmaktadır. Tüm nakliye gemilerinin %50'si ve dünyadaki petrol rezervlerinin %70'i Hint Okyanusu'nda bulunmaktadır, sınırlarında 40'tan fazla ulus yaşamaktadır (dünya nüfusunun üçte birinden fazlasına tekabül ediyor) ve bunlara ek olarak uluslararası ticarete tam anlamıyla bir küresel kavşak konumundadır (Stavridis, 2021: 154). Dolayısıyla tarihin aksine 21. yüzyıl diğer iki okyanustan ziyade Hint Okyanusu'yla ilgili olacağına benzemektedir.

Öte yandan yine daha çok bir savaş alanı olarak ön plana çıkan diğer iki büyük okyanusla (ve halen bir savaş alanı olarak karşımıza çıkan Akdeniz'le) karşılaştırıldığında Hint Okyanusu bunların aksine esasen bir ticaret bölgesi olarak ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte Hint Okyanusu'nun stratejik coğrafyası çok geniş bir alanı içine almaktadır; Güney Afrika'nın kıyı şeridinin tamamı ve tarih boyunca çekişmelere sahne olmuş ülkelerin kıyısındaki iki iç denizi, Basra Körfezi ve Kızıldeniz'i, ayrıca bugün dünyanın en işlek boğazlarından biri olan Malakka Boğazı'nı kapsamaktadır. Ancak son yıllarda, özellikle 2009'dan itibaren hem Afrika Boynuzu denen bölgede Aden Körfezi'nde hem de Malakka Boğazı'nda artan korsanlık faaliyetleri bu ticaret rotasını ve ürün tedarikini, uluslararası gemileri ve kıyı ülkelerini tehlikeye atması bakımından gündeme oturmuştur. Ancak Somali Korsanlığı olarak uluslararası gündeme oturan olgu, hem 21. yüzyılda yeniden canlanan korsanlık biçiminin ilk örneği olması ve dolayısıyla benzer motivasyonlarla ortaya çıkan Güney Çin Denizi gibi bölgelerdeki faaliyetler için bir örnek model oluşturması açısından hem de daha önce korsanlık geçmişi olmayan bir ülke olmasına rağmen geçmişteki korsanlık anlatılarını kullanarak gelişmesi bakımından bu çalışmanın temel araştırma vakasını oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu çalışma, uluslararası ticaretin merkezi haline gelen Hint Okyanusu'ndaki bu "güvenlik sorunu" olarak ifade edilen ve geniş deniz koalisyonlarının kurulmasına sahne olan korsanlık olaylarının kökenlerine, motivasyonlarına, okyanusları "güvenlikleştirmenin" ve uluslararası ticaretin güvenliğini birincil hedef olarak öncelemenin yerel halkların yoksullaşmasına olan etkisine odaklanmayı hedeflemektedir.

Deniz korsanlığı ya da hukuki dille ifade etmek gerekirse “deniz haydutluğunun” oldukça uzun bir geçmişi olduğu gibi korsanlık olayları denizciliğin sürdüğü hemen her bölgede görülebilmektedir. Milena Sterio (2009: 375) korsanlık olaylarının tarihinin ne kadar uzun bir geçmişe sahip olduğunu şu ifadeyle özetlemektedir: “Deniz haydutluğu hep vardı”. Gerçekten de eldeki bulgular, denizcilik tarihi ne kadar geriye giderse deniz haydutluğu hakkındaki bilgilerin de o kadar geriye gittiğini göstermektedir. Dolayısıyla tüm türleri ve dönemleri kapsayacak biçimde genellenebilecek bir “korsanlık mesleğinden” bahsedilememektedir. Tarihsel olarak korsanlık faaliyetleri 700-1500 yılları arasında gerçekleşen ve korsanlık alanlarının birbirleri arasında geçişlerin bulunmadığı dönem; 1500 – 1914 yıllarında Avrupa’nın ve Batılı korsanların da işin içine girmesiyle daha çetrefilli bir hal alan korsanlık faaliyetleri ve 1914’ten günümüze uzanan dönemde, bahsedildiği gibi Hint Okyanusu’nda yeniden ortaya çıkarak farklı bir boyut kazanan korsanlık olayları olarak üç ana bölümde incelenmektedir. Bu çalışmada geçmişteki korsanlık algısı ve faaliyetleri ile günümüzde gerçekleşen korsanlık eylemleri arasındaki farklılıklar ve paralellikler küreselleşmenin etkileri ile birlikte ele alınacaktır. Bu bakımdan küreselleşmenin etkisiyle faaliyet alanlarını genişleten korsanlık olaylarının ulus devletle olan ilişkileri, devlet kontrol mekanizmalarının varlığı veya yokluğunun korsanlığın gelişimini nasıl etkilediği incelenerek küreselleşme döneminde ulus devletin geleceğine yönelik literatürde yer alan tartışmalardan hangisinin Somali korsanlığı özelinde geçerli olduğu araştırılacaktır.

Bunu ortaya koyabilmek için deniz korsanlığının tamamen bittiğinin varsayıldığı ve artık ‘korsanlık’ kavramının neredeyse tamamen fikri mülkiyet haklarına yönelik bir hırsızlığı ifade ettiği modern dünyada, eski yöntemleri ve amaçlarıyla yeniden ortaya çıkması bakımından Somali korsanlığı, vaka analizine tabi tutulacaktır. Kasım 2005 tarihinde Somali açıklarında lüks yolcu gemilerine ve saldırılması olanaksız görülen ticaret gemilerine yönelik olarak başlayan denizcilik suçları; kaçırma, rehin alma, yağmalama, soygun faaliyetleri şeklinde şiddetini artırarak genişlemeye başlamıştır. Tüm dünyada “Somali Korsanları” adıyla tanınacak olan yeni bir açık deniz korsanlık biçiminin ortaya çıkmasıyla birlikte bölgede gerçekleşen çetin korsancılık faaliyetleri uluslararası toplum için ilerleyen yıllarda sıradan bir olay haline gelmiştir. Modern çağda korsanlığın ilk nüvelerinin ortaya çıkışını temsil etmesi

ve ardından gelenler için bir yol ve yöntem haritası oluşturması bakımından Somali korsanlığı bu çalışmanın temel konusunu oluşturmaktadır. Ancak bununla birlikte Somalililer günümüzde zenginleşme umudu ve vaadiyle hayatını riske atan tek topluluk değiller. Örneğin son yıllarda ciddi oranda etkisi artan Nijeryalı korsan grupları da Gine Körfezi'nde aynı yöntemlerle etkinliklerini geliştirmişlerdir. Korsanlık faaliyetlerinin bugün özellikle grldğ yerler şu şekilde sıralanabilmektedir: Hint Okyanusu ve Afrika kıyılarının kuzeydoğusunda bulunan Umman Denizi'nin kuzeyi; Afrika'nın batısında yer alan Gine Körfezi; Pasifik ve Hint Okyanusları arasındaki Malakka Boğazı; Güney Çin Denizi ve Karayip açıklarının kıyıya yakın bölgeleri (Stavridis, 2021: 333). Dolayısıyla korsanlık artık tarihi filmlerin ve kitapların maceracı kişilikleri olmalarının yanı sıra son yıllarda bu konuda ciddi oranda artan akademik çalışmaların ve konferansların da gündeminde yer almaya başlamaktadırlar.

Soğuk Savaş'ın bitişiyle birlikte savaş gemilerinin devriye olarak buldukları deniz alanlarının serbestleşmesi, küreselleşme ve serbest piyasa liberalleşmesiyle birlikte ticaretin çok büyük bir kısmının denizlerde ve okyanuslarda gerçekleşmesi, bu alanlarda ticari trafiği önemli ölçüde yoğunlaştırmıştır. Dolayısıyla önemli mal ve kaynak varlığı taşımacılığına sahne olan uluslararası sular, korsanlar için daha fazla hedef ve daha düşük yakalanma riskiyle birlikte korsancılık faaliyetlerinin artmasında etkili olmuş ve uluslararası ticareti sekteye uğrattığı gibi ilerleyen dönemlerde ciddi bir uluslararası güvenlik sorunu haline gelmiştir. Son yıllarda artan bu güvenlik endişesi, akademik literatürde de bireyleri korsan olmaya iten sebepleri araştıran çalışmaların artmasına neden olmuştur. Ancak bu bilgi yüklü ve ilgi çeken çalışmalar, günümüzde yürütülen korsanlıkla geçmiş yüzyıllarda farklı bölgelerde gerçekleştirilen korsanlık faaliyetleri arasında bütüncül bir karşılaştırma yapmamaları ve tekil bir mekn ve zamana odaklanmaları bakımından dar bir perspektif oluşturmaktadır.

Bu nedenle bu çalışma, korsanlığa yönelmedeki nedenleri ve motivasyonları da incelemekle birlikte tarihi olarak bütüncül bir yaklaşım izleyerek daha önceki literatürde cevaplanmayan bir araştırma sorusunu temel almaktadır: ‘‘Somali Korsanlığı küreselleşmenin getirdiği ‘‘başarısız devlet’’ olgusunun bir sonucu mudur? Bununla bağlantılı olarak cevaplanması hedeflenen alt araştırma soruları ise şu şekilde belirlenmiştir: ‘‘Küreselleşme korsanlığın doğasını nasıl dönüştürmüştür?’’ Bu süreçte

küreselleşmenin ulus devletin egemenliğine etkileri nasıl rol oynamıştır?;Küreselleşme sonrası ortaya çıkan yeni korsanlık biçimiyle eski dönemlerdeki korsanlık vakaları nasıl karşılaştırılabilir; günümüzdeki korsanlığı önleyebilmek adına geçmişten hangi dersler çıkarılabilir; küreselleşmenin ulus devlete olan etkileri, korsanlığın yeniden ortaya çıkıp ilerlemesinde nasıl gözlemlenebilmektedir; modern korsanlar ulus devletin gerileyişinin bir sonucu mudur; korsanlık tehdidine karşı öngörülen uluslararası önlemler ulus devlet mekanizmasını güçlendirmeye mi yoksa aşındırmaya mı yöneliktir?

Kapsamı bu şekilde belirlenen bu çalışma dört temel bölümden oluşmaktadır. Öncelikle korsanlığın özellikle Uluslararası Hukuk literatüründe yer alan farklı tanımlarına ve uluslararası toplumun korsanlığı bir suç faaliyeti olarak tanımlama girişimlerine ve korsanlığın geçmişten günümüze nedenlerini ve motivasyonlarını belirlemeye yönelik bir literatür incelemesini içermektedir. Böylece Somali korsanlığı dinamikleri küreselleşmenin etkileri özelinde incelenerek geçmişteki korsanlık biçimleriyle karşılaştırıldığında hangi devamlılıklara sahip olduğunu ve farklılaştığı noktaları net bir şekilde ortaya koymak hedeflenmektedir.

Üçüncü bölümde küreselleşmenin ulus devlete olan etkilerini inceleyen teorik tartışmaları ele alan literatür taranarak bu alandaki üç temel argüman şu şekilde belirlenmiştir: küreselleşmenin ulus devletin sonunu getirdiğine yönelik tartışmalar; küreselleşme şüphelerinden oluşan ve ulus devletin küreselleşmeden etkilenmeksizin eskisi gibi devam ettiğini iddia eden tartışmalar; ulus devletin küreselleşme döneminde rollerinde değişim ve dönüşümler geçirerek diğer aktörlerle işbirliği içinde önemini korumaya devam ettiğine yönelik argümanlar.

Ampirik vaka analizinde ise Somali Korsanlığı vakasında küreselleşmenin etkileri ve bu teorik tartışmalardan hangisinin desteklendiği ortaya koyulacaktır. Bu amaç doğrultusunda Somali’de korsanlığın ortaya çıkışı öncelikle ulusal düzlemde ele alınarak bireysel, yerel ve küresel dinamikler incelenecektir. Bu bağlamda bireylerin korsanlığa yönelerek radikalleşmesi, merkezi hükümetin işlevini kaybetmesi, iç savaş ortamı ve böyle bir ortamda sınırlarını, kara sularını, vatandaşlarını koruyamayan bir bölgede küresel aktörlerin uluslararası hukuka aykırı yasadışı balıkçılık faaliyetlerinde bulunarak bölge halkının geçim kaynaklarını yok etmesi ve ciddi ekolojik sorunlara neden olmaları temelinde ele alınacaktır. Halkın küreselleşme karşıtı olarak

radikalleşmesinde, sorunlarını görmezden gelen uluslararası aktörlere ve küresel eşitsizliğe karşı kendi geçim kaynaklarını güvence altına alan ve sahil güvenlik görevlileri olarak görülen korsanlara yönelik kültürel kabul ve destekleri bu bağlamda incelenecektir. Böylece istikrarsız bir ortamda ortaya çıkabilecek küresel tehdit unsurlarına karşı ulus devletin önemi ortaya koyulacaktır.

Küreselleşmenin ulusal düzlemde ne gibi etkilerinin olduğu ve korsanlık özelinde bölge halkında nasıl tepkilere yol açtığı incelendikten sonra, uluslararası düzlemde bir analiz ortaya koymak hedeflenmektedir. Bunu gerçekleştirebilmek için uluslararası toplumun Somali Korsanlığını azaltmaya yönelik üç temel alandaki girişimleri detaylı olarak incelenmektedir: askeri müdahaleler, diplomatik girişimler ve bölgedeki dayanıklılık ve barış inşası çalışmaları. Böylece, hem 2013 sonrası bölgede korsanlığın azalmasında etkili olan yöntemler belirlenecek hem de uluslararası toplumun bölgeye müdahale ve yardımlarının kapsamı incelenerek bunların ulus devleti güçlendirmeye mi yoksa aşındırmaya mı yönelik olduğu ortaya koyulacaktır. Küreselleşmenin ulus devletin önemini azaltarak git gide sonunu getirdiğini veya ulus devleti dönüştürdüğünü iddia eden teorik tartışmaların geçerliliği, uluslararası düzlemde bölgeye yönelik yaklaşımlar incelendiğinde hangi ampirik verilerle desteklendiğinin belirlenmesiyle ortaya koyulacaktır. Bununla birlikte bölgeye yönelik yaklaşımların, küreselleşmenin uluslararası iş birliğini kolaylaştırıcı olumlu etkileri vurgulanmaktadır. Küreselleşme, tehditleri çeşitlendirerek etki alanlarını genişletmekle birlikte bir yandan da bu tehditlere yönelik önlem alınmasını kolaylaştırmakta ve küresel sorunlara yönelik iş birliği teşvik etmektedir.

Küreselleşmenin ulus devletin sonunu getirdiğine yönelik literatürde yer alan argümanlar vakaya uygulanarak Somali'nin "başarısız devlet" olması bakımından ulus devletin sonu tartışmalarında analitik bir genelleme yapıldığında "en olası vakayı" (*the most likely case*) oluşturmaktadır. Ancak buna rağmen Somali vakası, devletin işlevsiz hale geldiği bir ortamdaki yerel, bölgesel ve uluslararası tehditlere karşı hala devletin başat aktör olarak görüldüğünü gözler önüne sermesi bakımından bu argümana karşıt bir örnek sunmaktadır. Başarısız bir devlet olarak Somali vakası, sınırlarını ve sınırları içindeki kaynakları, bireyleri, refahı ve yaşam standartlarını koruma görevinin tartışılmaz bir biçimde ulus devlette olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte ulus devletin ortadan kalkması halinde yerine geçebilecek herhangi

alternatif bir küresel bir mekanizma bulunmadığını ve böyle bir durum ortaya çıktığında uluslararası uygulamaların ve uluslararası hukuk normlarının bu konudaki eksikliğini ortaya çıkarması bakımından önem taşımaktadır.

Küreselleşmenin etkilerinin hem başarısız devlet olgusu ve Somali korsanlığının ortaya çıkışında, hem de bu sorunun uluslararası toplum tarafından yönetilmesinde oynadığı roller ile birlikte, ulus devletin egemenliğinde meydana getirdiği değişimleri ortaya koyabilmek adına ampirik vaka analizinde metodolojik olarak veri üçleme (veya nirengi) stratejisi (*data triangulation method*) kullanılacaktır. Buna göre öncelikle konuyla ilgili detaylı bir literatür incelemesi yapılarak bu kaynaklardan elde edilen veriler derlenecek, daha sonra Somali korsanlığının arttığına yönelik uluslararası medyada yer alan haberler ve Uluslararası Denizcilik Bürosu (IMB) gibi temel kurumlar tarafından düzenli olarak yayımlanan raporlar taranacaktır. Son olarak önce bölgeye müdahalede veya yardımda bulunulmasını öngören uluslararası örgüt liderleri ve devlet başkanlarının basın demeçleri incelenerek Somali korsanlığının uluslararası toplum tarafından nasıl algılandığını (terörizmle bağlantılı olarak vb.) belirlemek açısından söylem analizi yapılacaktır. Daha sonra ise, uluslararası medya kuruluşlarının muhabirleri veya bölgeyi çalışan akademisyenler tarafından (örn. Jay Bahadur'un korsanlarla yaptığı derinlemesine görüşmeler) Somali korsanları ile yapılmış olan mülakat ve röportajlara ulaşılarak korsanların perspektifi ortaya koyularak eylemlerini nasıl meşrulaştırdıkları ve uluslararası müdahaleleri nasıl karşıladıklarına yönelik bir söylem analizi uygulanacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. LİTERATÜR TARAMASI: KORSANLIĞIN TANIMLANMASI, TEMEL NEDENLERİ VE MODERN DÖNEMDE KORSANLIK

Bu bölümde korsanlığın tarihi dönemlerden günümüze uzanan sürekliliklerini ve değişimlerini ortaya koyabilmek adına literatürde daha önce yer alan çalışmalardan yararlanılmakta ve eleştirel bir literatür taramasıyla bu çalışmalardaki eksikliklerin belirlenmesi hedeflenmektedir. İlk ortaya çıkışından bu yana literatürde yer bulan korsanlık dinamiklerindeki değişim ve süreklilikler incelenerek yirmi birinci yüzyılda yeniden ortaya çıkan modern korsanlığın küreselleşme süreciyle birlikte tanımlarında, nedenlerinde, yöntemlerinde ve yayılmasında meydana gelen dönüşümlerin ortaya koyulması hedeflenmektedir. Böylece bu bölümde literatürdeki genel eğilimler, tartışmalar ve eksikliklerin belirlenmesi ile çalışmanın ilerleyen bölümlerinde, küreselleşme ile birlikte korsanlığın doğasının modern ulus devletinin bu süreçteki rolü ve etkililiğindeki değişimlerle birlikte nasıl dönüştüğünün net bir biçimde ortaya koyulması hedeflenmektedir.

1.1. Korsanlığın Tanımı

Korsanlık konusunda ne Uluslararası Hukuk literatüründe ne de Uluslararası İlişkiler literatüründe evrensel olarak kabul edilmiş ortak bir tanım bulunmamaktadır.

Bu bölümde uluslararası veya ulusal sularda gerçekleşen yasadışı silahlı soygun, gemi ve mürettebatın kaçırılması veya esir alınması gibi eylemler ile birlikte “korsanlık” olarak ele alınması gereken diğer faaliyetlerin belli bir çerçevede tanımlanmasına yönelik girişimler ele alınacaktır. Sınırları belli ve tüm ülkeler tarafından onaylanıp kabul görmüş hukuki bir tanımlamanın, bu tür eylemlerin suç unsuru olarak belirlenip yaptırım uygulanabilmesinde ve karşı mücadelelerin geliştirilmesinde etkili olacağı varsayımıyla başlatılan ortak tanım arayışları ve zamanla kapsamı genişletilen tanımlar incelenecektir. Bununla birlikte bu süreçte

ortaya atılan tanımlamaların neden olduğu sorunlar, kapsam belirsizlikleri ve çıkar çatışmaları temelinde eleştirel bir literatür değerlendirmesi hedeflenmektedir.

Denizcilik genel anlamda her dilde kendine has terminolojisi olan bir alandır. Bu bölümde korsanlık literatürüne yönelik kelime kökeni ve ifade ettiği kapsamlar incelenirken bazı kelimeleri Türkçeleştirmek pahasına okuyucuları yanlış yönlendirebilecek her türlü yeni kavram üretiminden kaçınılmış ve literatürde daha önce belirlenmiş tanımlar takip edilerek karşılaştırmalı bir analiz hedeflenmiştir. Öncelikle İngilizce'den Türkçe'ye 'korsan' olarak çevrilmiş olan "pirate" kelimesinin kökenleri incelenecek olursa, Latince "deniz haydutu / hırsız" anlamına gelen "pirata" kelimesinden türetildiği belirtilmektedir (Hassan ve Hasan, 2017: 2). Bu kelime de kökenlerini Yunanca'da 'saldıran kişi'yi tanımlamak için kullanılan 'peirates' kelimesinden almaktadır (Hassan ve Hasan, 2017: 2). Bununla birlikte korsanlık faaliyetleri için Uluslararası Hukuk literatüründe sıklıkla kullanılan 'deniz haydutluğu' ifadesi incelenecek olursa, haydut kelimesinin dilimize Arapça'dan geçmiş olup, anlamının 'silahlı soygunda bulunan, yol kesen kişi' olduğu belirtilmektedir (Batır, 2011: 1).

Öte yandan uluslararası hukuka göre 'korsan' ve 'deniz haydudu' ifadeleri birbirinden farklıdır. Türkçe kaynaklarda 'deniz haydutluğu' için 'korsanlık' tabirinin kullanılması uluslararası hukuk otoriteleri tarafından hatalı kabul edilmektedir (Meray, 1960: 106). Buna göre deniz haydutu, hiçbir devlete bağlı olmaksızın denizlerde suç unsuru içeren faaliyetlerde bulunanlara verilen isimdir ve İngilizce 'pirate' kelimesinin karşılığı buna tekabül etmektedir (Aktaran Aydoğdu, 3).

Korsan ise Türkçe'de bir devlet tarafından verilen yetkilendirme belgesi veya ruhsatla denizlerde faaliyet gösteren, ilgili devletin devlet ve o devletle anlaşma içinde olan diğer devletlerin deniz gücüne saldırmayan, karşılığında ise devletten himaye görenleri ifade etmek için kullanılmaktadır (Aktaran Aydoğdu, 3). Bu durumda korsanlığın aslında İngilizce'deki karşılığı "privateer" olarak karşımıza çıkmaktadır (Batır, 2011: 5).

Ancak Türkçeye aslen İtalyanca "corsaro" ifadesinden geçmiş olan korsan kelimesi, "gönüllü leventler, gönüllü denizciler ve reisler" anlamında kullanılmakla birlikte hem gündelik dilde hem de bazı hukuki antlaşma metinlerinde "deniz haydudu" yerine de kullanılmaktadır: örnek olarak İsviçre ve Türkiye arasında

imzalanan 1933 tarihli suçluların iadesi antlaşması gösterilebilir (Meray, 1960: 140). Literatürdeki bu kavram karmaşasının başlıca nedeni ise bir devlet için ruhsatlı korsan olan denizcilerin karşı devlet için deniz haydudu olmasıdır. Böylece cezai yaptırım farklılıkları ortaya çıkmaktadır. Ancak Uluslararası İlişkiler literatürüne katkı sağlamayı amaçlayan bu çalışmada, genel olarak İngilizce kaynakların kullanılması da göz önünde bulundurularak, ‘pirate’ yani deniz haydudu kavramının karşılığı olarak yine ‘‘korsan’’ ifadesi kullanılacaktır.

Dolayısıyla bugünkü anlamıyla denizlerde korsanlığın başlangıcı, tüccarların ilk kez denize açıldıkları dönemlere dayanmaktadır. O zamanlardan beri, korsanlık dünyadaki denizcilik faaliyetlerini etkilemeye devam etmektedir. Bazı durumlarda azalsa ya da yukarıda bahsedildiği üzere kavram tanımı değiştirildiği için bittiği öne sürülse de hiçbir zaman tam anlamıyla ortadan kalkmamıştır.

Nitekim korsanlık, uluslararası hukukta da küresel yargı yetkisi tanınmış en eski suç olarak belirtilmektedir (Batır, 2011: 2; Halberstam, 1988: 272). Korsanlığın tarihte kayıtlara geçmiş ilk tanımını Romalı yazar ve devlet insanı olan Çiçero yapmıştır. Buna göre korsanlar ‘‘hostis humanis generis’’ – tüm insanlığın düşmanları- olarak adlandırılmış ve dolayısıyla uluslararası hukuka tabi olamayacakları, korsanlarla yapılan anlaşmaların veya onlara verilmiş sözlerin de hiçbir bağlayıcılığının olmayacağı belirtilmiştir (Batır, 2011: 2; Twyman-Ghoshal, 2012: 12-13; Whatley, 1874: 538). Korsanlık, evrensel yargı yetkisine sahip en eski suç olmasına rağmen (Halberstam, 1988, 272), mevcut uluslararası tanım aşağıda detaylı olarak ele alınacağı üzere birtakım zorluklarla doludur.

Bununla birlikte başlangıçta korsanlık, bir suç unsuru olarak değerlendirilmekten uzaktır; aksine Romalılar ve Yunanlılar tarafından savaş halindeyken ‘savaşanları’ belirtmek için kullanılmaktadır (Hassan ve Hasan, 2017: 2-3). Ancak savaş zamanlarının ‘korsanları’ barış süreçlerinde de denizlerde haydutluk faaliyetlerini sürdürmüşler ve yağmalardan elde ettikleri hazineleri kendi ülkelerine götürerek ülkeleri için oldukça saygın kahramanlar haline gelmişlerdir (Lehr, 2021: 35-38; 108-110). Ortaya çıkan bu durumda her devlet kendisine tabi korsanları kahramanlaştırırken, aynı eylemlerde bulunan diğer devletlere tabi denizcileri yasadışı, ceza yaptırımlarına tabi tutulması gereken unsurlar olarak atfetmişlerdir (Batır, 2011: 3-4).

Bu durumla birlikte Orta Çağ'da ilk kez kelime bir anlam değişikliğine uğramış ve gemilere ve mallara el konulmasını tanımlamak için genellikle 'yetkisiz özel izinli gemicileri' (unauthorized privateers) tanımlamak için kullanılmaya başlanmıştır (Casto, 1993: 124; Thomson, 1994: 42). Henüz 'pirate' kelimesi bugünkü anlamını kazanmamışken denizlerdeki yasa dışı yağma faaliyetleri, 'privateer' (akıncı, özel izinli gemici) statüsü baz alınarak, herhangi bir ülke tarafından yetkilendirilmemiş (lisansı olmayan) gemicilere yönelik bir tanımlı içermektedir (Thomson, 1994: 22-26). Dolayısıyla korsanlığın bir diğer karşılığı da dilimize tartışmalı bir biçimde yine 'korsan' olarak çevrilen bu 'privateer' kavramıdır. Bu noktada Türkçe'de kullanılan korsanlık kavramına ilişkin bir parantez açmak gerekirse, literatürde dilimize korsanlık olarak geçen 'corsair' ve 'privateer' olmak üzere iki farklı İngilizce terimden bahsedilmektedir. Aynı anlamı taşıyor gibi görünse de farkları daha çok tarihsel ve coğrafi bir ayrılığa dayanmaktadır: 'corsair' kavramı Akdeniz'de çoğu Osmanlı İmparatorluğu egemenliğindeki bölgelerde gerçekleşen ve Lehr (2019: 52) tarafından da 'Sarazen korsanları' olarak adlandırılan, çoğunluğu Müslüman olan korsanlar için kullanılırken, 'privateer' kavramı İngiltere'nin özel yetki belgeleri vererek diğer devlet gemilerine karşı denizlerde kullandığı korsanları ifade etmektedir.

Batır'a göre (2011: 4) 'privateer' kavramı, 'özel kişi, birey' anlamındaki 'private' sözcüğünden gelmektedir ve savaş dönemlerinde düşman donanmalarına saldırımları amacıyla askeri donanmaya yardımcı bir kuvvet olarak devletleri tarafından özel bir yetkilendirmeye görevlendirilmiş özel denizcileri ve bunların gemilerini ifade etmektedir. 17. Ve 18. Yüzyıllar boyunca Avrupa ve Amerika kıtasında korku salan korsanlığın asıl kökeni, başta İngiltere olmak üzere Avrupalı devletlerin paralı askerler olarak gemicileri donanma adına görevlendirmelerine dayanmaktadır. Literatürde "privateering" olarak adlandırılan ve temelde gemilere yetki belgesi verilerek görevlendirmeye dayanan bu yöntem, büyük ölçekli ulusal donanmaların yaratılmasından önce bu devletlerin donanması işlevini görmektedir: ele geçirilen ganimetlerden belli bir pay karşılığında devlet tarafından özel gemiler satın alınmıştır. Benzer taktiklerle benzer operasyonlar yürütmelerine karşın korsanlar ve "akıncılar" olarak tanımlayabileceğimiz bu özel yetki belgesine sahip gemiciler arasındaki temel fark, korsanların kendi başlarına bağımsız hareketlerine karşılık akıncıların hukuki olarak bir otoriteye bağlı olmaları ve belli bir devlet tarafından bir

yetki üzerine donatılmalarıdır (Lehr, 2019: 18; Lemnitzer, 2014: 36). Bu fark Oxford İngilizce Sözlüğü'nde de belirtilmektedir: “meşru bir otorite olmadan denizlerde gerçekleşen her tür kaçıma, yağma, soygun ve şiddet içeren eylem” olarak tanımlanmıştır (OED Online, 2021). Somut anlamda bir ticaret gemisiyle bir korsan gemisi arasındaki temel fark, korsan gemilerinin daha fazla silahlandırılmış ve daha güçlü bir tayfaya sahip olmasıdır (Detmar Chronicle, Puhle, Die Vitalienbrüder: 41-42). MacFee'nin (1950: 105) de işaret ettiği gibi, bir korsan (pirate) ile özel izinli gemici /akıncı (privateer) arasındaki fark büyük ölçüde akademik bir ayrıma dayanmaktadır. Roller kaçınılmaz olarak birbirinin yerine geçebilir bir durumdadır; sonuçta ‘privateering’ yalnızca “lisanslı korsanlık” (Lemnitzer, 2014: 38; McFee, 1950: 111). Bu nedenle tarihteki örnekleri de göz önünde bulundurulduğunda korsanlık literatüründe pirate ve privateer ayrımı oldukça gri bir alan olarak değerlendirilmektedir.

Twyman-Ghoshal'e göre (2014: 283), deniz korsanlığı halen açıkça tanımlanmış bir olgu değildir; korsanlığın tanımı zamanla değiştiği gibi ve bağlama göre de değişebilmektedir. Konseptin gelişimi, ‘pirate’ kategorisinde yer alan korsanların, ‘privateer’ kategorisindeki lisanslı korsanlardan ayrılmasıyla başlamıştır ve dolayısıyla büyük oranda dönemin siyasetini yansıtmaktadır (Konstam, 2008: 47). En temel düzeyde korsanlık, denizlerde meydana gelen hırsızlık veya hırsızlığa teşebbüştür. Bu, eski Almanca'da korsanlığı ifade etmek üzere kullanılan ve kelimenin tam anlamıyla "deniz soygunu" anlamına gelen "Seeraub" kelimesinden de açıkça anlaşılmaktadır (Twyman-Ghoshal, 2014: 283).

Sınırları belli bir tanım ortaya koyarak korsanlığa karşı önlemler ve yaptırımlar uygulanabilmesi adına on altıncı ve on yedinci yüzyılın önde gelen hukukçuları Hugo Grotius (1583-1645), Alberico Gentili (1582-1608) ve John Selden (1584-1654), ‘pirata’ terimi üzerinden yeniden bir kavramsallaştırma başlatarak yeni hukuki tanım ve düzenlemelerin önünü açmışlar ve korsanlık kapsamına giren belli şiddet olaylarına yorum getirmeye çalışmışlardır (Hassan ve Hasan, 2017: 1-9). Getirilen bu yeni yorum, korsanlığı suç olarak tanımlayan bir İngiliz yasına çevirmiştir (ibid: 2-3). Böylelikle korsanlar artık savaşta savaşılan taraflar olarak görülmeyip, herhangi bir tarafa ait olmaksızın bağımsız suç işleme motivasyonuna sahip soyguncular olarak görülmeye başlanmışlardır. Benzer şekilde, "korsanlık" terimi, herhangi bir ülkenin

yetki bölgesiyle sınırlanmayan denizlerde işlendiği ve herhangi bir spesifik grubu hedeflemediği için ilk kez “tüm insanlığa karşı bir suç” olarak ele alınmaya başlanmıştır (Drew, 2012: 41-46; Abbot ve Renwick, 1999: 10-14). Ancak deniz korsanlığıyla ilgili ilk uluslararası antlaşma, 1856’da imzalanan Paris Deklarasyonu’dur ve tarihte uluslararası alanda korsanlığın resmi olarak yasaklandığı ilk metin olarak karşımıza çıkmaktadır (Batır, 2011: 2011: 87-88; Colas, 2016: 853; Clapham, 2021: 1219-1220). Nitekim Paris Deklarasyonu’ndan sonra hiçbir devlet korsanlar için izin belgesi düzenlememiştir (Batır, 2011: 88) ve ‘privateer’ olarak adlandırılan yetkilendirme belgesine dayalı özel izinli korsanlardan oluşan deniz haydutluğu biçiminin sona ermesi sağlanmıştır (Lemnitzer, 2014: 173-190). Öte yandan uluslararası hukuk alanında bir “deniz haydutluğu” tanımı yapılması çok daha yeni bir tarihe rastlamaktadır; nitekim ilk kez 1958 tarihli Açık Deniz Sözleşmesi’yle yapılmıştır (Batır, 2011: 86-87). Bunun sebebi olarak ise, buharlı gemilerin ortaya çıkmasıyla birlikte devletlerin sahip oldukları güçlü donanmalarla korsanlara karşı oldukça etkin bir mücadele vererek neredeyse bitirme noktasına gelmeleri olarak gösterilmektedir (ibid: 87).

Öte yandan yakın tarihteki tanımlamalarla karşılaştırıldığında, korsanlığın halen yoruma açık ve sınırları belirsiz bir alan olduğu görülmektedir. Örneğin ünlü modern deniz korsanlığı uzmanı olan Murphy (2010: 7), korsanlığı 'soygunluk girişimi olmasa dahi denizde şiddet kullanımı veya tehdidi içeren her tür hukuka aykırı saldırı ve yağma' olarak tanımlamaktadır. İngiliz hukukçu CS Kenny ise daha kapsamlı ancak sınırları muğlak bir tanımlama yaparak korsanlığı, “denizde yasal bir savaş eylemi olmayan her türlü silahlı şiddet” olarak nitelendirmektedir (In Re Piracy Jure Gentium, 1934, 586-598; Aktaran Twyman-Ghoshal, 2014: 283). Dillon (2005: 157) da benzer bir yaklaşım seyrederek korsanlığın "karasularında, boğazlarda ve açık denizlerde liman yetkililerinin koruması dışında seyreden gemilere karşı eylemler" kategorisine yerleştirilmesini önermektedir. Khondaker, Rahman ve Khan (2013: 195) ve Twyman-Ghoshal (2014: 283-284) da 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (UNCLOS) tanımını esas alarak deniz korsanlığını “ticaret için okyanuslar kullanıldığı müddetçe var olacak organize, şiddet içeren, edimsel bir suç” olarak tanımlamışlardır.

Görüldüğü üzere korsanlığın evrensel bir suç olarak görülmesinin ötesinde anlamı ve kapsamı konusunda bir fikir birliği eksikliği bulunmaktadır. Bugüne kadar ortak bir korsanlık tanımının bulunmaması, çeşitli korsanlıkla mücadele önlemlerinin etkinliği üzerinde de etkili olmuştur. Görüldüğü üzere korsanlığın tanımlarında hem uluslararası hukukta hem ulusal hukuklarda hem de akademik literatürde farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu durum, korsanlıkla mücadelede etkili bir uluslararası iş birliğini engellemektedir.

Öte yandan kapsam bakımından en çok başvurulan tanım olan Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi tanımı detaylı olarak incelendiğinde bazı kesin sınırlar belirlenebilmektedir. Bu tanıma göre korsanlık, “özel bir geminin veya özel bir uçağın mürettebatı veya yolcuları tarafından özel amaçlar için işlenen ve aşağıdakilere yönelik her türlü yasa dışı şiddet veya gözaltı veya herhangi bir yağma eylemini içermektedir: (i) açık denizde başka bir gemi veya uçağa karşı veya bu gemi veya uçaktaki kişilere veya mallara karşı; (ii) herhangi bir devletin yargı yetkisi dışındaki bir alanda bulunan bir gemiye, uçağa, kişilere veya mülke karşı; bir geminin veya bir uçağın işletilmesine, onu korsan gemisi veya uçak yapan gerçeklerin bilgisi dahilinde olup gönüllü olarak katılma eylemi; bu maddenin (1) veya (2) numaralı listesinde tanımlanan herhangi bir eylemi kışkırtma veya kasıtlı olarak kolaylaştırma eylemi” olarak belirtilmiştir (Aktaran Leonard ve diğerleri, 2012: 3; Batır, 2011: 119; Twyman-Ghoshal, 2014: 283). Bununla birlikte, bu tanım yalnızca uluslararası sularda işlenen eylemleri kapsamakla birlikte, örneğin Malakka Boğazı'ndaki korsanlığı hariç tutmaktadır. Hepsini kapsayacak daha geniş bir açıklama için, Uluslararası Denizcilik Bürosu (IMB), tanımı genişletme girişiminde bulunmuştur.

Dolayısıyla literatürde hâkim olan genel eğilim incelendiğinde en çok kabul gören ve devletler tarafından da başvurulan tanımın Uluslararası Denizcilik Bürosu tarafından benimsenen tanımı olduğu görülmektedir. Buna göre, “korsanlık, herhangi bir gemiye hırsızlık veya başka bir suç işleme niyetiyle güç kullanma kabiliyetine sahip olarak çıkma eylemidir.” (International Maritime Bureau Report, 1997; 1992). Buradaki sorun ise, Uluslararası Denizcilik Bürosu tarafından benimsenen bu daha geniş tanımın, çağdaş korsanlık olaylarının daha kapsamlı bir resmine izin vermesine rağmen, uluslararası hukuk tarafından tanınmamasıdır. Bunun nedeni, uluslararası kamu hukukunun korsanlığı bir devletin yetki alanı dışında meydana gelen olaylarla

sınırlandırmasıdır (Hassan ve Hasan, 2017: 1-9). Bu nedenle yine, uluslararası iş birliğini veya yaptırımları fiilen engelleyen yasal bir kısıt olarak tanım birliği sorunu ortaya çıkmaktadır.

Korsanlık kavramsallaştırmalarına farklı bir boyut getiren popüler kültür unsurlarına bakılacak olursa, Robert C. Ritchie'nin "Living with Pirates" (2009: 412) makalesinde ele aldığı üzere korsanlığın tanımında ve zihinlerde oluşturduğu imgelerde geniş yer tutan filmler ve kitaplar ise, belli bir korsanlık algısı oluşturup klişeleşen basmakalıp eylemler, haklı mücadeleler ve stereotipler ile gerçeği çok az yansıtmakta ve korsanlığın ortaya çıkış, gelişim ve yayılım dinamikleri açısından taraflı ve riskli bir tablo çizmektedir. Lehr'e göre (2019: 22-23) romantize edilerek çizilen maceraperest ve sistem karşıtı özgür bağımsız korsan profili korsanlığın asıl motivasyonlarını ve hatta mecburiyetlerini, tartışmalı yöntemlerini ve hem kendileri hem de çevreleri ve uluslararası toplum için oluşturdukları tehlikeleri acı bir biçimde örtbas etmektedir. Buna yönelik Y.H. Teddy Sim de (2014: 5) gösteri dünyası tarafından yansıtılan korsanlar hakkındaki "muhteşem adamlar" yaklaşımını keskin bir biçimde eleştirmekte ve bu çalışmalara odaklanan literatüre ve korsanlığı engellemeye yönelik uluslararası toplum tarafından öngörülen önlemlere ciddi zararlar verebilecek genellemeler sunduğu gerekçesiyle bu olumlu ve sempatik tablonun riskli olabileceğini ifade etmektedir. Bu çalışmanın ilerleyen aşamalarında korsanlığın Uluslararası İlişkiler açısından ifade ettiği anlam ve küreselleşmeyle birlikte geçirdiği değişim ve dönüşümler, ulus devletinin rolüne ilişkin etkileri bakımından sorunsallaştırılacaktır. Korsanlığın ortaya çıkışındaki sistem eleştirileri ve barındırdığı tehlikeler bakımından bunun bir kahramanlık hikayesi olarak ele alınmasındaki sorunların ilerleyen bölümlerde daha net ortaya koyulması hedeflenmektedir.

1.2. Korsanlığın Nedenleri

Bir önceki başlıkta deniz korsanlığı olarak tanımlanıp sınırları belirlenen faaliyetlerin ortaya çıktığı koşullara ilişkin yapılan çalışmalar incelendiğinde literatürde ön plana çıkan temel nedenlerin coğrafi konumlara, sosyo-ekonomik koşullara, ahlaki ve kültürel değerlere, siyasi ve ekonomik istikrara, ulusal ve uluslararası yönetim imkanlarına vb. bağlı olarak büyük ölçüde çeşitlendiği görülmektedir. Henüz tanımlanmamış olmasına rağmen kayıtlı tarihin başladığı ve

ticaret veya keşif amaçlı deniz seferlerinin yapılmaya başlandığı yıllardan itibaren deniz güvenliği öncelikli mesele haline gelmiştir. Amiral Stavridis'e göre (2021: 333) korsanlık, üç büyük okyanusun yanı sıra Antik Yunan'da "deniz insanları" tarafından Akdeniz sularında gerçekleşen erken kayıtlar da göz önüne alındığında üç bin yıldan uzun bir süredir denizciliğin bir parçası olmuştur. Dolayısıyla sonradan "korsanlık" olarak tanımlanacak olan denizlerdeki her türlü yağma, soygun, kaçırma ve şiddet girişimleri bu tarihten itibaren varlık göstermektedir ve bu alanla ilgili literatür de oldukça eski dönemlerden beri gelişmektedir.

Bu kaynaklarda ele alınan geniş tarihsel dönemler göz önüne alındığında, ayrıntılı bir bölgesel analiz mümkün görünmemektedir. Bu çalışma, bu temel kaynaklardan yararlanarak literatürdeki bu özel boşluğu doldurmaya ve bu genel çalışmaların tarihi perspektiflerini yirmi birinci yüzyıla ve spesifik bir coğrafi bölge olarak Doğu Afrika'da Somali kıyıları ile Afrika Boynuzu olarak adlandırılan bölgeye genişleterek, diğer suç türleri gibi korsanlığın da dönem dinamikleri ve konjonktürüne bağlı olarak değişken olduğunu ve sosyo-ekonomik düzeye, siyasi, ekonomik ve kültürel farklılıklar ile kıyıda gerçekleşen olaylara bağlı olarak önemli büyüme ve düşüş dönemleri yaşadığını göstermeyi hedeflemektedir. Araştırmanın bu bölümünde korsanlığın tarihi perspektiflerine yönelik yararlanılan başlıca temel kaynaklar arasında Ralph T. Ward'ın 1974 yayını, "Tarihte Korsanlar"; Frank Sherry'nin 1986 yayını, "Akıncılar ve Asiler: Korsanlığın Altın Çağı"; Janice E. Thomson'ın 1996 yılında yayınladığı "Paralı Askerler, Korsanlar ve Egemenler: Erken Modern Avrupa'da Devlet İnşası ve Toprak Dışı Şiddet"; Philip Gosse'nin (2012) "Korsanlığın Tarihi"; Angus Konstam'ın (2008) "Korsanlık: Bütün Tarihi"; Michael Kempe'nin (2010) "Even in the remotest corners of the world": globalized piracy and international law" makalesi ve Peter Lehr'in (2019) "Korsanlar: Vikinglerden Somali Korsanlarına Kadar Korsanların Keşfedilememiş Tarihi" yer almaktadır.

Korsanlık olgusunu tarihi olarak incelemenin yanı sıra, daha kısıtlı olmakla birlikte, küreselleşme döneminin etkileriyle birlikte ele alan kaynaklar da bu çalışmanın incelediği literatür için faydalı olmuştur. Ancak korsanlığı küreselleşmenin etkileriyle birlikte ele alan literatür ağırlıklı olarak Güney Çin Denizi, Malakka Boğazı bölgeleriyle birlikte Güneydoğu Asya'daki korsanlığı merkeze almaktadır (Campo, 2003: 159-176; Warren, 2007: 123-152; Guan ve Skogan, 2007: 58-72; Ong-Webb,

2006: 4-29). Bir önceki paragrafta sıralanan korsanlık tarihini ele alan kaynaklar ve belirtilen Güneydoğu Asya özelinde ele alan literatür dışında küreselleşmenin etkilerini Somali korsanlığı özelinde ele alan çalışmaların sayısı incelendiğinde daha da az kaynak olduğu gözlemlenmiştir.

Bu çalışmaların başında, Otella Campanelli'nin "The Global Governance of Maritime Piracy" (2012: 73-84) makalesi gelmektedir. Campanelli, korsanlığın son yıllarda marjinal bir ekonomik sorundan küresel bir güvenlik sorununa dönüşümünü vurgulayarak uluslararası toplumun bu küresel sorunun etkin yönetiminde nasıl bir yol izleyebileceğine yönelik küresel yönetişimin önemini altını çizmektedir (Campanelli, 2012: 73-84). Benzer biçimde Zou Keyuan, "New Developments in the International Law of Piracy" çalışmasında (2009: 323,345), uluslararası hukuka göre korsanlığın nasıl disipline edilmesi gerektiği ve etkin bir küresel yönetişimin sağlanabilmesi için korsanlığın ne olması gerektiğinden çok gerçekte ne olduğuna ilişkin tanımlayıcı bir yönetişim türünün gerekliliğini vurgulamaktadır. Nitekim Keyuan'a göre (2009: 323), uluslararası hukuk, küreselleşme dinamikleriyle birlikte hızla değişen bir dünyada yavaş yavaş gelişim göstermektedir ve korsanlığı kapsayan kurallar, tutarlı ve kapsamlı bir korsanlıkla mücadele rejimi içermediğinden, sorunun çözümüne engel teşkil edebilmektedir.

Fu, Ng ve Lou'nun (2010) birlikte ele aldığı "The impacts of maritime piracy on global economic development: the case of Somalia" çalışmasında ise, küreselleşmeyle birlikte küresel bir tehdit haline alan Somali korsanlığının küresel ekonomik kalkınma üzerindeki etkilerini incelemektedir. Korsanlık sorunuyla birlikte azalan ticaret ve nakliye hacimleri nedeniyle küresel ekonomik refah ve verimlilik kaybı incelenerek, tamamen ekonomik çıkarlar perspektifinden ele alınmış olsa dahi, deniz korsanlığıyla mücadele için uluslararası toplumun daha fazla çaba göstermesi gerektiğini göstermesi açısından önem taşımaktadır (Fu ve diğerleri, 2010: 677-697). Benzer biçimde ekonomik perspektiften yaklaşarak Afrika Boynuzu ve Aden Körfezi'nde konumlanan Somalili korsanların bu bölgedeki küresel tedarik zincirine ve dolayısıyla küresel ticarete verdikleri zararı uluslararası politik ekonomi perspektifinden inceleyen Sullivan'ın (2010: 231-243) "Piracy in the Horn of Africa and its effects on the global supply chain" makalesi korsanlığın küreselleşmeyle birlikte ne gibi tehditler barındırır duruma geldiğini incelemesi bakımından önemlidir.

Sullivan (2010) bu çalışmasında küreselleşme ve teknoloji arasında simbiyotik bir ilişki olduğunu öne sürerek ve korsanlıktaki artışın devam etmesi halinde bu bağımlılığı olumsuz yönde bozacağını vurgulayarak korsanlık ve küreselleşme arasında bağlantı kuran yazarlar arasındadır.

Bu çalışmalar arasında en kapsamlı olan ve küreselleşmenin etkilerini en detaylı analiz eden çalışma ise Lehr'in Somali korsanları özelinde küreselleşmenin korsanlığa yönelmede nasıl etkilerinin olabileceğini inceleyen “Korsanlar- Vikinglerden Somali Korsanlarına Kadar Korsanların Keşfedilmemiş Tarihi” kitabıdır. Lehr bu çalışmasında korsanlığı tarihsel dönemleriyle birlikte bütüncül bir biçimde ele almış olmasına rağmen, küreselleşmenin getirdiği değişimlerin geçmiştekine benzer bir ortam yaratması konusunda iki dönemi yeterince bağdaştırmamış, küreselleşmeyi ayrı bir etken olarak ele alarak korsanlığın nedenlerini çeşitlendiren bir faktör olarak yansıtmıştır. Dolayısıyla bu tez, bu tarihi ve güncel kaynaklardaki verilerden ve daha önce yapılmış olan analiz ve karşılaştırmalardan geniş ölçüde faydalanmakla birlikte, yeni bir dönem olarak ele alınan küreselleşmenin aslında sanıldığı kadar farklı koşullar sağlamadığı ve geçmişten günümüze korsanlığın ortaya çıkışındaki temel nedenlerin benzerlikler ve süreklilikler içerdiğini iddia etmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada amaç, küreselleşme ve korsanlığı aralarındaki bağlantılar ve kopuşlar ile birlikte ele alan mevcut literatürdeki boşlukları belirlemek ve bunlara “başarısız devlet” faktörünü ekleyerek Somali ampirik vakasıyla bu açığı gidermek ve belirtildiği gibi henüz kısıtlı sayıda çalışma içeren bu literatüre ampirik bir katkı sağlamaktır.

Daha önce de bahsedildiği gibi korsanlığın ve bu alandaki literatürün uzun bir tarihi geçmişi vardır ve denizciliğin hâkim olduğu hemen her yerde görülmektedir. Dolayısıyla bölgeden bölgeye değişkenlik göstermesi bakımından genel geçer bir korsanlık stereotipinden bahsedilememektedir. Korsanlık faaliyetleri ise, gemilerin mürettebatıyla birlikte fidye karşılığı alıkonulmasından uluslararası devasa tankerlerin ele geçirilmesine kadar çeşitlilik göstermektedir. Korsanlığın farklı kültürlerde ve dönemlerde devam edip etmemesinin temel nedenleri ve motivasyonlarını ortaya koyabilmek açısından bu bölümde korsanlık tarihsel olarak üç ana döneme ayrılarak incelenecektir.

İlk olarak 700-1500 yılları arasında gerçekleşen ilk korsanlık faaliyetleri, ortaya çıkış nedeni ve motivasyonları açısından incelenecektir. İkinci olarak 1500-1914 arası,

Hollywood filmlerine de ilham veren ve korsanlığın dünya çapında en şiddetli olduğu hatta 'korsanlığın altın çağı' olarak adlandırıldığı (Stavridis, 2021: 333) dönem, bireylerin korsan olmalarındaki motivasyon ve uluslararası sistem dinamikleri açısından ele alınacaktır. Son olarak 1914 yılından günümüze uzanan süreç, korsanlığın küreselleşmeyle birlikte yirmi birinci yüzyılda neden yeniden dirildiği sorusu üzerinden incelenecektir. Bu başlık altında, bahsedilen bu üç dönemin birbiriyle karşılaştırılması, tarihsel gelişim ve uluslararası dinamiklerin farklılık göstermesine rağmen bireylerin korsanlığa yönelmesindeki temel etkenlerin benzer ve paralel olduğunu göstermektedir.

İlk olarak korsanlıkla ilişkilendirilen ilk kayıtların olduğu 700-1500 arası dönem incelenecek olursa, etkin olan korsanlık türlerinin en temel özelliği, deniz ticareti ve genel olarak uluslar arasındaki ticaretin yeni yeni başladığı dönem olması açısından korsanlık faaliyetleri arasında geçirgenlik olmayışı ve yerel bölgelerde konumlanarak gerçekleştirilmesidir. Bu dönem literatürü incelendiğinde korsan olma kararının genellikle iki temel zorunluluk etrafında şekillendiği görülmektedir: zorlu hayat şartlarının getirdiği belirsiz gelecek kaygısı ve kolay para kazanmanın cazibesıyla birlikte gelen açgözlülük ve hırs (Antony, 2003: 88-89; Lehr, 2019: 23; Kaiser ve Calafat, 2014: 71-72). Diğer taraftan hukuktan kaçmak da bir diğer motivasyon kaynağı olarak ele alınmaktadır; nitekim bu dönemde denizler, adaletten kaçanlar ve diğer suçlu unsurları için bir çeşit sığınak olarak görülmektedir (Antony, 2003: 89). Dolayısıyla illegal bir geçim kaynağı olarak başlayan ve giderek bir mesleğe dönüşen bir korsanlık biçiminden bahsedilebilmektedir.

Dönemin tarihsel özelliklerine bakıldığında, bu dönemde hâkim olan baskıcı feodal düzenin, bu sisteme bağlı olarak çalışan ve yaşayanların yaşam koşullarını zor ve acımasız bir hale getirdiği görülmektedir (Konstam, 2008: 42). Bunun sonucunda bu düzenden kaçmak isteyen işçiler ve köylüler şehirlere taşınsa da daha bir hayat umutları artan sefaletleriyle birlikte gerçekçiliğini yitirmiştir. Dolayısıyla liman kentlerinde bir korsan mürettebatına katılarak kısa zamanda daha kazançlı bir hayat sürme imkanıyla karşılaşan bu yoksul insanlar bu yeni kazanç kapısına yönelmekten başka bir yol görememişlerdir (Lehr, 2019: 24).

Öte yandan bu dönemde korsanlık yalnızca suçlular ve toplum dışına itilmiş yoksullar aracılığıyla değil, bizzat devlet izniyle de sürdürülmektedir (Kempe, 2010:

362; Lehr, 2019: 24). Örneğin bu dönemde Kuzey Denizleri ve Baltıklarda devlet izniyle keşif amaçlı baskınlar, yağmalar ve ganimet avcılığı yapıldığı bilinmektedir (Kennedy, 2002: 188). Devletler arası savaşlarda da yöneticiler çoğunlukla hazır bir deniz kuvveti olarak korsanlarla anlaşmaktadır. Örneğin Mecklenburg Dükü John, korsanları örgütleyerek Danimarka Kraliçesi Margaret'a savaş açmasıyla birlikte, daha önce dağınık bir biçimde faaliyet gösteren akıncı korsan birlikleri örgütlü filolara dönüştürülmüştür (Aktaran Lehr, 2019: 26). Bu bakımdan bu olay, ilk bölümde bahsedilen 'privateering' türü izin belgesiyle yetkilendirilmiş özel gemicilerin ortaya çıkışının ilk nüveleri olarak değerlendirilebilir. Ancak örgütlenen bu korsan birlikleri, özellikle bu dönemde önde gelen ve hızla büyüyen "Erzak Kardeşliği" adındaki korsan birliği, yaptıkları anlaşmalara bağlı kalmayarak denizler üzerinde dost – düşman fark etmeksizin herkesi tehdit etmeye ve yeni bir güç olarak tarafsız şiddet uygulamaya başlamışlardır. Burada, Erzak Kardeşliği birliğinin ismi itibariyle yaptığı çağrışım ve temsil ettiği 'korsanlığa özgü değerler' de bireyleri korsan olmaya iten bir diğer normatif sebep olarak göze çarpmaktadır. Buradaki 'kardeşlik' vurgusu, korsan olan her bireyin bir lider altında toplanılsa da 'eşit paydaşlar' olduklarını vurgulamaktadır. Dolayısıyla dönemin hiyerarşik ve sınıf ayrımının en fazla göze çarptığı toplum düzeninde korsanlığın önerdiği bu yarı sosyalist denilebilecek alternatif eşit paydaşlık düzeni, insanları ezildikleri sisteme isyan etme güdüsüyle yeni ilkeler oluşturmaya itmiş ve normatif bir savaş verdiklerini düşündürerek yaptıklarını meşrulaştırmalarını sağlamaktadır.

Ancak korsanlığın yalnızca yoksullar arasında seçilen bir yol olduğunu ve motivasyonlarının da yalnızca geçim sağlamak olduğunu iddia etmek yanlış olacaktır. 14. yüzyılda İtalya'daki şehir devletleri arasındaki çatışmalar, birçok seçkin ve köklü ailenin evlerini terk ederek statülerini koruma ve servetlerini kaybetmemek amacıyla korsanlığa yönelmesine neden olmuştur (Lehr, 2019: 27; Heers, 2003: 34-35). Aynı dönemde barışın sağlanmasıyla işsiz kalan soylu Katalan şövalyeleri de, eskiden bir Tapınak Şövalyesi olup daha sonra korsanlığa yönelen Roger Flor'un bayrağı altında toplanmışlar ve kimi zaman bir lordun hizmetinde yasal bir akıncı olarak kimi zaman bağımsız baskınlar düzenleyerek korsanlık mesleğini seçmişlerdir (Heers, 2003: 28-29).

Elbette bu durum yalnızca Batı devletlerinde Batılı korsanlar için geçerli değildir ve bu dönemde korsanlığa yönelmede etkili olan bir diğer motivasyon da dini gerekçe ve söylemler olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Çin’de Konfüçyüsçülük geleneğiyle birlikte deniz ötesinden gelen her şeyin kötücül olacağı inancı gereği denizcilik ticaretine çok katı yasaklar getirilmiş ve donanama dağıtılarak gemiler çürümeye terk edilmiştir (Levathes, 1996:185; Lehr, 2019: 30; Chin, 2010: 50-52). Bunun sonucunda işsiz kalan ve yoksullaşan denizciler ve tüccarlar yeni bir hayat umuduyla mesleklerini yapabilecekleri tek alanda yasadışı korsan faaliyetlerine yönelmek zorunda kalmışlardır. Hayatı denizlerde olan bu insanlar için Çin’de getirilen Ming deniz yasakları, dolaylı bir bölgede korsanlığı hiç olmadığı kadar artırmış ve tüccar-korsanlık denen yepyeni bir sınıf ortaya çıkarmıştır (Chin, 2010: 50-52).

Bununla birlikte dini yasaklamaların dışında, dini motivasyonun kendisinin direkt olarak bir korsanlık gerekçesine dönüştüğü yönelimler de mevcuttur. Özellikle Geç Orta Çağ döneminde din tarafından inşa edilen ‘bize karşı onlar’ düşüncesi korsanların saldırı ve yağmalarında sıkça kullanılmıştır. Örneğin Akdeniz’de faaliyet gösteren ve dönemin Avrupalılarınca Sarazen Korsanları olarak adlandırılan Müslüman korsanlar cihat adına akınlar düzenleyerek yaptıkları yağmaları ‘gaza’ olarak, savaşan korsanları da ‘gazi’ olarak adlandırmaktalardı (Heers, 2003: 48-50; Lehr: 2019: 32-35; Gosse, 2012: 1-10). Batılı korsanlarda ise Hristiyanlığın ilkelerini öne sürerek Müslümanlara karşı kutsal bir mücadele yürütüldüğünü iddia eden St. John Hospitallier Şövalye Korsanları dini motivasyonlu korsanlar arasında ön plana çıkmaktadır (Bradford, 2000: 279).

Kuzeyde ise Vikingler, benzer biçimde Hristiyan kıyılarına öncelerde keşif turlarıyla başlayan baskınlar ve yağmalar düzenleyerek kilise ve manastırlara saldırmışlardır (Bradford: 2000: 88-92). Amiral Stavridis’e göre (2021, 333) Viking kültürünün çoğu hem denizden hem de deniz üzerinde başlatılan deniz korsanlığı normları üzerine inşa edilmiştir. Literatüre baktığımızda Batılı yazarların çoğunluğu (Lehr, 2019: 54-56; Bradford: 2000: 88-95; Morris, 2000: 99) ve bazı İskandinav yazalar da (Magnusson, 1980: 31-32) Vikingler’in düzenlediği baskın ve saldırıların din adına yapıldığını ve Hristiyan kanına susamışçasına barbarca yapıldığını iddia etme eğilimindedirler. Ancak Vikingler perspektifinden bakıldığında manastır gibi

bölgelerin tercih edilme sebebi dini bir güdüden çok buraların askerî açıdan daha korunmasız ve kolay yağmalanabilir, ganimet açınsansa pek çok değerli altınla dolu olmasıdır; dolayısıyla burada din ve ekonomik nedenler iç içe geçmiş durumdadır.

Son olarak sonraki dönemlerle karşılaştırma yapılabilmesi açısından literatürde bu dönemde korsanlığın nedenleriyle ilişkili öne çıkan korsan şiddetinden bahsetmekte fayda vardır. Nitekim ilgili literatür incelendiğinde korsanlığın bitmeyişinin ve bireylerin tüm tehlikelerine ve risklerine rağmen korsanlığı sürdürmelerinin bir diğer nedeni de ‘şiddetin bağlayıcılığı’ olarak karşımıza çıkmaktadır. Korsanlar birkaç istisna dışında sanılanın aksine saldırı ve baskınlarda şiddet kullanmaya hevesli değildirler. Ancak kendilerine boyun eğmeyen mürettebatı öldürme konusundaki katı tutumları, caydırıcı bir rol oynamakta ve korsanlarla karşılaşan mürettebat için canlarının bağışlanabilmesi adına direnmeden anında teslim olmalarına neden olmaktadır. Korsanlıkta şiddet bu yöntemle genelde amaçlara giden yolda başvuru olan bir araç olmakla birlikte başka işlevler de görebilmektedir. Korsanların uyguladıkları şiddet üzerinden ekip ruhunu da pekiştirdiği ve bu yolla çekici bir güç olarak işlev gören bir çeşit ‘korsanlık markası’ oluşturduğu iddia edilmektedir (Lehr, 2019: 59; Leeson, 2009:116; Konstam, 2008: 72). Bu şekilde kendi aralarında bir suç ortaklığı psikolojisi gelişmekte ve içlerinden birinin korsanlığı bırakma olasılığı azalmaktadır.

1500-1914 yılları arasında Avrupa deniz kuvvetlerinin yükselişiyle birlikte gelişen ikinci dönemde de uluslararası dinamikler ne kadar değişirse değişsin ölümcül tehlikeler barındıran korsanlık mesleğini seçme motivasyonu temelde aynı kalmıştır: geçim kaygısı, kolay para kazanılabilip zengin olma umudu ve uluslararası toplum tarafından ötekileştirilen ve işsiz bırakılan kesimlere alternatif sunan tek yol olması. Nitekim yoksulluk, bireysel sefalet, bölgesel çatışma ve savaşlar, işsizlik, sömürü düzeni, aşağılanma dönem toplumlarının kanayan yaraları durumundadır (Çalık, 2017: 400-401; Ormerod, 1997: 13). Dönemin baskıcı ve zorba feodal sisteminin keyfi otoritesi altında ezilen ve sefaletle sürüklenen, bu eşitsiz adalet sisteminde en ufak bir hırsızlık olayında dahi idama mahkûm edilen bireyler, sonuçların ve risklerin aynı olacağı ancak karşılığında kazanılacak şeyin bir servet olabileceği korsanlık girişimini gittikçe daha akla yatkın bulmaya başlamışlardır (Mueller ve Adler, 1985: 298). Dolayısıyla 1500 öncesi yıllara göre imparatorluklar, sınırlar ne kadar genişlerse

genişlesin ‘saygın’ toplum tarafından dışa itilerek marjinalize edilmiş insanlar için korsanlık hayatlarını kazanmanın tek yolu haline gelmektedir.

Ancak tıpkı bir önceki dönemde vurgulandığı gibi, bu dönemde de korsanlık yalnızca sefaletten bir kurtuluş arayan ‘mazlumların’ yöneldiği bir yol değildir (Lehr, 2019: 93). Bu dönemde gemiciler, soylular ve tüccarlar arasında korsanlığı seçip ünlü olanların sayısı oldukça fazladır. Maceraperest soylu ‘beyefendiler’ için korsanlık, lüks ve şatafatlı yaşamlarını sürdürebilmenin bir yolu olarak görülmektedir (Bicheno, 2013: 159) Tüccarlar açısından bakıldığında ise, yine daha önceki dönemlerde olduğu gibi yasal ticaret gemileri ile yasadışı korsan gemileri ve faaliyetleri arasında oldukça bulanık sınırlar bulunmaktadır (Lehr, 2019: 54,57; 94-95). 700-1500 arası dönemde Foote ve Wilson’ın (1970: 229) belirttiği gibi tüccarlarla korsanları ayırt etmek mümkün değildi çünkü bunlar genellikle aynı kişilerdi ve coğrafi / siyasi koşullara göre ya ticaret ya korsanlık yapmaktalardı. Bu dönemde ise korsanlık tanımının devletlerin çıkarları için korsanları izin belgesi karşılığında işe aldıkları durumlar için (priveteering) kesin ifade ve faaliyetlerle sınırlanmamış olmasından faydalanmaktalardı (Thomson, 1996: 21-27; Batır, 2011: 25-30). Devletler korsanlara yasal olarak özel izin belgeleri sağlayarak, korsanları kendi yanlarında savaşmaları için kendi deniz kuvvetlerinin yanında göreve almışlardır (Çalık, 2017: 402; Thomson, 1996: 21-24). Ancak Thomson’ın da belirttiği gibi (1996: 22) priveteering, bir savaş zamanı uygulamasıdır ve savaşın bitmesiyle bu gemicilerden izin belgeleri alınmıştır. Böylece işsiz ve parasız kalan bu gemiciler denizlerdeki yağma ve soygun faaliyetlerine devam ederek hayatlarını kazanmaya başlamışlardır (Batır, 2011: 28; Gosse, 2012: 5-22; Lehr, 2019: 97; Lunsford-Poe, 2005: 120-122; Thomson, 1996: 41-42). Dolayısıyla bu dönemde aslında devletler, kendi çıkarları için kullanıp daha sonra sistemin dışına ittikleri ve yoksul bir yaşama mahkûm ettikleri denizcilerden koca bir korsan krallığı yaratmışlardır. Dahası bu dönemde göreve getirilen (ve çoğu eski korsan olan) valiler, korsan gemilerine sahte lisanslar dağıtarak ve korsan faaliyetlerini görmezden gelerek bu sorunun derinleşmesine katkıda bulunmuşlardır. Böylece hem korsan saldırılarında korunmuş hem de korsanlardan yasa dışı kar edebilmişlerdir ancak bu sayede korsanlığa yönelim artmıştır. Dolayısıyla merkezi kuralları desteklemeyen gevşek bir otorite de kolay para elde etme cazibesi ve görmezden

gelmenin yanında bu dönemde korsanlığın temel nedenleri arasında önemli bir yere sahiptir (Gosse, 2012: 10).

Bunun yanında korsanlığın tercih edilmesinde etkili olan bir diğer faktör de halk nezdindeki popülaritesidir. Korsanlar seferlerden / yağmalardan döndüklerinde, tıpkı bir önceki dönem Vikingler’de olduğu gibi, damgalanmak ve aşağı görülmek bir yana genelde kahraman olarak karşılanıp nesillerce anlatılacak cesaret öykülerinin başrolü olmaktaydılar. Bağımsız saldırılar yürütseler de bir imparatorluğun ve meşru bir hükümdarın bayrağı altında savaşılar da çatışma ve savaşlar arasında sıkışmış ve daimî bir yoksulluk içinde yaşamaya mahkûm toplum tarafından tıpkı bir Robin Hood efsanesi gibi benimsenen ve hayranlık duyulan bir bakış açısını yansıtmaktalardı (Antony, 2013: 23).

Öte yandan önceki dönemde korsanlığın nedenleri altında incelenen etkenlerle paralellik gösteren bir diğer devamlılık da yine dini motivasyondur. Akdeniz’de Hristiyan – Müslüman deniz karşılaşmaları ve ‘din adına korsan saldırıları’ devam etmekle birlikte bu süreçte daha önce bahsedilen ‘bize karşı onlar’ ikiliğine dayandırılan korsanlıktaki fark, Reform hareketleriyle birlikte kazandığı yeni anlamdır. Nitekim ‘Protestan’ Elizabeth döneminde ‘Katolik’ İspanya’ya karşı yapılan deniz saldırıları vatan sevgisiyle ilişkilendirilmiş ve meşru görülmüştür (Andrews, 1996: 3-22). Korsanlık veya akıncılık faaliyetlerini bu gibi dini söylemlerle çerçevelemek dönemin savaşlarını ahlaki bir zemine oturtmaya ve düşmanın eylemlerini kötücül bir temelde ele alarak kendi eylemlerini meşrulaştırmaya yaramaktadır. Ancak elbette bir kez daha, dini motivasyon ekonomik kaygılar ve siyasi ittifaklardan sonra gelen bir alt neden olmaktan öteye gidememektedir.

Öte yandan bu dönemde günümüzdeki korsanlık faaliyetlerine bile bir zemin hazırlayan kolonyal hareketlerin başlamasıyla bir kültürel kutuplaşma ve ötekileştirme biçimi de ortaya çıkmıştır. Batı’nın oluşturduğu medeni ve modern ‘biz’e karşı barbar ve ilkel ‘onlar’ söylemi, dini araçsallaştırarak bu dönemde düşmanlığı besleyen bir İslam militanlığı ortaya koymaktadır. Bunun denizlerdeki karşılığı ‘korsan’ olarak yaftalamayı kolaylaştıran taraflılıktır; ‘medeni’ kabul edilmeyen her devletin bayrağı altında yer alan meşru denizciler ‘Malay korsanları’ gibi genellemelerle saldırılması meşru bir zemine oturtulmuştur (Lehr, 2019: 100). Oxford Sözlüğü bile korsanlığa yönelik 1970’lere kadar bu söylemi destekleyici bir tanım kullanmıştır: ‘‘Medeni bir

devletin görevinde olmaksızın, ticaret ve ulaşım yapılabilir denizlerde, nehirlerde gerçekleşen ve sahillerden gelebilecek soygun ve talan” olarak tanımlanmıştır (Reid, 2010: 19). Bu medeni / barbar ayırımına dayalı Batılı anlatılar bugün hala devam etmekte olup sonraki bölümlerde detaylıca ele alınacak Afrika Boynuzu denen bölgede veya Malakka Boğazı’nda yeniden ortaya çıkan korsanlığın altında yatan kültürel nedenlerde bulunabilmektedir.

Peki tarihteki bu ikinci korsanlık döneminin bitişi olarak belirlenen 1914 sonrası dönemden günümüze kadar gerçekleşen sanayileşme sonrası dünya ve küreselleşme hareketleri korsanlığın doğasını ve korsanlık faaliyetlerini nasıl etkilemiştir? Bu başlıkta bahsedilen tarihin başlangıcından beri var olmuş bu olgunun nedenleri hala geçerli midir; küreselleşme sonrasında da aynı dinamiklerle mi harekete geçmektedir? Neden korsanlığı bitirdiğini ilan ettikten sonra Avrupa devletleri ve ABD 1990’lardan sonra bu sorunu yeniden giderek artan bir ciddiyetle uluslararası gündemin en sıcak sorunu olarak ele almaya başlamışlardır? Bu soruları cevaplayabilmek adına bu çalışmada ele alınacak asıl vaka olan Somali korsanlığının ortaya çıkışında yer alan daha spesifik ve bölgeye veya topluma has nedenler ve dinamikler “Somali Korsanlığı” başlığı altında daha detaylı olarak ele alınacaktır.

1.3. 1990 Sonrası Korsanlığın Değişen Doğası

Modern korsanlıkla ilgili yayınların yelpazesi oldukça çeşitlidir. Özellikle Peter Lehr tarafından bu konuda literatüre çok sayıda katkı bulunmaktadır: “Denizde Şiddet: Küresel Terörizm Çağında Korsanlık” (*Violence at Sea: Piracy in the Age of Global Terrorism*) veya “Korsanlar: Vikinglerden Somali Korsanlarına Kadar Korsanların Keşfedilmemiş Tarihi” (*Pirates: A New History, from Vikings to Somali Raiders*) gibi çok sayıda tanınmış akademik yayının yanı sıra dergi makaleleri, hükümetler tarafından finanse edilen araştırmalar ve sivil, askeri ve akademik düşünce kuruluşlarından gelen raporlar gibi çok sayıda ek ikincil kaynak bulunmaktadır.

Korsanlıkla ilgili resmi hükümet belgeleri veya raporlar ve benzeri askeri yayınlar, analizlerinin kapsamı açısından doğası gereği sınırlandırılmıştır. Bu iki tip kaynak da, söz konusu ulusal hükümet için iç politika yapımına ve ilgili sonuçlara odaklanarak belirli ve kısıtlı bir teorik çerçeve içinde ele alınmaktadır (McCabe, 2017: 8). Peter Chalk'ın (2008: 35-47) “Uluslararası Güvenliğin Denizcilik Boyutu:

Terörizm, Korsanlık ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Karşılaştığı Zorluklar'' (*The Maritime Dimension Of International Security: Terrorism, Piracy, And Challenges For The United States*) adlı kitabı , örneğin, uluslararası deniz güvenliği konusunda birinci sınıf bir analiz sağlamaktadır, ancak öncelikli olarak RAND Corporation'ın ''Proje Hava Kuvvetleri Stratejisi ve Doktrin Programı'' kapsamında Amerika Birleşik Devletleri için zorluklara ve politika uygunluğuna odaklandığından kapsamı ve geniş çapta etkinliği tartışmalıdır.

Bununla birlikte, 19. yüzyılda okyanusların güvenleştirilmesi, devletlerin kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgelerinin artırılması yoluyla okyanus ve denizlerdeki devlet kontrollerini artırmaya yönelik uluslararası hukuk girişimleri ile birlikte büyük ölçüde bittiği varsayıp 21. yüzyılda yeniden ortaya çıkan korsanlık alanındaki araştırmalar, bağlam nedeniyle alternatif bölgelere atıflarda bulunsa da temel olarak tek bir coğrafi konuma odaklanmaktadır. Bu durum, bölgesel değerlendirmeler ve çalışmalar açısından değerli bir akademik girişim olsa da, coğrafi olarak korsanlığın sürekliliği ve bağlantılılığını ortaya koyabilmek açısından daha geniş kapsamlı bir analizi sınırlandırmaktadır. Bu bağlamda spesifik olarak Güneydoğu Asya'daki korsanlığa odaklanan temel literatür kaynakları olarak, Carolin Liss ve Ted Biggs'in, (2016) ''Güneydoğu Asya'da Korsanlık: Eğilimler, Sıcak Noktalar ve Yanıtlar''; Stefan Eklöf'ün (2009) ''Cennetteki Korsanları: Güneydoğu Asya'nın Deniz Yağmacılarının Modern Tarihi''; yine Carolin Liss'in (2011) ''Suç Okyanusları: Deniz Korsanlığı ve Güneydoğu Asya ve Bangladeş'te Uluslararası Güvenlik''; Derek Johnson ve diğerlerinin (2005) ''Güneydoğu Asya'da Korsanlık: Durum, Sorunlar ve Yanıtlar'' çalışmaları ön plana çıkmaktadır. Bu kaynaklar Güneydoğu Asya'ya özgü deniz suçlarına ilişkin oldukça yararlı genel bakışlar sağlamakla birlikte, belirtildiği gibi coğrafi olarak kısıtlı bir çalışma alanına sahiptir ve 21. yüzyılda ortaya çıkan korsanlık biçiminin 'Somali korsanlığı' modeli ile başlamış olduğunu gözden kaçırmaktadır. Her ne kadar Güneydoğu Asya ve Çin Denizi'nin İngiliz Doğu Hindistan Şirketi'nin etkin olduğu dönemlerde korsanlık geçmişi olsa da, buradaki korsanlar küreselleşme döneminde Somali korsanlarının izinden giderek güçlenip gelişebilmişlerdir (Thomas, 2014: 83-107).

Somali kıyılarında korsanlık konusunda, konunun güncelliği nedeniyle yayınlanmış kitap sayısı Güneydoğu Asya örneğine göre nispeten daha azdır. Jay

Bahadır'un (2011) ‘‘Somali Korsanları: Gizli Dünyalarının İçinde’’; Stuart Yikona ve diğ rlerinin (2013) ‘‘Korsan İzleri: Afrika Boynuzu Dışındaki Korsan Faaliyetlerinden Kaynaklanan Yasadış Mali Akışların İzlenmesi’’; Christopher L. Daniel'in (2012) ‘‘Afrika Boynuzu'ndaki Somali Korsanlığı ve Terörizmi’’ ve Martin N. Murphy'nin (2011) ‘‘Somali: Yeni Barbarlık? Afrika Boynuzu'ndaki Korsanlık ve İşlam’’ alışmaları, ağdaş Somali korsanlığına özgü eksiksiz çalışmaların bazı örnekleridir ve sıklıkla başvurulan kaynakların başında gelmektedir.

Korsanlığı daha teorik bir yaklaşımla ve küreselleşme süreci ile birlikte inceleyen birkaç güncel yayın bulunmaktadır. Michael J. Struett ve diğ rlerinin 2014 tarihinde yayımlanan kitabı ‘‘Deniz Korsanlığı ve Küresel Yönetişimin İnaşı’’, korsanlık olgusunu, Uluslararası İlişkiler teorisinin olanaklarını ve sınırlarını keşfetmek için bir araç olarak kullanmaktadır. Benzer şekilde, Jade Lindley'nin 2016 tarihli kitabı ‘‘Somali Korsanlığı: Kriminolojik Bir Perspektif’’, ağırlıklı olarak ağdaş güvenlik tehditlerini analiz etmede kriminolojik teorilerin uygulanabilirliğini araştırmak için tek bir coğrafi bölgeye odaklanmaktadır.

Bu alışma, önceki bölümlerde bahsedilen daha önceki araştırma ve akademik çalışmaları da göz önünde bulundurarak ve bunları eleştirel bir şekilde çalışmaya dahil ederek 21. yüzyıl boyunca denizcilik suçlarına en çok maruz kalan Afrika Boynuzu ve Somali kıyılarındaki korsanlık ve küreselleşme döneminin etkileriyle ortaya çıkan kolaylaştırıcı veya zorlaştırıcı faktörlerle birlikte ayrıntılı bir incelemesini yapmayı hedeflemekte ve bu bölgeye özgü çalışmaları genişletmektedir. Çalışma boyunca yararlanılan, ağdaş deniz korsanlığı ve ilgili konular hakkında doğrudan veri içeren çok sayıda dergi makalesi, kitap ve rapor bulunmaktadır. Bu alışma, bu çeşitli tarihsel ve ağdaş disiplinler arası çalışmaları küreselleşme bağlamını denkleme katarak sentezlemeye ve bunları tarihteki örnekleriyle karşılaştırmalı olarak ele alarak orijinal retrospektif analizle birleştirmeye çalışmaktadır. Korsanlık gibi deniz sularının akışkanlığı göz önüne alındığında, bu, birçok ağdaş eserin yapamadığı bir şeydir.

Birkaç yıl öncesine kadar korsanlığın geçmişte kalmış ve ancak tarihsel analizlerin konusu olabilecek bir olgu olduğu d ş n lmekteydi. 20. yüzyıla birlikte artık yeryüzünden tamamen silindiği düşünülen veya yalnızca Asya'ya ait ( zellikle Güneydoğu Asya) ufak çaplı yerel bir sorun olarak ancak varlık gösterebilen korsanlık yüzyılın sonlarına doğru ve özellikle de 21. yüzyılın başlangıcında yeniden yükselişe

geçerek uluslararası gündemin başat sorunlarından biri haline gelmiştir (Batır, 2011: 145; Bueger, 2013: 408-409; Winn ve Govern: 2008: 130-132).

Bu yüzyıla kadar gerçekleşen korsanlık araç ve yöntemlerinden modern korsanlığı ayıran en önemli olayın, 1992 yılının Eylül ayında Nagasaki Spirit adlı bir petrol tankerine karşı gerçekleşen Malakka Boğazı güneyinde, Sumatra Adası yakınlarında silahlı korsanlar tarafından bombalanması olduğu iddia edilmektedir (Batır, 2011: 146; Winn ve Govern: 2008: 132). Öte yandan Lehr, (2019: 182) 1990 sonlarından itibaren Somali korsanlarının ortaya çıkıp faaliyet göstermeye başladıklarını ve Ocak 1991’de Somali Devleti’nin çöküşünün ardından bu faaliyetlerin ivme kazandığını belirtmektedir.

Her iki durumda da 1990’lı yıllardan itibaren artarak devam eden deniz güvenliği ve korsanlık endişesi, bugün uluslararası deniz ticaretinin en büyük problemlerinden biri konumundadır. Özellikle Kasım 2005’te gerçekleşen lüks bir yolcu gemisi olan Seabourn Spirit’e yapılan büyük çaptaki bir saldırıyla birlikte korsanlar yeniden uluslararası gündemin başrolü haline gelmişlerdir (McCabe, 2017: 4-8; Lehr, 2019: 12-13; Çalık: 411). Donna Nincic’e göre, (2009: 12-14) 2008’de her 31 saatte 1 korsanlık olayı raporlanırken, 2009’a gelindiğinde bu sayı her 29 saatte 1 olay şeklinde artmıştır (Aktaran Batır, 2011: 147). Son yıllarda artan korsanlık olaylarının, bu denli büyük bir tehdide dönüşmesinin nedeni olarak korsanlık faaliyetleri ve yapılanmaları ile bölgedeki terör örgütleri ve başarısız kıyı devletleri arasındaki koordinasyonun güçlenmesi ve birbirlerini besleyerek gelişmeleri olduğu iddia edilmektedir (Murphy, 2013: 39-43). Murphy’e göre, (2013: 42) korsanlığın tek başına sorun olmasından öte, 21. Yüzyıldaki modern korsanlık faaliyetlerinin içerdiği asıl tehlike, bu korsanlığın bir ‘organize korsanlık’ biçiminde var olması ve karadaki geniş suç örgütleri ve kıyı devletlerinde gerçekleşen yolsuzluklarla birleşince ulus devletleri zayıflatacak güçte bir etkide bulunabilmesi ve bu nedenle geniş çapta neden olabileceği istikrarsızlık sorunlarıdır. Nitekim Murphy’nın yanında Marcus Rediker (2004: 175), Peter Lehr (2019: 14), Bueger (2013: 410-416), Nincic (2013: 112-113), Leonard ve diğerleri (2012: 3-6) diğer pek çok uzman tarafından da korsanlıkla bağlantılı ve onu besleyen bu organize faaliyetlerin bir tür yeni dönem deniz terörü eylemini doğurduğu belirtilmektedir. Hatta Leonard ve diğerleri’nin bu noktadan hareketle 2012’de kaleme almış olduğu makalenin başlığı “Organize Suç: Korsanlık” (“*Organised Crime:*

Piracy’)) şeklinde olmuştur. Korsanlık ve diğer faktörler arasındaki bu karşılıklılığa dayalı geri besleme durumu ‘Somali Korsanlığı’ bölümü altında Somali vakası baz alınarak detaylı bir biçimde incelenecektir.

Daha önceki bölümlerde ele alındığı üzere, korsanlığa yönelmedeki temel faktör yoksulluk ve ekonomik sebepler olarak gösterilse de günümüzde de tarihte olduğu gibi korsanlık, bu olguyu meslek haline getirmiş organize “deniz çeteleri” tarafından gerçekleştirilmiştir (Lehr, 2019: 22; Batır, 2011: 148). Dolayısıyla ekonomik sebepler ilk sırada olmakla birlikte, etkisi sanıldığından daha azdır ve modern dönemde ancak diğer etkenlerle birlikte bir anlam ifade etmektedir. Bu alana ilişkin literatür incelendiğinde şu etkenlerin öne çıktığı görülmektedir: Denizlerde işlenen suçlara ilişkin uluslararası hukuk kanunlarındaki belirsizlikler ve suçluların yakalanmasına / yargılanmasına yönelik yaşanan zafiyetler, korsanlığa elverişli siyasi ve coğrafi koşullar, kıyı devletlerinden kaynaklanan istikrarsız bir çatışma ortamı, açık denizlerde gerçekleşen uluslararası hukuka aykırı ticaret ve yasa dışı balıkçılık faaliyetleri, korsanlığın kültürel olarak benimsenmesi, kolonyalizm sonrası dönemde devam eden dışlayıcı uluslararası pratikler ve bölge kaynaklarını sömüren ticari düzene karşı çıkış ve kolay para kazanma taahhüdü (Batır, 2011: 148; Haywood ve Spivak, 2012: 55-70; Lehr, 2019: 181-185; McCabe, 2017: 76-92; Twyman-Ghoshal, 2013: 20-23; Warren, 2002: 370-419).

Yasalardaki ve yargılamadaki zafiyetler incelendiğinde, temel sorunun kıyı devletlerinin etkin olması gereken bölgelerdeki denetim ve kontrol eksiklikleri olduğu görülmektedir (Townesley ve diğerleri, 2016: 546). 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi’yle açık deniz alanları mümkün olduğunca daraltılarak devletlerin yetki alanına dahil edilen deniz alanları artırılmıştır (Barrie, 1983: 78-94; Aktaran Batır, 2011: 121, 148). Bu durumda devletlerin, yetkisi altında olan bölgelerde sahil güvenliğini sağlamaları ve herhangi bir yasa dışı durumda yargı mekanizmalarını kullanmaları gerekmektedir. Ancak bazı devletler bu sorumluluğu gerektiği gibi üstlenirken bazı devletlerin denetim mekanizmalarında eksiklikler bulunmaktadır. Öyle ki Hindistan gibi bazı devletlerin iç hukukunda korsanlık veya deniz haydutluğu faaliyetlerini tanımlayan ve düzenleyen bir yasa dahi bulunmamaktadır. Somali gibi başarısız devletler de bu sorumluluğu üstlenip uygulayacak kurumlarını ve meşruiyetlerini kaybetmiş durumdadır. Dolayısıyla bu gibi durumlarda korsanlar bu

bölgeleri ve kıyı şeritlerini eylemlerini gerçekleştirdikten sonra kaçıp toplanacakları ve yeni girişimlerini planlayacakları sığınaklar olarak kullanılmaktadırlar (Campo, 2003: 167-169). Dolayısıyla bu durum bir diğer etken olarak sıralanan elverişli siyasi ve coğrafi koşullarla da bağlantılıdır. Günümüzde korsanların aldıkları risk tamamen maceraperest bir romantizme ya da gerçekliğini yitirmiş bir cesarete dayanmamaktadır. Korsanlığı sürdürülebilir bir meslek alanı haline getiren, faaliyetlerini verimli bir şekilde sürdürebilecekleri bir avlanma alanı ve alınan riski dengeleyecek güvenli sığınakların ve saklanmak için uygun alanların varlığıdır. Bu nedenle korsanlık girişimleri genelde kıyıya yakın sığ suların bulunduğu bölgelerde gerçekleştirilmektedir. Ancak öte yandan Somali korsanlarının ilerleyen yıllarda açık denizlere açılmaya ve eylemlerini önceden ele geçirilmiş ana gemiden indirilen sürat botları ile gerçekleştirdikleri gözlemlenmektedir ki bu da Somali korsanlığını çağdaşları diğer korsanlardan ayıran ve onlara örnek teşkil eden özelliklerinden biridir (Murphy, 2013: 15-18).

Bir diğer etken ise yukarıda belirtildiği üzere kıyı devletlerinin yaşadığı iç savaş veya çatışmalar sonucu devletlerin güvenlik güçlerinin etkin görev yapamamasıyla birlikte bireyler arasında suça artan eğilimdir. Yine Somali vakasından örnek verilecek olursa, Siad Barre hükümetinin 1991'deki düşüşünün ardından korsanlık faaliyetleri daha önce görülmemiş düzeyde artmış, çeşitlenmiş ve diğer bölgelere sıçramıştır (Murphy, 2011: 5-7; Percy ve Shortland, 2012: 544-546).

Kültürel faktörlere bakılacak olursa, çoğunlukla gözden kaçırılan bu durum bölge ülkelerinde aslında oldukça köklü bir anlayışa sahiptir. Korsanlığın geliştiği bölge halklarında korsanlık balıkçılıktan çok da farklı olmayan ve tıpkı balıkçılık gibi babadan oğula geçen aileler arasında nesiller boyu sürdürülen bir gelenek ve meslek biçimi haline gelmiştir ve bu nedenle yerel halk tarafından geniş çapta kabul görmektedir (Batır, 2011: 152; Campo: 2003: 163; Vagg, 1995: 69-73; Lehr, 2019: 181-185).

Kolay para kazanma yolu olarak görülmesi ise daha önceki bölümlerde de belirtildiği üzere tarihin en eski dönemlerinden beri bireylerin gözünde korsanlığı cazip hale getiren faktörlerin başında gelmektedir ve modern döneme has bir olgu değildir. Siyasi istikrarsızlıklarla çalkalanan bir ülkede geçim kaynaklarını kaybeden ya da güvence altına alamayan sıradan insanlar, kendilerinin veya ailelerinin

geçimlerini sağlayabilmek için geriye kalan tek alternatif olan korsanlık yolunu seçmektedir. Ancak küreselleşme sonrasında değişen şey, kazançların tek bir devleti etkilemeyip çok uluslu sorunlara yol açması ve korsanlığı uluslararası ilişkilerin en öncelikli meselelerinden biri haline getirmesidir. Korsanların son yıllarda hedef aldığı birçok gemi, tek bir ülke bayrağı taşımayıp birçok ülkenin ortak girişimlerinden oluşan çok uluslu bir ticaret şirketine ait ya da pek çok ulustan vatandaşın yolcu olarak yer aldığı bir yolcu gemisi olmaktadır. Bu durumda meydana gelebilecek herhangi bir korsanlık olayı, geçmiş dönemlerde olduğu gibi söz konusu tek bir saldırı dahi olsa tek bir ülkenin sorunu olmayıp 'küresel' bir güvenlik sorunu haline gelmektedir. Öte yandan ilk bölümde de belirtildiği gibi, küreselleşmeyle birlikte artan ve hatta uluslararası ilişkilerde hayati önem taşıyan ülkeler arasındaki ticari ilişkilerin çok büyük bir kısmı deniz taşımacılığıyla gerçekleşmektedir. Dolayısıyla bu durum korsanların hedef havuzunu de genişletmekte ve çok daha fazla sayıda gemiye saldırıda bulunma imkânı sunmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. SOMALİ KORSANLIĞI

Araştırmanın bu ilk aşaması, 21. yüzyılda korsanlığın çarpıcı biçimde değiştiğini ve Somali korsanlığının dünyadaki baskın korsanlık biçimi haline geldiğini ortaya koymaktadır. Özellikle Somali'de korsanlığın tırmandığı dönemde, diğer bölgelerde gerçekleşen çağdaş deniz korsanlığının profilini tamamen etkileyecek ve biçimlendirecek bir kapasiteye ulaşmıştır, çünkü Somali korsanlığı bir sonraki başlıkta da detaylıca ele alınacağı üzere diğer çağdaş korsanlık biçimlerinden farklı bazı özellikler sergilemektedir.

Antik çağlardan yirmi birinci yüzyıla kadar korsanlık üzerine yayın yapan çok sayıda yazar bulunmaktadır. Örneğin, Lehr'in (2006) bir önceki bölümde de bahsi geçen "Denizde Şiddet: Küresel Terörizm Çağında Korsanlık" kitabı, 2008'de Somali korsanlığının tırmanmasından önceki korsanlıkla ilgili literatüre mükemmel bir katkıdır. Benzer şekilde, Robert Haywood ve Roberta Spivak'ın (2013) "Deniz Korsanlığı" kitabı, modern deniz korsanlığına olduğu kadar Somali özelindeki korsanlık faaliyetlerine yönelik de faydalı bir genel bakış sunmaktadır ve bu bölümde de sıklıkla başvurulacaktır.

Son yıllarda, özellikle 2008'den itibaren Somali korsanlığının artmasından bu yana, çağdaş korsanlıkla ilgili çok sayıda araştırma yayınlanmış olsa da, yirminci yüzyılda deniz korsanlığının yeniden canlanmasının koşullarını etkili bir şekilde analiz ederken aynı zamanda bu yükselişin evrimini, hem Güneydoğu Asya'da hem de Kuzeydoğu Afrika'da korsanlıkla mücadele girişimlerinin paralel gelişimi içinde küreselleşme süreciyle birlikte bütüncül olarak ele alan çalışmaların sayısı oldukça azdır. Roger Villar'ın (1985) "Günümüzde Korsanlık: 1980'den İtibaren Denizde Hırsızlık ve Şiddet"; Martin N. Murphy'nin (2009) "Küçük Tekneler, Zayıf Devletler, Kirli Para: Modern Dünyada Korsanlık ve Deniz Terörü"; John Burnett'in (2003) "Tehlikeli Sular: Açık Denizlerde Modern Korsanlık ve Terör" gibi bu alandaki literatürün başlıca kaynaklarının neredeyse tümü, deniz korsanlığının modern

tezahürlerini ele almaktadır. Benzer biçimde 2009'da NATO komutanı olarak kendisi de korsanlara karşı uzun yıllar mücadele vermiş olan emekli ABD'li Amiral James Stavridis'in okyanusların kanunsuz tarafını ve korsanlık, çevre gibi tehlikeleri açıkladığı “Deniz Gücü: Okyanusların Tarihi ve Jeopolitik Önemi” ve Andrew Palmer'ın 2014 yılında yayımlanan “Yeni Korsanlık: Somali'den Güney Çin Denizi'ne Modern Küresel Korsanlık” gibi diğer yayınlar, yazarlarının konumu göz önüne alındığında (bir deniz güvenlik şirketinin CEO'su veya donanma amirali olarak), uygulayıcıların doğrudan deneyimleriyle ilgili modern korsanlık hakkında faydalı bilgiler sunmaktadır. Daha önce de belirtildiği üzere, küreselleşmenin etkilerini Somali korsanlığı özelinde ele alan çalışmaların sayısı incelendiğinde daha da az kaynak olduğu gözlemlenmiştir. Bu çalışmaların başında, Otella Campanelli'nin “The Global Governance of Maritime Piracy” (2012: 73-84) makalesi gelmektedir. Campanelli, korsanlığın son yıllarda marjinal bir ekonomik sorundan küresel bir güvenlik sorununa dönüşümünü vurgulayarak uluslararası toplumun bu küresel sorunun etkin yönetiminde nasıl bir yol izleyebileceğine yönelik küresel yönetişimin önemini altını çizmektedir (Campanelli, 2012: 73-84). Benzer biçimde Zou Keyuan, “New Developments in the International Law of Piracy” çalışmasında (2009: 323,345), uluslararası hukuka göre korsanlığın nasıl disipline edilmesi gerektiği ve etkin bir küresel yönetişimin sağlanabilmesi için korsanlığın ne olması gerektiğinden çok gerçekte ne olduğuna ilişkin tanımlayıcı bir yönetim türünün gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu tez, bu çalışmalardan yararlanarak kapsamını genişletmeyi ve üstüne koyarak söz konusu literatüre ampirik bir katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Modern korsanlığın altında yatan dinamikleri incelemek için, bu araştırma, Somali korsanlığı vakasının çağdaş korsanlığın evrimindeki baskın rolü nedeniyle bu alanın tarihsel / politik bir analizini içeren bir araştırma ortaya koymayı hedeflemektedir. Araştırmanın bu aşaması, tarihi olarak korsanlık geçmişi olmayan bir ülke olan Somali'de deniz korsanlığının ortaya çıkmasının ve büyümesinin altında yatan koşulları incelemektedir. Daha sonra, Somali'de korsanlığın ortaya çıkışını etkileyen koşullar, gelişimi ve faaliyetlerini yürütme şekli küreselleşme dinamikleri ve küreselleşmenin ulus devletlerin rolünü nasıl etkilediğine yönelik tartışmalarla birlikte ele alınarak küreselleşme çağında ulus devletin rolündeki değişim korsanlık olgusu üzerinden incelenecektir.

Küreselleşmenin ulus devlete etkileri bakımından literatüre getirdiği tartışmaların korsanlık faaliyetleri bağlamında incelenmesinin temel alındığı bu çalışmada vaka olarak Somali'nin seçilmesinin en önemli nedeni, Somali için Uluslararası ilişkiler ve Uluslararası Hukuk literatüründe sıkça kullanılan ‘‘başarısız devlet’’ (failed state) kavramıdır. Nitekim Somali'yi modern korsanlık olaylarının meydana geldiği Nijer, Hindistan, Bangladeş, Vietnam gibi diğer bölgelerden ayıran en temel özellik, meşru bir devletin olmayışıdır (Batır, 2011: 203; Van Ginkel ve Van Der Putten, 2010: 31-38). Başarısız devlet, uluslararası hukukta ana aktör olarak kabul edilen egemen ulus devletin kendi vatandaşlarının ve topraklarının güvenliğini sağlama ve otorite oluşturma ve ulusal sınırlarını koruma gibi en önemli iki işlevini yerine getirememesi ve işlevsel bir hükümete sahip olmaması durumunda ortaya çıkan istikrarsız durumu ifade etmektedir (Thürer, 1999: 731, 733; Potter, 2006: 56; Batır, 2011: 204-206). Bu durumda ortaya çıkabilecek yoksulluk, yoksunluk, şiddet ve göç gibi durumlardan dolayı gerek bölge ülkeler için gerek tüm uluslararası sistem için tehdit oluşturmaktadır (Van Ginkel ve Van Der Putten, 2010: 1-11).

Somali vakasında, uzun yıllardır süren iç savaş, hükümetin meşruiyetini kaybetmesi ve ülkenin yıllar sürecektir olan kaos ortamına sürüklenmesiyle sonuçlanmıştır. Bölgede kısa süre içinde ortaya çıkan pek çok yasa dışı grup, kendine siyasi bir zemin hazırlamak ya da yasa dışı faaliyetleri için daha fazla kişiyi yanına çekmek amacıyla girişimlerde bulunmaya başlamış ve hem güvensiz hem de istikrarsız bu ortamda halk gündelik yaşamını idame ettiremez hale gelmiştir. İçerideki bu duruma ek olarak, bölge halkının temel geçim kaynağı olan ve devletin çökmesinin ardından yaşamlarını devam ettirebilmelerinin tek yolu haline gelen balıkçılık faaliyetleri de yabancı trol gemilerinin bölgedeki uluslararası hukuka aykırı avlanma faaliyetleri nedeniyle engellenip sekteye uğrayınca siyasi bir örgüt desteğiyle olsun veya olmasın sıradan vatandaşlar çareyi yasadışı korsanlık faaliyetlerinde bulmuştur. Ancak bölge ve ülke koşullarının sürüklediği çaresizlik nedeniyle başladığı iddia edilen bu durum kısa sürede bölgede popüler bir meslek haline gelmiş ve tıpkı daha önceki bölümlerde bahsi geçen korsanlık tarihinde olduğu gibi benzer bir seyir izleyerek kolay para kazanma yolu olarak artarak rağbet görmeye başlamıştır.

Bu bağlamda Somali açıklarında gerçekleşen korsanlık faaliyetlerine yönelik literatür incelendiğinde, özellikle beş ana faktörün etrafında şekillenen bir nedenler

zinciri ortaya çıkmaktadır. Bu beş temel etken şu şekilde sıralanabilir: Somali’de bugün hala devam eden iç savaş, çatışma ve istikrarsızlıklar, Somali açıklarında veya Somali kara sularında gerçekleştirilen ve balıkçılıkla geçimini sağlayabilen bölge halkının temel geçim kaynağını ortadan kaldıran yasadışı balıkçılık faaliyetleri, yabancı ticaret ve trol gemileri tarafından Somali kıyılarına salınan yasa dışı zehirli maddeler ve buna bağlı olarak yine kıyı balıkçılığının yapılamaz hale gelmesi, Somali’deki istikrarsız ekonomik ve sosyal koşullar ve son olarak kolaylaştırıcı bir etken olarak da bölgenin korsanlık faaliyetlerine uygun coğrafi yapıya sahip olmasıdır (Leonard, Coburn ve Bowman, 2012: 5; Batır, 2011: 148; Middleton, 2008: 1-5). Bu koşulların gelişimi, analizi ve korsanlıkla sonuçlanmaya başlamasıyla girilen yeni tehdit dönemi bir sonraki başlıkta ele alınacaktır.

2.1. Somali Korsanlığının Yeniden Ortaya Çıkışı: Bağlam ve Nedenler

Bu bölümde hedeflenen, bugün içinde bulunduğumuz küreselleşme dinamiklerinin korsanlığın gelişimindeki ve farklı boyutları içerecek biçimde değişimler geçirmesindeki etkilerini ortaya koyabilmek amacıyla öncelikle ana araştırma alanı olarak belirlenmiş olan, “Afrika Boynuzu” olarak adlandırılan bölgede gerçekleşen ve özellikle Somali kaynaklı korsanlık faaliyetlerinin nedenlerini ve bölge dinamiklerini ortaya koyabilmektir. Bu bağlamda bölgesel ve ulusal dinamiklere göre bir literatür değerlendirilmesi yapıldığında, bir önceki bölümde de belirtildiği üzere, birtakım ana etmenlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Bölgedeki mali kriz ve siyasi istikrarsızlıklar, bölge yönetimlerinin kontrol gücünü kaybetmesi neticesinde karasularında yabancı troller aracılığıyla gerçekleşen uluslararası yasadışı balıkçılık faaliyetleri, buna bağlı olarak bölge ülkelerinin geçim kaynaklarının kurutulması ve bununla birlikte derinleşen yoksulluk başlıca nedenler arasındadır. İstikrarın sağlanamadığı böyle bir ortamda fırsattan yararlanarak yükselen silahlı grup hareketleri ve bunların deniz alanına taşmasıyla gerçekleştirilen silahlı gemi soygunları, yerel halklar tarafından kendi adaletlerini sağlayan bir hareket olarak algılanarak desteklenmeye başlamıştır. Öte yandan korsanlık eylemlerinin genişletilip artırılmasıyla bunun yasa dışı yollardan gelir elde etmenin en kolay yolu olarak görülmesi, bölge ülkelerindeki cihatçı terör gruplarıyla olası bağlantı ve para aktarımı ve korsanlığın bölgede karlı bir iş sektörüne dönüştüğüne yönelik eleştiriler

yapılmaktadır. Ancak oluşturulan korsan sendikalarının bağlantıları ne olursa olsun bireyler düzeyinde bakıldığında, bölgede korsanlığa yönelim ve destek, halk tabanında ilk olarak geçim sıkıntıları ve yoksulluk gerekçeleriyle gerçekleşmektedir. Bu bölümde tüm bu nedenlerin ve ulusal ve uluslararası boyutta etkilerinin bütüncül, karşılaştırmalı bir analizi hedeflenmekte ve literatürde eksik olan unsurlar saptanarak araştırmaya dahil edilmeye çalışılmaktadır.

Genel olarak, modern korsanlık olaylarının, deniz trafiğinin 1980'lerin sonlarından itibaren hızla artmasıyla artmaya birlikte yükselişe geçtiği belirtilmektedir (Eklöf 2009:5-17). Küresel ticaretin hızlanarak artmasına bağlı olarak büyük deniz ve okyanus yollarında seyreden ticari ve kargo gemilerinin sayısı da artmıştır. Ticari gemi trafiğinin yüksek oranda artması, potansiyel soygun veya fidye amacıyla kaçırılmaların önünü açarak bu girişimlere bol miktarda hedef havuzu sağlamıştır. Böylece bu gemiler, hafif silahlı korsanlar için kolay hedefler haline gelmeye başlamıştır (Young 2007: 58, 92). Bununla birlikte, uluslararası gemi trafiğine yakın kara devletlerinin yoksulluğu ve kırılganlığının da suç faaliyetlerine eğilimin artmasına yol açtığı belirtilmektedir (Jeong, 2015: 3). Korsanlığın gelişimi, nedenleri, taktik ve stratejileri, uluslararası toplum için barındırdığı tehlikelere dair detaylı bilgiler içeren kapsayıcı kitabında Jeong'un (2015) belirttiği diğer faktörlerden, bölgedeki takımadalardan korsanlık faaliyetleri için uygun bir konumlanma, saklanma merkezi olarak kullanılmasını sağlayan coğrafi karakterleri ve dizilimleri, bölgede bolca uzun sahil şeritlerinin bulunması ve zayıf sınır ülkelerindeki yönetim eksikliği gibi jeopolitik özellikler de, korsanlık gibi deniz suçlarının temel bir üreme alanı olarak işlev görmektedir.

Korsanlık çalışmalarında önde gelen isimlerden bir diğeri olan Onuoha (2010: 191-215), Jeong'un aksine spesifik olarak Somali'ye odaklanarak, buradaki korsanlığın nedenlerini siyasi bir perspektiften incelemektedir. Somali sahili boyunca ve Afrika Boynuzu olarak adlandırılan bölgeyi de içeren (Horn of Africa- HoA) Aden Körfezi'nde korsanlığın devam etmesine ve yayılmasına katkıda bulunan faktörleri şu şekilde kategorize etmektedir: Somali devletinin çöküşü, bölgede kötüye giden yoksulluk, küçük silahlar ve hafif silahların (SALW) yaygınlaşması, fidye ödemeleriyle edinilen yüksek karlar ve ortak bir deniz güvenliği stratejisinin bulunmaması. Bunların arasında Onuoha en çok Somali devletinin çöküşüyle doruğa

çıkan bölgedeki yönetişimin tarihsel başarısızlığına vurgu yapmakta ve bölgede korsanlığın patlak vermesinden sorumlu olan ana faktör olarak devlet başarısızlığını göstermektedir. Bölgenin siyasi tarihine yönelik kapsamlı bir analiz yaparak ülkede 1991'de Başkan Siad Barre'nin devrilmesinden bu yana, deniz suları da dahil olmak üzere kendi topraklarında güvenliği sağlamak için herhangi bir işlevsel merkezi hükümete sahip olmaksızın sanal bir anarşinin hüküm sürdüğünü ve böyle bir ortamda savaş ağaları (war lords) ve siyasi milislerin bölgede etkin olmaya başladığını vurgulamaktadır (Onuoha, 2010: 196-199). Somali'de Siad Barre hükümetinin çöküşünden sonra yaşanan otorite boşluğundan bu yana, korsanlık gittikçe büyüyen kritik bir sorun haline gelmiştir (Baniela 2010: 192).

2.1.1. Başarısız Devlet Faktörü

Önceki bölümde giriş niteliğinde bahsi geçen bağlam ve nedenler doğrultusunda Somali Devleti'nin meşruiyetini yitirmesinin ardından kendi kıyı suları üzerindeki kontrolünü de kaybedince yabancı trol gemileri Somali sularında balık avlama girişimlerine başlamış, yerel balıkçıların geçimlerini tehlikeye atarak ve geçim kaynaklarını yok ederek uluslararası ortamda da şiddetli tartışmalara yol açmıştır. Bu alandaki literatür incelendiğinde, Somali korsanlığının ortaya çıkmasındaki en önemli faktör olarak “devlet başarısızlığı” ön plana çıkarılmaktadır (Sörenson 2008: 26-29, 32-35; Hastings 2009: 213-223). Özellikle Onuoha (2010), Menkhaus (2007), Lehr (2019) ve Hammond (2013), çalışmalarında Somali Devleti'nin başarısızlığına odaklanmaktadır. Hammond'ın (2013) Geçiş Dönemi Federal Tüzüğü'nün (*Transitional Federal Charter*) imzalanmasının ardından Mogadişu'daki yeni Somali Ulusal Hükümeti'nin karşılaştığı bazı zorlukları ve yönetim eksiklikleri ile istikrarsızlıklar nedeniyle ortaya çıkan korsanlık gibi sürpriz aktörleri incelediği makalesinde Somali'yi dünyanın en uzun süreli başarısız devleti olarak nitelendirmektedir.

Bu noktada bir uluslararası hukuk terimi olan “başarısız devlet” kavramını açıklamaya yönelik bir parantez açmak gerekli görülmektedir. “Başarısız devlet” kavramı ilk kez Helman ve Ratner (1992: 3) tarafından “*Saving Failed States*” makalesinde ortaya atılmıştır. Batır'ın aktarımıyla (2017: 89) yazatlar başarısız devleti “*uluslararası toplumun bir üyesi olarak kendini idame ettirmekten acze düşmüş olan*”

devletler olarak tanımlamaktadırlar. Potter ise (2004: 8), başarısız devleti, işlevsel bir hükümetin ve kurumların yokluğunda güç kullanımını kontrol altında tutamayan, sınırlarını koruyamayan ve vatandaşlarının güvenliğini sağlayamayan devlet olarak tanımlamaktadır. Farklı bir yaklaşımla kavramı irdeleyen Gondal'a göre ise (2009: 375), başarısız devletler, coğrafi ya da çevresel dış faktörler sonucu kazara ortaya çıkmamaktadır; aksine daha çok iç koşullar ve devlet liderlerinin kararları, tercihleri, yasaların ve kurumların zayıflığı neticesinde bir devleti başarısız olarak tanımlayan koşullar ortaya çıkmaktadır. Thüerer, (1999: 731) başarısız devlet teriminin kullanımı açısından üç karakteristik unsur belirtmektedir. İlk olarak coğrafi boyut ön plana çıkmaktadır; başarısız devletler genelde iç sorunlardan kaynaklıdır ve dolayısıyla otorite ve güç yapılarında bir dağılma değil içe doğru bir çöküş gerçekleşir, nadiren sınır aşan sorunlarla bağlantılıdır (Thüerer, 1999: 731). İkincisi ise siyasi boyuttur; iç hukukun ve kurumların iç düzeni sağlayamayacak ölçüde bozulmasını ifade etmektedir (ibid: 731). Üçüncüsü ise işlevsel (fonksiyonel) boyuttur; uluslararası ortamda devletin temsiliyetinin yasal organlar ve resmi bir hükümet tarafından sağlanamamasını ifade etmektedir (ibid: 731-732). Nitekim böyle bir durumda devlet kontrolünün sağlanamadığı koşullarda ortaya çıkan gruplar ve çeteler, yönetimi devralmakta ve hem devlet işlerini hem yasa dışı faaliyetleri tek elde yürütebilmektedirler (vatandaşlara haraç kesen terör grupları veya uluslararası denizlerde haraç kesen korsan grupları gibi). Silva ise (2013: 65) başarısız devletlerin tanımlanabilmesi için on kriter öne sürmektedir. Bunları siyasi istikrarsızlık, hukukun üstünlüğünün aşınması, yargı sisteminin çökmesi, yönetimin kabilelere özgü kurallara tabi olması, ekonomik yoksulluk ve geçim kaynaklarının güvencesizliği, iç çatışmalar ve sınır güvenliğinin olmayışı, toprak bütünlüğünün olmayışı, sistematik ve sürekli olarak gerçekleşen insan hakları ihlalleri ve yolsuzluk olarak sıralamak mümkündür (Silva, 2013: 68). Bununla birlikte bir devletin başarısız olarak tanımlanmasında, güç kullanma tekeline kaybedip kaybetmemesi kritik önem taşımaktadır (Batır, 2017: 91). Bundan dolayı otoriter yönetime sahip olsa dahi Kuzey Kore, Kaddafi yönetimi altındaki Libya ve Saddam yönetimindeki Irak başarısız devletler olarak nitelendirilmemişlerdir (ibid: 91).

Literatürde yer alan tüm bu tanımlamalardan yola çıkarak kısaca bir genelleme yapmak gerekirse, başarısız devlet, hukuki olarak devlet olmak niteliği bulunan ancak

yetkilerini ve sorumluluklarını yerine getirmekte başarısız olan devletleri tanımlamaktadır. Bunun sonucunda ortaya çıkan siyasi istikrarsızlıklar ve iç sorunlardan dolayı başarısız devletler, kendi vatandaşlarının içinde yaşadığı barış ve güvenlik ortamına zarar vermenin yanı sıra uluslararası alanda da güvenliği tehdit ederek terörizm; uyuşturucu, insan, silah kaçakçılığı ve korsanlık gibi faaliyetlerin kaynağı haline gelebilmekte ve küresel bir tehdit barındırabilmektedirler.

Ancak “başarısız devlet” terimi, bazı uluslararası hukukçular ve post-kolonyalist çalışmalarda bulunan araştırmacılar tarafından sorgulanmakta ve sömürgeciliğin devamı için bir meşruiyet sağladığı gerekçesiyle eleştirilmektedir (Call, 2008: 1491; Gondal, 2009: 375; Batır, 2017: 90). Kendisi de Afrikalı olan hukukçu Yusuf’a göre (2003), Afrika’daki devletlerin başarısız devlet olarak nitelendirilmesi, bu devletlerin BM himayesi veya insani müdahaleler adı altında manda yönetimine benzer bir uygulama altına alınmasına zemin hazırlamak için kullanılan yeni sömürgeci (*neo kolonyalist*) bir kavram olduğunu belirtmektedir (Yusuf, 2003: 12). Benzer bir yaklaşım sergileyen Call’a göre de (2008) “başarısız devletler” kavramı 1990’ların başında ABD’nin siyasi sözlüğüne girdiğinden beri, uluslararası barış ve güvenlikte önemli bir yer işgal etmeye başlamış ve ABD’nin başta Afganistan olmak üzere pek çok bölgeye müdahalesinde sık sık kullanılmıştır. Nitekim ABD’nin Somali’ye yönelik yürüttüğü Kara Şahin Düştü Operasyonu’ndaki (*Black Hawk Down*) başarısızlığa kadar, bu bölge için de sıkça başarısız devlet olma durumu ifade edilerek müdahalelere gerekçe sağlanmıştır. Ancak bu kavram siyasi demeçler için uygun bir kullanım olarak görülse de uluslararası hukuk açısından oldukça sorunlu bulunmaktadır (Batır, 2017: 90). Buna yönelik Akpınarlı’nın (2009: 88-89) BM’de Somali ile ilgili bu terimin kullanılmasına yönelik yaptığı söylem analizini içeren çalışmasında, 1990’lı yılların başından itibaren bazı BM Genel Sekreterleri’nin “başarısız devlet” kavramını kullandığını, ancak BM Genel Kurulu veya Güvenlik Konseyi dahilinde bu kavramın hiçbir şekilde kullanılmadığını ortaya koymaktadır.

Öte yandan bu çalışmanın konusu olan korsanlık ve deniz haydutluğu bakımından devlet başarısızlığı faktörü incelendiğinde her başarısız devletin böyle bir soruna yol açacağı gibi bir genelleme yapmak hatalı olacaktır. Nitekim korsanlık pek çok etkenin bir araya gelmesi bir yana, kültürel kabulle de yakından ilgili bir olgudur (Batır, 2011: 151- 152). Örneğin Güneydoğu Asya ülkelerindeki bir devlet

başarısızlığı, bu bölgenin tarihsel olarak da deniz haydutluğu geçmişi olması ve kültürel olarak kabul gören bir faaliyet olması dolayısıyla korsanlıkla sonuçlanabilirken, Batı Afrika bölgesinde kültürel olarak onaylanan bir faaliyet değildir (ibid: 152). Bu bakımdan Somali'nin bulunduğu coğrafi bölge ve korsanlık geçmişi olmaması da bu vakayı kendine has kılan bir başka etkidir.

Bununla birlikte devlet başarısızlığının tek başına korsanlığa yol açacağını öne sürmek de yine hatalı bir genelleme olacaktır. Nitekim daha önce de bahsedildiği üzere, başarısız bir devletin ortaya çıktığı her coğrafyada korsanlık olayları görülmemektedir. Burada önemli olan, Somali'de devletin işlevini yitirmesiyle birlikte ortaya çıkan ve bireyleri korsanlığa iten ulusal, bölgesel ve küresel dinamiklerdir. İstikrarsız iç siyasi ortam, sosyal refahın ortadan kalkması, uluslararası toplum tarafından yaşanan sorunların görünmez durumda olması, ulusal ve uluslararası güvensizlik, yoksullaşma ve geçim kaynaklarını kaybetme gibi benzer dinamikler devletlerin yükselişte olduğu on yedinci ve on sekizinci yüzyıllarda da korsanlığa kitlesel yönelimlere sebep olmuştur. Bu durumda başarısız devlet faktörü, Somali örneğindeki diğer olumsuz koşulları yaratması ve derinleştirilmesi bakımından farklı faktörlerle birlikte bütüncül olarak ele alınmalıdır.

İstikrarsız koşullara neden olması ve bölgedeki meşru kazanç yollarını güvensiz hale getiren temel neden olarak belirlenen “başarısız devlet” kavramı (Gros 1996: 455) ve endeksler (ör. Dünya Bankası'ndan Dünya / Küresel Yönetişim endeksi ve Barış için Barış'tan Başarısız / Kırılgan Devlet Endeksi), korsanlığın ortaya çıktığı koşulları açıklamada yaygın olarak kullanılmaktadır (Hastings 2009: 213-223). Ancak detaylı bir incelemeye tabi tutulduğunda, Somali'de korsanlık faaliyetlerinin Siad Barre rejiminin çöküşünün hemen ardından ortaya çıkmadığı görülmektedir. 2005'ten önce, Aden Körfezi boyunca komşu bölgelerde yaşanan korsanlık olaylarının sayısı elliye geçmemektedir (Jeong, 2015: 5-6). Buna göre Menkhaus'un (2004: 16-28; 2009: 21-25) öne sürdüğü gibi, devletin başarısızlığı, Somali'de fidye peşindeki korsanlığın doğrudan bir nedeni değildir. Dolayısıyla başarısız devlet kavramına ve korsanlık olaylarına ilişkin diğer çalışmaların aksine, aslında devlet başarısızlığı, farklı türlerdeki korsanlık olaylarına ilişkin zayıf nitelikte kanıt sağlamaktadır.

Uluslararası toplumun bölgede gerçekleşen uluslararası hukuk ihlallerini görmezden gelmesini sağlayan “devlet başarısızlığı” argümanına bir diğer eleştiri,

Marchal (31-50) tarafından yöneltilmektedir. Uluslararası uygulamaları ön plana çıkaran Marchal'a göre, korsanlık genellikle "devlet çöküşünün" bir belirtisi ve küresel cihat için bir üreme zemini olarak uluslararası kamuoyuna sunulurken, korsanlığın ahlaki ekonomisi bilinçli olarak diskalifiye edilmekte ve ulus-aşırı Somali ekonomisinin yeniden yapılandırılması basitçe görmezden gelinmektedir. Buradan hareketle Marchal bu durumun ön plana çıkarılarak görünür kılınması amacıyla Somali'de korsanlığın ortaya çıkmasına yönelik üç temel dinamiğe vurgu yapmaktadır.

İlk olarak korsanlığın 'ahlaki ekonomisini' ele alarak uluslararası toplumun, Japonya, Çin, Güney Kore, Tayvan, Fransa ve İspanya da dahil olmak üzere bazı üyeleri tarafından Somali kıyılarında onlarca yıllık yasadışı balıkçılığı ve zehirli atıkların atılmasını görmezden gelip örtbas ederken, uluslararası hukuku savunduğunu iddia etmeleri eleştirmektedir. Bu durum, Somalili balıkçı topluluklarının "korsanlar" tarafından en çok mağdur edilen kesim olmasına rağmen, aynı toplulukların, korsanları Somali egemenliğine yönelik sayısız uluslararası ihlalden intikam almaya adanmış gerçek milliyetçiler olarak görmesinin nedenini açıklamaya yardımcı olmaktadır. İç savaş sırasında şekillenen "koruma ekonomisinin" doğrudan bir yan ürünü olan korsanlar, hem bölgede ABD'ye karşı savaşan İslamcılar hem de ABD ve müttefikleri tarafından desteklenen laik hükümeti uzak tutan bir sosyal başarı biçimi sergilemişlerdir (Marchal, 2011: 32-44).

İkinci olarak korsanlığın "küresel bir tehdit" olarak adlandırılıp uluslararası gündemde öncelikli bir yer kaplamasının zamanlaması sorunsallaştırılmaktadır. Korsanlar Dünya Gıda Programı (WFP) tarafından kiralanan gemileri hedef almışlardır ve bu olayların sayısı 2000'den sonraki yıllarda önemli ölçüde artmıştır. Dolayısıyla buna yönelik kaygıların 2005 gibi erken bir tarihte ifade edilebileceği belirtilerek eleştirilmektedir. Ancak bunun yerine 2008'de böyle bir seferberlik meydana gelmiştir. Bu noktada Marchal (2011: 33), bazı aktörlerin konuyu daha önce gündeme getirmesine rağmen, bunun bölgesel ve uluslararası arenada belirleyici bir kilit rol oynayan aktörlerin paylaştığı diğer endişelerle örtüşmediği için gündemden dışlandığını dile getirerek bu durumu eleştirmektedir.

Son olarak ise korsanlıkla mücadelede hüküm süren 'askeri illüzyon' ele alınmaktadır. Askeri yaklaşım bu olguyu ortadan kaldırmak bir yana, kök nedenleri

görmezden geldiği için onu daha çok pekiştirmiş ve daha da kalıcı bir hale getirmiştir (Marchal, 2011: 39). Sonuçta Somali nüfusunun büyük bir kısmı tarafından hala milliyetçi kahramanlar olarak görülen korsanlara karşı, uluslararası toplum ve kurumlar kullandıkları gücün ilk kurbanları yine kendileri olmuştur.

İlerleyen bölümlerde bölgedeki tarihsel gelişmeler ve yerel dinamikler detaylı bir biçimde ele alınacak olmakla birlikte, bölgedeki istikrarsızlık ve yönetim başarısızlığının bu kaynaklarda ana faktör olarak belirtilmiş olması önemlidir. Nitekim bu argümana Menkhaus (2004; 2009), Murphy (2007) gibi araştırmacıların daha köklü bir neden analizi arayışında ortaya koydukları faktörler esas alınarak literatürde yaygın bir karşı çıkış olduğu görülmektedir.

David Marley (2011) daha net bir kategorizasyon ortaya koyarak korsanlığın yeniden ortaya çıkması için altı temel ön koşul önermektedir: 1. Batılı ticari gemilerin oranının dünya genelindeki toplam ticari gemilere kıyasla keskin bir azalmaya gitmesi, 2. daha küçük mürettebata sahip büyük otomatik gemilerin yaygınlaşması, 3. karasularının genişletilmesi, 4. korsanlığın tanımlanmasında uluslararası toplumdaki ısrarlı tereddüt ve belirsizlikler, 5. ticaret merkezlerinin Asya'ya kayması, ve 6. hafif silahların yaygınlaşması (Marley, 2011: 38-9). Ancak bu ön koşullar, farklı coğrafi konumlardaki farklı korsanlık türlerini açıklamak için yeterli bir analiz sağlamamaktadır. Bu bağlamda literatürde sıkça atıf yapılan Martin Murphy (2008:129-132), modern korsanlığın ortaya çıkmasına katkıda bulunan daha analitik ve spesifik vakalar özelinde daha kapsamlı ve bütüncül faktörler ortaya koymaktadır: (1) yasal ve yargı yetkisine ilişkin fırsatlar, (2) elverişli coğrafya, (3) çatışma ve düzensizlik, (4) yetersiz finanse edilmiş kanun yaptırımı / yetersiz güvenlik, (5) müsamahakâr siyasi ortamlar, (6) kültürel kabul / denizcilik geleneği ve (7) alınan riskle orantısız büyüklükte ödül fırsatı. Bu faktörler, çeşitli korsanlık olaylarındaki genel özellikleri belirlemek ve bölgesel farklılıkları açıklamak için daha net bir analiz düzeyi sağlamaktadır. Nitekim bu faktörler, aslında korsanlığa meyilli başlıca alanlarda neden etkili bir korsanlıkla mücadele önlemleri geliştirilemeyeşini de açıklamakta ve bizzat bunu önleyen temel engeller olarak karşımıza çıkmaktadır (Khondaker ve diğerleri, 2013: 195-205).

Bölgesel olarak korsanlık girişimlerinin neden bu alanlarda yoğunlaştığı sorgulandığında ise, Doğu Afrika ve özellikle Aden Körfezi'nin, diğer korsanlık

faaliyetlerinin görüldüğü Güneydoğu Asya, özellikle Güney Çin Denizi ve Malakka Boğazı çevresiyle birlikte coğrafi konumu ve stratejik bir ticaret yolu olarak önemi nedeniyle büyük ticaret gemilerinin ana güzergahı olması dolayısıyla korsan saldırılarını bölgeye çektiği görülmektedir. Ancak diğer taraftan dünya çapında deniz ticaretinin devam ettiği çok sayıda ihtilafli bölge olmakla birlikte hepsi korsanlık sorunlarından muzdarip değildir (Percy ve Shortland, 2013: 65-71). Korsanlık, örneğin Malakka Boğazı'nda (son yıllarda azaldığı iddia edilse de) bir sorun olmakla birlikte, İngiliz Kanalı gibi diğer 5 yoğun nakliye şeridinde ciddi bir sorun teşkil etmemektedir (Percy ve Shortland, 2013: 66). Dolayısıyla coğrafya faktörü, korsanlığın gelişimi hikayesinin yalnızca bir kısmını anlatabilme gücüne sahiptir. Aynı şekilde, yoksul, kötü yönetilen ve sınır nakliye şeritleri bakımından Somali'ye benzeyen, ancak yine de korsanlığın ortaya çıkmadığı birçok ülke örneği de mevcuttur. Dolayısıyla tüm bu etkenlerin geniş kapsamda ve bütün analiz düzeylerini kapsayacak biçimde ele alınmaları bu noktada büyük önem taşımaktadır.

Bölgedeki yasadışı uluslararası balıkçılık faaliyetlerine yönelik teknik nedenlere bakılacak olursa, Malakka Boğazı boyunca, diğer Güneydoğu Asya kıyı bölgelerinde ve Somali kıyılarının açıklarında, deniz ürünleri kaynaklarının gelişmiş balıkçılık endüstrileri ve trol gemileri tarafından tahrip edildiği vurgulanmaktadır. Daha gelişmiş ülkelerdeki balıkçılık endüstrisi ile Somali ve Endonezya gibi daha az gelişmiş ülkelerde zanaatkarlık düzeyinde, geleneksel yöntemlerle sürdürülen balıkçılık yöntemleri arasında bariz bir teknolojik asimetri göze çarpmaktadır. Dolayısıyla bölgede temel geçim kaynağı olan balıkçılığa dayalı ekonomilerin gelişmiş endüstrilerle yarışabilme şansı ortadan kalkmakta, eşitsiz koşullar altında bölge halklarının geçim kaynaklarını kaybetmeleriyle yoksulluk derinleşmektedir (Jeong, 2015: 4-5). Üstelik bu durum yalnızca Somali için geçerli olmayıp örneğin, Sumatra'nın üst batı kesiminde bulunan Aceh'teki yerli halklar, Çinli ve Singapurlu gemiler tarafından balıkçılık kaynaklarının tüketilmesinden şikayetçidir (Aktaran Lehr, 2019: 183-184; Ong-Webb, 2007: 53-57; Schulze 2004: 4-10). Jeong (2015: 3-4), korsanlığın ortaya çıkışını bu perspektiften ele alarak yerel halkın gelir kaynaklarını kaybetmeleri nedeniyle dikkatlerini suç faaliyetlerine çevirdiklerini belirtmektedir.

Bu teknolojik asimetri, kıyı çevrelerini kirleten yabancı gemiler tarafından yasadışı atıkların boşaltılmasında da belirgin olarak ön plana çıkmaktadır. Bu

konudaki en korkunç vaka ise, Somali kıyılarına yakın kıyı yaşam koşullarına, deniz canlılarına ve kıyı verimliliğine ciddi şekilde zarar veren zehirli maddelerin boşaltılmasıyla ilgilidir (Aktaran Jeong, 2015: 4; Abdullahi, 2009). Somali sahili boyunca endüstriyel ve nükleer atıkların yasadışı olarak boşaltılması olaylarına yönelik güçlü şüpheler mevcuttur ve çevresel bozunuma sebep olarak bölgedeki balıkçılık ve tarım faaliyetlerine ciddi ölçüde zarar vermektedir (Aktaran Onuoha, 2010: 196; FAO 2005 Raporu). Yasadışı ve rapor edilmemiş bu balıkçılık faaliyetleri nedeniyle, Somali potansiyel gelirinde büyük kayıp yaşanmış, balık stoklarının tükenmesi ve deniz ortamının bozulması nedeniyle ekonomisi büyük çapta zarar görmüştür. Dolayısıyla balıkçılık kaynaklarının tükenmesi ve bölge dışındaki gemilerden gelen zehirli atıkların bu sulara boşaltılması, bazı araştırmacılar için Aden Körfezi ve Malakka Boğazlarındaki korsanlığı haklı çıkararak bir öfke ve karşı çıkış hareketine neden olmaktadır (Russel, 2010: 29-46.; Jeong, 2015: 4).

Böyle bir ortamda Jeong'un da belirttiği gibi Somalili yerel balıkçılar, hayatta kalmak, geçimlerini sağlamak ve büyük yabancı trol teknelerine karşı savaşmak için korsanlığı tek çıkış yolu olarak görmeye başlamaktadırlar. Percy ve Shortland (2013: 66) tarafından da öne sürülen bu argüman desteklenerek korsanlık faaliyetlerinin başlangıçta Somali'nin deniz ticaretinde ana nakliye yollarına yakınlığı nedeniyle yabancı balıkçı gemilerinin bölgedeki geçim kaynaklarını kurutmasına bir karşılık olarak ortaya çıktığı belirtilmektedir. Bununla birlikte, son olaylarla ilgili raporlar, Somali'deki korsanlığın son zamanlarda bireyler ve gruplar için oldukça karlı bir işe dönüştüğünü ve başlı başına bir sektör haline geldiğini göstermektedir. Bundan dolayı 'Somalili korsanların' sadece işsiz balıkçı çetelerinin bir araya gelerek haklı bir gerekçeyle kendiliğinden oluşturdukları gruplar olarak değil, Pham'ın tanımına göre ülkenin karasularını aşan oldukça organize suç girişimleri olarak da dikkate alınmaya başlamaları gerektiğine yönelik de azımsanmayacak bir literatür göze çarpmaktadır (Pham 2009: 7; 2010: 325-341). Nitekim geçim derdiyle korsanlığa sarıldığı iddia edilen bu grupların zamanla sadece yabancı balıkçı gemilerine değil ticari gemilere de saldırmaya başlamalarıyla haklı gerekçeleri sorgulanmaya açık hale gelmektedir. Bu gelişmeler bağlamında "deniz korsanlığı", belirli bir alan veya bölgeyle ve buradaki gelişmelerle sınırlandırılmayan ve küresel ekonomik kalkınmaya, kurumsal

stratejilere ve / veya hükümet politikalarına karşılıklı olarak bağımlı olan dinamik bir faaliyet olarak tanımlanmaktadır (Fu ve diğerleri 2010: 678).

Benzer biçimde Percy ve Shortland da (2013: 65-72) 1991'de devletin çöküşünün ardından Somali iç çatışmasının uzun süren doğasının, Somalililer için korsanlığın alternatif bir gelir kapısı olarak görülmesinde ve bölgede buna yönelik eğilimin artmasında etkili olduğunu belirtmekle birlikte bunun bölge için yeni bir geçim kaynağı haline geldiğinin yadsınamayacağını iddia etmektedir. Bu bağlamda hemen hemen hiçbir düzenli istihdam kaynağının bulunmadığı ve ekonomik istikrarsızlığın hâkim olduğu bir ülkede korsanlığın gelirinin dikkat çekici olduğuna vurgu yapılmış ve kalkınma üzerinde önemli bir etkisi olduğu ortaya konmuştur (Percy ve Shortland, 2013: 65-67). Somalili korsanlar, Somali halkı tarafından sürdürülen geleneksel balıkçılığı yabancı gemilerden korumaya çalıştıklarını iddia etmektedirler ancak bu iddia literatürde çok tartışmalıdır ve bu bölümün sonunda detaylıca ele alınacağı üzere, aslında Hansen (2011) bu iddiayı neredeyse tamamen çürütmektedir. Ancak yine de bu iddianın bölgede geniş çapta kabul görmesi Somalililer arasında bunun her şeye rağmen güçlü ve meşru bir anlatı olduğuna işaret etmektedir. Öte yandan bölgesel bağlamda uluslararası anlatıların ısrarla görmezden geldiği koşulları ele alan çalışmada Marchal (2011: 31-50), öne sürülen bu balıkçılık iddiasına daha fazla sempatiyle yaklaşarak, bu yaklaşımın Somali'de psikolojik olarak neden güçlü hale geldiğine yönelik daha kapsamlı bir analiz sunmaktadır.

Tüm bunlara rağmen şu bir gerçektir ki Süveyş Kanalı ve Aden Körfezi yoğun nakliye yollarına yakın olmasaydı, Somali'de korsanlık asla başlamazdı (Percy ve Shortland, 2013: 71). Bu anlamda coğrafi konuma ve uluslararası ticarete vurgu yapan argümanların geçerliliği sorgulanamaz niteliktedir. Ancak Fu ve diğerleri (2010: 678) tarafından da belirtildiği gibi, korsanlar artık ulusal ve uluslararası sulara coğrafyadan etkilenmeksizin faaliyet yürütmektedirler. Bugün Somali korsanlığı, açık denizde hatırı sayılır bir mesafede operasyon yapabilme becerisiyle sürdürülmektedir ve bu da büyük 'ana gemilerin' kullanılması (korsanların daha büyük bir gemide ortak geçiş yollarının yakınında beklemesine ve ardından saldırmasına izin vermesi bakımından önemlidir) gibi daha karmaşık uygulamaları gerektirmektedir.

Bu kısma kadar literatürde belirtilen argümanları özetlemek gerekirse, daha önce de belirtildiği gibi Somali'de Siad Barre hükümetin çökmesiyle 1991'den itibaren

ulusal kontrolün azaldığı bölgede, yabancı balıkçı trollerinin, faaliyetlerini saldırgan bir biçimde uluslararası hukuka göre kıyı balıkçı köylerinin bölgesine dahil olan Somali'nin zengin ve devriyesiz kalan sularına taşıdığı bir gerçektir. Ancak yerel balıkçıların gerçek bir şikâyeti olarak başlayan şey, yukarıda belirtildiği gibi, kontrol ettikleri bölgenin yakınındaki sularda balık tutmak için yabancı balıkçı gemilerinden 'lisans' için ücret talep ederek kolay nakit kazanma fırsatı gören milis liderleri tarafından hızla bir sektöre dönüşmeye başlamıştır. Ücretleri ödemeyenler ise mürettebatının yakalanma ve kaçırılma riskiyle karşı karşıya kalmışlardır. Dolayısıyla korsanlığın ortaya çıkışında uluslararası ihlaller sorgulanırken, korsanlığın yasadışı yöntemler geliştirerek bölgede organize ve oldukça karlı bir iş kolu haline gelmesi gözden kaçırılmamalıdır.

Buna yönelik, bir önceki bölümde belirtildiği gibi, bölgede korsanlığı başlı başına bir iş sektörü olarak nitelendiren Hansen ise (2012: 523-530) Somali'de korsanlığın her şeyden önce kâr amaçlı olduğunu belirterek bölge koşullarına odaklanan çalışmalara karşı eleştirel bir yaklaşım sergilemektedir. Hansen'a göre, 1990'ların başındaki istatistiklere göre, Somalili korsanların ana hedefi balıkçı tekneleri değil kargo ve ticaret gemileridir. Dolayısıyla korsanlığın başlangıcından itibaren temelde kâr kaygısının olduğunu, 1991'den itibaren hedef alınan kargo gemilerine bakarak anlaşılabilirliğini etmektedir. Diğer çalışmalardan farklı olarak bu kar odaklı çıkarım, ülkedeki silahlı denizcilik suçunu değerlendiren ve çoğu temelde yatan iki itici güçten -yasadışı balıkçılığı ve yoksulluğu önleme ihtiyacı- birine odaklanan çalışmaların çoğuna bir şekilde aykırıdır.

İlk durumda, korsanlık, deniz kaynaklarının yabancılar tarafından yağmalanmasını önlemek için kıyı toplulukları tarafından alınan önlemlerin bir ürünü olarak görülmektedir (Menkhaus, 2009: 22). Hansen'ın korsanlarla yapmış olduğu birebir görüşmelere göre, birçok korsan sendikası, kendilerini açık denizdeki karasal toprak koridorlarını koruyan ve denetleyen "sahil güvenlik görevlileri" olarak tanımlamışlardır (2012: 524). Korsanlar yasadışı balıkçılığın azaltılmasında muhakkak önemli bir rol oynamışlardır ancak bu, yalnızca yarattıkları "korkutma faktöründen" kaynaklanmamaktadır. Nitekim en azından 2010'a kadar değerli yükleri Afrika, Asya ve Avrupa'ya taşıyan kargo gemileri ana hedefleri olmuştur. Bu gemiler, korsanlar için yüksek bir ödül potansiyeline sahip kolay avlar sunmaktadır.

Dolayısıyla Menkhaus'un izinden giden Hansen'a göre bu faktör, korsanlığın başkalarının yararına işlev gören, özgecil bir varoluş olmaktan çok, saldırmak için en kazançlı gemileri aktif olarak arayan "kar odaklı" bir iş kolu olduğunu düşündürmektedir.

İkinci durumda ise, korsanlık Somali'deki yaygın yoksulluğun bir belirtisi olarak görülmekte ve yoksulluğun korsanlığı alternatif bir geçim kaynağına dönüştürdüğü belirtilmektedir. Bu yaklaşım bazı sorunlar barındırmaktadır (Hansen, 2012: 523-525). Öncelikle korsanlık tüm Somali'yi kapsayacak çapta bir sorun değildir; az gelişmişlik, ekonomik fırsat eşitsizliği ve bunlara bağlı yoksulluk ülke genelinde yaygın olmasına rağmen, yalnızca belirli bölgeler korsan limanlarına ev sahipliği yapmaktadır. Daha da önemlisi, yaygın yoksulluğa rağmen korsanlık nüfusa oranlandığında aslında yaygın değildir. İçinde istihdam edilen sayılara odaklanıldığında küçük ölçekli bir sektördür, Somali yoksullukla dolu olmasına rağmen, istihdam aslında sınırlıdır. Başlıca korsan bölgeleri, Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler tarafından nispeten zengin ya da en azından ulusal ortalamaya eşit veya ona yakın olarak değerlendirilen eski Somali bölgelerinden dördünde bulunmaktadır: Sanaag, Bari, Nugal ve Mudug. Ayrıca, Yemen, Kenya ve Tanzania gibi komşu ülkelerdeki bazı kıyı bölgeleri de Somali kadar yoksul olmalarına rağmen yine de önemli bir korsanlık faaliyetine ev sahipliği yapmamaktadırlar. Dolayısıyla Hansen bu çıkarımın indirgemeci ve dar bir perspektif olduğunu savunmaktadır.

Öte yandan Somali'de zaman içinde mutlak yoksulluk seviyeleri büyük ölçüde aynı kalırken, gerçek korsanlık örneklerinde şiddetli dalgalanmalar yaşanmaktadır (Hansen, 2012: 534-525). Dolayısıyla iki değişken arasında da doğrudan pozitif bir korelasyon kurulamamaktadır.

Tüm bu nedenlerden ötürü, yoksulluk argümanı, en iyi ihtimalle sorunun yalnızca bir kısmını açıklamaktadır. Potansiyel korsanların değerlendirilmesinde açıklayıcı bir unsur olarak eklenebilir, ancak olgunun neden başladığını, saldırı sıklığında meydana gelen dalgalanmaları, faaliyet bölgelerindeki coğrafi farklılıkları ve başarılı bir korsan sendikası çalıştırmak için yapılması gereken gerekli mali harcamaları açıklayamamaktadır.

Menkhaus da (2009: 21-25) korsanlığa yönelmede sadece uluslararası eşitsizlik yaratan koşullara çok fazla odaklanmanın hatalı, tek yönlü ve dar bir çıkarım

sunacağını belirtmektedir. Somali korsanlığının ortaya çıkışına yönelik, bu açgözlü, hukuk tanımayan, yabancı balıkçı gemilerine karşı tabandan bir kıyı devriyesi olarak yükselen bir hareket şeklinde ele alındığı “Robin Hood anlatısının”, sadece kısmen doğru olduğunu ve yasadışı bir kar kapısı olması nedeniyle geniş çapta tartışmaları beraberinde getirdiğini belirtmektedir. Hatta daha da ileri boyutta bir eleştiri yöneltten Menkhaus’a göre, savaş ekonomilerini araştıran akademisyenler için Somalili korsanlık, silahlı bir grubun güdülerinin şikâyetten açgözlülüğe doğru nasıl değiştiğini gösteren bir ders kitabı niteliğindedir. Dolayısıyla korsanlık eylemi, devlet dışı silahlı grupların karalarda yıllardır yürüttüğü faaliyetlerin bir uzantısı olmaktan biraz daha fazlası olarak nitelendirilmeli ve onlardan ayrı bir oluşmuş gibi normatif çıkarımlarda bulunurken dikkatli olunmalıdır; nitekim milis barikatları, haraç ve fidye için adam kaçırmaya gibi yöntemler korsanların icadı olmayıp Somali anakarasındaki çeteler ve milisler için önceden beri temel bir gelir kaynağı olagelmıştır.

Öte yandan tüm bu uluslararası koşullara odaklanan eleştirel argümanlara rağmen korsanlığın ortaya çıkmasında devletin uzun süreli siyasi istikrarsızlığının etkisi yadsınamaz ve analiz dışında bırakılmamalıdır (Menkhaus 2009: 21-25). Menkhaus’a göre, korsanlık çalışmalarındaki tüm çeşitliliğe rağmen buluştukları ortak payda, Somali'deki korsanlığın anakarada gerçekleşen çok daha büyük bir politik sorunun bir uzantısı olduğu iddiasıdır. Murphy'nin de belirttiği gibi, bir bölgede bireylerin kitlesel olarak korsanlığa yönelmesine en büyük katkıda bulunan faktörlerden biri, bölgesel devletlerin savunma veya güvenlik yeteneklerindeki sorunların yanı sıra, kapsamlı ekonomik, politik ve sosyal olarak da kaynak eksikliği yaşamalarıdır (Chalk 2008: 10-14). Bu sadece bir devletin güvenlik kapasitesi anlamına gelmez. Örneğin Güneydoğu Asya'daki en yaygın korsanlık kaynağı olan Endonezya, özellikle 2000 yılından önce zayıf ekonomik performans, siyasi istikrarsızlık ve sosyal eşitsizlikler dahil olmak üzere pek çok alanda kaynak eksikliğinden muzdarip durumdadır. Ancak Endonezya'nın politik ekonomisi 2003'ten bu yana istikrar kazandıkça, oradaki korsanlığın da azalmakta olduğu görülmektedir. Dolayısıyla tıpkı yasadışı balıkçı trollerin faaliyetleri gibi, yalnızca devlet başarısızlığı faktörüne odaklanmak da kapsamlı çıkarımları engellemekte ve ekonomik motivasyon kaynakları gibi diğer etkenlerin göz ardı edilmesine neden olabilmektedir.

Tüm bu nedenlerden dolayı bölge ülkelerinin iç siyasi koşullarını, geçirdikleri dönüşümleri veya başarılı / başarısız olma durumlarını uluslararası ve bölgesel dinamiklerle birlikte ele almak daha kapsamlı bir analiz sağlayacaktır. Dolayısıyla etkili olan faktörlerden bir diğeri olarak, bölge ülkelerinin 1997’de yaşadığı mali kriz veya özellikle 2004’te gerçekleşen tsunami gibi doğal afetlerde görüldüğü üzere bölge devletlerinin uluslararası krizlere ve doğal afetlere karşı savunmasızlığı ve kırılganlığı artan korsanlıkla daha çok ilişkilendirilmektedir (Chalk 2008: 5-14). Daha önce de belirtildiği gibi Somali kıyılarını da içine alan Afrika Boynuzu bölgesi ve Aden Körfezi, coğrafi konumu itibariyle deniz taşımacılığında önemli bir yere sahiptir. Dünyadaki deniz taşımacılığının üçte biri bu sulardan geçmektedir ve dolayısıyla korsanlık için elverişli kaynaklar sunmaktadır (Onuoha, 2010: 196). Korsanlık, Güneydoğu Asya takımadalarında yüzyıllardır bir sorun olmasına rağmen, bölgedeki korsanlıkta 1997’den itibaren yaşanan ani yükseliş genel olarak, 1997’nin sonlarında Tayland’da başlayan Asya mali krizine ve Endonezya’daki siyasi istikrarsızlığa ve buna bağlı olarak yaşanan çok geniş çaptaki istihdam yetersizliği ve işsizliğe bağlanmaktadır (Dillon, 2000: 52-54). Nitekim Güneydoğu Asya’da henüz organize bir iş koluna dönüşmeden önce korsanlığın yükselişe geçmeye başladığı ilk dönemlerde korsanların hedefleri genellikle, geçim sağlamak üzere bu yola başvurduklarını kanıtlar nitelikte gemilerin taşıdıkları gıda ve mallar veya gemi kasası ile mürettebatının değerli eşyaları olmuştur (Dillon 2000: 52).

Nitekim John Vagg (1995: 63-80), kapsamlı çalışmasında, bu kısma kadar bahsedilen tüm bu değişkenleri içine alacak biçimde korsanlığı yönlendiren üç ana faktöre işaret etmektedir: siyasi ve ekonomik bozulma, korsanlığın yerel düzeyde mevcut bir kültürel veya alt kültür olasılığı olarak kabul edilmesi ve korsanlığın ortaya çıkması için uluslararası ve bölgesel dinamiklerde fırsat doğması.

Vagg, ekonominin bozulmasıyla yerel nüfusun korsanlara tahammül etmesinin "halkın sindirilmesi ve ekonomik teşvikler" olmak üzere iki temel nedeni olduğunu öne sürmektedir (Vagg, 1995: 67). İkinci faktörü ise daha derin bir biçimde ele alarak, denizlerde gemilere baskın yapmanın kültürel olarak alternatif bir seçenek olmasının ardında yatan nedenin uluslararası ortamdan soyutlanmış ve sindirilmiş bölge kimliklerinin tepkisi ve dışavurumu olduğunu öne sürmektedir (Vagg, 1995: 67). Ve son faktör olarak “fırsat oluşması” ise, korsanlığı tolere eden ve yakalanma riskini

azaltan resmi ve idari yolsuzlukları ifade etmektedir. Aksi halde derin soruşturmalar geçirmesi muhtemel yasadışı faaliyet yürüten gelişmiş ülke aktörlerinin bölgedeki korsanlığı fidye veya ‘‘haraç’’ kesilmesini kabul etme yoluyla idare ederek kendileri tarafından gerçekleştirilen uluslararası hukuk ihlallerinin ortaya çıkmasının üstünü örttüklerini iddia etmektedir. Dolayısıyla böyle bir durum, korsanlık faaliyetlerinin yürütülmesinde yeni bir fırsat ortamı oluşturmaktadır.

Bueger’e göre (2014: 406-416) korsanlığın nedenlerine ilişkin literatüre genel olarak hâkim olan perspektif incelendiğinde, Vagg’ın iki faktörüne, yani ekonomik ve siyasi bozulma ve ortaya çıkan ya da bilinçli olarak yaratılan fırsatlara daha yakından odaklanıldığı görülmektedir. İlk nicel çalışmalardan birinde Donna Nincic (2008), korsan saldırılarının büyük çoğunluğunun (%98) başarısız devletlerin sularında veya bunların yakınında meydana geldiğini göstermiştir. Nincic, gemilerin varlığının (ülkenin kıyı şeridinin uzunluğunun, büyük limanların sayısı ve ana limanların varlığı veya ana deniz iletişim hatlarına yakınlığının) yanı sıra şiddet tekeli üzerindeki devlet içi rekabeti ana faktörler olarak belirlemiştir. Justin Hastings (2009: 213-223) buna ek olarak, korsanlıkta çeşitliliğe neden olan faktörlere de vurgu yapmaktadır. Hastings, korsan operasyonları için altyapının önemini vurgulayarak (özellikle pazarlara erişim anlamında), devlet başarısızlığının lojistik açıdan daha az karmaşık kaçırmalarla (fidye için adam kaçırma eylemi) ilişkili olduğunu, başarısız sayılmamakla birlikte devletin zayıflığının ise daha karmaşık saldırıları (geminin ve yükün ele geçirildiği ve satıldığı durumlarda olduğu gibi) tetiklediğini ifade etmektedir (Hastings, 2009: 213).

Bridget Coggins (2010), Anja Shortland ve Sarah Percy (2011) yapılan daha yakın tarihli araştırmalar, bu tür sonuçları devletten yerel ve bölge düzeyine indirerek yönetim düzeyleri arasında daha net bir ayırım yapabilmek adına daha da ileri götürmüştür. Bu çalışmalar öncelikli olarak Somali örneğinden yararlanmakta ve korsanlık faaliyetlerinin nispeten istikrarlı, ancak yozlaşmış ve aynı zamanda yeterli düzeyde altyapı ve kaynaklara sahip olan alanlarda geliştiğini göstermektedir. Dolayısıyla buna göre, korsanlığın gelişmesine izin veren aslında yüksek düzeyde bir anarşi, otorite yokluğu veya yoksulluk değil; zayıf yönetim, yolsuzluk ve yeterli altyapının ideal bir karışımıdır.

Bu çıkarımlarda büyük ölçüde resmin dışında bırakılan şey, Vagg’ın (1995) ortaya koyduğu üçüncü önemli faktördür: korsanlığın kültürel olarak kabul

edilebilirliği. Korsanlığa yönelik olarak yürütülen nicel araştırmalarda, korsanlığı kültürel olarak düşünülebilir kılan faktörler büyük ölçüde yerel ekonomik yapılar, doğal kaynaklar veya nüfusun becerilerine indirgenmiştir. Bu çalışmalara göre, ‘halkın genelinin balıkçılıkla geçimini sağladığı yoksul ve istikrarsız ülkeler veya bölgelerin korsanlık faaliyetleri üretme olasılığı daha yüksektir’ gibi bir çıkarım yapılabilmektedir. Ancak büyük olasılıkla, bu oldukça basit ve indirgemeci bir kültür anlayışı olacaktır. Bunun yerine, daha zengin kültür anlayışları bizi tarihsel kalıpları veya meşrulaştırmanın bir kolu olarak kültürel kabul edilebilirliği sorgulamaya teşvik edecektir. Bu durumda korsanlık geçmişi olan bölgelerin onu üretme olasılığının daha yüksek olup olmadığına veya korsanlığın nasıl yerel / bölgesel düzeylerde kabul edilen bir uygulamaya dönüştürülebildiğine yönelik derinlemesine bir analiz ve kapsamlı nedensel çıkarımlara ışık tutacaktır.

Bu bağlamda Jeong ile benzer biçimde Bueger de Murphy çalışmalarını ön plana çıkarmaktadır. Murphy (Aktaran Charles, 2011: 141-143), Somali’de korsanlığın ortaya çıkışına ilişkin kapsamlı, nitel ve güncel bir tarihsel analiz sunarak bu araştırma alanına katkıda bulunmaktadır. Daha önce de ortaya koyduğu yedi maddede belirtildiği gibi korsanlığa yol açan yerel koşullara odaklanmanın yanı sıra Somali’de yönetim, uluslararası müdahaleler ve korsanlık arasındaki etkileşimleri bütüncül olarak ele almaktadır. Dolayısıyla literatürde baskın olarak ele alınan korsanlığa neden olan veya onu yönlendiren faktörleri değil, korsanlığın ortaya çıkmasının, insanların korsanlığa yönelmesinin koşullarını yaratan aktörleri araştırmaktadır. Somali’de korsanlığın yükselişinin bu bölümde ele alınan ekonomi ve siyaset temelli ayrıntılarını sunarak nicel araştırmaların iddialarını doğrulamakla birlikte eklemelerde bulunmakta ve korsanlığın ülkede nasıl kabul edilebilir bir uygulama haline geldiğini göstermeyi amaçlamaktadır. Buna yönelik, Somali’nin hükümeteşsiz bir ülke olduğunu kabul etmekte ancak bununla birlikte yönetişimsiz veya kontrolsüz (ungoverned) olmadığına işaret etmektedir (*failed but not ungoverned*). Yönetimin bir devletten ziyade, Puntland’ın alt bölge hükümetleri, klanlar ve dini liderler ile resmen tanınan trans-federal hükümet gibi farklı kurumlar dahil olmak üzere çeşitli siyasi oluşumların elinde olduğunu belirtmektedir. Murphy, bu yönetim yapılarını göz önünde bulundurarak tıpkı Menkhaus gibi, ‘başarısız devlet’ metaforunun bu vakada pek işe yaramadığını savunmaktadır. Korsanlığın evrimini belgeleyerek ‘korsanların öğrenen

aktörler olduğunu' öne sürmektedir; korsanlığı kârlı bir işe nasıl dönüştürebileceğini giderek daha fazla öğrenmişler ve uygulamışlardır. Bu şekilde geçici (ad hoc) küçük çaplı operasyonlardan profesyonelleştirilmiş organize suç biçimlerine nasıl dönüştüklerini göstermektedir. Murphy (2010) bunu yaparken, devlet başarısızlığının korsanlık için ele alınan tek açıklayıcı faktör olduğu şeklindeki ortak çıkarımlara başarılı bir şekilde meydan okumaktadır. Bunun yerine, korsanlığın evrimi için gerekli koşulları üreten yerel aktörlerin yakından incelenmesi gerekmektedir. Ancak öte yandan Murphy'nin araştırmasının sınırlılığı olarak, kanıtlarının geçerliliğini her zaman tam olarak yansıtmayan ikincil verilere dayandırması gösterilebilir.

Hansen (2012), Menkhaus (2009), Marchal (2011) ve Murphy (2011) gibi derinlemesine bir analiz sunan yazarlar, korsanlığın ortaya çıkış nedenlerini sorgularken bu geleneksel yaklaşımların dışına çıkarak temel olarak bireylerin rolüne, yeni grupların ortaya çıkışına ve bunların stratejik olarak yerel yağmacıları korsan olarak mobilize etme yeteneklerine vurgu yapmaktadırlar. Yoksulluk ve yasadışı balıkçılığın yerel kaynakları yok etmesi gibi faktörler korsanlığın çevresel bağlamını açıklamaya yardımcı olurken, uluslararası bir endişe olarak silahlı deniz soygunu biçiminde gerçekleşen korsanlık faaliyetlerinin gelişimini kendi başına açıklamakta yetersiz kaldığı belirtilmektedir. Bu bağlamda korsan sendikalarının tipik olarak savaş ve çatışmanın kuşattığı bölgelerde gelişmediğine dikkat çekilmektedir. Bunlar daha ziyade, görünürde istikrarlı olan fakat yönetim kurumlarının ve kontrollerinin zayıf kaldığı bölgelerde ortaya çıkmışlardır. Marchal'a göre (2011: 33) Somali'de korsanlık iddia edildiği gibi siyasi bir boşlukta değil, Somalililerin kendi içinde hayatta kalmak ve iç savaşın ganimetlerine daha iyi erişim için savaştığı ve uluslararası aktörlerin egemenliklerini daha fazla ihlal etmeye başlamasıyla karşı karşıya kalındığı bir bağlamda gelişmiştir. Bu tür koşullar hem lojistiği hem de yerel yetkililerle iş birliği yapma görevini basitleştirdiği için çetelerin faaliyetlerine çok uygundur. Bu anlamda özellikle Hansen (2012: 525) tarafından aslında korsanlığın özel olarak karteller aracılığıyla ortaya çıktığını ve bir sektör haline dönüştürüldüğü belirtilmektedir. Bölge dinamiklerinin ve yerel grupların korsanlık faaliyetlerinin ortaya çıkışına zemin hazırlayan etkileri ile korsanlığın gelişimini kolaylaştıran iç siyasi koşullar ilerleyen bölümde daha detaylı olarak ele alınacaktır.

Bu çalışma gelecekteki araştırmalara ışık tutabilmesi açısından, belirtilen kapsamlı katkılardan da yararlanarak, daha derinleştirilmiş soruları ele almayı hedeflemekte ve bunu yaparken mülakatlar, saha araştırmaları gibi ilk elden edinilen verilere dayalı çalışmalarla desteklenmektedir. Somali vakasına yönelik alt araştırma sorularından bazıları şu şekilde belirlenmiştir: yerel topluluklar korsanlığı neden desteklemekte veya katılmaktadır; devletin başarısızlığının ve küresel aktörlerin bunda payı nedir; korsanlar stratejilerini nasıl öğrenmekte ve geliştirmektedirler; korsanlığı uygulama fikri nasıl yerel geleneklere dayandırılmaktadır; ve korsanlık kavramı dünyanın farklı bölgelerine hangi araçlar kullanılarak nasıl yayılmaktadır?

Bununla birlikte incelenen literatürde, devlet başarısızlığını merkeze alarak Somali korsanlığını açıklamaya çalışan ve buna karşı çıkararak daha yerel / bireysel faktörlere odaklanan çalışmalar yapıldığı belirlenmiştir. Ancak Somali'deki devlet başarısızlığı örneğinin, küresel bir tehdit haline gelen ve uluslararası alanda neredeyse tüm ülkeleri ilgilendirecek bir meseleye dönüşen korsanlığa zemin hazırlaması bakımından ulus devletin rolünü sorgulayan herhangi bir çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir. Oysaki güvenlik tehditlerinin de küreselleşmeye başlamasıyla küreselleşme döneminin karanlık taraflarından birini oluşturan korsanlık rneği ve buna karşı uluslararası toplum tarafından öngörülen önlemler, ulus devletin küreselleşme karşısında nasıl etkilendiğine yönelik tartışmalara ampirik bir örnek teşkil edecektir. Dolayısıyla bu çalışmanın, literatürdeki korsanlık ve ulus devletin geleceğinin ilişkilendirilmesi bağlamındaki boşluğu kapatmaya yardımcı olması hedeflenmektedir. Byleyi ampirik bilgiler, daha sonra büyük örnekleme veya farklı vakalara uyarlanarak gerek istatistiksel gerek nitel analizler için veri tabanının zenginleştirilmesine ve yeni hipotezlerin formüle edilmesine yardımcı olacaktır.

2.2. Korsanlığı Kolaylaştıran ve Zorlaştıran Etkenler ve Aktörler

Bir nceki bölümde aktarılan korsanlığın ortaya çıktığı siyasi ortam ve ortaya çıkış nedenlerine dair literatür incelemesiyle doğrudan bağlantılı olarak Somali'de korsanlığı kolaylaştıran başlıca faktörler de buna göre sıralanabilmektedir. Somali korsanlığı, son otuz yılda ülkedeki istikrarsız siyasi durum nedeniyle gelişme ortamı bulmakta ve bu da bağlantılı olarak devletin parçalanmasına ve ekonomisinin çökmesine neden olmaktadır. Somali'deki siyasi istikrarsızlık ve güvensizlik ortamı,

korsan çeteleriyle birlikte yasa dışı grupların etkinliğini artırmış ve bunların çeşitlenerek artmasına ortam oluşturmuştur. Durum, Afrika Boynuzu çevresindeki yoğun bölgesel istikrarsızlık nedeniyle daha da kötüleşmektedir (Hansen, 2012: 525-526). Devlet içindeki güvenlik ve iktidar boşluğu, suç faaliyetlerinin gelişmesi için ideal koşulları sağlamış ve çatışma grupları, yerel yönetim üyeleri ve aşiret reislerinin korsanlık faaliyetlerine doğrudan veya dolaylı olarak dahil olmaları veya bunlardan yararlanmaları ile daha çetrefilli bir hal almıştır. Nitekim Ocak 2000'den Aralık 2008'e kadar korsan saldırılarının değişen yerleri, iç bölgelerdeki gelişmelere paralel olarak ilerlemektedir (Onuoha, 2010: 195).

Yine Somali korsanlığı ile bölgede faaliyet gösteren gayri resmî kurumlar arasındaki bağlantıya bakılacak olursa, bu kurumların korsanlığı kolaylaştırıcı bir aktör olarak ön plana çıktığı görülmektedir. Bu aktörler zaman içinde Somali'de korsan davranışlarını şekillendiren kurumsal, düşünsel ve sosyal düzenlemeleri belirleyerek korsanlığın ilerleyişinde rol oynamışlardır. Hâkim gayri resmî kurumlar (örneğin klanlar, özel kişiler arası bağlantılar, toplu güvenlik düzenlemeleri ve rant temelli ekonomik faaliyetler gibi), sıradan yerel ticaret uygulamalarıyla etkileşime girerek korsanların kaçırma ve fidye faaliyetlerini sürdürmelerine destek olmakta ve karşılığında kârı paylaşmaktadırlar (Hastings ve Phillips, 2015: 562-563).

Bu anlamda yasa dışı faaliyetlerin birbiriyle bağlantısı ve kolaylaştırıcı etkisi bakımından bahsedilmesi gereken bir diğer unsur da bölgedeki uyuşturucu trafiğidir. Yasa dışı uyuşturucuların kaynağı genelde geleneksel veya yeni gıda mahsullerinin yetiştirilmesinin yasa dışı uyuşturucuların yetiştirilmesinden çok daha az karlı olduğu gelişmekte olan ülkelerdeki yoksul çiftçilerdir. Bu bağlamda, küreselleşmenin uyuşturucu ticaretinin gelişmesine katkıda bulunduğu söylenmiştir, çünkü yerinden edilmiş çiftçiler hayatlarını idame ettirmek için alternatif yollar aradıkça, yasa dışı satış ve dağıtım için uyuşturucu yetiştirmek, mevcut risklere rağmen cazip bir çözüm haline gelmektedir (Moseley, 2009: 14-15). Bu çiftçileri çalıştıran organize suç örgütleri ve bundan nemalanan korsan çeteleri de arzın talebe ulaşmasını sağlayarak uyuşturucu operasyonlarını başından sonuna kadar kontrol altına almış durumdadır. Buradan elde edilen para miktarları, uyuşturucu sendikalarının silahları satın almasına, yasa dışı uyuşturucuları piyasaya sürmek için gereken erişime ve nüfuza izin vererek, onlara tehlikeli bir ekonomik, politik ve paramiliter kaldıraç sağlamaktadır. Uyuşturucu

ticaretinin neredeyse tamamen deniz taşımacılığı yoluyla aktarıldığı bu bölgede korsanlar sık sık bunu desteklemekte ve uyuşturucu kartelleriyle eş güdümlü çalışarak kazançlarını paylaşmakta ve bu organize faaliyetlerle uluslararası ilişkilerde iç içe geçmiş yeni bir gri alanı oluşturmaktadır (Chalk, 1997; Aktaran Grundy Warr, 1998: 110).

Bu noktada tüm bunlara ek olarak, ev sahibi halkların da korsanlıkla bağlantıları doğrultusunda bir aktör olarak rollerinden bahsetmekte fayda vardır. Ev sahibi toplulukların bazı üyelerinin kolaylaştırıcı etkisi olmaksızın korsanlar, müzakere sürecinde sıklıkla yaptıkları gibi, açık denizde oyalanmayı göze alamaz ve caydırıcı bir ısrarla hedeflerini baskı altında tutamazlardı. Afrika Boynuzu'nda rehinelere gemide tutulurken fidye görüşmeleri yapılmakta, bu görüşmeler sırasında çeşitli hizmetler ve çalışma biçimleri sunan demirleme noktasındaki yerel halka ekonomik fayda sağlamaktadır (Onuoha, 2010: 193-196; Jeoung, 2015: 10-11). Müzakere sürecinin uzun süresi, ev sahibi topluluğun kaderini ve servetini korsanlarıninkine daha da iç içe geçirmekte ve korsanlara bağımlı hale getirmektedir (Percy ve Shortland, 2013: 558-559) Yerel tüccarlar korsanlara yiyecek, barınma ve telekomünikasyon imkanları sağlarken, yerel ağlar da fiziksel güvenliği sağlamaktadır. Müzakere sürecinde ele geçirilen gemilerin yerleri iyi bilinmektedir ve bu nedenle demirleme noktasındaki korsanların lehine bir siyasi güven ortamı, operasyon sırasında hem dış tehditlere hem de topluluk içinden gelen tehditlere karşı güvenliğin sağlanması ve sürdürülmesi için son derece önemli hale gelmektedir (Bueger, 2013:1822).

Bir diğer kolaylaştırıcı faktör hiç şüphesiz kıyılarıdaki coğrafi alan ve koşullardır. Korsanlar için yağma, soygun, kaçırma işlemlerini gerçekleştirdikten sonra sığ sularda izini kaybettirmek ve yakınlarda güvenli bir sığınma alanı oluşturmak hayati önem taşımaktadır. Bu durumda Eritre, Cibuti ve Somali boyunca uzanan kıyı şeridi, birkaç nedenden dolayı korsanlar için ideal bir sığınak işlevi görmektedir. Öncelikle, Eritre'den Somali'ye 4.000 km'ye kadar uzanan sahil şeridinin uzunluğu, güvenlik güçlerinin devriye gezmesini ve ülke sularındaki faaliyetleri izlemesini veya kıyı şeridindeki yasa dışı faaliyetleri kontrol etmesini imkânsız hale getirmektedir (Bos ve Stracke, 2009: 26). Devletlerin uzun kıyı şeridi, korsan gruplarına, koşulların değişmesine bağlı olarak faaliyetlerini kıyı şeridi boyunca bir yerden başka bir yere taşıma konusunda çok fazla özgürlük ve esneklik sağlamaktadır. Nitekim Somalili

korsanlar bu yolla etkinlik alanlarını Kızıldeniz sularından Hint Okyanusu'na kadar nispeten kolaylıkla genişletmişlerdir. Bununla birlikte korsanlar tarafından kullanılan Somali kıyı şeridindeki limanlara ve özellikle Somali'nin batısında bulunan limanlara ulaşmak zordur; okyanus tarafından bakıldığında, bu limanların çoğu koylarda gizlidir (Hastings ve Phillips, 2015: 558). Ana kara tarafında, bu limanlardan bazıları, bölgeyi çevreleyen ve onları erişilmez kılan sarp kayalıklarla korunmaktadır. Dahası, Somali kıyı şeridindeki arazi çoğunlukla çöl formundadır; bazı kısımlar kayalıktır ve neredeyse ıssız veya seyrek nüfusludur. Bu durumda yerel halkın bile ulaşamadığı küçük kıyı balıkçı köyleri, korsanlar için ideal bir sığınak sağlamaktadır (Bos ve Stracke, 2009: 26).

Korsanlığın yayılıp gelişmesini kolaylaştıran en önemli faktör ise şüphesiz bir yasal çerçevenin ve ceza sisteminin eksikliğidir. Somali korsanlığı, oldukça kârlı bir faaliyet olduğu ve aynı zamanda diğer uluslararası organize suç faaliyetlerinden farklı olarak neredeyse risksiz olduğu için bu kadar büyüme imkânı bulmuştur. 1991'de devletin çöküşünden bu yana Somali'de etkin bir hükümet veya sorumlu otorite bulunmadığından, korsanlık tehdidine karşı koyma ve herhangi bir korsanlıkla mücadele etme konusundaki temel sorumluluk uluslararası topluma ait hale gelmiştir. Kuşkusuz, ilk bölümde de belirtildiği üzere, uluslararası hukuk korsanlık eylemini açıkça suç haline getirmiştir. “Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi” (1982), 100-107 ve 110. maddelerinde korsanlık suçunu ele almaktadır. Ancak bununla birlikte, uluslararası hukuk, ulusların Somali korsanlığı tehdidine karşı aktif olarak yer almaları için herhangi bir teşvikte bulunmamıştır (Stracke ve Bos, 2009: 28). Bu nedenle, yasal bir çerçeve mevcut olsa da dünyanın önde gelen ülkeleri, eylemsizlikleriyle saldırıyı güvenli ve kolay hale getirerek korsanlığın gelişmesine bir anlamda izin vermişlerdir, çünkü bu devletler kendi yapmadıkları ve doğrudan kendi ulusal çıkarlarına yönelik bir tehdit algılamadıkları bir krizle başa çıkmak için mali ve askeri kaynaklarını tahsis etmeye hazır değillerdir (ibid: 28). Buradan da anlaşılacağı üzere, bu çalışmanın temel araştırma sorusu bağlamında bakılacak olursa, tehdit ne kadar küresel olursa olsun, Somali gibi bir başarısız devletin neden olduğu korsanlık sorununda, sorumluluk sözde uluslararası topluma ait olsa da hala kontrol mekanizmasına sahip bir ulus devletin yerine geçecek biçimde işlev görmediği çok açıktır. Dolayısıyla, ampirik bölümde daha detaylı tartışılacak olmakla birlikte, bu

örnek özelinde ulus devletin hala küresel ortamdaki istikrarı sağlayan en önemli güç olduğu söylenebilmektedir.

Korsanlık faaliyetlerini zorlaştırmaya yönelik girişimlere ve aktörlere bakılacak olursa, literatürde korsanlığa meyilli bölgelere bölgesel ve küresel aktörlerle ilişkili olarak iki farklı yaklaşım uygulandığı belirtilmektedir (Jeong, 2015: 13). Birincisi, Malakka Boğazı çevresindeki Güneydoğu Asya bölgelerinde ve Gine Körfezi çevresindeki Batı Afrika bölgelerinde benimsenen bölgesel girişimlerle korsanlığı kontrol etme girişimleridir. İkinci önlem ise, uluslararası donanma gemilerini göndererek uluslararası güçler aracılığıyla korsanlık olaylarını engelleme çabalarıdır. Bu noktada bilgi paylaşımı da önem taşımaktadır. Singapur, Asya'da Gemilere Karşı Korsanlık ve Silahlı Soygunla Mücadeleye İlişkin Bölgesel İş birliği Anlaşması (ReCAAP) çatısı altında 2006'dan bu yana (Ho, 2009: 432-434) bir Bilgi Paylaşım Merkezi'ne (ISC) sahipken, Malezya o zamandan beri Kuala Lumpur'da ayrı bir Uluslararası Denizcilik Bürosu (IMB) korsanlık raporlama merkezine ev sahipliği yapmaktadır (Jeong, 2015: 14). Aden Körfezi'nde Somali korsanlığına karşı ondan fazla koordinasyon ağı bulunmaktadır: 1) Atlanta Operasyonu (AB), 2) Okyanus Kalkanı Operasyonu (NATO), 3) Birleşik Deniz Kuvvetleri (CMF, ABD girişimi), 4) Birleşik Görev Gücü (CTF 152), 5) Afrika Deniz Güvenlik Merkezi (MSCHOA), 6) Cibuti Davranış Kuralları (IMO Girişimi), 7) New York Deklarasyonu (Çok Taraflı Taahhüt İşaretleri), 8) Hint Okyanusu Donanması Sempozyumu (IONS), 9) Güney Asya ve Afrika Bölgesel Liman İstikrar Kooperatifi (SAARPSO) ve 10) Afrika Birliği Somali Misyonu (AMISOM) (Jeong, 2015: 14-15). Ancak Somali, kâğıt üzerinde bir devlet olarak, korsanlıkla mücadele önlemleri için bu koordinasyon ağlarının hiçbirinde aktif rol sağlamamaktadır. 2011'de Kampala Süreci ve Puntland Deniz Polis Gücü (2012'de PMPF) gibi kendi korsanlıkla mücadele önlemlerini başlatmış olsa da, fiili olarak herhangi bir kontrol sağlayamamaktadır (Ahmed, 2013: 42). Dolayısıyla görüldüğü üzere yine, tüm bölgesel ve uluslararası girişimlere karşın, Somali'de meşru bir devletin bulunmayışı, sorunun çözülmesindeki en büyük engel olarak karşımıza çıkmakta ve küreselleşme döneminde ulus devletin önemini koruduğuna ilişkin somut bir kanıt oluşturmaktadır.

İkinci önlem bağlamında uluslararası girişimler incelendiğinde ise, en etkili yöntem şu ana kadar uluslararası hukuk düzenlemeleridir. Bu açıdan bakılacak olursa,

ilk olarak 1982 BMDHS ile açık deniz alanlarının daraltılmasıyla başlayan ve devletlerin kıta sahanlığının genişletilmesine yönelik atılan adımlar, münhasır ekonomik bölge ile birlikte 'egemen hakların' genişletilmesi ve böylece denizlerdeki ve okyanuslardaki güvenliğin mümkün olduğunca artırılmasına yönelik düzenlemeyle birlikte (Batır, 2011: 121-129), kıyı devletlerinden herhangi birinin başarısız olması veya çökmesi durumunda kontrolsüz kalan alan da genişlemiştir. Batır'a göre (2011: 123), münhasır ekonomik bölgeyle birlikte açık deniz alanları önemli ölçüde daraltılmıştır ve bu çalışmanın ana araştırma alanı olan Hint Okyanusu'nda toplam okyanus alanı 21.842.000 iken, bu alanın 7.064.000'ini münhasır ekonomik bölgeler oluşturmaktadır. Gündüz de (1998: 358), sözleşmenin kabulüyle birlikte açık denizlerde serbestinin ciddi oranda kısıtlandığını belirtmektedir. Dolayısıyla açık deniz alanına dahil olmayıp bir ulus devletinin yetki alanında sayıldığı için korsanlık faaliyetleri gibi yasa dışı durumlarda uluslararası müdahale yetkisinin de kısıtlı olduğu bu bölgeler, yetkili devletin kontrolünü kaybettiği durumlarda korsan gruplarının yerleşip gelişmeleri için bulunmaz bir fırsat yaratmaktadır. Bu anlamda uluslararası toplumun, okyanus alanlarını güvence altına almak ve korsanlığı zorlaştırmak adına gösterdiği girişimler, başarısız kıyı devletleri fenomeniyle birlikte amaçlarının tam aksine hizmet ederek korsanlığı kolaylaştıran bir faktör işlevi görmeye başlamıştır. Burada da yine ön plana çıkan, ulus devletlerin kontrolünün azalması değil tam aksine kontrol alanlarının artırılmasıyla güvenliğin sağlanacağı varsayımıdır ve Somali örneğinde başarısız olsa da, ulus devletinin hala uluslararası ilişkilerde ve uluslararası hukukta başat aktör olmaya devam ettiğine yönelik güçlü kanıtlar sunmaktadır.

Öte yandan Stracke ve Bos'a göre (2009: 29) yasal boşlukları kapatmak ve korsanlığı engellemek amacıyla, 2008 yılında, BM Güvenlik Konseyi, BM üye ülkelerinin Somali korsanlığı sorunuyla başa çıkmaları için yasal çerçeve sağlayan dört karar almıştır; BM tüzüğüne dayanan bu kararlar, ilgili taraflara uluslararası deniz seyrüseferinin güvenliğini korumak için askeri eylemde bulunma yetkisi vermektedir (Karar 1814, 1816, 1838 ve 1846). Ancak devletler, Somali Geçici Federal Hükümeti'nin Somali karasularında askeri harekât düzenleme izni almalarına rağmen, Somali kıyı şeridi çevresindeki uluslararası sularda şüpheli korsanlık faaliyetlerine askeri bir müdahale başlatma konusunda tereddüt etmeye devam etmektedirler. Dolayısıyla korsanlığı zorlaştıracak önlemler almanın önündeki

en büyük engel devletlerin ulusal çıkarlarını öncelermeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda ulusal çıkarları koruma pratiğinin küreselleşmeyle birlikte uğradığı değışimleri ve devlet aktörünün kendi içinde geçirdiğı dönüşümler daha yakından incelenmeli ve korsanlığın ortaya çıkışının bu konjonktürde nasıl ele alınabileceğı araştırılmalıdır. Bu nedenle bu çalışma, küreselleşme dönemiyle birlikte ulus devletin geleceğine yönelik teorik tartışmalara yukarıda bahsi geçen örnekler de kullanılarak Somali korsanlığı vakası özelinde net bir çerçeve sağlaması ve ulus devlete yönelik hangi argümanın geçerli olabileceğini ortaya koyması açısından önem taşımaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KÜRESELLEŞMENİN MODERN ULUS-DEVLETE ETKİLERİ VE KORSANLIĞIN YÜKSELİŞİ

Tıpkı Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte Uluslararası İlişkilerde “iki kutuplu düzen” üzerine kurulu hakim paradigmalardan çöküp yerini “tarihin sonu (*the end of history*)” (Fukuyama, 1989), “aşırılıklar çağı (*the age of extremes*)” (Hobsbawm, 1994), “medeniyetler çatışması (*clash of civilizations*)” (Huntington, 2000) ve hatta bunları karşılaştıran “tarihin sonları (*the end of the histories*)” (Elliott, 2010) gibi yeni dünya düzeninin nasıl olacağına dair çeşitli gelecek projeksiyonlarının alması gibi, küreselleşme kavramı da bir kez literatüre girdikten sonra, dünya düzeninin ve temel aktörlerin ne gibi değişikliklere uğrayacağı ve yeni dünyanın nasıl olacağına yönelik tartışmaları önemli ölçüde artırmıştır. Dolayısıyla tüm dünyanın daha bağlantılı hale geldiği ve birbirine en uzak yerler arasında dahi etkileşimin daha önce görülmemiş biçimde arttığı küreselleşme döneminde, Uluslararası İlişkilerin ve Uluslararası Hukukun ana aktörü olarak kabul edilen devletlerin nasıl etkileneceği konusu, tartışmaların en kritik ve belirleyici odak noktasını oluşturmaktadır.

Ulus devletinin egemenliğine dayalı Vestfalya Sistemi, 21.yüzyılda küreselleşmenin ekonomik, sosyal, teknolojik, kültürel, politik her alanda sınırların mümkün olduğunca ortadan kaldırılmasını beraberinde getiren ilerlemesiyle birlikte devlet kontrolünün minimum düzeye indirildiği bir ortamda gittikçe ortadan kalmakta mıdır? Vestfalya Sistemi'ne yakından bakılacak olursa, bu sistemle birlikte uluslararası toplumda bir yönetim çerçevesi oluşturduğu görülecektir. Bu yönetimin özünde ise devlet olma koşulu ve devletlerin egemenlik ilkeleri yer almaktadır. Devlet olmak ise, dünyada yer alan toprakların her biri ayrı bir hükümet tarafından yönetilen bölgesel parsellere bölünmesi anlamına gelmektedir. Vestfalya devleti ayrıca egemen olarak kabul edilmiş, yani belirlenmiş toprak alanı üzerinde kapsamlı, üstün ve münhasır kontrol uygulamakla yetkili kılınmıştır (Philpott, 1999: 566-589). Ulus devletlere tanınan bu egemenliğin iç ve dış olmak üzere iki boyutu

vardır. İç egemenlik, egemen veya hükümetin belirli bir toplum üzerinde mutlak yetkiye sahip olduğu yerdir. Bu nedenle uluslararası toplum tarafından ceza yetkisi tanınan ciddi insan hakları ihlalleri gibi uygulamalar dışında devletlerin iç işlerine karışılmaması esası kabul edilmiştir. Dış egemenlik ise, devletin üstünde ve ötesinde mutlak bir otoritenin yokluğunu ifade etmektedir. Bu nedenle, devletlerin kendi yönelimlerini ve dış politikalarını kendilerinin belirlemesi gerektiği anlayışı uluslararası alanda hakimdir (Held, 1989:215). Buna karşılık küreselleşme dönemiyle birlikte uluslararası örgütler (IGO's, NGO's), ulus-ötesi şirketler, devlet dışı aktörler çeşitlenmiş unsurların uluslararası sisteme dahil olup etkilerini artırmasıyla birlikte, devletin rolü ve etkinliği sorgulanmaya başlamış ve bu sonucu ele alan argümanlar ve karşı argümanlar literatürde sıkça yer bulmaya başlamıştır. Modisett'e göre (2002: 133) ulus devletin 'ölümüyle' ilgili söylentiler abartılı olabilse de özellikle 1990ların sonundan itibaren oldukça yaygın bir hale gelmiştir. Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği arasındaki büyük güç rekabetinin Soğuk Savaş'la birlikte sona ermesi ve ardından küresel ekonomik ilişkilerde meydana gelen dalgalanma, 2000lerin başından itibaren uluslararası ilişkilerde yeni bir çağa işaret eden ciddi bir literatüre yol açmıştır. Bu argümanların ortak paydası, 1648'de Vestfalya Antlaşması ile başlayan dönemin sona erdiği, hem ulus ötesi hem de yerel güçlerin ulusal politikaların önemini git gide gölgede bırakacağı bir geçiş dönemine tanık olduğumuzdur. Nitekim 11 Eylül 2001 saldırıları, ekonomik ve kültürel küreselleşmenin en önemli sembolü olan Dünya Ticaret Merkezi'ni hedef alan küresel temelli, devlet dışı bir ağ tarafından düzenlenmesi bakımından bu argümanı daha da güçlendirmiştir.

Bu bölüm, küreselleşmenin devlet üzerindeki etkilerini temel bir çerçeve içinde tartışmayı hedeflemektedir. Küreselleşme ile devleti birlikte ele alan çok geniş bir literatür bulunmaktadır. Bu literatüre, "ulus devletin gerilemesi" veya "sonunun gelmesi" (Strange, 1997: 365-369; Strange, 1999: 345-353) ile "ulus devletin kontrol ve gücünün devam etmesi" (Hirst ve Thompson, 2015: 184) arasındaki yoğun tartışma hâkim olmaktadır. Küreselleşme gerçeğini reddeden veya küreselleşmeye atfedilebilecek değişimin boyutunu sorgulayan "küreselleşme şüphecilerine" karşı, "küreselleşmeye inananlar" veya "küreselciler" küreselleşmeye direnilemeyeceğini savunmaktadırlar (Göksel, 2004: 1). Konuların çok geniş kapsamlı olması dolayısıyla, bu çalışmanın kapsamı dahilinde, bu bölüm yalnızca küreselleşme süreçlerinin ulus

devletin egemenliğini ve etkinliğini baltalayıp baltalamadığı sorusuyla özellikle ilgili olan konulara odaklanılmasını zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla küreselleşmenin devlet-toplum ilişkileri, demokrasi, sivil toplum, göç, ulusal kimlik ve kültür açısından birbiriyle ilişkili olan sonuçları doğrudan ele alınmayacaktır (bkz. Robertson, 1992; Held, 1995; Giddens, 1994; Beck, 1992; Keyman, 1997).

Küreselleşme dönemini “Post-Vestfalyacı” (*Post-Westphalian*) olarak adlandıran ve ulus ötesi şirketlerin (TNC's) insan hakları sorumluluklarına yönelik politik yaklaşımını inceleyen (Santoro, 2010: 286) ve “ulusal hukuk” veya “uluslararası hukuk” kavramının günümüz dinamiklerini karşılamakta yetersiz kaldığını ve bu nedenle küresel politikada artık “bölgesel” ve “küresel” hukuk (literatürde kozmopolitan hukuk veya küresel insani hukuk olarak da geçmektedir) olarak ele alınması gerektiğini (Held ve McGrew, 1998: 219-243) iddia eden yazarların yanı sıra küreselleşmeyle birlikte sanıldığı gibi yeni bir şey olmadığını ve ulus devletin kontrol ve yetkilerinin eskisi gibi devam ettiğini iddia eden karşı argümanlar (Hirst ve Thompson, 1996: 186) bu literatürü domine etmektedir.

Buna yönelik mevcut literatür incelendiğinde, bu tartışmaların üç temel argüman etrafında sınıflandırıldığı görülmektedir. Bu argümanlar temelde küreselleşmeyle birlikte ulus devletin sonunun geldiğini iddia eden tartışmalar; ulus devletin sona ermemekle birlikte belli bir dönüşüm geçirdiğine yönelik tartışmalar ve son olarak küreselleşmenin çoğunlukla literatürde yansıtıldığı haliyle yeni bir dönemin başlangıcı olmadığını ve dolayısıyla ulus devletin herhangi bir değişime / dönüşüme uğramadığını ve uluslararası dinamiklerin eski haliyle devam ettiğine yönelik tartışmalar biçiminde sıralanabilmektedir.

Bu bölümde her üç durumda da ele alındığı biçimiyle küreselleşmenin ulus devlete etkisi göz önünde bulundurularak tarihe ait bir fenomen olarak görülen korsanlığın yeniden ortaya çıkışı ve yükselişi açısından açıklamada nasıl bir temel sağlayabileceği araştırılacaktır. Bununla birlikte korsanlığı bitirmeye yönelik uluslararası kurumlar tarafından uygulanması öngörülen önlemler ve yaptırımların küreselleşme döneminde ulus devletin rolü ve devamlılığı açısından nasıl bir anlam ifade ettiği incelenecektir.

Literatürdeki genel eğilim, küreselleşme sonrası uluslararası düzende yepyeni bir eğilimin ortaya çıkması ve bildiğimiz şekliyle ulus devletin artık sonunun geldiği

gibi ilk yıllarda öne sürülen iddialı argümanların aşırı uç ve gerçekçi olmayan projeksiyonlar olduğu yönündedir. Ulusal düzeydeki ekonomik süreçlerin merkezi olarak kalmaya devam ettiği ve uluslararası ekonominin devletler tarafından yönetilemez veya müdahale edilemez bir karmaşık ilişkiler ağı olmaktan uzak olduğu doğrudur (Hirst ve Thompson, 1995: 408). Aksine büyük ulus devletler, bu tür bir yönetişimin yaratılması ve sürdürülmesinde hala çok önemli bir role sahiptir (Hirst ve Thompson, 1995: 416). Bununla birlikte devletin rolünün kökten değiştiği ve sonuç olarak halkını ve ülke içi toplumsal süreçleri kontrol etme kapasitesinin azaldığı belirli alanlar olduğu bir gerçektir (Holton, 2011: 1-6). Bu nedenle Somali korsanlığı vakası özelinde modern ulus devletinin hangi rollerinin ne gibi değişimlere uğradığı ve hem ulusal hem uluslararası düzeyde kontrol alanı ve yetkisinin hangi alanlarda kısıtlanarak bu fenomenin ortaya çıkışına zemin hazırladığı spesifik olarak incelenmesi gereken bir anomalidir ve bu çalışmanın ana araştırma alanını oluşturmaktadır. Bu bölümde küreselleşme karşısında ulus devletinin nasıl etkilendiğine dair literatürdeki tartışmalar teorik bir altyapı sunması açısından genel hatlarıyla ele alınacaktır. Takip eden bu üç başlıkta küreselleşmenin ulus devletinin rolüne olan etkilerine ilişkin tartışmaların, bir sonraki bölümde ampirik verilerle tartışılacak olan korsanlığın ortaya çıkışının ve hem motivasyonunun ve gelişiminin hem de korsanlığa karşı gerçekleştirilen uluslararası uygulamaların bu faktörler doğrultusunda incelenmesi ve ulus devletinin geleceği bakımından Somali korsanlığı vakası özelinde hangi argümanın geçerli olduğunun ortaya koyulmasına temel sağlaması hedeflenmektedir.

3.1. Küreselleşme ve Ulus Devletin Sonu Tartışmaları

Küreselleşmenin ulus devlet sisteminin sonunu getirdiğine yönelik argümanlara göre, Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana, devlet merkezli siyasi ve askeri rekabetlerin uluslararası ilişkilere egemen olma gücü azalmaktadır (Sorenson, 1998: 83-100; Krueger'dan aktaran Chanda, 2007: 293). Ulusal sınırlar bilgi akışını ve diğer bilgi teknolojisi gelişmelerini durduramaz duruma gelmiştir. Rosenau (1990) bu durumu “uluslararası siyaset sonrası” (*post international politics*) olarak belirtmektedir. Bununla birlikte küreselleşmenin uluslararası siyaset dışında, bireylerin gündelik yaşamlarında da önemli ölçüde etkileri vardır. Gerçekten de çağdaş dünyada sosyal ve ekonomik dinamiklerde bir dönüşüm olduğunu kabul etmek

zorundayız. Peter Drucker'ın ifadesiyle (2017: 3-9), sosyal ve politik iklimin ve dilin farklılaştığı bu yeni dünyada artık “yeni gerçeklikler” bulunmaktadır ve kendisi bu dönemi “süreksizlik çağı” olarak adlandırmaktadır. Bu yeni gerçekliklerden birinin de endüstriyel toplumdan “bilgi toplumuna”, “post kapitalist topluma”, “ticaret işletmeleri sonrası” (*post-business society*) veya “post endüstriyel topluma” geçiş olduğu tartışılmaktadır (Drucker, 2017: 167; Drucker, 1993: 150). Teknolojik gelişmeler beraberinde ekonomik, politik, sosyal ve kültürel hayatta da köklü değişiklikler getirmektedir. Ortaya çıkan teknolojik değişimlerin en güçlüsü bilgisayarlardaki ve küresel telekomünikasyon sistemlerindeki gelişmelerle birlikte “bilgi devrimidir”. Bilgi devrimi ve teknolojik ilerleme, son yirmi yılda küreselleşmeyi birincil itici gücü haline gelmekte ve hızlandırmaktadır.

Küreselleşme, genel olarak ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkilerin sınırları aşan entegrasyonu olarak tanımlanabilir (kavramsal olarak bunun bir entegrasyon, karşılıklı bağımlılık ve küreselcilik/globalizm süreçlerinden hangisi olduğu tartışılmaktadır ancak literatürde çoğunlukla aynı koşulları ifade eden farklı sözcükler olarak kullanıldığı görülmektedir. Bkz. Keohane ve Nye, 2000: 104-119). Günümüzde birçok yorumcu, ekonomik küreselleşme hakkındaki temel argümanları basitçe yeniden ifade etmenin ötesine geçmiştir. Artık siyasi küreselleşme ve askeri/güvenlik bakımından küreselleşme de ana akım literatürde oldukça fazla tartışılmakta ve sorgulanmaktadır (Göksel, 2004: 6). Bu çalışmanın ana konusu olan korsanlık, ekonomik küreselleşme süreçleri ve sonuçları göz ardı edilmemekle birlikte ulus devletinin etkinliğinin sorgulanması ve devlet egemenliğinin bu kavramlarla ne kadar ihlal edildiğinin analiz edilmesi bakımından ağırlıklı olarak askeri küreselleşme ve güvenlik kavramının küreselleşmeyle birlikte uğradığı değişimle birlikte ele alınacaktır.

Küreselleşmenin yarattığı ekonomik ve sosyal dönüşümle birlikte ulusal hükümetler artık fikirlerin, sermayenin, teknolojinin, emeğin, ticaretin veya ekonomik varlıkların mülkiyetinin yayılmasını tek başlarına kontrol edemez duruma gelmiştir. Ulusal hükümetlerin artık ticari işlemler üzerinde daha az etkisi bulunduğu gibi küreselleşme giderek artan oranda bir karşılıklı bağımlılığa ve daha fazla uluslararası rekabete yol açmaktadır. Ulusal hükümetler, ulusal ekonomik politikaların kontrolünü ve kendi ekonomik gelecekleri üzerindeki gücünü kaybetmektedirler. Bununla birlikte örneğin Strange (1997: 265-369) küreselleşmenin çok uluslu ve ulus ötesi şirketlerin

(MNCs ve TNCs) gücünü artırdıkça, sonunda gücün devletlerden şirketlere geçeceğini öne sürmektedir. Dolayısıyla teknolojik ilerleme, yenilikler, iletişim ve ulaşım sistemlerinin gelişimi ile desteklenen ekonomik küreselleşme, özellikle çok uluslu şirketlerin faaliyetlerinin, büyük uluslararası finansal akışların ve uluslararası ticaretin büyümesinin devlete meydan okuduğuna dair tartışmaların merkezinde yer almaktadır (Steger, 2003: 61-82).

Öte yandan Strange (1997: 365-368), devletin kamu malları sağlama gücünün ve otoritesinin azaldığı başka bir alan daha ortaya koymaktadır: savunma. Devletlerin ordularını artık yabancı işgalcileri püskürtmek için değil, sivil düzeni sağlamak için tutmakta olduğu iddia edilmektedir. Bunu daha da öteye götürerek ulus devletin sonunun geldiğini ve bölgesel ekonomilerin yükseldiğini iddia eden Ohmae'ye göre (1995, 59-64; 117-122) devletler artık topraklarını genişletmekten ziyade, hayatta kalabilmek için dünya pazarından olabildiğince fazla pay kazanma ihtiyacını kabul etmektedirler.

Bu gibi ulus devletin artık tamamen sonunun geldiğini öne süren uç tartışmalarda, ekonomik küreselleşmenin bağımsız egemen devletler sistemine son verdiği ve dolayısıyla erozyona, kayba ve küçülmeye yol açtığı kabul edilmektedir. Bu nedenle de en fazla üzerinde durulan konu ekonomik küreselleşme ve teknolojik ilerlemelerdir. Bu argüman yukarıda da bahsi geçen “The End of the Nation-state” (Kenichi Ohmae, 1996) ve “The Retreat of the State” (Susan Strange, 1996) gibi çalışmalarda açıkça ortaya konmaktadır. Bu argümana göre, ekonomik küreselleşme, piyasanın ulus devlet üzerindeki ve ekonominin siyaset üzerindeki üstünlüğünün veya zaferinin işaretidir. Bu inancın temelinde de daha önce belirtildiği gibi, küreselleşmenin ulus devletlerin kontrolünün ötesinde olduğu görüşü yatmaktadır. Ayrıca bu dönemde, ünlü bankacı Walter Wriston (1992), “maddi (*material*)” ekonomiden “bilgi (*information*) ekonomisine” geçildiğinin ve böylece büyük miktarda sermayeyi anında transfer etme yeteneğinin ulusal sınırları ve egemenliği baltaladığını belirtmektedir.

Ancak burada bu argümanların kendi içlerinde de küreselleşmenin istenen ve teşvik edilmesi gereken bir durum olup olmadığı noktasında birbirlerinden ayrıldıkları belirtilmelidir. Bu gibi artık devlet merkezli olmayan gelecek vizyonları bir ütopyadan tehditkâr gelecek projeksiyonlarına ve hatta olası bir distopya tasavvurlarına kadar

uzanmaktadır. Örneğin, daha önce de bahsedildiği gibi, Peter Drucker (1993: 4,9-11; 113-156), ulus-devletin dört yüz yıllık egemenliğinin ulus ötesinden kabileye kadar her düzeyde zorluklarla karşılaştığı bir “kapitalizm sonrası toplum” tablosu çizmekte ve olabilecek en uç senaryoları ortaya koymaktadır. Dani Rodrik ise “Has Globalization Gone Too Far?” (1998, 81-93) makalesinde küreselleşmenin ulus devlete zarar verdiğini ortaya koyarak serbest ticareti sosyal koruma ile birleştirme ihtiyacını savunmaktadır. Benzer bir biçimde Haass ve Litan (1998: 2) çalışmalarında küreselleşmenin hoşnutsuzluklarını ve içerdiği riskleri ortaya koymaktadırlar. Öte yandan yine ulus devletin sonunu ortaya koyan yazarlardan Richard Rosecrance, Solingen ve Stein gibi yazarlar küreselleşmenin etkilerine dair olumlu bir görüşe sahip olan ulus devlet sonrası döneme dair iyimser bir gelecek öngören kesime (*post-nation-state optimist*) dahildir (Rosecrance ve diğerleri, 2006: 3-22). Rosecrance, öngördüğü bu yeni uluslararası sisteme birleşik bir siyasi ve ekonomik perspektiften bakmakta ve şu sonuca varmaktadır: “dünya çapında ekonomi artık milliyetçi devletlerin dar perspektifli örgütlenmesi tarafından yönetilmemektedir. Aksine, devletler ekonominin uluslararası sarmallarına hapsolmuş durumdadır” (Aktaran Modisett, 2002: 135; Rosecrance ve diğerleri, 2006: 3-22). Rosecrance’e göre yalnızca ekonomik değil bireyler düzeyindeki küresel sosyal hareketlilik de küreselleşmenin nimetlerinden faydalanmakta, bireyler geçmiş dönemlere kıyasla oldukça özgür bir şekilde bir ülkeden diğerine göç edebilmektedir. Üçüncü olarak ise Rosecrance, uluslararası kamuoyunun ve “büyük güçlerin” kendi kaderini tayin hakkı ve yeni devletlerin yaratılmasına verdiği desteğin azaldığını vurgulayarak küresel dünyada bu tür milliyetçi hareketlerin modasının geçtiğini iddia etmektedir (Rosecrance ve diğerleri, 2006: 4-5). Buna göre küreselleşmenin yarattığı koşullarda milliyetçi hareketler de genellikle ülkelerindeki merkezi rejimin himayesi içinde kalmayı kabul etme eğilimindedirler (ibid: 6). Yeni küçük devletlerin ortaya çıkması ise teoride hala olası kabul edilse de gerçekte günümüz koşullarında pek mümkün görünmemektedir; nitekim böyle bir durumda ulusal özgürlük savaşlarının çevreyi harap etmesi gibi yüksek bir ihtimal göz önünde bulundurulduğunda da bölgenin küreselleşme çağında uluslararası sisteme entegre olması için olmazsa olmaz doğrudan veya dolaylı yatırımlar son bulacağı gibi, söz konusu devletin etkin uluslararası ticaret ilişkileri de kalmayacaktır. Dolayısıyla küreselleşme, ulus devlet olma bilincinin de gereksiz bir

riskle karşı karşıya kalma ihtimaliyle azalmasını beraberinde getirmiştir ve bu çatışmaları azaltması bakımından yine küreselleşmenin pozitif etkilerinden biri konumundadır (ibid: 6).

Rosecrance gibi iyimserlerin karşı tarafında ise, ulus-devletin çöküşünün küresel bir refahtan çok çatışma getireceğini düşünenler bulunmaktadır. Fukuyama'nın (1992) tarihin sonunun geldiğini işaret eden ve büyük ses getiren makalesinin yayınlanmasından dört yıl sonra, Samuel Huntington çok daha karanlık bir tahmin sunarak bu çatışma ortamını "Medeniyetler Çatışması?" başlıklı makalesiyle ele almıştır. Geleneksel ulus-devlet paradigmasından kopan Huntington (1993: 22-49), ülkeleri siyasi veya ekonomik sistemleri veya gelişmişlik düzeylerinden ziyade kültürleri ve medeniyetleri açısından gruplandırmanın daha anlamlı hale geldiğini savunmaktadır. Dünya siyasetinin merkezi ekseninin "Batı ve geri kalanlar" arasındaki çatışmaların belirleyeceğini öne sürmekle birlikte, 11 Eylül saldırılarının ulusal sınırları korumaya yönelik bir eylemden çok kültürel çatışmadan doğan bir karşı çıkış sunması Huntington'a o dönemde pek çok taraftar kazandırmıştır (Modisett, 2002: 135). Huntington'ın makalesinin yayınlanmasından bir yıl sonra Şubat 1994'te, geleceğin farklı ama aynı derecede rahatsız edici bir portresini sunan bir makale Atlantic Monthly'de Robert D. Kaplan tarafından "The Coming Anarchy" başlığıyla yayınlanmıştır. Kaplan, dünyanın az gelişmiş bölgelerini "merkezi hükümetlerin sönmesi, aşiret ve bölgesel klanların yükselişi, salgın hastalıkların kontrolsüz yayılması ve savaşın giderek yaygınlaşması" ile işaretlenmiş olarak tasvir etmektedir. Kaplan, salgın hastalıkların yayılmasını, yetersiz beslenmeyi ve kaynaklar için rekabeti öngören neo-Malthusçu Thomas Fraser Homer-Dixon'ın karamsarlığını paylaşmaktadır.

Bu kadar net bir argüman öne sürmekten kaçınmakla birlikte küreselleşmeyle devlet ilişkisini küresel kapitalizm, çevresel riskler, kimlik politikaları, nükleer sonrası jeopolitik gibi kavramlarla birlikte geniş bir açıdan ele alan Mann (1997: 404-495), bu süreçlerin ulus devleti hem zayıflatma hem de güçlendirme eğilimleri içerdiğini ancak bir karşılaştırmaya tabi tutulduğunda devlet kontrol mekanizmalarının olumsuz etkilendiğini öne sürmektedir. Dolayısıyla Mann'ın iddiasına göre, küreselleşme ulus devletin sonunu getirmemiş bile olsa, ulus devletin yükselişinin sonunu getirdiği söylenebilir.

Siyasi küreselleşmenin ulus devlet özerkliğini aşındırmasına yönelik argümanlara bakılacak olursa, literatürde bu alandaki çalışmalarıyla öne çıkan Held'e göre (1998: 219-243), bu süreç "siyasi gücün, otoritenin ve yönetim biçimlerine erişimdeki değişim" olarak yorumlanabilmektedir. Küreselleşmenin siyasi boyutuyla birlikte ilk olarak, siyasal ilişkiler ulusal / uluslararası siyaset ayrımlarına bir meydan okuma sunarak bunların birbiriyle yakından ve derinden bağlantılı hale gelmesini beraberinde getirmektedir. İkincisi, faaliyetleri uluslararası arenaya da sığrayan uluslararası örgütler ve rejimler, devlet dışı aktörler, ulus ötesi kuruluşlar veya ulusal baskı grupları ve platformları ön plana çıkmakta ve hem ulusal hem uluslararası siyaseti devlet kontrolünden bağımsız bir biçimde şekillendirebilmektedir. Devlet dışı aktörler veya çok uluslu şirketler gibi Rosenau'nun (1990) ifadesiyle 'egemenlikten bağımsız aktörler' (*sovereignty-free actors*) (Aktaran Göksel, 2004: 6), uluslararası hükümet ve sivil toplum kuruluşları ve etnik gruplar, karmaşık karşılıklı bağımlılığa (Keohane ve Nye, 1989) dayalı bir küresel sistemde devlet otoritesini gittikçe artan oranda etkilemektedir. Bu nedenle küresel siyasetteki konular da ekonomik, sosyal, çevresel ve hatta kültürel, kimliksel sorunları (önceki dönemlerde ulus devlet siyasetinde genellikle "düşük politika" -*low politics*- olarak adlandırılan ve doğrudan güvenlikle ilgili sayılmayan konular) ve jeopolitik kaygıları içerecek şekilde genişlemiş durumdadır. Üçüncüsü, küresel siyasetin içinde bulunduğu bu çağ, devlet egemenliğine meydan okuyan bölgesel ve küresel hukukun (kozmpolit hukuk veya küresel insancıl hukuk olarak da tanımlanır) ortaya çıkışını da içermektedir (Held ve McGrew, 1998: 226). Bu yaklaşımı destekleyen Bhagwati, *In Defense of Globalization* kitabında (Bhagwati, 2007: 11), "küreselleşmenin insani yüzü" olarak betimlediği normatif bir küreselleşme argümanı ortaya koyarak, küreselleşmenin belli başlı standartlar getirerek, genel yoksulluğu azaltıp (genişleyen orta sınıf argümanıyla) genel refahı artırarak, yoksul ülkelerdeki çocuk işçiliğinin azalmasına, eğitim oranlarının yükselmesine, istihdamın artmasına, cinsiyete dayalı ücret eşitsizliğine son vermesine katkı sağladığını ifade etmektedir. Daha önce devletin yapmayı başaramadığı bu ilerlemeler ve gelişmeler, bireyler nezdinde küreselleşmeyi devletin gittikçe aşınması karşısında daha güven verici bir yerde konumlandırmaktadır. Dolayısıyla Bhagwati, küreselleşmenin devletin başaramadığı şartları sağlaması

bakımından vatandaşlar nezdinde de ulus devletin öneminin ikincil plana düştüğünü iddia etmektedir.

Dolayısıyla daha önceki dönemlerde hem ulusal hem uluslararası siyasetin merkezi ve belirleyicisi konumunda olan Vestfalya sisteminin başat aktörü ulus devlet, küreselleşme sonrası dönemde eski siyasi gündem belirleme, siyaseti yönetme ve karar alma gücüne ve kontrol mekanizmalarına sahip olmadığı gibi yukarıda bahsedildiği üzere pek çok alanda etkinliğini kaybetmiş durumdadır.

Bu argümanlara ek olarak çarpıcı olmakla birlikte alışıldık kavramların ötesine geçen ve mevcut literatüre bir eleştiri niteliğinde olan çalışmasıyla Scholte (2008: 1479 - 1483), küreselleşmeyi tanımlarken kullandığı “küresellik” (*globality*) kavramıyla, toprağa dayalı karasal ve ülkesel (*territorial*) sınırların ve alanların artık tamamen aşıldığından ve bunların da ötesine uzanan bir ilişkiler ağından bahsetmektedir. Hatta ulus devletin artık tamamen tarihsel bir fenomen halini aldığını iddia ederek “Gezegenlerarası İlişkiler ve Ülkelerüstülük” (*Transplanetary Relations and Supraterritoriality*) adını verdiği bu yeni dönemde “Uluslararası İlişkiler” kavramının dar ve sınırlı bir tanımlamayı içermekte ve küreselleşmiş bir dünyayı kapsamakta yetersiz olduğunu, dahası küreselleşmenin “uluslararasılaşmadan” (*internationalization*) çok daha farklı olduğunu ifade etmektedir. Küresel bağlantılarla birlikte toprağa bağlı konumlar, sınırlar ve coğrafyalar önemini yitirmekte, gezegenin herhangi bir yerinde eş zamanlı olarak gerçekleşen eş güdümlü eylemler meydana getirmektedir; örneğin bir Nescafe reklamı aynı anda birbirinden çok farklı coğrafyalarda oynamakta ve birbirinden çok uzak bireyler tarafından tüketilmektedir. Dolayısıyla ülke topraklarını ve sınırlarını aşan (*supraterritorial*) özelliklere sahip bu küresel ilişkiler, mevcut analiz düzeylerinde gerektiği gibi temsil edilememektedir (ibid: 1480). Scholte'nin tanımladığı şekliyle küreselliğin toprak-ötesi bağlantıları, uluslararasılığın topraklar-arası bağlantılarından farklıdır ve yine burada tanımlandığı haliyle küreselleşmenin, literatürde sıklıkla birbiri yerine kullanılan ve buna göre eleştirilen uluslararasılaşma, liberalleşme, evrenselleşme ve batılılaşma kavramları ile bazı örtüşmelere ve bağlantılara sahip olmakla birlikte bunların hiçbirine eşdeğer değildir (ibid: 1499). Dolayısıyla ona göre küreselleşme literatürü, uluslararası kuruluşlara ve uluslar-üstü oluşumlara indirgenemez.

Ancak bu argüman, hala temel aktör olarak devletlerden oluşan uluslararası örgütler, devlet sınırlarının ihlali durumunda ortaya çıkan çatışma ve gerilimler (Rusya ve Ukrayna örneği) ve AB gibi birlikler dışında dünyanın çok daha geniş bir kısmında gümrük sınırlarının varlığını sürdürmesi gibi gerçek dünyadaki pek çok uygulama göz önünde bulundurulduğunda geçerliliği sorgulanır bir konuma gelmektedir. Dahası, küreselleşmenin tanımına yönelik eleştirel tartışmalar bu çalışmanın kapsamı dışındadır. Burada yalnızca devletin bir aktör olarak nasıl etkileneceğine odaklanılması bakımından, tanımı her ne olursa olsun küreselleşme çağında, “uluslar” arası olanın hala ön planda olduğunu vurgulamakta fayda vardır.

Son olarak küreselleşmenin askeri ve güvenlik boyutuna bakılacak olursa, bu süreçle birlikte ulusal güvenliğin geleneksel gündemi uluslararası güvenlik veya yeni işbirlikçi güvenlik topluluğu olarak yeniden tanımlanmaktadır (Göksel, 2004: 6). Kısacası küreselleşme, güvenliğin kapsamını genişletmiş durumdadır. Uluslararası güvenlik, küresel ısınma, ozon tabakasının incilmesi ve asit yağmuru gibi çevresel sorunları da içerecek şekilde genişlemiştir. Güvenliğin boyutlarının artmasıyla birlikte, tehdit unsurları da çeşitlenmiş ve farklı aktörler geleneksel ulusal güvenlik tehditlerinin yerini almaya başlamıştır. Tehdit unsurları başka bir devlet olabileceği gibi etnik milis gruplar, tarikatlar, organize suç örgütleri veya terörizm gibi devlet dışı gruplar ve bireyler de olabilmektedir. Ulus devletin sonuna yaklaştığını iddia eden görüşlere göre, küreselleşme, denkleme eklediği aktörlerin kontrol gücünü artırarak, ulus devletlerin bilgi ve teknoloji varlıklarının korunması gibi fiziksel olmayan güvenlik gereksinimlerini artık eskisi gibi kontrol edemeyecekleri anlamına gelmektedir. Devletler, artan mali, ticari ve ekonomik ilişkiler nedeniyle diğer bölgelerdeki güvenlik ve askeri gelişmelere karşı gittikçe daha duyarlı hale gelmektedir (Held ve McGrew, 1998: 219-242; Cha, 2000: 393-402). Ayrıca, NATO, BM, AB gibi kuruluşlar aracılığıyla uluslararası alanda devlet özerkliği ve egemenliği sınırlandırılmaktadır (Held, 1989: 231).

Sonuç olarak bu başlık altında bütüncül bir biçimde incelenmesi hedeflenen ulus devletin eski gücünü kaybettiği ve sona yaklaştığını iddia eden literatürdeki yaklaşımlara göre, küreselleşme bir “olay” değil, ilişkilerin genişlemesi ve entegrasyonu ile ilerleyen kademeli ve sürekli bir süreçtir. Günümüzde küreselleşmeyle birlikte kullanılan “derin entegrasyon” tabiri, 1980'lerde doğmuş ve

1990'larda özellikle iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmelerle hızlanmıştır. Bu “derin” entegrasyon tıpkı Drucker’ın bahsettiği gibi (2017) yeni gerçeklikler getirmiştir. Dolayısıyla bu argümanlara göre 21. yüzyılda ulus devletler bu gerçeklerle etkin bir şekilde baş edebilmek için uyum sağlamanın yollarını bulamadığı takdirde yok olmaya mahkumdur.

3.2. Küreselleşme ve Ulus Devletin Eskisi Gibi Devam Etmesi

Ulus devletin ortadan kalkması ya da uluslararası alanda etkisinin azalması konusundaki argümanlar karşısındaki tartışmalar küreselleşmeyle ilgili çelişkili süreçleri ortaya koymaktadır. Bu başlıkta, küreselleşme sürecinin ana akım literatürde iddia edildiği gibi yeni bir şey olmadığını ve dolayısıyla ne uluslararası ilişkilerde ne de ulus devletin etkinliğinde yeni bir çağ açmadığını öne süren yaklaşımlar ele alınacaktır.

En şüpheli karşı tepkiler, küreselleşme sürecinin özünde yeni bir şey içerdiğini kabul etmemektedir. Buna örnek olarak Hirst ve Thompson (1996: 186), “küreselleşmiş ve tam entegre bir ekonomiye yönelik güçlü bir eğilim olmadığını ve uluslararası ortamda önde gelen gelişmiş ulusların baskın olmaya devam ettiğini” savunarak küreselleşme teorilerine dört maddelik bir eleştiri sunmaktadırlar:

1. Mevcut uluslararası ekonomi tarihte benzersiz değildir. İstatistiksel kanıtlar bugün, 1870 ile 1914 arası dönemden daha az açık bir ekonomi olduğunu belirtmektedir.
2. Sermaye hareketliliği abartılmaktadır. Doğrudan yabancı yatırımlar, daha çok gelişmiş sanayi devi ülkeler arasında yoğunlaşmış durumdadır.
3. Ticaret, yatırım ve finansal akışlar Avrupa, Japonya ve Kuzey Amerika üçlüsünde yoğunlaşmış durumdadır. İddia edildiği gibi küresel alanda her aktör aynı etkiye sahip olmadığı gibi, ‘küresel eşitsizliğin’ artması bakımından küreselleşmenin sözcük anlamının aksi bir durum ortaya çıkardığı görülmektedir.
4. Büyük ekonomik güçler, ekonomik politikalarını koordineli bir biçimde yürüttükleri takdirde, küresel finansal piyasalar ve ekonomik eğilimler üzerinde de güçlü bir denetim uygulama gücüne sahip olmaktadır.

Dolayısıyla bu yaklaşımlara göre, küreselleşme, dünya ekonomisinin “uluslararasılaşmasının” yerini almamıştır. Hirst ve Thompson (1996: 17), dünya finans piyasalarının karakterini, dünya ticaretini ve doğrudan yabancı yatırım modellerini, çok uluslu şirketlerin sayısını ve geliştirmekte olan dünyadaki büyüme beklentilerini inceleyerek, tam anlamıyla küresel bir ekonomi ile büyük oranda uluslararasılaşmış bir ekonomi arasında fark olduğunu açıklamaktadırlar. Küresel ekonomide ulusal politikalar etkisiz ve boşunadır, ancak uluslararasılaşmış bir ekonomide ulusal politikalar tüm önemiyle geçerliliğini korumaktadır. Uluslararasılaşmış ekonomide, ulus devletler ve bunlar tarafından yaratılan ve sürdürülen uluslararası düzenleme biçimleri, ekonomi yönetişiminin sağlanmasında temel bir role sahiptir. Ulus devletlerin uluslararası ekonominin “ulusal ve uluslararası yönetim olanakları”ndaki rolü hayatidir ve bu nedenle bir “uluslararasılaşma süreçleri” ulus devletin önemini küreselleşme teorisyenlerinin öne sürdüğünün aksine güçlendirmektedir (Göksel, 2004: 8).

Kamu ve özel, devlet ve devlet dışı, ulusal ve uluslararası kurumlar gibi çok sayıda yönetim türü olmakla birlikte ulus devlet, yöneten güçler arasında hala önemli bir role sahiptir, çünkü yöneten güçleri bütünleştirmekte ve gücün yukarıya doğru uluslararası düzeye, aşağıya doğru ise alt-ulusal kurumlara dağıtıldığı bir yapı oluşturmaktadır (ibid: 8). Başka bir deyişle, devlet gücü yukarıya (AB gibi uluslararası kuruluşlara) ve aşağıya (bölgesel ve diğer alt ulusal kuruluşlara) aktarmaktadır. Dolayısıyla ulus devletlerin merkezi bir rolü vardır çünkü kendi topraklarının sınırlarını denetlemektedir; bu sınırlar içindeki vatandaşların temsilcisidirler; ve bunlar anayasal olarak meşru yetkililerdir (Hirst ve Thompson, 1996: 183-191).

Hirst ve Thompson'a göre, küreselleşme ulusal ekonominin sonunu getirmediği gibi “siyasetin sonuna” da yol açmaz. Bununla birlikte, sınır ötesi siyasi meselelerde ve iç ve dış ilişkiler arasındaki ayrımı aşındıran problemlerde büyüme olduğu bir gerçektir. Çevre, sağlık, insan hakları, ticaret ve finans gibi konularda ulusal ve uluslararası alanda örtüşen çıkarlar vardır. Bu nedenle, sınır ötesi koordinasyon ve kontrole ihtiyaç duyulması olağandır. Dolayısıyla, belirli bölgelerde birden fazla güç merkezi vardır ve hem örtüşen otorite yapıları (farklı siyasi toplulukların kaderlerinin birbirine bağlı olduğu bir durum) hem de bölünmüş otorite yapıları bulunmaktadır (ibid: 57).

Ulus devletinin sürekliliğini ele alan bir başka bakış açısı daha vardır. Örneğin Gilpin, teknolojik, ekonomik ve diğer gelişmelerin dünyayı dönüştürdüğünü kabul ederken, “küreselciler yanlış bir şekilde devletlerin bir zamanlar tam ekonomik özgürlüğe sahip olduğunu varsaydıklarını; buradan yola çıkarak da yirminci yüzyılın sonlarında devlet ve ekonomi arasındaki ilişkide meydana gelen değişiklikleri abarttıklarını” vurgulamaktadır (Gilpin, 2000: 21). Gilpin’e göre, Birinci Dünya Savaşı'ndan önce ve sabit döviz kurlarının klasik altın standardı altında da ulusal hükümetlerin kendi ekonomileri üzerinde çok az etkin kontrolü vardı. Dolayısıyla şu durumda devlet ekonomide 19. yüzyıldaki rolüne dönüyor olabilir ve bu durumun “küreselleşme” adı altında yeni bir şey olarak sunulması hatalı çıkarımlara neden olabileceği gibi uluslararası alandaki sözde ‘küresel aktörlerin’ varlığını ve eylemlerini de meşrulaştırmaktadır (ibid: 21-24).

Ancak literatürdeki genel eğilimle birlikte küreselleşme dönemindeki özellikle teknolojik gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda, tarihi sürekli olarak ele alan bu argümanları savunmanın oldukça zor ve tartışmalı olduğu görülmektedir. Nitekim her çağda olduğu gibi, adı her ne olursa olsun içinde bulunduğumuz çağda da öne çıkan değişim ve dönüşümleri göz ardı etmek, dönemi analiz eden akademik çalışmaları sınırlandıracağı gibi, bununla paralel olarak ilerleyen uluslararası politikaların da hatalı yönlendirilmesine sebebiyet verebilecektir.

3.3. Küreselleşme ve Ulus Devletin Dönüşümü Tartışmaları

Küreselleşme sonrası ulus devletinin etkinliğine, rolüne, sonuna veya devamına ilişkin literatürde yer alan tartışmalar arasında, en tutarlı ve desteklenen argüman olarak karşımıza çıkan, ulus devletinin tüm bu süreçlerde diğer güçlerle etkileşim halinde bir dönüşümden geçerek etkinliğine devam etmesidir.

Günümüz dünyasında ulus-devletin rolünü, çağdaş dünyada dönüşümleri yönlendiren diğer güçlerden ayırmak zordur. Dolayısıyla devletlerin birbirleriyle etkileşime girerek birbirlerini etkilemeleri uluslararası ilişkilerin doğal bir sonucudur. Devletlerin bilgiyi yöneten, düzenleme, kontrol ve denetim sorumluluğu bulunan ve dahası tüm bunları özneler arası bir sosyalleşme süreci aracılığıyla yapma yeteneğine sahip sosyal aktörler olduğu söylenmektedir. Bu nedenle, devletler uluslararası toplumun diğer üyeleriyle sürekli sosyal etkileşim içindedirler ve izole edilmiş ayrık

birimler değildirler. Dolayısıyla, küreselleşme olgusu da uluslararası toplumdan tamamen ayrı, kendiliğinden gelişen bir olgu olarak düşünülemez. Küreselleşme ve uluslararası toplum, çağdaş dünya siyasetini üretmek için sürekli olarak etkileşime girmektedir. Örneğin, ekonomik küreselleşmenin güçleri olarak görülen deregülasyon, özelleştirme ve liberalleşme politikalarının çoğu, devletler arasındaki etkileşimin (sosyalleşme sürecinin) parçası olarak karşımıza çıkmaktadır (Armstrong, 1998: 461-478).

Dolayısıyla yirminci yüzyıldaki gelişmeler ve bunlardan en çok tartışılan olgu olarak küreselleşme süreçleri, egemen devlet olmanın önemini azaltmamaktadır. Tüm küreselci argümanlara karşın dünya hâlâ toprak ve ekonomik bütünlükleri ve siyasi bağımsızlıkları konusunda endişe duyan bağımsız devletlerden oluşmaktadır. Bu bakımdan küreselleşmenin geri döndürülemez yepyeni bir çağ başlattığı argümanına karşı çıkılabilmektedir (Jackson ve James, 1993: 128; Helleiner, 1996: 193-210; Gilpin, 2000: 31).

Örneğin finansal küreselleşmedeki en önemli değişiklikler, 1960'lardan itibaren büyük ölçüde devlet desteğine ve teşvikine bağlı olarak gerçekleşmektedir (Helleiner, 1996: 204). Bu bağlamda ulus-devletler, bugün hala finansal küreselleşmenin sorunsuz işleyişini sağlamaktadır. Ayrıca, teknolojik yenilikler için de hükümetlerin teşvik ve desteği önemlidir. Dolayısıyla devlet halen, ekonomik ve teknolojik ilerlemenin başlıca destekçisi ve yararlanıcısı olarak ön plana çıkmaktadır (Jackson ve James, 1993: 6). Ayrıca, “ulusal rekabet gücünü” teşvik etmek için devletin rolünün azalmak yerine arttığı söylenebilir. Bu bakımdan örneğin Doğu Asya, (devletin kapasitesinin ve gücünün yüksek olduğu bir bölge olarak) devlet ile küreselleşmiş bir ekonomide başarı arasında pozitif bir bağlantıyı temsil etmektedir (Evans, 1997: 62-87). Bu açıdan küreselleşmenin ilk başlıkta ele alındığı gibi pozitif veya negatif yönde kontrolden çıkmadığı görülebilmektedir.

Held ve McGrew'un iddia ettiği gibi, küreselleşmeye rağmen devletler hayatta kalmaya devam etmektedir. İlk olarak, ekonomik küreselleşme mutlaka devlet gücünün azalması anlamına gelmemektedir. Devlet konjonktüre uygun bir biçimde iktidarının uygulandığı koşulları dönüştürmekte ve devlet-pazar ilişkileri ekonomik alanda değişmektedir. İkinci olarak, küreselleşmenin politik boyutunu incelersek, devletler bölgesel ve küresel yönetişimin büyümesinde ve kurumsallaşmasında

merkezi bir role sahip olmaya devam etmektedir. Devletin özerkliği ve egemenliği bu süreçlerle birlikte azalmamıştır. Üçüncüsü, askeri küreselleşme göz önüne alındığında, devletlerin bugün daha aktivist bir rol üstlendiği görülmektedir. Örneğin Bosna ve Kosova'da gözlemlendiği gibi, Avrupa'da barış ve istikrarın ana garantörü NATO aracılığıyla ABD olmaya devam etmektedir (Held ve McGrew, 1998: 219-243).

Ulus devletler için küreselleşmeyle birlikte gelen ilk ve en önemli değişim, sivil toplum örgütleri, çok uluslu şirketler ve devlet dışı aktörlerin etkisi ve gücünün sınır aşan bir biçimde artmasıyla dünya politikalarında kritik bir rol oynamaya başlamalarıdır. Böylece gittikçe büyüyen protesto hareketleriyle sivil toplum örgütleri, insan haklarına aykırı uygulamalara karşı politikalarını ve yaklaşımlarını değiştirmesi konusunda hükümetlere baskı yapabilmektedir; çok uluslu şirketler iş yönetimlerinde hukuka uygunluk konusunda hükümetleri zorlayabilmekte ve terörist gruplar gibi devlet dışı aktörler devlet sınırları ve güvenliğine zarar verebilmektedir (Goldstein ve Pevehouse, 2011: 40). Ancak bu yaklaşıma göre devletler, bugün olduğu gibi geçmişte de zorluklarla karşılaşmış ancak koşullara uyum sağlayarak korunmaya devam etmiştir. Bunda göre devlet dışı aktörler küreselleşmeyle birlikte ilk kez ortaya çıkıp devletleri zorlayan yeni bir unsur değildir, nitekim bu çalışmanın ilk bölümünde detaylı olarak bahsedildiği üzere 19. Yüzyılda ortaya çıktığı biçimiyle korsanlık, devletlerin en temel sorunu olmuş ve çok uzun yıllar boyunca devlet egemenliğini zorlayıcı en temel güvenlik sorunlarından biri olarak devletlerin gündeminde yer bulmuştur. Aynı şekilde sivil toplum hareketleri, her ne kadar küreselleşmeyle yaygınlığı artsa da, devletleri ilk kez hukuki ve ahlaki sorumluluğa zorluyor değildir; nitekim kölelik karşıtı hareketler küreselleşme döneminden çok önce ortaya çıkmış ve devletlere baskı uygulayacak ölçüde genişleyerek sonunda köleliğin kaldırılmasıyla sonuçlanabilmiştir. Bununla birlikte çok uluslu şirketlerin ortaya çıkışı da yalnızca küreselleşmenin bir sonucu değildir. Örneğin yine 19. yüzyılda Britanya Doğu Hindistan Şirketi küreselleşme argümanları henüz ortaya atılmamışken uluslararası alanda varlık göstererek küresel ürün tedariki ve ticaretinde devletlerle aynı masaya oturarak onlar gibi rol oynayacak kadar büyüebilmiştir. Bunlara rağmen devletler gerek uluslararası ilişkilerdeki rollerini ve küresel aktörlerle olan ilişkilerini, gerekse ulusal alandaki etkinliklerini değişen koşullara bağlı olarak dönüştürerek uluslararası ilişkilerde merkezi güç olmaya devam etmişlerdir. Dolayısıyla ulus devletlerin

gücünün belli bazı alanlarda azaldığı doğrudur ancak bu devletlerin sonunu geldiğini göstermez.

İkinci olarak devletlerin artık kilit rol oynayan yegâne ekonomik aktörler olmaktan çıktığı bir gerçektir. ABD veya Japonya gibi ekonomik olarak dünya çapında en güçlü devletler dışında, çok uluslu şirketler ve özel yatırımcılar pek çok ulus devletten daha fazla sermaye ve kaynak kontrol etmektedir; ve dahası Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü, IMF gibi uluslararası ve hükümetler arası kuruluşlar (NGOs, IGOs) küresel ekonomide devletlerle eşit konumda rol oynayabilmektedir (Cameron, 2006: 121-126; Goldstein ve Pevehouse, 2011: 34, 40). Ancak bu kuruluşların ne uygulamaları ne de amaçları, devletlerin küresel ekonomiden elini çektiğini de değildir; devletlere zorlayıcı standartlar getirerek küresel ekonomiyi düzenlemek ve uyumlulaştırma politikaları ortaya çıkarmaktır. Öte yandan devletler hala diğer aktörlere devredilemeyecek işlevleri yerine getirmeye devam etmektedir. Buna örnek olarak vergi toplamak, yasa çıkarmak, altyapı ve kamu yatırımları yapmak, vatandaşları dış tehditlere karşı korumak gibi belli başlı işlevler hala devletler tarafından yerine getirilmektedir. Değişen koşullarla devletler bu görevleri yerine getirirken yardım almaya başlasalar da devlet dışındaki hiçbir varlık, kurum veya kuruluş bu işlevleri devletin yerine geçerek yerine getirememektedir. Dolayısıyla devletlerin küresel ekonomideki etkisinin azalması, bir aktör olarak gerilemeye başlamasından ziyade küreselleşme çağında koşullara uygun olarak yeniden yapılanmasıyla ilgilidir.

Üçüncü olarak, geçmişte devlet fikrini destekleyen en önemli itici gücün milliyetçilik olduğunu, ancak küreselleşmeyle birlikte pek çok düşünce akımı ve ideolojinin ortaya çıktığını ve milliyetçilik fikrinin eski gücü kalmadığını öne sürerek ulus devletin sonunun geldiğini iddia eden argümanlara karşı çıkmaktadır (Goldstein ve Pevehouse, 2011: 41). Bu yaklaşımı savunanlar, milliyetçiliğin diğer alternatif düşünce akımlarıyla birlikte gelişerek devam ettiğini ve küreselleşme kaynaklı herhangi bir olumsuzlukta hala kilit faktör olduğunu iddia etmektedir. Buna örnek olarak Almanya, İtalya ve Fransa'da son dönemde artan oy oranlarıyla gittikçe yükselen ve ana akım partilerle rekabet edebilecek güce ulaşan aşırı sağ milliyetçi partiler örnek gösterilebilmektedir (Caselli ve diğerleri, 2019: 5-7; Dippel ve diğerleri, 2016).

Bununla birlikte küreselleşme çağında devlet egemenliğine ve özerkliğe yönelik yukarıda sıralanan zorluklara rağmen, devletler tüm kontrolü yeni güçlere teslim etmekten çekinmemektedir. Bu nedenle, Susan Strange'in "ulus devletin sonu" yaklaşımı fazla deterministtir ve bunun kaçınılmaz bir süreç olduğu izlenimini vermektedir. Devlet egemenliği dünyada meydana gelen dönüşümlerden etkilenebilir ve bu yeni koşullara göre kendini uyarlayarak egemenliğine devam edebilir. Ayrıca, devletin tamamen yok olmasının, önünde yapısal engeller vardır. Rosecrance ve diğerlerinin küreselleşmenin tartışmasız bir biçimde milliyetçilik ve self determinasyon hareketlerinin sonunu getireceğine yönelik argümanlarına karşılık (2006: 3-7), bugünün dünyasında hala oy kullanarak bir şeyleri belirleme kritik önem taşımaktadır; demokratik ulusal yönetimlerde hala hakim olan geleneksel eğilime göre, bireylerin vazgeçilmez hak ve sorumluluğu olan oylar bir yerde kullanılmalı, eğitim ve sağlık gibi kamu hizmetlerinden sorumlu tutulabilecek belirli makamlara da vergi ödenmelidir. Aksi şekilde başarılı olmuş bir örnek halen ortaya çıkmış değildir. Ayrıca yukarıda da bahsedildiği üzere, devletler ekonomileri için düzenleyici bir ortam yaratmaya devam etmektedirler.

Ancak devletlerin artık kendi topraklarındaki bazı faaliyetler üzerinde daha az kontrole sahip olduğu da açıktır. Küreselleşmeyle birlikte, para transferleri, uydu iletişimi, bilgisayar veri akışları, sermaye akışları ve mal ticareti gibi yeni bağlantıların etkisiyle belli başlı alanlarda sınırlar daha akışkan ve bulanık hale gelmektedir. Modern devlet, küresel şirketler, küresel üretim ve ticaret gibi olguları tek başına kontrol edemez hale gelmektedir. Devletler artık kendi mali piyasalarının kontrolünü tek başlarına kullanamamaktadırlar. Devlet egemenliği, IMF, GATT, G-7 gibi küresel ekonomideki çok taraflı düzenlemelerden doğal olarak etkilenmektedir.

Küreselleşme, egemenliğin bazı önemli kültürel ve psikolojik temellerini de dönüştürmektedir. Örneğin, küresel iletişimin yardımıyla, kadın hareketlerinden çevreci hareketlere kadar çok çeşitli gruplar arasında ulus-ötesi bağlar oluşturulmuştur. Dolayısıyla küreselleşmenin bazı alanlarda egemen devlete meydan okuduğuna dair gerçekten de güçlü kanıtlar vardır. Ancak küreselleşmeyle ulus devletin tamamen yok olacağına dair bir gelecek tasavvuru bugün hala gerçeklikten uzak olarak değerlendirilmektedir.

Stiglitz'in ele aldığı biçimiyle son dönemde yaşanan Covid-19 pandemisi bu yaklaşıma mükemmel bir örnek oluşturmaktadır. Küreselleşmenin sınırları kaldırması sonucu tüm dünyayı etkisi altına alabilen bir virüse karşı, alınan tedbirler ve pandemi koşulları bir kez daha kanıtlamıştır ki, sınırlar hala önemlidir ve bu sınırları ve içindeki vatandaşları korumak hala devletin sorumluluğundadır (Stiglitz, 2021: 9). Devletler hala, gerektiğinde küreselleşmenin olumsuz etkilerinden sınırlarını korumak üzere seyahat kısıtlaması, karantina uygulaması, ülkeye giriş çıkış yasağı gibi pek çok önleme başvurabilmektedir. Fakat yine modern ulus devletin dönüşümünü kanıtlar biçimde devletlerin artık tek başına hareket etmedikleri ve küresel yönetişimin hayati bir önem taşıdığı da görülmektedir. Nitekim Dünya Sağlık Örgütü verileri, öngördüğü önlemler bu süreçte tüm devletler için birinci derecede belirleyiciliğe sahiptir ve bu noktada küresel iş birliği kritik önem taşımaktadır (ibid: 4-5). Benzer şekilde, aşının bulunması ve paylaşımı yine küresel iş birliğini gerektirecek biçimde gerçekleştirilmiş ve hiçbir devletin tekeline bırakılmamıştır. Yine de bu noktada aşı, ilaç vb. durumlarda bireyler için bu olanakları sağlayanın hala devletler olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Dolayısıyla küreselleşme dinamikleri ulus devlet yapısını sadece tek yönlü etkilememektedir. Bir yandan ulus devletin egemenliğini aşındırıcı pratikler yaygınlaşırken öte yandan bu tür olumsuzluklara karşı devlet kontrolünün önemi yeniden ortaya çıkabilmektedir. Bu noktada James Rosenau'nun (2000: 15) küreselleşme dönemiyle ilgili olarak, ne bir çeşit dünya cumhuriyeti ne de devletler arası küresel bir sistem ortaya çıkmadığını, bu dönemin yukarıda bahsi geçtiği üzere belli başlı parçalanmaların ve bununla paralel olarak bazı alanlarda da birleşmelerin aynı anda yürüdüğü bir süreç olduğunu öne sürerek ortaya attığı "fragmegration" ifadesini kullanmak yerinde olacaktır. Rosenau bu kavramı ortaya atarak, 21. yüzyılda meydana gelen gelişmeler ve küreselleşmenin birbiriyle çelişkili sonuçlarının nasıl aynı anda gerçekleştiğini ve devletlerin bir aktör olarak her iki zıt süreci de deneyimleyerek varlıklarını sürdürmeye devam ettiklerini ifade etmektedir (ibid: 22). Bu yönüyle Rosenau'nun yaklaşımı, ulus devletin dönüşümüne yönelik yukarıda açıklanan argümanların tümünün bir özeti niteliğindedir. Buna göre bu dönemde hem parçalanma hem birleşme pratikleriyle kendini yeni koşullara göre uyarlayan yeni bir devlet formu oluşmakta, yani devlet bir dönüşüm içerisinde varlığına devam etmektedir.

Held'in öne sürdüğü gibi, küreselleşmenin ulus devletlerin egemenliğini aşındırarak ortaya çıkardığı zorlukların etkisinin farklı uluslararası ve ulusal koşullar altında değişebileceğini ve belirli bir devletin uluslararası hareket özgürlüğünde, egemenliğinde kesin olarak bir düşüş yaşamış olduğu sonucuna varmanın yanlış olacağını unutmamak önemlidir (Held, 2013: 237). Küreselleşmenin farklı ulus devletler üzerindeki etkisi aynı olmayacaktır, çünkü her şeyden önce yerel, tarihsel, politik, sosyo-kültürel ve ekonomik koşullar arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bu nedenle, ulus devletler aynı küresel olguya yanıt olarak farklı politika seçimleri yapabilmektedirler. Örneğin ekonomik açıdan bakılacak olursa, küresel ekonomik güçler, ABD veya Çin gibi devletlerin politika seçenekleri üzerinde Türkiye'den daha az etkiye sahiptir ve dolayısıyla ekonomik küreselleşme, esas olarak daha küçük ve daha zayıf devletlerin pazarlık pozisyonlarını kısıtlamaktadır. Dolayısıyla tüm ulus devletleri tek ve türdeş bir yapı olarak ele alarak küreselleşmenin koşullar ne olursa olsun ulus devletin sonunu getireceğini veya ulus devletlerin etkinlik gücü ne olursa olsun hiçbir yenilik ortaya çıkmamış gibi küreselleşmeden etkilenmeden devam edeceğini öne sürmek, realizm literatüründe oldukça tartışmalı hale gelmiş olan “bیلardo topu” benzetmesinin (Bilgin, 2016: 117) bir devamı olarak karşımıza çıkmakta ve indirgemeci ve yüzeysel bir çerçeve çizmektedir.

Son olarak, Soğuk Savaş sonrası dünyada ulusal çıkarların hâlâ çok önemli olduğuna inancı geçerliliğini korumaktadır. Her devlet, kendi benzersiz tarihi ve başarılarıyla gurur duymaktadır. Her devletin halkı kendi dilini konuşmaya ve kendi bayrağını dalgalandırmaya devam etmektedir. Eylül 2002'de sunulan “Amerika Birleşik Devletleri'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi” belgesine bakıldığında, ABD'nin hegemonik bir güç olarak hareket etme niyetinde olduğu görülmektedir (Voice of America, 2002). ABD'nin bu kararının en belirgin uygulamalarından biri ABD'nin 2003 yılındaki askeri müdahalesinden bu yana Irak'ta gözlemlenmiştir. Ayrıca AB de, bu konuda kolektif bir bölgesel ses olarak değil, devletler düzeyinde ayrı ayrı olarak tepki vermiştir. Almanya, Fransa ve Belçika ABD'nin Irak politikasını protesto ederken, İngiltere desteklediği görülmüştür. Dolayısıyla bu tür yakın tarihteki olaylar göz önünde bulundurulduğunda, dünyada olduğu gibi Avrupa Birliği'nde de milliyetçilik ve devlet olma bilinci, küreselleşme çağında önemli bir güç olmaya devam etmektedir. Dünya hâlâ, her biri belirli temel egemen haklara sahip olan ayrı

devletlerden oluşmaktadır ve her devletin hala öncelendiği ve savunduğu kendi çıkarları bulunmaktadır. Bu çıkarların küreselleşme öncesi dönemden daha karmaşık küresel ilişkilerle yönetilmesi de, devletlerin küreselleşmeyle birlikte bir dönüşüm içinde ilerlemeye devam ettiğinin bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç olarak bakıldığında, küreselleşme ve ulus devlet literatürü son yirmi yılda büyük gelişme göstermiştir. Görünüşe göre ulus devletin etkisinin gittikçe azalarak sonunda yok olmasını veya hiç etkilenmeden aynen devam etmesini öngören birbirine karşıt iki yaklaşım da aynı gerçek dünyadan kanıtlar alarak geçerliliklerini kanıtlayabilmektedir. Bu çelişkili argümanları analiz ederek, ulus devletin geleceğine ilişkin öngörülerde bulunmak güçtür ve bu çalışmanın kapsamı dışındadır. Küreselleşme ile ilişkili değişimlerin devletler üzerinde önemli etkileri olduğu muhakkaktır. Ancak, “tam entegre” bir küresel ekonomiye veya “devletin gerilemesiyle” sonuçlanacak yeni bir küresel dünya sistemine geçilmesi gibi bir senaryo, bugün için gerçekçi bir gelecek projeksiyonu olarak görülmemektedir. Gelecekte devlet egemenliğinin ulus üstü otorite tarafından aşınıp aşınmayacağı sorunsallaştırılabilir de 21. yüzyılın başında ulus devletler değişen şartlara ve süreçlere uyum sağlayarak kendilerini dönüştürmeleri açısından dünyadaki baskın siyasi örgütlenme biçimi olmaya devam etmektedir.

Bu çalışmanın bir sonraki bölümünde, bu teorik tartışmalar Somali korsanlığı vakası özelinde ele alınarak incelenecektir. Ampirik vaka analizinde, korsanlığın 21. yüzyılda yeniden ortaya çıktığı koşullar, güçlenerek uluslararası bir tehdit halini alması, halen devam etmesi ve korsanlığı engellemeye yönelik okyanuslarda güvenliği sağlamak üzere atılan adımlar küreselleşmenin etkileri bağlamında göz önünde bulundurularak, teorik bölümde ulus devletin geleceğiyle ilgili literatürde tartışılan argümanların hangisinin bu vaka özelinde desteklendiği ve hangilerinin neden geçersiz olabileceğini ortaya koymak amaçlanmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. KÜRESELLEŞME / MODERN ULUS DEVLET VE KORSANLIK İLİŞKİSİNİN ANALİZİ: SOMALİ KORSANLIĞI AMPİRİK VAKASI

Önceki bölümlerde bahsedildiği üzere, küreselleşmenin itici gücü olan küresel ticaretin ağırlıklı olarak gerçekleştiği okyanuslarda, potansiyel olarak çok yıkıcı olan iki temel alan bulunmaktadır: suç faaliyetleri ve çevresel zarar. Bu iki alan kapsamında okyanuslardaki etkileri bakımından, yalnızca ulusal sınırları değil, aynı zamanda çeşitli denizler ve okyanuslar arasındaki yapay sınırları da tamamen aşan, iç içe geçmiş ve her biri önemli bir görünüme sahip olan üç konu korsanlık, balıkçılık ve ekolojik sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla okyanuslarda meydana gelip buraların “kanunsuz denizler” olarak tanımlanmasına (Stavridis, 221: 330) neden olan bu güncel sorunların en başında korsanlık ve korsanlıkla doğrudan bağlantılı olan diğer faaliyetler gelmektedir. Bunlar zehirli atıkların yasa dışı olarak denize boşaltılması ve çevresel bozunum, yerel balıkçılığa ve dünyanın balık stoklarına geri dönülmez zararlar veren yasadışı balıkçılık faaliyetleri, silah kaçakçılığı, uyuşturucu kaçakçılığı ve son olarak mal ve insan kaçakçılığı olarak sıralanabilir. Nitekim bu bölüme kadar yapılmış olan literatür incelemesinde de, korsanlığın nedenleri olarak belirtilen koşulların tüm bu sorunlar neticesinde ortaya çıktığı görülmektedir. Dolayısıyla bu faaliyetler arasında yadsınamaz bir bağlantı bulunmaktadır.

Bu bölümde okyanuslardaki suç faaliyetlerinin bir vaka incelemesi olarak özellikle Somali korsanlığı ele alınacaktır. İlk olarak korsanlığın 21. yüzyılda yeniden ortaya çıktığı alan olması dolayısıyla Somali korsanlığı ile ilgili yerel, bireysel, bölgesel ve küresel dinamikler uluslararası ve bölgesel kurumların raporları, basında yer alan haberler ve demeçler incelenerek, bu çalışmanın teorik altyapısını oluşturan küreselleşme ve ulus devlet ilişkisi bağlamında değerlendirilecektir. Bu bağlamda Somali’de korsanlığının yeniden yükselişinin küreselleşmenin ve getirdiği “başarısız devlet” unsurunun (ulus-devletin zayıflaması veya dönüşümünün) bir sonucu olup

olmadığı tartışılacaktır. Öte yandan korsanlığın bir direniş olarak küreselleşmeye karşı yerel/ulusal koruma adına bir tepki niteliğinde (küreselci ulusal hükümete bir tepki olarak veya küresel aktörlerin Somali'nin egemenliğine dair uluslararası hukukun uygulanmasını yeterince sağlayamamasına yönelik bir tepki olarak) ortaya çıkması yine küreselleşme teorileri açısından değerlendirilecektir.

İkinci olarak ise küresel güvenlik güçlerinin, uluslararası örgütlerin, ulus-üstü kuruluşların ve ABD ile Avrupa'nın önde gelen ülkelerinin korsanlıkla savaşırken izlediği (ve izlenmesini öngördüğü) yollar da yine belirtilen kaynaklar esas alınarak incelenecek ve küreselleşmenin ulus devlete olan etkilerine yönelik argümanlar bağlamında aşağıdaki çerçevede ele alınacaktır: küreselleşmenin okyanuslarda ve dezavantajlı ülke kıyılarında ortaya çıkan olumsuz etkilerinin uluslararası toplum tarafından göz ardı edilip edilmediğine bakılacak; öngörülen güvenlik önlemlerinde Somali devletinin mi yoksa küresel işbirliğinin mi güçlendirilmesinin hedeflendiği sorgulanacak; 2013 sonrası Somali korsanlığında yaşanan belirgin düşüş göz önünde bulundurulduğunda hangi yöntemin etkili olduğu ve bunun küreselleşme döneminde ulus devletin geleceği açısından ne anlam ifade ettiği tartışılacaktır.

Bu iki temel bölüm sonucunda ise, Somali korsanlığı vakası üzerinden küreselleşme / modern devlet ve korsanlık ilişkisinin analizini ortaya koymak ve literatürde tartışılan argümanlardan hangisinin bu vaka özelinde desteklendiğini net olarak belirlemek hedeflenmektedir. Böylece bu çalışma hem küreselleşmenin ulus devlet açısından anlamını sorgulaması bakımından korsanlık literatüründe hem de ağırlıklı olarak ekonomi, kültür, terör ve güvenlik alanlarına odaklanmış bir alana korsanlık gibi farklı bir örnek vaka sunarak küreselleşme literatüründeki boşlukları gidermeyi hedeflemektedir. Öte yandan Türkçe literatürde küreselleşmenin korsanlığın doğasını ve ulus devletin egemenliğini nasıl dönüştürdüğünü birlikte ele alarak ortaya koyan ilk çalışma olması bakımından Türkçe literatüre de önemli bir katkı sağlaması hedeflenmektedir.

4.1. Bireysel, Yerel, Bölgesel ve Küresel Dinamikler Bağlamında Somali Korsanlığı ve Küreselleşme

Bu bölümde Somali halkının yerel, bölgesel ve küresel faktörlerden nasıl etkilendikleri ve bu faktörlerin korsanlığı seçmelerinde oynadığı rol, basında yer alan haberlere, uluslararası yetkililer tarafından dile getirilen basın demeçlerine ve bizzat Somalili balıkçı ve korsanlarla yapılan görüşmelere, röportajlara dayandırılarak açıklanacaktır. Böylece küreselleşmenin etkileri ve modern devletin rolü, Somali’de korsanlığın küreselleşmeye ve küreselci bir hükümete tepki olarak veya küresel aktörlerin bölge sularında uluslararası hukukun uygulanmasını garanti altına almamaları neticesinde karşı karşıya kaldıkları adil olmayan uygulamalara karşı bir direniş olarak ortaya çıkması bağlamında tartışılacaktır. Son olarak günümüzde değişen korsanlık biçimi ve kullandıkları geniş teknoloji olanaklarıyla birlikte küreselleşmenin olanaklarını küresel sistemin kendisine karşı nasıl kullandıkları ortaya koyulacaktır.

4.1.1. Bireysel Dinamikler

Korsanlık geçmişte de günümüzde de romantik ve görkemli bir macera olmaktan ziyade ciddi hayati tehlikeler barındıran bir meslektir ve korsanlığı tercih eden bireyler bunun farkında olarak, bu tehlikeleri göze alarak bu işe girmektedirler. Korsanların yüzyıllardır karşılaştıkları problemler (hastalık ya da çatışma sebebiyle denize ölmek, devlet görevlileri tarafından yakalanmak, hapse atılmak ve zenginlik için çıkılan bu yolda öldürülmek) günümüzde de mevcuttur. Tüm bu zorluklar modern çağda da tarihin diğer dönemleri gibi devam ederken, modern korsanlar da eski zaman korsanları gibi açgözlülük, kolay paranın cazibesi ve kötü yaşam koşullarından kurtulmak için bu yola adım atmaktadırlar. Bu anlamda insanları korsanlığa iten sebeplerin tarihin eski dönemlerinden beri pek değişmediği belirtilmektedir (Lehr, 2019: 181). Dolayısıyla bir bireyin korsan olmaya karar vermesinde motivasyon sağlayan birbirine paralel pek çok parametreyi ortaya koymak kritik önem taşımaktadır.

Küresel çapta balık stokları azalırken refahtan yoksun, başarısız bir hükümete sahip, az gelişmiş bir ülkede yaşayan balıkçıların hayatlarını kazanması her geçen gün

zorlaşmaktadır. Böyle bir ortamda bir denizcinin mesleğinden faydalanarak alternatif para kazanma yollarına girmesi bu bölgede artık sıra bir durum olarak görülmemektedir. Özellikle de kıyılarından her gün gelip geçen konteyner gemileri, dökme yük gemileri, petrol tankerleri ve benzerlerinin kasalarında geçiş ücretlerini ödemek için binlerce dolar nakit taşıdıkları düşünüldüğünde, karasularındaki geçiş haklarını düzenleyemeyen bir ülke olarak Somali bu ücretleri talep edememekte, dahası Somali kıyıları, bu büyük gemiler tarafından kanunsuz bir geçiş ve avlanma alanına dönüşmektedir (Lehr, 2019: 181). Böyle bir durumda haraç kesme amacıyla yola çıkan bir korsan çok kolay bir şekilde kolay para kazanmanın cazibesine kapılarak gemideki mal ve paranın ötesinde fidye isteme yoluna gidebilmektedir.

Lehr'e göre (2019: 181-182) Somali'de 21. yüzyılın ilk on senesine tanık olmuş bir genç, oldukça zor bir ikileme karşı karşıya kalmaktadır: ya ayda birkaç yüz dolar için milislere katılacak ya da korsanlığa adım atarak başarılı olduğu her baskın için geminin özelliğine bağlı olarak 7000 ile 70.000 sterlin arasında değişen miktarlarda para kazanacaktır. Bu durumda denizlerde kaybolmak, yakalanmak ve ölmek gibi riskler korsanlığın doğasında mevcut olarak kabul edilip, kişi başına düşen milli gelirin 300-350 dolar arasında değişebilen bir miktar olduğu (T.C. Dışişleri Bakanlığı resmi internet sitesi, 2020) düşünüldüğünde bu gelirle ortalama 50 yıl yaşama fikri ile karşılaştırıldığında korsanlığın riskleri korkutucu olmaktan çıkmaktadır (Lehr, 2019: 182).

Ancak korsanlığa adım atan Somalili gençlerini yalnızca açgözlü ve kanunsuz olmakla suçlamak yanlış bir değerlendirme olacaktır. En azından 1990'lı yılların sonlarında ortaya çıkmaya başlayan ilk Somali korsanlığı dalgasında temel etken yaşanan ekonomik sıkıntılardır. Önceki bölümlerde de belirtildiği gibi, Ocak 1991'de Somali Devleti'nin çökmesiyle ne karada ne deniz hukuki bir düzen sürdürülebilmiştir. Dolayısıyla bu şartlar altında genç Somalili balıkçıların korsanlığa yönelmekten başka pek şansları kalmamıştır (Lehr, 2019: 182; Bahadur, 2011: 243). Başlangıçtaki amaçları çeteler halinde örgütlenerek denizlerde yasa dışı ve kontrolsüz bir şekilde yürütülen açık deniz trolcülüğüne karşı denizlerini korumaktır. Bu faktör "Küresel Dinamikler" bölümünde ayrıntılı olarak ele alınacak olmakla birlikte bireylerde yarattığı kızgınlık ve haklı bir karşı çıkış tepkisini ateşlemesi açısından şunu belirtmekte fayda vardır: bu trol teknelerinin genellikle küçük olan Somali kıyı balıkçı

gemilerine karşı şiddet uyguladıkları, ağlarına zarar verdikleri ve hatta onları kıyıya dönmeleri için sıkıştırdıkları iddia edilmektedir (Lehr, 2019: 182-183). Kısacası Somalili balıkçılar, 1990'ların ortalarında bu saldırgan işgalcilere karşı kendilerini korumak için gruplar halinde örgütlenmeye başlamışlardır.

Öte yandan Murphy (2009), Somali korsanlarının geçmiş dönemdeki korsanlık faaliyetleri ve motivasyonları bakımından farklı olduklarını öne sürmektedir. Ona göre korsanlık bir fırsat suçudur (Murphy, 2009: 2). Bu bakımdan ya gemilerin mallarını çalan küçük hırsız çeteleri tarafından ya da kargoları için bütün gemileri çalan ve çoğu durumda müdahale etmelerini önlemek için bütün mürettebatı öldüren organize suçlular tarafından yürütülen ekonomik olarak motivasyon sağlayan bir suç faaliyetidir. Ancak Somali korsanları için durum çok farklıdır: onların modelinde değerli olan gemi veya kargosu değil mürettebatıdır; amaçları, Somali'de insan hayatına verilen marjinal değer ile dış dünyada bireylere verilen değer arasındaki farkı kullanmaktır (Murphy, 2009: 2). Somali'deki istikrarsız ve güvensiz koşulların hayatlarını tehlikeye atarak korsan olmaya zorladığı insanların, ülkeleri tarafından çok daha fazla değer verilen insanları kaçırma yoluyla kendi bölgelerinde insan hayatının ne kadar değersizleştiğini göstermek üzerine kurulu bir rehin alma durumu söz konusudur. Dolayısıyla bu anlamda küresel dünyaya bireysel düzeyde bir tepki olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Öte yandan 2008 yılında Rus tasarımı 33 tane T-72 muharebe tankı da dahil olmak üzere ağır silahlarla yüklenen Ukrayna kargo gemisi MV Faina'nın korsanlar tarafından ele geçirilmesini ardından Newsweek Dergisi'nde Rod Nordland tarafından Somalili korsanlarla yapılan bir röportaj yayımlanmıştır. Fidyeye koşullarının görüşüldüğü sırada MV Faina'nın mürettebatını rehin olarak tutan Somalili korsan lideri Shamun Indhabur ile yapılan röportajda Nordland'ın Indhabur'a geçmişini ve korsanlığın Somali'de neden bu kadar arttığını sorması üzerine Indhabur şu cevabı vermektedir:

“Korsanlığa başlamadan önce küçük bir balıkçı teknesinde balıkçıydım ve genelde istakozları ve köpek balıklarını yakalardık. ... Somali'de bütün genç erkekler çaresiz. Ülkede yaygın bir işsizlik var, hiçbir gelir kaynağı yok. Sahip olduğumuz tek kaynak balıkçılıktı ve süper güçler ve Asya

ülkeleri bizi kendi denizimizde saf dışı bıraktı. İlk başta sadece yasadışı balıkçılığa karşı koymak için yola çıktık, ancak uluslararası güçler onları korumaya başladı.’’ (Nordland, Newsweek Magazine, 2008).

Görüldüğü üzere korsanlar, bireysel olarak değerlendirildiğinde, herhangi bir korsan bayrağının altında birleşmiş, siyasi bir geçmişi veya şiddet eğilimleri olan radikaller olmaktan uzaktır. Aksine, bir korsan lideri bile aslında işsiz ‘bırakılmış’ sıradan bir balıkçı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bağlamda üzerinde durulması gereken bir diğer nokta ise korsan profilleridir. Korsanlık, literatürde gayri meşru yollarla denizlerde haydutluk yapan tek ve bütün bir yapılanma olarak ele alınsa da aslında temelde her biri kendi gerekçesine ve motivasyonuna sahip bireylerden oluşan ve genel olarak gençlerin çoğunlukta olduğu bir alandır. Indhabur, röportajda buna yönelik şu ifadeleri kullanmıştır:

“Korsanlar farklı gruplara aitler, fakat bizim şemsiye grubumuz var. 2 ana gruptan biri Puntland'de ve diğeri ise güneyde ve merkez Somali'deki benim grubum. Ben güney ve merkezdeki 7 üst komite üyesinden biriyim. Biz kuralları ve denizcilik deneyimi olan bir grubuz ve bunlara saygı gösteriyoruz. Suudi gemisini elinde tutan diğer korsanlar ise eğer istekleri karşılanmazsa gemideki petrolü dökmekle tehdit ediyorlar. Petrolü dökmek riskini biliyoruz. Fakat kötülük tek sonuç ise, bunu yaparsın. Bu bizim niçin korsanlık yaptığımızı gösteriyor. Bunun kötü olduğunu biliyorum, ancak bu tek çözüm.’’ (Deniz Haber Ajansı, 2009).

Korsanlığa karşı yürütülen harekatlarda yakalanan korsanlar dikkate alınacak olursa, etnik kökenleri Somali’ye dayanmakla birlikte çoğunun kimliklerinin olmadığı ve kendilerini herhangi bir devlete bağlı olarak görmedikleri, görseler dahi Somali’de onları mahkemeye göndermek üzere teslim edilecek bir kurum olmadığı belirtilmektedir (Stavridis, 2021: 339). Her ne kadar başta Kenya olmak üzere birkaç bölge ülkesi bu insanları mahkemede yargılayıp mahkûm etmeye ikna edilmişse de Somali’deki meşru bir devletin eksikliği, sorunun ortaya çıkmasında olduğu gibi, yönetilmesinde işleri zorlaştıran bir numaralı etkidir. Dahası uluslararası uygulama ve normların başarısız bir devlet karşısındaki eksikliğini gözler önüne seren en önde

gelen faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bir önceki bölümde tartışılan küreselleşmeyle birlikte ulus devletin etkisinin ve gücünün azalarak yok olmaya mahkûm olduğuna yönelik determinist yaklaşımlar, korsanlık örneğinde görüldüğü üzere bir devletin gerçekten ortadan kalktığına sorunun ne kadar yönetilemez olduğunu ve ne gibi küresel tehditler barındırdığını göz önünde bulundurmamaktadır. Küreselleşme mal ve hizmetlerin sınırsızca dolaşımının önünü açsa da 21. yüzyılda yerel, bölgesel ve korsanlık örneğinin de kanıtladığı üzere en nihayetinde küresel düzeni sağlayan ve bu düzenin korunmasında rol alan en önemli kurumlardan biri devlet olmaya devam etmektedir. Küresel iş birlikleri sorunun çözümünde ne kadar devreye girerse girsün, sorunun başlangıçta ortaya çıkmaması amaçlandığında modern devlet düzeninin halen önemini koruduğu görülecektir.

Bunlara ek bir başka faktör olarak Amiral Stavridis (2021: 339), Somalili korsanların çoğunun bölgede yüzyıllar boyunca çiğnenerek tüketilen “gat” adlı uyuşturucu özellikleri bulunan bir maddeye bağımlı olduklarından ve bunun da saldırı için bireylere cesaret verdiğinden bahsetmektedir. Dolayısıyla yine devlet mekanizması ve kurumlarının olmadığı bir bölge olduğu göz önünde bulundurulacak olursa, bu maddenin kullanımının yasal olarak düzenlenemediği bir ortamda toplumun her yaş ve kesiminden sıradan vatandaşların erişebildiği bu madde, radikal faaliyetlerde katalizör işlevi görebilmektedir.

Ancak bahsedilen açgözlülük, hayat zorlukları ve işsizlik gibi tüm bu faktörler korsanlığa yönelimin bireysel sebeplerinden yalnızca en önde gelen birkaçıdır. Bu bireysel sebepler, önceki yüzyıllarda olduğu gibi bu dönemde de korsanlığın yayılmasında küçük bir etkeni oluşturmaktadır ve bu konuda korsanlar tarafından dile getirilenlerin kelimesi kelimesine gerçeği aktardığı varsayılmamalıdır. Dolayısıyla Somali’deki devlet yapısının çökmesi ve bundan yararlanarak (veya mecbur kalarak) ortaya çıkan korsanlığın modern dönemde ulus devletin rolü ve önemini daha net ortaya koyan bir örnek teşkil etmesi bakımından daha net bir perspektif belirleyebilmek için bireysel faktörler bölgesel ve küresel faktörlerle birlikte ele alınmalıdır.

4.1.2. Yerel / Bölgesel Dinamikler

Önceki bölümde bahsedildiği gibi, ilk dalga Somali korsanlarının şikayetleri, kendi sularını “savunma” argümanı üzerine kurulsa da bu işin yalnızca görünen yüzüdür ve çok daha karmaşık yerel ve bölgesel ilişkilerle bağlantılı olarak ilerlemektedir. Korsanlığın gelişimindeki en kilit unsurun toplumun hala bunu onaylıyor olması ve devletin (ya da güçlü siyasi figürlerin) bu faaliyete göz yumması olduğu belirtilmektedir (Lehr, 2019: 185). Korsanlar her zaman takipçilerinden kaçabilecekleri ve uzak bölgelerde bulunmalarından ziyade siyasi ve yasal olarak korundukları güvenli alanlara kolay erişime ihtiyaç duymuşlardır. Günümüz Somali korsanları, doğrudan Somali devletinin herhangi bir bölümünün hizmetinde çalışmamakla birlikte, dokunulmaz sınırların içinde yerel oluşumlardan siyasi korunma elde etme yoluyla sığınak bulabilmektedirler (Murphy, 2009: 2-4).

Bölgesel dinamiklerden kaynaklanan diğer faktörlere bakacak olursak, iç savaşların, zayıf merkezi hükümetlerin, çeşitli terör gruplarının, yağmacılığın yıllardır etkili olduğu bir coğrafya olan Kuzeydoğu Afrika’da meşru bir yaşam sürmenin zorlukları, bu bölgede yaşayan insanların örgütlenecek korsanlığı alternatif bir çıkış yolu olarak görmeye iten önde gelen etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır (Stavridis, 2021: 335). Dolayısıyla çatışma ve kargaşanın neden olduğu Somali devletinin ölümü, şüphesiz Somali’de korsanlığın yayılmasının başlıca nedenidir (Murphy, 2009: 3).

Ancak korsanlığa giden yolda başlangıçta geçimlerini sağlama ve kendilerini savunma amacıyla örgütlenen Somalili balıkçıların, yabancı gemileri ele geçirip mürettebatından fidye alarak balıkçılıktan çok daha fazlasını kazanabileceklerini fark etmeleri ve korsanlığı başlı başına bir geçim sektörü haline dönüştürmeleri uzun sürmemiştir. Yine de kendilerini hiçbir devlet kurumu ve ulusal otorite tarafından korunmayan sahillerinin ve karasularının müdafileri olarak görmeye devam etmektedirler ve trol gemilerini hedef almaları bakımından bu saldırılarını hala kendilerini müdafaa etme temalarının etrafında şekillendirebilmekteydiler. Kurulan korsan çetelerine verdikleri isimlerde de bu eğilim açıkça görülebilmektedir. Örneğin 15 Ağustos 2005 tarihinden kendisini “*Somali Ulusal Gönüllü Sahil Güvenliği*” olarak isimlendiren korsan çetesi, balık avlayan üç Tayvan trol teknesini ele geçirmiştir (Westberg, 2015: 14). Üstelik söylemlerini de kendilerini savunduklarını

iddia ettikleri meşru bir zemin oturtma girişimiyle, yakalanan 48 kişilik mürettebatın her biri için istedikleri 5000 doların bir fidye değil, yasa dışı balıkçılık için kestikleri bir “para cezası” olduğunu açıklamışlardır (Lehr, 2019: 183). Dolayısıyla devlet yapısının çöktüğü ve merkezi ulusal otoritelerin meşruiyetini ve işlevselliğini yitirdiği bir bölgede, korsanların bu bölgesel dinamiklerden yararlanarak bir devlet gibi hareket ettikleri ve devlet yetkilerini kullanma fırsatı buldukları görülmektedir.

Yine bu siyasi boşluktan yararlanan ve “*Somali Donanması*” adını kullanarak faaliyetlerini bir devlet donanması gibi davranmasıyla haklı çıkarmaya çalışan bir başka korsan grubu ise saldırıları için nefsi müdafaa gerekçesini kullanmıştır. Ancak 27 Haziran 2005’te yük gemisi *MV Semlow*’un kaçırılması olayında (Voice of America, “*Somalia Pirates Hijack Third Ship Since June*”, 2009) bu zemin sarsılmaya başlamış, amaçlarının yaşadıkları sosyoekonomik sıkıntılardan açgözlü bir haydutluğa evrildiği ortaya çıkmış ve uluslararası tepkiler yoğunlaşmıştır. Nitekim *MV Semlow*, BM tarafından kiralanmıştı ve 2004 yılındaki tsunami felaketi sebebiyle Somali’deki kurbanlara yardım götürmeyi amaçlayan BM Dünya Gıda Programı (*The UN World Food Program*) kapsamında, bölgeye Japonya ve Almanya tarafından bağışlanan 850 metrik ton pirinç taşımaktaydı (Voice of America, “*Somalia Pirates Hijack Third Ship Since June*”, 2009). Ancak korsanlar, şimdiye kadar iddia ettiklerinin aksine Somali halkını ve kaynaklarını koruma amacı gütmeksizin, yardım gemisi olup olmasını umursamadan gemiye el koyarak fidye talebinde bulunmuşlardır (Lehr, 2013: 125).

2008 ve 2012 aralığı, Somali korsanlığı için zirve dönemidir ve ikinci dalga olarak adlandırılan bu dönemde Umman Denizi’ne kadar uzanan korsanlar artık yalnızca kendi sularını savunmamakta, yaptıkları eylemleri de savunma bahanesi altında yürütme gibi bir amaç taşımamaktadırlar. Somalili İslamcı gerilla örgütü El-Şebab, korsanların “denizde Batılı kafirlere karşı savaşan mücahitler” olduklarını iddia etmektedir (Lehr, 2019: 183).

Murphy de (2009: 1) *Maersk Alabama* gemisine düzenlenen saldırıyı ele aldığı çalışmasında bu olayın, yoksul hükümetlerin yoksul insanlara kötü hizmet verdiği bu talihsiz ülkenin kıyılarındaki uzun bir yağmacılık tarihindeki örneklerden yalnızca biri olduğunu belirtmekte ve ABD’yi ve uluslararası medyayı bu olayla birlikte ucu kendilerine dokunana kadar bu bölgedeki istikrarsız dinamikleri görmezden gelmeleri

bakımından eleştirmektedir. Dolayısıyla bölgedeki siyasi istikrarsızlıklar ve yönetim eksikliği, korsanlık, terörizm gibi yasa dışı grupların oluşup faaliyetlerini genişletmesinde en önemli zemini hazırlamaktadır. Bu bakımdan yerel ve bölgesel dinamiklerin, bir önceki başlıkta belirtilen bireylerin marjinalize olup radikalleşmesinde en kritik itici faktör olduğu belirtilmektedir.

Murphy'nin Somali korsanlığını bitirmeye yönelik yaklaşımları incelediği analiz raporuna göre (2009: 2-3), en azından 2009 tarihine kadar, sorunun kökenine yönelik uluslararası toplumda ortak bir yanlış anlaşılma bulunduğundan, Somali korsanlığına uluslararası müdahale yavaş ve etkisiz ilerlemiştir. Somali korsanlığı, bu bölümde vurgulandığı üzere, Somali'nin iç siyasetiyle yakından bağlantılıdır. Dolayısıyla korsanlığı organize eden bu suçlular, Somali'nin bölünmüş siyasi otoriteleriyle de doğrudan bağlantılıdır. Somali korsanlığının siyasi boyutu, doğrudan siyasi güdümlü olduğu için değil ancak korsanlık faaliyetleriyle alınan riski azaltmalarında kolaylaştırıcı bir rol oynadığı için önemlidir. Korsanlar, riski rasyonel olarak değerlendirmektedirler. Açık denizde devriye gezen milyar dolarlık gemilere sahip olmak bu riski artırmakla birlikte şimdiye kadar korsanları faaliyetten caydırmak için yeterli bir risk oluşturmaktan uzaktır çünkü kıyılarda sığınabilecekleri ve siyasi açıdan korundukları bölgeler mevcuttur. Bundan dolayı Murphy'e göre (2009: 2) korsanlığın teşviki ve motivasyonu ancak kıyıdaki farklı amaçları olan karşıt siyasi grupların ortadan kaldırılması veya bir bütün halinde hareket edebilecekleri diyalogun kurularak meşru bir hükümet altında birleştirilmesi ile yumuşatılacak ve muhtemelen ortadan kaldırılacaktır. Bunun için de öncelikle korsanlığın denizde kendini gösteren fakat kara temelli bir suç olduğunun farkına varmak önemlidir. Bölgede cihatçılığın yükselişi de Somali'deki siyasi duruma yeni bir katman eklediğinden ve daha sağlam bir dayanak kazanmasına izin verilirse bölgesel olarak yayılma riski taşıdığından, Somali korsanlığının çözümü kaçınılmaz olarak kıyıdaki siyasi dinamiklere bağlı hale gelmektedir. Somali başarısız bir devlet olabilir ancak Murphy'e göre bu onun başarısız bir toplum olduğu anlamına gelmemektedir (2009: 3). Merkezi Siad Barre hükümeti 1991'de çökmüştür, ancak diğer otorite biçimleri içeride hala varlığını sürdürmektedir. Bunlardan bazıları yereldir, tek tek kasaba ve köylerle sınırlıdır; bazıları klan veya alt klan bağlantılıdır ve bunlarda genellikle yaşlılar geleneksel yöntemlerle otoritelerini kullanabilirler; bazıları, büyük ölçüde kendi çıkarlarını

düşünen destekçilerin veya müttefiklerin rızasıyla müzakere veya himaye yoluyla otorite kullanan siyasi şahsiyetlere odaklanmaktadır; ve bazıları ise, liderleri genellikle ilgili milisler aracılığıyla otoritelerini kullanan camilerle bağlantılı İslami gruplardır. Bu hiziplerin, özellikle radikal İslamcı olanların otoritesinin altında, her zaman var olan şiddet tehdidi veya doğrudan şiddet kullanımı yatmaktadır. Daha da önemlisi, bu şiddet aşağıdan yukarıya değil, yukarıdan aşağıyadır; örneğin İslami cihatçı El-Şebab hareketinin şiddeti, kurulu bir hükümete değil, iktidar için diğer rakiplere yöneliktir (The National Counterterrorism Center: Counterterrorism Calendar 2009, “*Al Shabaab*”). Somaliland ve Puntland bölgesel varlıklarının dışında yaşayan klan ve alt klanları içeren gruplar İslamcılığa ve üniter bir çözüm karşı çıkmaktadırlar (Murphy, 2009: 3). Öte yandan Arap Birliği (Arab League), İslamcı bir gündemi olmamasına rağmen, uzun süredir Somali'yi Arap dünyasına daha da yakınlaştırmaya çalışmaktadır (ibid: 3). Örneğin 2009 yılında “ılımlı” İslamcı Şeyh Ahmed tarafından yönetilen Geçici Federal Hükümete vereceği mali desteği, İslamcı nüfuzu bölgeye yaymak amacıyla Somali'yi bir üs olarak kullanma arzusunu ve niyetini gizlemeyen El-Şebab ile müzakerelere girmesi şartına bağladığı belirtilmektedir (Clotney, Voice of America News, 2009). Dolayısıyla bölgesel dinamikler ele alınırken, korsanlığın karada bağlantılı olduğu cihatçı terör gruplarının etkisi göz ardı edilmemelidir. Bu gruplar, Somali'deki merkezi otoritenin bulunmadığı istikrarsız ve farklı siyasi eğilimli yönetimlerin bulunduğu ortamı, bölgede nüfuzlarını artırabilmek için kullanmaktadır. Dolayısıyla bölgede işlevsel bir merkezi hükümetin ve meşru bir ulus devletinin yokluğu, yalnızca korsanlığa neden olarak deniz güvenliğini ve uluslararası gemileri tehdit etmekle kalmayıp, küresel eylemlerde bulunma potansiyeline sahip, uluslararası alandaki en öngörülemez devlet dışı tehdit olan küresel terörizmi de güçlendirmekte ve kaynak sağlamaktadır. Burada tekrar karşımıza çıkan en önemli dinamik, küreselleşmenin özgürlük ve insan hakları gibi idealleri dünyanın her yanına yaymanın yanı sıra, riskleri ve tehditleri de küresel ortama taşıyabilme gücüdür. Dolayısıyla küresel alanda güvenliğin sağlanabilmesi, sınırların ortadan kalkmasıyla değil, aksine devletlerin sınırları içinde güvenli bir ortam yaratarak küresel dünyaya açılmalarıyla mümkün görünmektedir.

Öte yandan Somali'deki korsanlar, yukarıda bahsedildiği üzere, siyasi korumaya ihtiyaç duyduklarından iç siyasi otoritelerle bağlantılı çalışabildikleri gibi, doğrudan

bu yerel otoritelere karşı da organize olabilmektedirler. Bu noktada Indhabur ile yapılan röportaja geri dönecek olursak, korsanların farklı gruplara ait olduklarını dile getiren Indhabur, biri Puntland'de ve diğeri ise güneyde ve merkez Somali'deki kendi grubu olmak üzere 2 ana grup olduğundan bahsetmektedir. Indhabur,

“Biz kuralları ve denizcilik deneyimi olan bir grup adamız ve bunlara saygı gösteriyoruz. Suudi gemisini elinde tutan korsanlar ise eğer istekleri karşılanmazsa gemideki petrolü dökmekle tehdit ediyorlar.”

ifadesiyle Somali'deki korsan gruplarının farklı yöntemleri ve motivasyonları olabileceğini belirtmektedir (Deniz Haber Ajansı, 2009). Bununla birlikte, kendisine Ukrayna kargo gemisi MV Faina'yı neden kaçırdıkları sorulduğunda, Indhabur'un şu cevabı verdiği görülmektedir:

“Gemiyi durdurup silah sevkiyatını gördüğümüzde, onun Somali'ye gittiğini ve ordusu Somali'deki geçiş hükümetini destekleyen Etiyopyalılara ait olduğunu düşündük, ancak kaptan bize geminin Güney Afrika'ya gideceğini söyledi. Daha sonra kaptanı bize manifestoları göstermeye zorladıktan sonra Güney Sudan'a gittiğini gördük.”
(Nordland, Newsweek Magazine, 2008).

Dolayısıyla buradan da anlaşıldığı üzere, Somali'de halkı zor şartlara sürükleyen geçiş hükümetine karşı korsanların, bu hükümete yapılacak herhangi bir yardımın önünü kesme motivasyonlarını görmek mümkündür. Bu noktada bölgesel ve yerel dinamiklerin en başta geleni, kendi halkının temel geçim kaynaklarından bile mahrum bırakılmasına karşı sessiz kalan Somali'deki geçiş hükümeti ile onu destekleyen diğer bölge ülkelerine direnmek olarak karşımıza çıkmaktadır. Küresel eşitsizlik yaratan yasadışı faaliyetlere ve uluslararası aktörlere karşı ülkesini, vatandaşlarını ve sınırları içerisinde yer alan kara suları ile kaynaklarını korumayı başaramayan bir hükümet Somalili halk tarafından meşru görülmemiş ve bu durumda kendilerini koruyan en önemli aktör korsanlar olarak görülmeye başlanarak korsanlık faaliyetleri geniş destek bulmuştur. Dolayısıyla küreselleşmenin bu örnek özelinde, sınırları belirsizleştirdiğinden ziyade, sınırlarını koruyamayan devletler söz konusu olduğunda sınırların ve içerisinde yer alan kaynakların “ihlal edilmesine” yol açtığını söylemek daha doğru olacaktır. Bunların koruyucusu da ne uluslararası toplum ne de küresel bir

iş birliği yapısıdır; günümüzde yalnızca devlet tam yetkiyle bu sorumluluğu üstlenip yerine getirebilmektedir.

Bir diğer yerel faktör, bölgede derinleşen iklim krizinin etkileri olarak belirlenmektedir. Somali, hanelerin yaklaşık %55'i tarım ve hayvancılık üzerine kurulu olduğu için tarım sektörüne güçlü bir şekilde bağlı durumdadır. 2008'deki iki temel mevsimsel yağmur oranlarındaki belirgin düşüşün ardından 60.000 kadar çiftçinin geçim kaynağı kriziyle karşı karşıya olduğu ve 2,6 milyon insanın kıtlıkla karşı karşıya olduğu tahmin edilmektedir (FAO, 2008). Buna paralel olarak da Temmuz 2008'e kadar korsan saldırılarının sayısının 2007 oranlarına göre %50'den fazla arttığı tespit edilmiştir (Middleton, 2008). Bu kuraklık vakaları ve geçim kaynaklarının kaybının, sonuç olarak, birçok çiftçiyi bir gelir elde etme aracı olarak korsanlığa sürüklediği belirtilmektedir (Climate Diplomacy, 2008). Bununla birlikte, bazı araştırmalar, yüksek gıda ve ithalat fiyatlarından kaynaklanan artan gıda güvensizliğinin, yoksul Somalililerin başarılı saldırılar gerçekleştirmek için yeterli kaynakları toplayamaması nedeniyle korsanlığı gerçekten azaltabileceğini iddia etmektedir (Shortland, 2010).

4.1.3. Küresel Dinamikler

Bölge halklarının geçim kaynaklarını etkileyen küresel düzeydeki faaliyetler ise şu şekilde sıralanabilmektedir: kasıtlı veya kazara karadan veya denizden doğrudan okyanuslara pompalanan kirlilik; uluslararası toplumun bugüne kadar nispeten etkisini pek görmediği yasaların çok fazla suiistimal edildiği balıkçılık dünyası ve devasa trol gemilerinin yasadışı balık avlama yöntemleri; kobalt, bakır, nikel gibi nadir elementler için derin deniz tabanını kazma arzusuyla zamanla daha da kötüleşecek olan 'mineral geri kazanımı' sorunu (Stavridis, 2021: 344).

Korsanlığa başlayan birçok kişinin geleneksel gelir kaynağının balıkçılık olduğu düşünüldüğünde yakın sularda aşırı avlanma ve ekolojik zarar nedeniyle balıkçılık yapamaz hale gelen kıyı halkları geçinmenin bir yolu olarak risklerini göze alıp korsanlığa yönelmektedirler (Bahadur, 2011: 72). Bahadur, büyük denizcilik ve sanayi şirketlerine karşı meşru şikayetleri olduğunu iddia eden Somalililerin bakış açısını "*The Pirates of Somalia*" (2011) kitabında birincil verilerle açıklamaktadır. Bahadur'un Somalili korsan liderlerinden biri olan ve Aden Körfezi'nde 25'ten fazla gemiyi kaçırdığı iddia edilen Abdullah 'Boyah' Abshir ile yaptığı görüşme, 2011

yılında The Guardian’da yayımlanmıştır. Bu görüşmede Abshir’in, kendilerini korsan olarak tanımlamak bir yana, Bahadır’un “okyanus soyguncusu” anlamına gelen Somalice kelime “burcad badeed” kullanıldığında bile bunu düzelterek kendilerine “deniz kurtarıcıları” anlamına gelen “badaadinta badah” ifadesini kullandığı görülmektedir (Bahadır, The Guardian, 2011). Batı medyasında daha çok “sahil güvenlik şefi” olarak çevrilmiştir ve Abshir bu unvanı gururlu taşıdığını belirtmektedir. Ona göre eylemleri kendi denizlerini, hayatı boyunca bildiği yerli suları korumaktır; kaçırma eylemleri ise “kanunen olmasa da ruhuyla temsil ettiği feshedilmiş bir hükümet adına gıyaben alınan meşru bir vergilendirme şeklidir” (Bahadır, The Guardian, 2011). Hikayesi, neredeyse 20 yıl önce iç savaşın başlamasından bu yana korsanlığa dönüşen birçok kıyı sakini için tipik bir anlatı halini almıştır. 1994 yılında, Eyl kıyılarında zanaatkar bir ıstakoz dalgıçı olarak çalışmaktadır. Abshir, o zamandan beri, Eyl kıyılarındaki ıstakoz popülasyonunun, çoğunlukla Çin, Tayvan ve Kore gemileri olmak üzere yabancı balıkçı filoları tarafından harap edildiğini belirtmektedir. Çelik uçlu çekme balık ağlarını kullanan bu yabancı troller, resifleri çevik bir şekilde keşfetmekle uğraşmamışlardır: onları köklerinden söküp, yakındaki kıyı insanların gelecekteki geçim kaynaklarını günlük avlarla birlikte ağlara bağlamışlardır. Abshir’e göre bugün, Eyl açıklarındaki sularda bulunacak tek bir ıstakoz kalmamıştır. Böylece farklı bir türü avlamaya başladığını ve “okyanus tabanında kendisinden daha fazla rekabet edebilecek, ancak yüzeyinde onunla boy ölçüşemeyecek olanlara saldırmaya başladığını” ifade etmektedir. 1995'ten 1997'ye kadar Abshir ve diğerleri, üç yabancı balıkçı gemisini ele geçirerek mürettebatı fidye karşılığında rehin tutmuşlardır. 1997'ye geldiğinde, yabancı balıkçı filoları, yerel savaş ağalarıyla silahlı muhafızları ve uçaksavar silahlarını gemilerinin güvertelerinde düzenli demirbaşlar yapan koruma sözleşmeleri imzalayarak daha zorlu birer av haline gelmiştir. Böylece, tüm başarılı avcılar gibi, Abshir ve adamları değişen çevrelere uyum sağlamışlar ve ticari nakliye gemilerinin peşine düşmeye başlamışlardır. Yakın bölgelerde başkalarını da amaçları doğrultusunda kendilerine çekerek giderek büyüyen bir organizasyon oluşturmuşlardır. Yerel bir gazetecinin kendisine "Boyah bir öncüydü" dediğinden bahsetmektedir (Bahadır, The Guardian, 2011). Buna göre Abshir, diğerlerine ilk kez korsanlığın gerçek potansiyelini göstermiştir.

Buna ek olarak modern Somali korsanlığının ilk kurucusu olarak anılan Abdi Hassan'ın oğlu, eski korsan lideri Abdulkadir Mohamed Afweyne ile yapılan görüşmede de bu sorun dile getirilmiştir. Afweyne, yasadışı balıkçılığın kurbanı olan Somalili balıkçıların kaynaklarının yok edildiğini ve ülkelerini, haklarını ve geçimlerini sağladıkları doğal kaynakları savunabilmek için yabancı gemilere saldırıya başladıklarını belirtmektedir (Odowa, “*Interview with Abdulkadir Mohamed Afweyne*”, Somalia Report, 2012). Röportajı yürüten Odowa'nın Somalili korsanların Somali kıyılarının binlerce mil ötesindeki gemilere saldırdığını ve bunun açıkça Somali sularındaki illegal balıkçılıkla bir ilgisi olamayacağını belirtmesi üzerine Afweyne, Somali'de pek çok korsanlık grubu olduğundan bahsetmiştir. Başta Eyl, Harardheere ve Hobyo kıyıları olmak üzere 1500'den fazla organize korsan bulunduğunu dile getirmiştir. Dolayısıyla karasal gruplarla bağlantılı olarak hedeflerini ve motivasyonlarını genişleten daha çok Eyl'de yoğunlaşan korsan gruplarının aksine kendilerini dahil olduğu Hararadheere ve Hobyo korsanlarının son zamanlarda (2012) açık denizlerdeki eylemlerini azalttıklarını belirtmektedir. Korsanlığa yönelmeden önce sıradan balıkçılar olduklarını belirten Afweyne, balıkçı sandallarının Somali karasularında yasadışı bir şekilde avlanan ve buranın kaynaklarını kurutan büyük gemiler tarafından tahrip edildiğini ifade ederek korsanlığı ve bu yolla uluslararası toplumun ilgisini çekmeyi tek çözüm olarak gördüklerini dile getirmektedir. Bununla birlikte bugün gelinen noktada, korsanlığa alternatif bir çözüm bulunabileceğine inandıklarını ve bunun için kendi karasularında korsanlıkla mücadele güçlerinin gemileri veya çok uluslu şirketlerin trolleri olmaksızın rahatsız edilmeden kendi geçimlerini sağlayabilecekleri güven ortamının temin edilmesi gerektiğini ve bunun da güç kullanımıyla değil ancak anlaşmalar ve müzakereler yoluyla mümkün olduğunu belirterek uluslararası toplumu bölgede yapıcı bir rol oynamaya teşvik etmektedir (Odowa, “*Interview with Abdulkadir Mohamed Afweyne*”, Somalia Report, 2012).

Bahadır'un aktardığı Abshir'in hikayesinden ve Somalia Report tarafından eski korsan lideri Afweyne ile yapılan röportajdan da görüldüğü üzere, Somali sularında veya yakınında balık tutan yabancı gemilere yönelik korsan saldırılarının sayısındaki artış, Somali devletinin ve balıkçılığın izlenmesi ve kontrolünden sorumlu yasal organlarının 1991'de çöküşüne kadar izlenebilmektedir (UNSC Report, 2011). Aynı

yıllarda aşırı avlanma, ısınan sular ve su kirliliği nedeniyle azalan balık stokları da BM Deniz Hukuku Sözleşmesi (UNCLOS) tarafından düzenlenmeye başlanmıştır. Somali, hükümetin düşmesiyle birlikte UNCLOS'ta belirtilen münhasır ekonomik bölgelerini ve bu bölgedeki haklarını talep etmeyi başaramamış ve bu durum Somali kıyılarını ve Batı Hint Okyanusu'nun büyük bir kısmını, UNCLOS kısıtlamalarının uygulandığı ülkelerden gelen yasadışı balıkçılığın hedefi haline getirmiştir. 2011 yılında, yabancı yasadışı balıkçılığın Batı Hint Okyanusu'ndaki ürünlerin %50'sinden fazlasını oluşturduğu tahmin edilmektedir (Schbley & Rosenau, 2013: 3-5).

Böyle bir ortamda Somali korsanları, 1991'de Somali devletinin çöküşünün ardından geleneksel olarak Somali balık stoklarını yabancı ticari gemiler tarafından gerçekleştirilen bu geniş çaptaki yasadışı avlanmaya karşı korumuş ve böylece yerel desteklerini artırarak amaçlarını meşrulaştırmışlardır (Climate Diplomacy, 2008). Dolayısıyla uluslararası hukuka aykırı olmasına rağmen bu yasadışı faaliyetlerin uluslararası toplum tarafından görmezden gelinmesinin, Somali halkında küreselleşmeye karşı bir tepkiye ve uluslararası topluma karşı güvensizliğe neden olduğu söylenebilir. Benzer biçimde Indhabur röportajında da ele alındığı gibi, merkezi bir hükümetin yokluğunda bölgede yer alan ulusal birimlerin halkın geçim kaynaklarını korumaması, küreselci yerel yönetimlere de benzer bir direniş başlatmıştır. Böyle bir durumda Somali kıyılarını ve sularını yabancı gemilerin yasadışı etkilerinden koruyan bir kurum olarak Somali korsanlığı, halk tabanında geniş çapta destek bulmuş ve bir kahramanlık anlatısına dönüşebilmiştir (Climate Diplomacy, 2008).

Nordland tarafından yapılan röportajda Indhabur'un belirttiği gibi, sahip oldukları tek kaynak olan balıkçılığı ellerinden alan küresel güçler karşısında yasadışı balıkçılığa karşı koymak için yola çıkmışlar ancak uluslararası güçlerin onları koruması üzerine hem dikkat çekmek hem de gelir elde etmek amacıyla daha geniş çapta eylemlere başlamışlardır (Nordland, Newsweek Magazine, 2008).

Öte yandan aynı görüşmede Nordland'ın Avrupa Birliği'nin ek bir deniz gücü gönderdiğini bildirerek artan deniz varlığı hakkında endişeli olup olmadıklarını sorduğunda, Indhabur'un cevabı ilgi çekicidir:

“AB ve NATO güçlerinin geldiğini biliyoruz, ancak çözüm bu değil. Çözüm, daha iyi bir yaşama ve daha fazla iş fırsatına sahip olabilmemiz

için Somali'de barışı yeniden tesis etmektir. Size şunu söyleyebilirim ki, kuvvet göndermek korsanlığa girişmemizi engelleyemez. Bizi denizde bulurlarsa tutuklayabilirler, arkadaşlarımızı defalarca tutukladılar ama bu gibi durumlar bizi asla bu işten alıkoyamaz. Korsanlığı durdurabilecek tek şey Somali'de güçlü bir hükümet.” (Nordland, Newsweek Magazine, 2008).

Bu ifadeden anlaşılacağı üzere korsanlar, ABD'nin çoğu kez bir tuttuğu (Stavridis, 2021: 327) terör örgütü mensupları gibi anarşik bir uluslararası sistemde istedikleri gibi hareket etme motivasyonları olan teröristler olmaktan ziyade, kendi ülkelerinde güvenli ve refah bir ortamda yaşayabilme arzusunda olan bireylerdir.

Sıradan modern zaman korsanlarının hikayeleri aynı zamanda, dünyanın küreselleşme ve modernleşmeden nemalanamayan bölgelerinde yoksulluğun ve sefaletin günlük hayatın bir parçası olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bakımdan da korsanlığın temel sebeplerinin birkaç yüz yıl öncesinden pek farklı olmadığı, ancak küreselleşme sürecinin (kavramın tüm yer kürenin bağlantılı ve refah olacağı varsayımının anlamsal bir paradoksu olarak küresel eşitsizliği artırmasıyla) korsanlık sorununa yeni bir katman ekleyerek mücadele ve saldırı yöntemlerini değiştirdiği söylenebilir. Küreselleşme piyangosunun kaybedenleri olarak çöken devletlerin sıradan vatandaşları olan korsanların, haklarını ancak bu şekilde alabileceklerini düşündükleri uluslararası bir sistemde, tüm küresel bütünlük iddialarına rağmen ulusal sınırların ve bireylerin haklarının koruyucuları hala devletler olmaya devam etmektedir.

Bununla birlikte Indhabur'un da ifade ettiği Somali'deki güçlü bir devlet ihtiyacı, bu çalışmanın konusu olan ulus devlet rolü konusunda da önemli bir kanıt sunmaktadır. Küreselleşmenin 21. yüzyılda tüm hızıyla ilerleyerek ulus devlet modeline galip geleceğini öne süren argümanlara karşı, devlet mekanizmalarının uluslararası sistemin güvenliği açısından önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

4.2. Uluslararası Toplumun Somali Korsanlığını Bitirmeye Yönelik İzlediği Yollar ve Küreselleşme

Bu bölümde ise küresel aktörlerin korsanlığı engellemeye yönelik yaptıkları çalışmalar, benimsenen uygulamalar ve alınan önlemler, yayımlanan resmi raporlar ve basın demeçleri kullanılarak belirlenecek ve küreselleşme çağında ulus devletin önemini koruyup korumadığı sorusuna yönelik cevap aranacaktır.

Öncelikle korsanlığa zemin hazırlayan Somali’de istikrarın bozulmaya başladığı yıllarda merkezi hükümetin düşmesiyle sonuçlanan iç savaş sürecinde küresel aktörlerin bölgedeki faaliyetlerini incelemekte fayda vardır. 1991 yılında hükümetin düşmesinin ardından ABD kuvvetleri, ülkenin açlık çeken nüfusuna gıda yardımının güvenli bir şekilde ulaştırılmasını sağlamak için 1993 yılında Somali’ye gönderilmiştir. Ancak 1993’te ABD tarafından bölgeye gönderilen tek yardımcı kuvvet yardım amaçlı değildir. Bu dönemde merkezi hükümetin dağılmasının ardından istikrarsız hale gelen Somali içinde birbirinden bağımsız ve genelde birbiriyle mücadele halinde yerel otoriteler oluşmaya ve yasadışı örgütlerle organize bir biçimde kontrolü ele geçirmeye başlamıştır (The Guardian, “*UN predicts massive crisis*”, 2008). Dolayısıyla ABD, Somali’nin “kanunsuz başkenti” olarak adlandırdıkları Mogadişu’ya 3 Ekim 1993’te bir operasyon düzenlemiştir (Dean III, 2016: 2253-268). Operasyonun amacı, 1990’ların başında patlak veren Somali İç Savaşı’nda diktatör Siad Barre hükümetine karşı gerilla savaşını başlatan ve 1993’te “Somali Ulusal İttifakı” lideri olan eski subay Muhammed Farah Aidid’i yakalamak veya öldürmektir. Yerel istihbarattan alınan bilgiye göre şehirde Aidid’in ve yandaşlarının bulunduğu binaya gönderilen Amerikan “Kara Şahin” helikopterleri aldıkları esirlerle birlikte üsse dönmeye hazırlanırken silahlı çatışmanın ortasında ateş altında kalarak vurulmuş ve düşürülmüştür (National Geographic, “*Seconds from Disaster: Black Hawk Down*”, 2012). Bu durum ABD tarihinde Vietnam Savaşı’ndan sonraki en büyük askeri zayıf olarak nitelendirilmiş, düşen helikopterlerdeki yaralı askerler Somalililer tarafından ele geçirilerek saldırıya uğramış ve uluslararası alanda “Kara Şahin Düştü” (*Black Hawk Down*) olayı olarak anılacak bu başarısız operasyon çok büyük yankı uyandırmıştır (ibid). Hatta 2001 yılında Mark Bowden’in yazdığı *Black Hawk Down: A Story of Modern War* kitabından uyarlanan ve büyük ses getiren *Black Hawk Down* filmi gösterime girmiştir (Columbia Pictures, 2001). Buna rağmen

bu operasyonda Somali tarafında, ölen ABD’li askerlerden çok daha fazla sayıda “sivil zayıat” olduğunu belirtmek önemlidir; Somalilerin verdiği kayıpların tahmini sayısının 500 ile 1000 arasında olduğu tahmin edilmektedir (National Geographic, “*Seconds from Disaster: Black Hawk Down*”, 2012; Prendergast, “*15 Years After Black Hawk Down: Somalia’s Chance?*”, Enough Strategy Paper, 2008). Ancak olay sonrası ölen Amerikalı askerlerin Mogadişu sokaklarında sürüklendikleri görüntüler Amerika medyasında geniş yer tutarak Amerika’daki şoku ve öfkeyi tetiklemiştir (National Geographic, “*Seconds from Disaster: Black Hawk Down*”, 2012). Organize olmayan ve kötü teçhizatlara sahip Somalili milislerin, bu operasyon için özel olarak eğitim almış ABD’li askerlerle nasıl mücadele edebildiklerini ortaya koymaya çalışan pek çok araştırma ortaya atılmıştır. Durum ne olursa olsun, bölgedeki varlığıyla Somali’deki parçalanmış siyasi ortama on yıllardır katkıda bulunan ABD, bu olay sonrasında bölgeyi kendi kaderine terk etmiştir.

Bunun üzerine “Kara Şahin Düştü” olayını takiben, 1995’te bölgeden geri çekilmesinden bu yana ABD’nin Somali’ye yönelik politikası, bölgeden uzak durarak yalnızca buradaki terörist hareketleri izlemek ve mümkünse operasyonlarını engellemek üzerine kurulu hale gelmiştir (Murphy, 2009: 5). Bu olaya yönelik 2008 yılında *Enough* tarafından yayımlanan strateji belgesinde John Prendergast, ABD müdahalesini, sonuçlarını ve olaydan sonra ABD’nin bölgeye olan yaklaşımını şu şekilde yorumlamıştır:

“Somalili milislerin başkent Mogadişu üzerinde iki ABD Kara Şahin helikopterini düşürmesinin ve aynı zamanda 1000’den fazla Somalilinin de öldüğü bir savaşta 18 Amerikan askerini öldürmesinin üzerinden neredeyse 15 yıl geçti. Somali’nin parçalanmasına doğrudan katkıda bulunan onlarca yıllık Amerikan müdahalesinin ardından gelen o vahim günden bu yana, ABD büyük ölçüde Somali halkının kaderine sırtını döndü. ABD’nin müdahalesinin kökleri, Somali halkının çektiği acıların, insan haklarındaki açık yaraları kapatmak için insanlara yara bandı göndermenin ötesinde neredeyse hiç dikkate alınmadığı terörle mücadele çabalarına dayanıyor.” (Prendergast, “*15 Years After Black Hawk Down: Somalia’s Chance?*”, Enough Strategy Paper, 2008).

Nitekim bölgede bu tarihten itibaren iyiden iyiye bozulan dengeler ile kıyı sahillerindeki uluslararası hukuka aykırı faaliyetler en sonunda hem ABD'nin ve tarafsız okyanuslarda güvenliğin sarsılması bağlamında tüm uluslararası aktörlerin küresel çıkarlarını tehdit edecek Somali korsanlığının doğmasıyla sonuçlanmıştır.

Uluslararası toplumun bu sorunun ortaya çıkmasının ve uluslararası kamuoyunun merkezinde yer almaya başlamasının ardından en temel ortak endişesi deniz taşımacılığının güvenliğinin sağlanmasının yanı sıra korsanlık ve karadaki yerel cihatçı terör gruplarıyla korsanlar arasındaki küresel boyutta tehdit içeren terörizm bağlantılarıdır. Buna en somut örnek, bölgesel dinamikler bölümünde de bahsedildiği üzere, Somalili korsanlardan “vergi” kesen yerel terörist grup El-Şebab'ın IŞİD'le olan bağlantılarıdır (Stavridis, 2021: 334-335; Murphy, 2009: 3-4). Dolayısıyla küreselleşmenin devlet dışı aktörlerin bağlantılarını kolaylaştırıp etki alanlarını genişleterek küresel bir tehdit halini almalarında oynadığı rol yadsınamaz. Eskiden yalnızca düşman devlet ve eylemlerinden endişe edilirken tehdit unsurlarının ve aktörlerinin çeşitlendiği küresel dünyada, devletlerin güvenliği sağlama amacıyla öngördükleri düzen kritik önem taşımaktadır. Nitekim küreselleşme çağında ulus devletin zayıf veya etkisiz olduğu bölgelerde meydana gelip tüm dünyayı tehdit eden güvenlik sorunlarına karşı uluslararası toplumun yaklaşımı, gerçek tehditler ortaya çıktığında ulus devletin hala eski önemini koruyup korumadığını ortaya koyacaktır. Buna yönelik olarak uluslararası güvenlik güçleri ve sivil toplum örgütlerinin uluslararası sularda korsanlığa karşı donanmalar tarafından silahlı saldırılarda bulunma, korsanları yakalayıp göz altına alma gibi geleneksel yöntemlerle (International Chamber of Crimes, 2006) mücadele verip zayıflattıktan sonra (Somalia Report, 2012) bölgede bir dayanıklılık ve refaha dayalı bir barış ortamı inşa etmeye (*resilience building*) yönelik yerel otoriteleri güçlendirme girişimlerinde bulunduğu görülmektedir (UNSC, 2020; FAO, 2014; Climate Diplomacy, 2008).

Amerika'nın Sesi (*Voice of America*), 2010 yılında Somali'deki Geçici Hükümet'ten bir yetkiliyle röportaj yapılmış ve Somalili yetkili, Avrupa Birliği'nin desteklediği ülkenin polis gücünün eğitilmesi ve güçlendirilmesi sürecinin, bölgede yer alan katı isyancı grupların sert muhalefetine rağmen istikrarlı bir şekilde ilerlediğini belirtmiştir. Hükümet sözcüsü Abdi Kadir Walayo, Cumhurbaşkanı Şeyh Şerif Sheik Ahmed yönetiminin hala radikal İslami isyancı grupların gücüyle

mücadele etmeye ve barış ve istikrarı yeniden sağlamaya kararlı olduğunu ifade etmektedir (Voice of America, “*Somalia Official Says Aim Remains Peace and Security*”, 2010). Yetkililer El-Şebab ve Hizbullah İslam isyancı grubu da dahil olmak üzere yönetimi devirme ve Şeriat yasasının en katı biçimini uygulama sözü veren Somali hükümetini tanımayı reddettiklerini ve ülkede güvenliği sağlamaya çalışan uluslararası aktörlerle birlikte çalıştıklarını ifade etmişleridir. Böylece Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası kuruluşlar tarafından desteklenen Somali hükümeti, yıllarca süren kargaşadan sonra ülkenin kontrolü için isyancılarla neredeyse her gün savaşmakta ve siyasi istikrarın sağlandığı ve sosyal açıdan güvenli bir ortam tesis etmeye çalışmaktadır. Hükümet sözcüsü Walayo, komşu ülkelerin de Somali güvenlik güçlerinin eğitime ev sahipliği yaptığını belirtmektedir (Voice of America, “*Somalia Official Says Aim Remains Peace and Security*”, 2010). Dolayısıyla bölgede hem korsanlık hem İslamcı aşırı terör gruplarının yasadışı faaliyetlerini bitirmeye yönelik hem uluslararası hem de bölgesel aktörlerin Somali’de kendileriyle iş birliği içinde çalışan hükümeti destekleme ve güçlendirme yoluna gittikleri görülmektedir. Buna dayanarak küreselleşme ve ulus devlet rolü bakımından bir çıkarım yapılacak olursa, Somali korsanlığı ve bölgedeki küresel cihatçı terör grupları tehdidi özelinde, uluslararası alanda hala ulusal sınırların ulus devletler tarafından korunması gerekliliğinin esas kabul edildiği görülebilmektedir.

Somali korsanlığının gelişim seyri incelenecek olursa, 2009 yılına gelindiğinde, korsanlığın uluslararası bir müdahale gerektirecek kadar ciddi bir sorun halini aldığı görülmektedir. Nitekim 17.000 tonluk *Maersk Alabama* konteyner gemisinin 8 Nisan 2009'da Hint Okyanusu'nun Somali kıyılarında kaçırılması, ABD bandıralı ve ABD mürettebatlı bir geminin Somalili korsanlar tarafından ele geçirildiği ilk olaydır (The Guardian, 2009). Bu olay, Obama yönetiminin “Somali'nin geleceği” sorununu ABD'nin dış politika gündeminin zirvesine yerleştirmesine neden olmuştur (Chicago Tribune, 2009). Ve bu olayla birlikte, korsanlara karşı gemileri ve mürettebatı savunmadaki eksiklikler somut bir şekilde belirlenmeye başlamıştır. Buna göre en önemli sorun olarak ticaret gemilerindeki mürettebatın bu özel durumlar için eğitilmiş olmadığı gibi bugünkü denizcilerin az sayıda mürettebata ve konfora alışkın olması ve dolayısıyla korsanlarla savaşma fikrinin ürkütücü, zor ve gerçekdışı bulmaları belirtilmektedir (Stavridis, 2021: 340). Etkin ve stratejik hamleler yerine denizcilerin

gemi içindeki bir sığınağa çekilmesi ve oradan telsizle yardım çağrılması gibi yöntemlere başvurulmaktadır. Nitekim *Maersk Alabama* gemisinin Somalili korsanlar tarafından ele geçirilmesini ve ardından tutsak olarak tutulan gemi kaptanını kurtarma operasyonunu konu alan *Kaptan Phillips* filmi (Columbia Pictures, 2013), bahsedilen zorlukları oldukça gerçekçi bir biçimde yansıtmakta ve etkisiz hale getirilmiş ticari bir gemideki yetersizlikleri gözler önüne sermektedir. Buna yönelik dinamikleri kökten değiştirerek korsanlıkla mücadelede etkin bir şekilde yol kat edilmesini sağlayan ve Afrika'nın doğu kıyısındaki korsanlığı büyük ölçüde azaltan asıl etken, nakliye şirketlerinin gemilere güvenlik ekibi koyma kararı olmuştur (Stavridis, 2021: 341). Bu, korsanlığa karşı verilen yaklaşık bin yıllık mücadelede tamamen yeni bir çözüm yolunu oluşturmaktadır. Ancak buradaki sorun, yetkilendirilmiş bu paralı askerlerin, açık denizlerdeki masum balıkçıları veya diğer denizcileri de hedef alma ve öldürme ihtimallerinin olmasıdır; nitekim buna benzer bir olay 2012 yılında yaşanmıştır. İki Hint balıkçı, Alappuzha'nın yaklaşık 14 deniz mili açıklarında bir İtalyan güvenlik gemisinin mürettebatı tarafından korsan sanılması sonucu vurularak öldürülmüştür (NDTV Correspondent, 2012). Vaka, Hindistan'ın münhasır ekonomik bölgesinde gerçekleştiği gerekçesiyle 2020'ye kadar süren bir mahkeme sürecini doğurmuştur. Dolayısıyla gemilere güvenlik güçleri takviyesinde bulunmak, Somali korsanlığını azaltmada büyük ölçüde etkili olsa da etik bir tartışma alanı yaratmaktadır.

Maersk Alabama olayıyla birlikte korsanlık dünya gündeminin merkezine oturmuştur. Kendisi de ABD Donanması'ndayken korsanlığa karşı mücadele vermiş olan NATO Avrupa Müttefik Kuvvetleri Yüksek Komutanı olarak görev yapmış Amiral James Stavridis'in bu çalışmada birincil kaynaklardan biri olarak yararlanılan kitabında (2021: 336) belirttiği üzere, 2009-2010 yılları arasında üç yüz saldırıdan fazla korsanlık vakası raporlanmış, yaklaşık 20 gemi kaçırılmış ve 100'den fazla denizci çok kötü koşullar altında günlerce (bazen aylarca) tutsak edilmiş ve bunun üzerine güvenlik önlemleri en üst düzeye çıkarılmıştır. Buna yönelik olarak, birleşik deniz gücü sayısı yerel sularda artırılmıştır. Burada küreselleşme açısından dikkat edilmesi gereken, korsanlık tehdidine karşı çok farklı çıkarları olan ülkelerin birleşmesi ve her türlü ulusal sınırı aşarak koalisyon oluşturmalarıdır; yani küresel bir tehdide küresel bir cevap verme esastır (Liss, 2020: 211-228). Nitekim belirtilen deniz gücü, NATO'ya üye 28 ülke, Avrupa Birliği ülkelerinin tamamı ve ABD'nin topladığı

Körfez Devleti donanmaları koalisyonundan gönderilen savaş gemilerinden oluşmaktadır (ibid: 220).

2007'de Kuala Lumpur'da düzenlenen Korsanlık ve Deniz Güvenliği konulu konferansta da Uluslararası Denizcilik Bürosu direktörü Mukundan, Afrika Boynuzu açıklarında faaliyet gösteren tüm ülkelerin ve birliklerin donanmalarına, Somali kıyılarındaki gemi kaçırma olaylarına müdahale etme çağrısında bulunmuştur (ICC, “Piracy conference urges international intervention to protect shipping off Somalia”, 2007).

Bunlara ek olarak, bu dönemde NATO'nun “Okyanus Kalkanı” adı verilen korsanlıkla mücadele misyonunun başında bulunan Amiral Michiel Hijmans, 2010'da Dubai'de düzenlenen korsanlıkla mücadele konferansının ardından Somalia Report'a verdiği röportajda içlerinde AB korsanlıkla mücadele misyonu Atalanta'nın ve ABD yönetimindeki Birleşik Deniz Kuvvetleri'nin de olduğu yabancı donanmaların, sorunla mücadelede hayati rol oynadığını belirtmiştir (Somalia Report, 2011). Bu girişimler, genelde iş birliğine yanaşmayan NATO ve Rusya arasında denizcilik taktikleri paylaşımından iletişim araçlarının değiş tokuşuna kadar pek çok alanda derin bir iş birliği sahasının yaratıldığı tek örnek olması açısından da büyük önem taşımaktadır (Stavridis, 2021: 337). Okyanuslar ve denizler gibi “ortak evrensel varlıkların” korsanlık karşısında bir araya gelerek oluşturdukları bu “küresel deniz koalisyonu” (ibid: 336), uluslararası toplumun küresel krizlerde ulus devlet sınırlarının çok daha ötesinde etkili olduğuna şüphesiz somut bir örnek oluşturmaktadır. Bu açıdan bakıldığında küresel sorunlarla başa çıkmada ulus devletlerin etkisinin azaldığı, sınırların önemini yitirdiği ve yerini küresel çapta iş birliklerinin aldığı tezini doğrular gibi görünmektedir.

Ancak daha derin bir analiz yapıldığında, saldırı karşısında görünür bir yanıt vermekle uzun vadede etkili olacak güvenlik önlemlerini sağlamak ve desteklemek arasında fark olduğu unutulmamalıdır. Nitekim saldırılar bu kadar sık değilken ve gündemde bu kadar ciddi yer tutup endişe verici olarak değerlendirilmiyorken, bu sularda olup bitenler ve korsanlığın yeniden ortaya çıkmış olması hiç sorgulanmamış veya derinlemesine tartışılmamıştır. Örneğin Uluslararası Denizcilik Bürosu yayımladığı raporlarda, Somali korsanlığının özellikle 2005'ten sonra hızla arttığına dikkat çekilmiş (ICC, “Piracy heats up in Somali waters”, 2005; ICC,

“*Unprecedented increase in piracy attacks off Somalia*”, 2005) ve AB, NATO ve ABD bunun üzerine bu bölgeyle ilgilenmeye başlamıştır; AB deniz kuvvetlerinin (EU NAVFOR) korsanlıkla mücadele birimi Atalanta, Aden Körfezi’nden geçen gemiler için ‘Yakın Destek Sistemini’ni, NATO ‘Okyanus Kalkanı’ operasyonunu başlatmış, ABD ise ABD donanması birliklerini Somali kıyılarına göndermiştir (ICC, “*Somali pirates detained by US Navy*”, 2006; BBC Turkish, 2007). 2007’de Kuala Lumpur’da düzenlenen 6. Korsanlık ve Güvenlik Konferansı’nda ise IMB Direktörü Pottengal Mukundan buna yönelik yaptığı konuşmada

“*2007 yılında bugüne kadar Somali sularında veya yakınında gemilere yönelik 15 saldırı rapor edildi. Bu, 2006 yılının tamamında meydana gelen toplam 10 saldırının şimdiden aşıldığını göstermektedir.*”

ifadelerini kullanarak korsanlığın acil müdahale gerektiren bir hızla arttığını belirtmiştir (ICC, “*Piracy conference urges international intervention to protect shipping off Somalia*”, 2007).

1990’lı yılların başlarında, yabancı balıkçı tekneleriyle mücadele etmek üzere ilk kez ortaya çıkan korsanlar küçük çaplı eylemler gerçekleştirdikleri sıralarda, okyanusun bu kısmında neler olduğuna dair, uluslararası hukuku ihlal eden çoğu çok uluslu şirketlerin gemilerinin uygulamaları; yasadışı balıkçılık faaliyetleri, zehirli atıklarla kirlenen suların bölge halkının içme suyunu kirletmesi ve geniş çapta hastalık ve ölümlere sebep olması gibi sorunlar hiçbir ülkenin ya da uluslararası örgütün gündeminde yer bulmamıştır. Uluslararası toplumun bu yıllarda bölgeye dair ilgisizliği, geçim kaynakları yok olan ve açlıkla mücadele eden bölge halkının mücadelelerini halk tabanında meşrulaştırmış ve uluslararası yardımların asla gelmeyeceğine inanılan bir dönemde korsanlık bir çıkış kapısı olarak görülmüştür. Korsanlık, yasadışı bir örgütlenmenin aksine, haklarını koruyacak bir hükümetin ve uluslararası hukuku uygulayacak aktörlerin yokluğunda sıradan balıkçıların kullandığı yöntemlerden biri olarak normalleştirilmiş ve yayılmaya başlamıştır (Climate Diplomacy, 2008). Öte yandan bu dönemde, “ortak evrensel varlıklar” olarak değerlendirilen ve hiçbir ulusa ait olmayıp “küresel çevreye” dahil olan okyanus ekosistemlerinin bozulmasından sorumlu aktörleri belirlemeye yönelik bir adım atılmamış ve bu faaliyetleri önleyici bir yaptırım uygulanmamıştır. Benzer biçimde uluslararası toplumun, tehdit algılamasa dahi bölgede küreselleşmenin olumsuz ve

hukuka aykırı etkilerinden etkilenen toplumlara karşı koruma sorumluluğu bulunmaktadır. Ancak korsanlık deniz yollarını ve uluslararası gemileri tehdit eden bir yapı haline gelmeden bu durum hiçbir zaman bir güvenlik sorunu olarak ele alınmamıştır. Ancak ne zaman ki korsanlık geniş çapta eylemlerde bulunan ve büyük gemilere saldırıp alıkoyan bir güç haline gelmişse, o zaman uluslararası toplumun ‘ortak tehdit’ etrafında toplanarak bir araya geldiği görülmektedir. Soruna dikkat çeken Uluslararası Denizcilik Bürosu’nun ilk rapor ve belgelerinde ise, korsanlık mücadele edilmesi gereken bir suç olarak belirlenmiş ve sorunun kökenleri sorgulanmaksızın bu tehdidi ortadan kaldırmaya yönelik adımlar atılmıştır. Uluslararası Denizcilik Bürosu Direktörü Pottengal Mukundan, açıkça Somali’de ulusal yasa uygulama altyapısının olmadığını ve bu sularda korsan kanunlarının geçerli olduğunu belirterek uluslararası toplumu “bu suçlulara karşı” önlem almaya davet etmiştir (ICC, “*Unprecedented increase in piracy attacks off Somalia*”, 2005). Ancak bu “suçluların” birer korsan haline gelmeden önce yaşadığı uluslararası hukuka aykırı eylemler hiçbir şekilde gündemde yer bulmamıştır.

Dolayısıyla küreselleşmenin ulus devlet sınırlarını ortadan kaldırdığı tezi, sınırların belirsizleşerek solunan havadan besleyici toprağa kadar tüm doğal kaynakların yeryüzündeki tüm insanlara açık durumda olduğunu iddia ederken, bu iddiaya ters bir biçimde Somali ve Afrika Boynuzu sularında gerçekleşen kaynak ve gıda eşitsizliği ve yoksullaşmayı görmezden gelmektedir. Küreselleşmenin herhangi bir küresel soruna karşı küresel iş birliğini kolaylaştırdığını ve dünyayı daha güvenli bir yer haline getirdiğini iddia eden ABD ise, uluslararası ve ulus-üstü kuruluşlar gibi aktörler ise korsanlığı bitirmek amacıyla bölgeyi gerek ekolojik gerek siyasi olarak daha da kötüleştiren teknik savaş yöntemlerine başvurarak sorun-bazlı kısa vadeli ve kesin çözümlere yönelmektedir. Yapıları gereği de sorun ortadan kalktıktan sonra (genelde geçmişteki savaşları anımsatır biçimde mücadele edilip mevcut tehditlerin *yenilgiye* uğratılmasıyla) işlevini kaybetmektedir. Her ne kadar bu ortak operasyonlara bakılarak birbirinden çok farklı gündemleri ve dış politika hedefleri olan ülkelerin ortak bir sorun karşısında bir araya gelebilmelerini kolaylaştırması açısından küreselleşmenin küresel tehdit durumlarında sınırları önemsizleştirdiği argümanı desteklenir gibi görünse de bu, Somali korsanlığı sorununda yüzeysel bir çıkarım olacaktır. Zira yürütülen bu savaş stratejilerine ve ekipmanlarına dayalı operasyon

temelli ortak mücadeleler ancak belli bir süre için ve kısıtlı olarak korsanlığın engellenmesini sağlayabilmektedir. Ancak korsanlığın tamamen sona erdirilmesi için asıl yapılması gereken, görüşmeler gerçekleştirilen korsanlar tarafından da bizzat ifade edildiği üzere, yerel ve bölgesel dinamikler göz önünde bulundurularak buradaki halk için geçimlerini yasal yollardan sağlayabilecekleri bir güven ortamı oluşturmaktır.

Kısacası, Somali’de korsanlığın önüne geçebilmek için verilen uluslararası tepkilerin iki boyutu bulunmaktadır: birincisi, açık denizlerdeki korsanları durdurmaya çalışmak için deniz kuvvetlerini, donanmaları ve silahlı kuvvetleri bir araya getirmek; ikincisi, parçalanmış Somali devleti içinde hukuk ve düzenin kurulmasını sağlamak için siyasi bir çözümü teşvik etmek. Devam eden iki başlıkta bu önlemler ve korsanlığı engellemeye yönelik girişimler bu ayrıma göre ele alınarak söz konusu yaklaşımların ve söylemlerin bu çalışmanın amacı olan küreselleşme döneminde ulus devlet rolünü belirlemede hangi argümanın desteklendiği belirlenmeye çalışılacaktır.

4.2.1.2013 Sonrası Somali Korsanlığının Azalmasında Uluslararası Deniz Kuvvetlerinin Rolü ve Küreselleşme

Denizde korsanlığın bitirilmesine yönelik tarihten bugüne alınan önlemler, yaptırımlar ve mücadeleler dikkate alındığında süreklilikler belli başlı olduğu gibi keskin değişimler de yaşandığı görülmektedir. "Korsanlar Arasında Yaşam" (*Under the Black Flag: The Romance and the Reality of Life Among the Pirates*) kitabının yazarı, deniz araştırmalarında önde gelen araştırmacılardan biri olan David Cordingly, tarihsel olarak korsanlara karşı sıkı önlemler alma geleneğinin bulunduğunu belirtmektedir (1997: 25). Cordingly Karayip Korsanları’nın aktif olduğu dönemlerde Londra, Jamaika, Boston ve Charleston’da genellikle göstermelik ‘sözde’ bir duruşma olduğundan ve bunu halka açık idamların izlediğinden bahsetmektedir. Asılarak idam edilen korsanların limanların girişinde darağacında sallanmaya bırakılarak caydırıcılık sağlanmaya çalışıldığını ifade etmekte ve böylece denizcilerin korsanlığın iyi bir kariyer seçeneği olmadığı sonucuna varacaklarını umduklarını belirtmektedir (ibid: 52). Ancak günümüzde böyle bir seçenek caydırıcılığı sorgulanmaksızın söz konusu dahi edilemez. Uluslararası yetkililerin bugünlerde uluslararası hukuk nedeniyle ciddi kısıtlamaları bulunmaktadır ve uluslararası sular dışında müdahale güçlerini büyük ölçüde ellerinden alan sözleşmelere tabi durumdadır.

Öte yandan korsanlar açısından durum farklıdır. Bugün modern korsanlar eskisine çok benzer yöntemler kullanarak kurbanlarını çevrelemekte ve sonra gemiyi ele geçirmektedirler. Ancak bu aşamadan sonra geçmişteki yöntemlerinden farklı olarak küreselleşme çağının bireylere getirdiği sınırsız etki gücünden sonuna kadar yararlanarak devletleri zor durumda bırakan uygulamalara başvurmaktadırlar. Eskiden Karayip Korsanlarının etkin olduğu dönemde gemideki değerli eşyaları ele geçirirler ve belki geminin mürettebatını terk eder ya da öldürürlerdi. Ancak Somalili korsanlar, küreselleşmenin getirdiği iletişim teknolojilerinden ve yine bu dönemde elde ettikleri bireysel etki gücünden yararlanarak, mürettebatı rehin tutmakta, büyük devletlerden yüklü fidyeler isteme yöntemine başvurmakta ve devletlerle doğrudan iletişime geçmeleri bakımından devlet dışı aktörlerin bu dönemde kazandığı gücü gözler önüne sermektedir. Dolayısıyla Cordingley'nin de belirttiği gibi (1997: 83) korsanlarla başa çıkmakta korsanların tek tek yakalanarak yargılanması gibi eski yöntemler artık etkili olmamaktadır.

Ancak küreselleşmenin uluslararası aktörlere de sağladığı kolaylıklar bulunmaktadır. İletişim yollarının, karşılıklı bağımlılıkların ve küresel ticaretin yoğunlaşmasıyla birlikte ortak çıkarların giderek arttığı bir çağda devletler, uluslararası örgütler ve sivil toplum kuruluşları gibi aktörler çok daha kolay bir şekilde bir araya gelmekte ve tehditlere karşı ortak önlemler geliştirebilmektedir. Ülkelerin buna yönelik girişimlerini kolaylaştırmak adına oluşturulan NATO, BM, AB gibi pek çok uluslararası ve ulus üstü kurum, kuruluş ve platformlar bulunmakta, ortak tehditlere karşı ortak müdahale etme esasına dayalı ülke sınırlarını aşan pek çok girişim başlatılabilmektedir.

Bu bağlamda Somali korsanlığına karşı oluşturulan önlemlerde de bu boyut ön plana çıkmaktadır. Nitekim Somali ve çevresinde korsanlık faaliyetlerinin 2013'ten sonra azalmaya başladığı göz önünde bulundurulduğunda uluslararası aktörlerin başvurduğu hangi yöntemlerin etkili olduğunu ve ön plana çıkan ana etkenleri belirlemek, küreselleşmenin etkileri ve ulus devletin bu önlemlerin uygulanmasındaki rolünü net bir şekilde belirlemek açısından önem taşımaktadır.

Nisan 2008'de BBC News'ta yer alan bir habere göre bölgede halihazırda ABD, İngiltere, Kanada, Fransa, Türkiye, Almanya, Rusya ve Hindistan'dan küçük bir savaş gemisi filosu olmak üzere pek çok ülkenin donanması bulunmaktadır ve buradan da

dünyanın ticaret güçlerinin korsanlığı nasıl ‘ortak bir tehdit’ olarak gördüğü anlaşılabilir (Reynolds, BBC News, “*Rules frustrate anti-piracy efforts*”, 2008). Bu deniz güçleriyle okyanuslardaki korsanlık faaliyetlerine karşı önemli somut başarılar elde edildiği yadsınamaz: savaş gemileri güvenli bir nakliye şeridi kurarak gıda yardım gemilerine Somali'ye kadar eşlik etmiş, kraliyet Donanması kısa süre önce iki korsanı vurup öldürerek ve diğerlerini de ele geçirmiş, Fransız gemileri bir yatı ele geçiren korsanları cüretkâr bir şekilde yakalamayı başarmış ve Hint donanması iki kaçırmaya girişimini engellemiştir (ibid).

Öte yandan Avrupa Birliği ilk deniz harekâtını başlatmak üzere olduğunu açıklamıştır. Yaklaşık sekiz ülke gemisinin Somali korsanlığını durdurmaya yönelik uluslararası çabalara ağırlık katacağı Atalanta Operasyonunu onaylamıştır (Reynolds, BBC News, “*Rules frustrate anti-piracy efforts*”, 2008).

2010 yılına gelindiğinde ise, uluslararası toplum, yirmi beş ülkeden oluşan uluslararası bir müdahale grubu ve AB Deniz Kuvvetleri (EU NAVFOR) de dahil olmak üzere bölgede devriye gezmek üzere askeri görev güçleri oluşturarak Batı Hint Okyanusu'nda korsanlığı önlemek için adımlar atmaya başlamıştır (Schbley & Rosenau, 2013: 23-27). Bu uluslararası güçler, yasadışı balıkçılığın durdurulmasına ve silahlı balıkçı gemilerine korsan saldırılarının önlenmesine yardımcı olmuştur. Buna ek olarak, BM Güvenlik Konseyi (UNSC) korsanlığı suç sayan kararlar çıkarmış ve korsanları görmezden geldiği veya korsanlara yardım ettiği tespit edilen devletler için cezalar getirmiştir (Dünya Bankası, 2013). Bu dönemde aynı zamanda BM Somali Siyasi Bürosu (UNPOS), BM Uyuşturucu ve Suç Bürosu (UNODC), BM Kalkınma Programı (UNDP) ve Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) öncülüğünde korsanlığa karşı kovuşturma sistemleri ve altyapıları geliştirilmiş ve iyileştirilmiştir (Dünya Bankası, 2013).

Uluslararası toplumu açık ve net bir şekilde temsil eden ve başta NATO ve AB olmak üzere bölgedeki savaş gemilerinin varlığı da kritik bir önem taşımaktadır. Gemilerin yanı sıra uzun menzilli deniz karakol uçaklarının da operasyonlarda ve korsanları yakalamada etkisi büyüktür. Soğuk Savaş döneminde denizaltı savunmaları için kullanılmış olan bu uçaklar okyanusa ani iniş yapabiliyor ve böylece korsanların yakalanmasında aktif olarak kullanılmıştır. Ayrıca okyanus yüzeyini çok daha

yüksekten tarama kapasitesine sahip olduklarından korsanların saklandıkları yerleri tespit etmede de önemli rol oynamışlardır (Stavridis, 2021: 338).

Kullanılan bu savaş araçlarının yanı sıra yine geleneksel bir taktik uygulanarak caydırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır: konvoylar. Bölge sularında geçecek her tanker veya ticari gemiyi korumak üzere eşlik eden bir devriye gemisi görevlendirilmiş ve olası bir saldırıda korsanlara karşılık vermek ve uzaklaştırmak üzere devriyelerin her birine yakın bir savaş gemisi tutulmuştur (Hughes ve Jones, 2012: 74-92).

Bu önlemler son yıllardaki saldırıların sayısını azaltmada etkili olsa da korsanlıktan sorumlu suç ağları karada halen varlığını sürdürmektedir. Bunun nedeni, bu korsan gruplarının birçoğunun odaklarını korsanlıktan insan kaçakçılığı ve silah kaçakçılığı gibi daha kârlı diğer yasadışı faaliyetlere kaydırmış olmalarıdır. Bu nedenle, korsanlıkla mücadele önlemleri korsan gruplar üzerinde baskı oluşturmaya devam ederken, bu çabaların eş zamanlı olarak karada bağlantılı oldukları suç ağlarının temel nedenlerini de ele alması gerekmektedir (Reva, 2018). Bir önceki bölümde de belirtildiği üzere, korsanlardan vergi toplayan, haraç kesen ve IŞİD'le bağlantılı El-Şebab gibi pek çok terörist grup, yalnızca küçük bir bölümünü korsanların oluşturduğu çok geniş bir suç ağını temsil etmekte ve hala çok ciddi küresel güvenlik tehditleri barındırmaktadır.

Öte yandan denizlerde gerçekleştirilen operasyonlar da tüm çabalara rağmen başlangıçta hedeflenen sonucu verememiştir. Bunun en büyük nedeni, günümüzde bu operasyonların kurallar ve düzenlemelerle kuşatılmış olmasıdır (Reynolds, BBC News, “*Rules frustrate anti-piracy efforts*”, 2008). Somali korsanlığına karşı yürütülen mücadele çabalarının geçmişteki korsanlıkla mücadele girişimlerinden en önemli farkı, sözleşmeler ve uluslararası hukuk kurallarının bu girişimlerin hareket alanını kısıtlamasıdır. Taktiksel uygulamaların çoğu, uluslararası hukukun her ulusa korsanlıkla mücadele etme yetkisi verdiği uluslararası sularda gerçekleştirilebilmiştir. Örneğin, 1815'te Akdeniz'deki Berberi korsanlarını durdurmak için gönderilen Amerikan Komutanı Stephen Decatur, Cezayirli Dey'in amiral gemisini ele geçirerek teslim olmaya zorlamıştır. Dey daha sonra anlaşmayı reddettiğinde ise, İngilizler ve Hollandalılar Cezayir'i bombalayarak karşılık vermişlerdir (Lehr, 2019: 32, 35-36; BBC News, 2008). Ancak günümüzde, Somali kıyılarındaki ana korsan üssü olan Eyl limanının bombalanması elbette söz konusu değildir. Bu bazı uluslararası güçler

tarafından en etkili tepki olarak önerilse bile, bunun için ancak bir BM Güvenlik Konseyi kararı gerekecektir (Reynolds, BBC News, “*Rules frustrate anti-piracy efforts*”, 2008). Uluslararası sularda korsanlığı durdurmak için "gerekli araçların" kullanımına -yani gerekirse güç kullanılmasına- izin veren bir karar (1838, Ekim'de kabul edildi) vardır ancak Somali sularında korsan karşıtı operasyonlara izin veren, ancak yalnızca Somali'deki geçiş hükümetinin anlaşmasıyla uygulanabilecek olan başka bir karar (1816 tarihinde kabul edilmiştir) daha bulunmaktadır (Reynolds, BBC News, “*Rules frustrate anti-piracy efforts*”, 2008). Nitekim bir orta yol bulunsa dahi tüm bu operasyonlar bile, bu durumda ancak BM Deniz Hukuku Sözleşmesi hükümleri çerçevesinde yürütülmelidir.

BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin 110. maddesine göre, bir savaş gemisi, herhangi bir şüpheyi doğrulamak için önce şüpheli korsan gemisine binmek üzere subay liderliğindeki bir grubu göndermelidir. Bu durumda savaş gemisi öylece ateş açamaz. Sözleşmeye göre herhangi bir teftiş, "mümkün olan tüm hususlar dikkate alınarak" gerçekleştirilmelidir. Bu oldukça belirsiz ve tartışmalı bir tanımlama olmakla birlikte denizlerdeki korsanlığı önleme girişimlerini de kısıtlamaktadır (Reynolds, BBC News, “*Rules frustrate anti-piracy efforts*”, 2008).

Bununla birlikte, denizde yürütülen görece etkin ve planlı operasyonlar, anakara için geçerli değildir; karadaki korsanları tespit etmedeki zorluklar öne sürülerek siyasi bir fikir birliği sağlanamaması gerekçesiyle ilk etapta gerçekleştirilmemiştir. Ancak bu operasyonların karada yürütülmesini engelleyen en önemli sorun ise, Somali'de bu tür bir kara hareketinin koordine edilebileceği yerel bir merkezi hükümetin bulunmayışıdır (Stavridis, 2021: 33). Böyle bir ortamda, yukarıda da bahsedildiği üzere, karadaki operasyonlar doğrudan İslami cihatçı El-Şebab'ın tepkisini çekecek ve korsanlıkla mücadele adı altında yürütülen girişimler farklı bir boyuta taşınarak farklı bir düşmanla savaşılmaya başlanacaktır. Dolayısıyla burada yine ortaya çıkan faktör, bölgede etkin bir ulus devlet yapısının olmayışının uluslararası istikrarı bozması sonucunda küresel tehditlerin ortaya çıkması ve çeşitlenmesidir. Ancak ne NATO ve ABD ne de AB veya diğer uluslararası örgütlerin güvenlik güçleri, korsanlığa karşı bölgede kendi güvenliğini sağlayabilecek bir sistem kurma girişimi başlatmamıştır. Nitekim tehdit sona erdiğinde veya Somali korsanlığında olduğu gibi etkisi büyük ölçüde azaldığında da bölge yeniden kaderine terk edilmiştir. Balıkçılık kaynaklarının

ve iş kolunun yok edilmesiyle korsanlığa yönelen halkın, korsanlık ortadan kalkınca geçimini sağlayabilecekleri güvenli bir sosyal ve siyasi refah ortamı sağlanması öncelikli olarak değerlendirilmemiştir. Nitekim bunu sağlayabilecek olan ne korsanlığa karşı oluşturulan küresel deniz koalisyonu, ne de doğrudan uluslararası toplumdur; yalnızca bölgede meşru bir ulus devletinin varlığını göstermesi esastır. Uluslararası bazı kuruluşların buna yönelik girişimleri bir sonraki başlıkta detaylı olarak ele alınacaktır.

Somali korsanlığı literatüründe önemli çalışmalar ortaya koymuş olan olan Murphy de 2009 tarihinde yayımlanan *Maersk Alabama* saldırısını ele aldığı çalışmada bu durumu eleştirmektedir. Deniz yollarının güvenliğinin sağlanması veya ticari gemiciliğin korunması gibi dar bir perspektifle meseleye yaklaşmak yerine, korsanlık sorununun altında yatan siyasi nedenler için uygulanabilir bir çözüm bulmanın esas olduğunu belirtmektedir (Murphy, 2009: 2). Bu nedenle Murphy'e göre, Maersk Alabama'ya yapılan saldırı, ileriki aşamalar için bölgeden daha fazla siyasi katılımı teşvik etmeli, bölgede kendi sorunlarını çözebilecek bir devletin varlığı esas alınmalı ve nihayetinde beyhude deniz faaliyetlerini güçlendirmek için bir bahane olarak kullanılmamalıdır (ibid: 2-3). Dolayısıyla 2009'da yayımladığı analiz raporunda şimdiye kadar ABD hükümetinin ve müttefiklerinin Somali için olumlu ve uzun vadeli bir sonuç alma girişimlerinin, ortak deniz güçleri aracılığıyla tezahür ettiğini ancak deniz gücünün yeterli olmayacağını ifade eden Murphy, deniz hareketinin ayrıca korsanlığı bastırmanın en az verimli ve buna karşılık en fazla maliyetli biçimi olduğunu belirtmektedir (ibid: 3-4). Kısa vadede başarılı olsa bile birçok masumun ölümüne yol açabilecek bir korsan üssünün şiddete başvurularak ele geçirilmesi, ABD'nin siyasi ve diplomatik nüfuzunu da zedeleyerek olumsuz siyasi sonuçlar doğurabilecek ve daha da önemlisi korsanlıkla bağlantılı El-Şebab örgütüne karşı saldırıda bulunmak için beklediği fırsatı verecektir (Reuters, “*Rebels hit back after pirates slain*”, 2009). Nitekim 13 Nisan 2009'da böyle bir durum gerçekleşmiş, El-Şebab, ABD Donanması keskin nişancılarının üç Somalili korsanı öldürmesinden ve rehin tuttıkları Amerikan gemi kaptanını serbest bırakmasından bir gün sonra, bir ABD kongre üyesini taşıyan uçağa havan ateşi açtığını açıklamıştır (ibid). Bu saldırı, ABD bayraklı konteyner gemisi Maersk Alabama'yı kaçırma girişimlerinin başarısız olmasının ardından Kaptan Phillips'in kurtarılmasından bir gün sonra

gerçekleştirilmiştir. 76 yaşındaki demokrat kongre üyesi Payne, Mogadişu'ya ABD Dışişleri Bakanlığı'nın tavsiyesi dışında yaptığı bu beş saatlik geziyle, Somali'nin yeni geçiş hükümetinin kaydettiği ilerlemeyi vurgulamayı amaçlamıştır. Ancak bu imajı ve Mogadişu'daki geçiş hükümetinin Batı ile geliştirmiş olduğu diplomatik iletişimi zedelemeye çalışan El-Şebab bölgenin hala kontrollerinde olduğu mesajını verme amacıyla bu saldırıyı gerçekleştirmiştir. Dolayısıyla ortak bir düşmana karşı onları birleştirmeye çalıştıklarını düşündükleri Batılı ve küresel aktörlere karşı El-Şebab'ı destekleyen Somalililer olduğu düşünüldüğünde, El-Şebab herhangi bir dış eylemin tetikleyebileceği kızgınlıklardan yararlanabilme fırsatını kaçırmamaktadır. Bu gibi durumların önlenmesi ve geçiş hükümetinin güvenli bir iç istikrar sağlayabilmesinin desteklenmesi için, Murphy (2009: 4), "Irak'ta olduğu gibi, ülkeyi daha büyük düşmanımız için daha güvenli hale getirebiliriz" ifadesini kullanarak korsanlığın kara bağlantılarını hedef alarak karadaki siyasi ortamı güvenli hale getirmenin hedeflenmesi gerektiğini belirtmektedir. Nitekim bu dönemde ABD Başkanlığı yapan Obama'nın da bu doğrultuda bir politika izlediği görülmektedir (Reuters, "Rebels hit back after pirates slain", 2009). Maersk Alabama olayında Phillips'in hayatının tehlikede olduğunu hissettikleri takdirde donanmaya güç kullanma yetkisi vermiş ve Phillips'i bir kahraman olarak nitelendirerek Somali kıyılarındaki korsanlıkla mücadele için diğer ülkelerle ve Somali'deki geçiş hükümetiyle birlikte çalışmaya kararlı olduğunu yinelemiştir (Reuters, 2009).

Bu bağlamda ilk kez 2008'de BBC News'te yer alan bir haberde, Somali'de korsanlığı durdurmaya yönelik uluslararası çabaların ve silahlı saldırıların işe yaramadığı ve bu çabaların açıkça daha yüksek bir vitesle geçirilmesi gerektiği, ancak belirlenen uluslararası hukuk kurallarının bu mücadele çabalarının önünde engel teşkil edebileceği uluslararası gündemde dile getirilmiştir (Reynolds, BBC News, "Rules frustrate anti-piracy efforts", 2008). Dolayısıyla korsanlığın, kara tabanlı çözümler gerektiren kara tabanlı bir sorun olduğunu vurgulamak önemlidir. Deniz harekâtı, doğru koşullar altında ve tutarlı bir siyasi stratejinin parçası olarak, korsanlığı caydırıcı bir etkide bulursa da asla tek başına çözmek için yeterli değildir (Murphy, 2007: 42). Murphy'e göre (2007: 42-57) korsanlığın her zaman politik bir boyutu olmuştur ve eğer Somali örneğinde bu göz ardı edilip yalnızca semptomu ortadan kaldırmaya yönelik hareket edilirse, sonucunda olabilecek tek şey dünyanın yerel bir korsanlık

sorununu uluslararası bir terör sorunuyla değiş tokuş etmesidir. Bu olursa, korsan üslerine baskın yapma konuşmalarının yerini işgal konuşmaları alabilecektir (ibid: 42-43).

Öte yandan korsanlık faaliyetlerinin küresel taşımacılık ağında meydana getirdikleri zararın yaklaşık 20 milyar dolar olduğu düşünölmektedir (Stavridis, 2021: 334). Ayrıca buna korsanlığın sıkça göröldüğü sulardan kaçınmak üzere tercih edilen daha uzun ve pahalı rotalar, ek gözcüler, korsan saldırılarını engellemeye yönelik gemilere eklenen pahalı teknoloji ve ekipmanlar (buna örnek olarak dikenli teller, gemilerin iki yanında bulunan su sıçraticı yangın söndürme sistemleri vb. gösterilebilir), korsanlık karşıtı hareketları yönetmek amacıyla gönderilen savaş gemileri ve personellerin ulusal harcamaları da eklenebilmektedir. Dolayısıyla uluslararası yaptırımlar ve hareketlarda bulunmanın diğer devletler açısından maliyeti göz önünde bulundurulduğunda, korsanlığın engellenmesi için askeri sert güce başvurmak uzun vadede sürdürülebilir değildir.

Bu parametrelerin gündeme gelmeye başlaması üzerine karadaki yönetimlerle diplomatik bir diyalog geliştirme yolları denenmeye başlamış ve bölgede güvenliğin ve barış ortamının tesis edilebilmesi için siyasi istikrarı destekleyecek adımlar atılması hedeflenmiştir. Nitekim hem hiçbir ulusa ait olmayıp hem de tüm dünya uluslarının eşit düzeyde yararlanabildikleri okyanuslar gibi küresel çevrenin korunması küreselleşmenin getirdiğin bir düşünme biçimidir ve bölge sularına ve coğrafyasına geniş ölçüde zarar veren silahlı kuvvetlerin faaliyetleriyle değil, ancak iletişim ve barış ortamının inşa edilmesi yoluyla bu koruma sağlanabilecektir.

4.2.2.Somali Korsanlığına Karşı Geliştirilen Diplomatik Girişimler

Karada yürütölmesi hedeflenen diplomatik girişimlere gelince, bir önceki bölümde de belirtildiği üzere, denizdeki önlemler ve mücadelelerden daha yavaş ilerlediği görölmektedir. Bunun temel nedeni, 1991’de merkezi Siad Barre hükümetinin düşüşünün ardından merkezi otoritenin parçalanışı ve yerelde farklı yönetimler oluşmasıdır. Günümüzde Somali temelde üçe bölünmüş durumdadır. İlk olarak başkent Mogadişu, İslam Mahkemeleri Birliği’ni ortadan kaldıran Etiyopya liderliğindeki bir müdahalenin ardından kurulan bir ‘‘geçiş hükümetinin’’ nominal olarak kontrolü altında bulunmaktadır. İkinci olarak, daha kuzeyde yer alan Eyl

limanının ana korsan üssü olarak kullanıldığı yarı özerk bir bölge olan ‘Puntland’da bulunmaktadır. Burada görünürde bir başkan olmakla birlikte, bölgede kazançlı bir gelir biçimi olarak algılanan korsanlığı durdurmakla pek ilgilenmemekte, dahası böyle bir siyasi gücü de bulunmamaktadır. Nitekim fidyeden elde edilen paranın Puntland yerel yönetiminin gelirinden daha fazla olduğuna inanılmaktadır (Reynolds, BBC News, “*Rules frustrate anti-piracy efforts*”, 2008). Kıyıda ise, bağımsızlığının uluslararası olarak tanınmasını isteyen ‘Somaliland’ bulunmaktadır.

Öte yandan ayrı bir yönetim bölgesi olarak değerlendirilmemekle birlikte, El-Şebab olarak bilinen ayrılıkçı İslamcı grup, ülkenin güneyinin ve merkezinin çoğunun kontrolünü ele geçirmiş durumdadır. Afrika Birliği barış gücü bunu engellemeye yönelik girişimlerde bulunmakta etkisiz kalmıştır. Daha büyük bir BM gücü için bazı çağrılar yapılsa da nüfusun büyük bir kısmı gıda yardımı ile hayatta kalmaya devam etmektedir.

ABD’nin bölgeye yönelik yaklaşımı ise, özellikle karada, neredeyse tamamen askeri operasyonlara dayalıdır (Prendergast ve Thomas-Jensen, 2007: 59-74). İç savaş ve çalkantılardan etkilenen Somaliler adına çok az uluslararası farkındalık veya eylem mevcuttur. ABD ve diğer Batılı hükümetler, Somali’deki savaş suçlarını ve uluslararası insancıl hukukun diğer ihlallerini kınamak yerine, faillerini koruyan bir yaklaşım sergilemiştir (ibid: 63). Temel insan hakları ve uluslararası hukukun “koruma sorumluluğu” ilkesi, “terörle mücadele” söylemlerine feda edilmiştir (Prendergast, 2008: 3). Ancak bunu yaparken, ABD’nin Somali’ye müdahalesi, aslında İslamcı radikalizmin bölgede yükselişini teşvik etmekte, aşırılık yanlılarının eline koz vermekte ve sıradan halkın gelebilecek uluslararası yardımlardan mahrum ve daha da izole hale gelmesine neden olmaktadır (ibid: 3). Ancak tıpkı Irak’ta olduğu gibi, yalnızca askeri bir çözüm, istenen sonucu vermeyecektir. Nitekim önceki bölümlerde detaylarıyla ele alınmış olan “*Black Hawk Down*” olayı, bunun somut bir örneğidir. Somali’de uygulanabilecek en iyi ve kalıcı çözüm, bölgedeki muhtelif siyasi birimler arasında diyalog yolu açmak ve desteklemektir ve ABD’nin tarihi olarak buradaki uzun süreli varlığı ve etkisi göz önünde bulundurulduğunda, bölgeye yönelik kısa vadeli askeri müdahalelerden öte diplomatik bir iletişim kanalı oluşturmada merkezi bir rol oynama sorumluluğu bulunmaktadır (ibid: 4).

Ancak yakın gelecekte birleşik, barışçıl bir Somali olma şansı sifıra yakın olarak görülmektedir (Reynolds, BBC News, “*Rules frustrate anti-piracy efforts*”, 2008). Uluslararası aktörler ise, korsanlığın ve yasadışı faaliyetlerin önlenmesi için bölgedeki barışa, istikrara ve güvenli sosyal refaha dayalı bir toplum oluşturmaya yönelik girişimlerinde Mogadişu’daki geçiş hükümetiyle iletişim halinde ilerlemekte ve desteklemektedirler. Buna yönelik uluslararası örgütlerin ve AB’nin yerel geçiş hükümetini, ülke içinde kendi sorunlarını kendilerinin çözebilecekleri şekilde güçlendirme ve böylece yerel dayanıklılığı artırarak güvenliğini sağlamaya yönelik diplomatik ve insani yardım girişimleri bir sonraki başlıkta örneklerle birlikte detaylı bir biçimde ele alınacaktır.

Ancak öncelikli olarak devlet inşasını desteklemeyi amaçlayan bu girişimlerin yanı sıra devletlerin, korsanlıktan vazgeçerek “arabulucu” görevi üstlenen bazı korsan liderleriyle birebir görüşmeler gerçekleştirdikleri diplomatik girişimler de olmuştur (Jeong, 2019: 72-99). Bunlardan en önemlileri, 2015’te yakalanarak Belçika’nın Brugge kentinde yargılanan ve 2009’da bir Belçika gemisi olan *MS Pompei*’yi kaçırmak ve Somalili korsanlara liderlik etmekten suçlu bulunan Mohamed Abdi Hassan Afweyne ve daha sonra yakalanan oğlu Abdulkadir Mohamed Afweyne’dir (Odowa, “*Interview With Abdulkadir Mohamed Afweyne*”, Somalia Report, 2012). Somalia Report tarafından yayımlanan röportajda Afweyne, korsanlık sorununun güç kullanımı yoluyla çözülemeyeceğini ve ancak diyalog ve müzakereler aracılığıyla kesin bir çözüm elde edilebileceğini belirtmekte ve AB’nin bölgede aktif olarak yer alan EU NAVFOR güçleriyle ilgili endişelerini ifade etmektedir (Odowa, “*Interview With Abdulkadir Mohamed Afweyne*”, Somalia Report, 2012). Afweyne, AB’nin EU NAVFOR Atalanta Operasyonu’nun Somali kıyılarındaki faaliyetlerini ve yetkilerini genişleten ve görev süresinin uzatılmasını öngören tartışmalı kararıyla birlikte (Archer, “*EU NAVFOR Mandate Extension Misguided*” Somalia Report, 2012), kıyıdaki korsan üslerine müdahaleler düzenlenmesinin işleri kötüleştireceğini ve zaten hakları olan geçim kaynaklarını savunmak için yabancı gemilere saldırmaya teşvik eden yasadışı balıkçılığın kurbanı olmuş Somalililer için bunun korkunç bir karar olduğunu belirtmektedir (Odowa, “*Interview With Abdulkadir Mohamed Afweyne*”, Somalia Report, 2012). Bu görüşmede kendisine, Somali kıyılarında

faaliyet yürüten AB korsanlıkla mücadele güçleri ile yapılacak bir müzakere sürecinin bölgedeki korsanlığı engelleyeceğini düşünüp düşünmediği sorulduğunda,

“Elbette engelleyecektir. Korsanlar olarak bizler bu ihtimale açığız ve bunu değerlendirmek isteriz. Ancak bu fikre karşı olan gruplar var. Bunlar daha çok korsanlığın temelde yatan kök nedenlerini ele almaya isteksiz olan klan reisleri ve diaspora gruplarından oluşmaktadır. Ancak bildiğiniz üzere benim liderliğini yaptığım Mudug merkezli ve çoğunluğu oluşturan korsanlık biçimi, dünya buna ilgi gösterdiği takdirde diyaloga açıktır. Bu nedenle uluslararası güçler ile korsanlar arasında bunu kolaylaştırmayı amaçlayarak arabuluculuk görevini üstlendim. Uluslararası aktörlerle masaya oturup korsanlığı durdurmak için neler yapılabileceğini konuşmaya hazır durumdayız. Ancak güç kullanımıyla herhangi bir çözüm yolu olmayacağı konusunda da kararlıyız.”

şeklinde cevap vermiştir ve böylece devlet dışı bir aktör olarak, Batılı devletleri açıkça diplomatik müzakerelere davet etmiştir (Odowa, “*Interview With Abdulkadir Mohamed Afweyne*”, Somalia Report, 2012).

Afweyne ayrıca uluslararası güçler tarafından yakalanan Somalili korsanların (babasının da Belçika’da yargılanması dolayısıyla) ülkeleri dışında, Avrupa ülkelerinin mahkemelerinde veya uluslararası mahkemelerde yargılanmasının çok taraflı olduğunu belirtmekte ve Somali’nin güçlü bir hükümeti olmasının bu anlamda işleri çok daha kolaylaştırabileceğini ve hem yargılama hem de korsanlığı önleme bakımından çok daha objektif bir tutum geliştirilebileceğini kabul etmektedir (Odowa, “*Interview With Abdulkadir Mohamed Afweyne*”, Somalia Report, 2012). Bu örnek de küresel istikrarsızlıklarda ulus devletin önemini hala koruduğunu göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

"Afweyne" veya "Koca Ağız" (“*Big Mouth*”) olarak bilinen baba Abdi Hassan Mohamed ise modern dönemdeki Somali korsanlığının kurucusu olarak bilinmekle birlikte BM raporuna göre 2005’ten beri korsanlık işiyle uğraştığı ve en az 24 gemi ve adam kaçırmaya sorumlu olduğu kesin olarak bilinen bir figürdür (Rönsberg, “*Trial against alleged Somali pirate kingpin begins*”, Deutsche Welle, 2015). Savunma avukatı Rieder, tüm bu yargılama girişiminin bir "gösteri duruşması" olarak düzenlendiğini ve Belçikalı yetkililerin uluslararası güvenilirliklerini kanıtlamak için

bu olayı kullandıklarını dile getirmiştir (Deutsche Welle, “*Trial against alleged Somali pirate kingpin begins*”, 2015). Nitekim Abdi Hassan'ın Ekim 2013'te tutuklanmasının ardından, Belçikalı Federal Savcı Johan Delmulle, Hassan'a deniz korsanlığı konulu bir film projesinde danışman olarak hareket etmeye hazır olup olmayacağını sorduklarını ifade etmiştir (Deutsche Welle, “*Trial against alleged Somali pirate kingpin begins*”, 2015). Görüldüğü üzere Batılı güçler, korsanlıkla mücadelede gösterdikleri ilerlemeleri uluslararası kamuoyuna duyurmak ve uluslararası toplumun dikkatini çekmek için yakaladıkları korsanlarla birebir anlaşmalar yapabilmekte ve etki güçlerini kanıtlamak için onları kullanabilmektedir. Bununla birlikte devlet organlarının devlet dışı aktörlerle birlikte çalışmalarına bir başka örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Abdulkadir Mohamed Afweyne ile yapılan röportaja geri dönecek olursak, bu olay özellikle devletlerin artık devlet dışı aktörler ve hatta bireylerle aynı masaya oturduklarını ve bir devletle görüşür gibi diplomatik görüşmelerde bulduklarını göstermesi açısından önemlidir. Bu örnek küreselleşme süreciyle birlikte, daha önceki dönemlerde uluslararası ilişkilerin tek ana aktörü olarak kabul edilen devletlerin artık bu konularını kaybettiklerini ve bireylerin bile uluslararası ilişkilerde belirleyici rol oynayabildiklerini göstermektedir. Ancak öte yandan Afweyne'nin de altını çizerek vurguladığı üzere, Somali'de güçlü bir hükümetin ve devlet yapısının olmayışı, hem korsanlıkla mücadelede çok büyük bir eksikliğe ve yargılama sorunlarına yol açmakta hem de korsanlığın en başta ortaya çıkmasında en büyük etken olarak rol oynamaktadır. Dolayısıyla küreselleşme döneminde ulus devletin rolü geçmiş dönemlere göre etki alanları ve çeşitlenen küresel aktörlerle iletişim halinde hareket etme açısından bir yandan değişip dönüşürken diğer yandan devredilemez görevlerini yerine getirmesi bakımından hala kilit rol üstlenmeye devam etmektedir.

4.2.3. Somali Korsanlığına Karşı Yerel İstikrarın, Barışın, Güvenliğin ve Dayanıklılığın Tahsis Edilmesine Yönelik Atılan Adımlar

Bir önceki bölümde de belirtildiği gibi bölgede uzun vadede güvenliğin tahsis edilmesi ve yerel halkın artık korsanlığı alternatif bir iş kolu olarak görme ihtiyacı duymaması için gereken düzenlemelerin temin edilmesi gerekmektedir. Somali devletini, problemlerini kendileri çözebilecek şekilde güçlendirmeyi ve bölgede yargı

sistemini sağlamlaştırmayı öngören bir sistem uygulanması sorunun kökten çözümü ve yeniden bir tehdit unsuru olarak ortaya çıkmaması bakımından hayati önem taşımaktadır.

Somali'de merkezi hükümetin düşürülmesinden sonraki gelişmeler izlenecek olursa bölgenin kendi haline bırakılması ve uluslararası hukuka aykırı faaliyetlerin bölgenin çıkarları gözetilecek biçimde incelenerek herhangi bir yasak getirilip yaptırım uygulanarak engellenmemesi sonucu kaosa sürüklendiği görülmektedir.

Somali kıyılarında korsanlığın önce küçük sandallarla ufak çapta eylemlerde bulunan bir sektör halinde başlayıp giderek faaliyetlerini büyüterek küresel anlamda oluşturduğu tehdidin boyutları ve yıkıcılığı anlaşıldıktan sonra, ABD bölgedeki durumu yeniden uluslararası gündeme taşımıştır. Buna ek olarak yalnızca ulusal değil bölgesel, hatta küresel amaçları olan yeni nesil aşırı İslamcı cihatçı grupların artan gücü uluslararası kamuoyuna taşınınca, ABD'nin Somali'ye ve daha geniş olarak Afrika Boynuzuna yönelik politikasının değişmesi gerektiği dile getirilmeye başlamıştır (Murphy, 2009: 5-6). Ancak yine de ABD'nin Somali topraklarına doğrudan siyasi veya askeri müdahalesinden kaynaklanan maliyet ve faydalara ilişkin yaptığı değerlendirme, daha önceki Kara Şahin operasyonundaki bozgun da göz önünde bulundurularak, ABD'nin kara operasyonlarından büyük ölçüde uzak durması gerektiği ve korsanlıkla mücadelenin bir deniz görevi olarak görülerek deniz kuvvetlerinin operasyonlarıyla sınırlı kalması gerektiği sonucuna varmasına neden olmuştur (Murphy, 2009: 6; Prendergast, 2008: 2). Nitekim korsanlığı engellemeye yönelik güneydeki Puntland ve İslami olmayan diğer aşiret ittifakları gibi devlet altı kuruluşlarla yapılacak herhangi bir müzakere veya ABD ve müttefiklerinin siyasi ve ekonomik desteğinin sağlanması bugün için olası görünmemektedir. Bu nedenle bölgede istikrarın, barışın, güvenliğin ve dayanıklılığın sağlanmasına yönelik adımlar atılmasında etkin rol alan kuruluşlar ve yapılan yardımlar, BM, AB, Arap Birliği veya Afrika Birliği gibi uluslararası örgütler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

Buna yönelik bazı cesaret verici adımlar atılmış ve her ne kadar açık denizlerdeki olaylar azalmış olsa da uluslararası toplum tarafından korsanlık sorununun yalnızca denizlerde çözülemeyeceğine dair bir fikir birliğine varılmıştır. Böylece bölgede istikrarı destekleme, yerel halkın geçim kaynaklarını ve yerel balıkçılık sektörünü güvence altına alma gibi yollarla güvenli bir ortam inşa etmeye yönelik adımlar

atılmıştır. Somalili gençlerin, kaos ortamında tehlikelerle dolu bir hayata itilmemesi için karadaki koşulların iyileştirilmesi bu adımların en önemli ayağını oluşturmaktadır. Bununla birlikte yerel sahil koruma ve polis benzeri bir caydırıcı yapının yanı sıra adil bir yargı sistemine ihtiyaç olduğu muhakkaktır.

Prendegast'ın da buna yönelik olarak yayımlanan Strateji Belgesi'nde altını çizdiği üzere (2008: 2-12), yaklaşık yirmi yıldır çatışma ve yaşanan insani krizle anılan, başarısız devlet örneği Somali'de, çok daha yoğun bir iç savaşa ve muhtemelen kıtlık ihtimaline karşı uluslararası aktörlerle şeffaf bir müzakere süreci yoluyla gidişatı tersine çevirme çabaları yoğunlaşmalıdır. 2008 yılında The Guardian'da yer alan bir habere göre, Mogadişu merkezli “*Save Somali Women and Children*” projesine başkanlık eden Asha Haji Elmi, insani ihtiyaç ve güvenlik ihtiyacının "benzeri görülmemiş" bir noktada olduğunu ifade etmiş ve çatışmanın tüm taraflarının diplomatik yollarla sürece dahil edilmesini ve oluşabilecek daha büyük insani krizleri önlemek için bölgenin bir an önce istikrara kavuşturulması gerektiğinin altını çizmiştir (The Guardian, “*UN predicts massive crisis*”, 2008). İsviçre merkezli İnsani Diyalog Merkezi'nde (*Centre for Humanitarian Dialogue*) çalışan Dennis McNamara da "başarısız bir devletin ötesinde" olarak tanımladığı Somali'ye yardım etmek için yeni bir uluslararası yaklaşıma ihtiyaç olduğunu ifade etmiştir (The Guardian, “*UN predicts massive crisis*”, 2008). Yakın zamanda ABD tarafından terör statüsü verilen İslamcı "El Şebab" hareketi de dahil olmak üzere tüm savaşan tarafların devreye girmesi gerektiğini, aksi takdirde Somali kaynaklı çok daha köklü küresel bir krizin ortaya çıkacağını dile getirmiştir (ibid).

Bunların önüne geçmek için de uluslararası destekli olarak Somali'de devletin yeniden inşası ilk ve en önemli adımı oluşturmaktadır (Prendegast, 2008: 3).

Daha önce de belirtildiği gibi Somali'de istikrarlı bir barış ortamı ve meşru bir devlet inşasının büyük bir kısmı AB tarafından üstlenilmiş durumdadır ve sonuçlar cesaret verici olarak değerlendirilmektedir (Stavridis, 2021: 342). Somali, Somaliland ve Puntland bölgelerinde (Afrika Boynuzu'nun doğu kısmında yer alan üç 'ulusal birim') ortaya çıkan yeni hükümet yapıları, kıyılarıdaki korsan eylemlerine karşılık verme, korsanları yakalama, yargılama ve hapsedme kapasitesini artırmaktadır (ibid: 342).

Somali'deki yerel kalkınma ve dayanıklılığın inşasına yönelik bölgede aktif rol olarak çatışma çözümünü kolaylaştıran küresel aktörler şu şekilde sıralanabilir: AB Somali Deniz Kuvvetleri (EU NAVFOR), BM Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO), BM Kalkınma Programı (UNDP), BM Uyuşturucu ve Suç Bürosu (UNODC), BM Somali Siyasi Bürosu (UNPOS), BM Güvenlik Konseyi (UNSC), Ekonomik ve Kalkınma İş birliği Örgütü (OECD) ve Dünya Bankası (Climate Diplomacy, 2008). Aşağıda bu aktörlerin bölgesel kalkınmayı ve kendi kendine yetebilecek bir siyasi ve sosyal istikrar ortamı oluşturma girişimlerine dair raporlarla birlikte bazı örnekler ele alınacaktır.

Somali korsanlığı denizlerdeki suç faaliyetleri bakımından azalma göstermeye başladıktan sonra, 2014 yılında FAO, Somali'deki balıkçı topluluklarında geçim kaynaklarını iyileştirmeyi amaçlayan bir balıkçılık veri tabanı uygulaması başlatmıştır (FAO, 2014). FAO'nun o dönemdeki başkanı Luca Alinovi,

“Bu ülke, kıta Afrika'sının en uzun kıyısına sahip ve balıkçılık kaynakları açısından en zengin ülkelerden biri”

sözlerini kullanarak geliştirilen bu veri tabanıyla birlikte Somalili balıkçıların denizde işlerine geri dönmelerine yardımcı olduklarını dile getirmiştir (FAO, 2014). Bu veri tabanının başlatılması ayrıca AB Deniz Kuvvetleri (EU NAVFOR) tarafından da desteklenmiştir. Dönemin AB temsilcisi Michele Cervone,

“Buralar (Hint Okyanusu ve Aden Körfezi) uzun süredir başarısız denizler olarak kabul edildi, ancak bu veri tabanı ile şimdi onları yönetilebilir denizler yapma yolunda ilk adımı atıyoruz”

açıklamasını yaparak bölgenin istikrarı için iş birliği içinde çalışıldığını ifade etmiştir (FAO, 2014). Puntland Başkanı Dr. Abdiweli Mohamed Ali de oluşturulan bu girişime destek vererek, veri tabanının korsanlıkla mücadele güçlerinin denizdeki korsanlar ve balıkçılar arasında ayırım yapmasına yardımcı olacağını dile getirmiştir. Başkan Abdiweli,

“Denizdeki herkes korsan veya herkes balıkçı değil, bu nedenle korsanları balıkçılardan ayırt etmemize yardımcı olacak bu veri tabanı hepimiz için önemli”

ifadelerinde bulunmuştur (FAO, 2014).

Bu girişimlerin Somali korsanlığının azalmasıyla gündemden düşmesiyle birlikte ortadan kalkmaması ise bir diğer olumlu gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır. Bölgenin kendi kendine yetecek gücünü sağlamaya yönelik çok daha yakın tarihli farklı projeler kapsamında adımlar atılmaya devam etmektedir. Bunlardan birine örnek olarak yine AB fonları ve FAO sayesinde, “Pro-resilience Action (ProAct)” projesi aracılığıyla bölgedeki evlerin gıda güvenliğinin güçlendirilmesi sağlanmıştır (FAO, 2022). ProAct projesiyle birlikte, FAO ve Avrupa Birliği'nin geçim kaynaklarını, dayanıklılığı ve ekonomik kalkınmayı artırmayı amaçlayan önceki projelerini birleştirilmiştir. FAO, yerel uygulama ortakları aracılığıyla bölgedeki tarım işçilerine sulama hizmetleri, iyi tarım uygulamaları konusunda eğitim ve bölgedeki birçok su yolundaki köprülerin ve yürüyüş yollarının rehabilitasyonu yoluyla pazarlara daha iyi erişim sağlamayı başarmıştır (FAO, 2022). Böylece temel geçim kaynaklarını sürdürebildikleri sürece, halkın radikal seçeneklere yönelmesi engellenmeye çalışılmaktadır.

2008'deki şiddetli kuraklık ve kıtlığın ardından Somali kıyılarında korsanlığın önemli ölçüde arttığı göz önünde bulundurulduğunda ise, bölgedeki ekolojik krizi derinleştiren ve genelde yasa dışı olan bu etkenlerin tespit edilmesi ve engellenmesi hayat önem taşımaktadır. Bu bölgede yıllarca zarar görmüş olan okyanus ekosisteminin düzeltilmesi ve yasadışı balıkçılığın önlenmesine yönelik geliştirilen uluslararası iş birliğinin Somali'deki gıda sorunu, su kıtlığı ve yoksulluğu gidermeye yönelik yardımlarla birlikte korsanlığın azaltılmasında yardımcı olduğu belirtilmektedir (World Bank, 2013).

Korsanlık sorununun temel kaynaklarını ve kök nedenlerini belirleyip bölgedeki koşulları iyileştirerek ve bölgeyi kendi kendine yetebilen istikrarlı bir hale getirerek çözmeye yönelik atılan bir diğer adım, BM Kalkınma Programı (UNDP) öncülüğünde bölgeye uluslararası yardım yapılmasıdır. Bu yardımla Somali balıkçılığının ve kıyı köylerinin geliştirilmesine yatırım yaparak yerel nüfusa balıkçılıkta istihdam yaratılması için beceri ve ekipman sağlanması hedeflenmektedir (Government of the United Kingdom, 2012; World Bank, 2013). Buna ek olarak, BM Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), AB fonlarıyla, kıyı bölgelerinde zanaatkar balıkçılık yoluyla genç istihdam fırsatları yaratmak için federal ve eyalet bakanlıklar ile iş birliği yapmıştır (UNSC, 2020). Bununla birlikte, Somali'nin balıkçılık kaynaklarının sürdürülebilir

uzun vadeli sömürüsüne engel olmak için sıkı düzenlemeler gereklidir (Middleton ve diğerleri, 2018: 13-14).

Ulusal düzeyde, 2012'de geçiş hükümetinin sona ermesi ve bir anayasanın yürürlüğe girmesi, otoritenin merkezileşmesine yardımcı olmuştur (ibid: 9). Bu düzen, yargı kurumlarını iyileştirerek korsanların yasalara karşı sorumlu tutulmasını sağlamaya devam etmektedir. Buna ek olarak, Dünya Bankası, kamu maliyesi yönetimi ve balıkçılık için yasal ve düzenleyici çerçeveler gibi alanlarda Somali hükümetine destek sağlamakla giderek daha fazla meşgul olmaktadır (Middleton ve diğerleri, 2018: 14).

Somali'de dayanıklılık ve barış inşasına (*resilience and peace building*) yönelik atılan bu adımlar şu şekilde sınıflandırılabilir (Climate Diplomacy, 2008):

- 1) Altyapı ve hizmetlerin iyileştirilmesi: Somali'nin balıkçılık kaynakları bölge için halen yetersiz kalmaya devam etmektedir. Bu nedenle, liman altyapısı ve yenilenebilir enerji dahil olmak üzere Somali'nin balıkçılık sektörünün iyileştirilmesine yönelik yatırımlar, Somali avlarının değerini artırmaya yardımcı olarak yerel halk için sürdürülebilir gelir ve istihdam sağlayabilecektir.
- 2) Devlet kapasitesini ve meşruiyetini geliştirmek: Somali cumhurbaşkanlığı seçimleri ve 2012'de bir anayasanın yürürlüğe girmesi, otoritenin sağlamlaştırılmasına yardımcı olmuş olsa da ülke hala zayıf kurumlara ve zayıf standartlara sahiptir ve bu durum bölgedeki insanların hala yasadışı yollara yönelmesine zemin hazırlayabilir.
- 3) İnsani ve kalkınma yardımı: Belirtilen kurumlar tarafından yapılan uluslararası yardımlar, Somali balıkçılığının ve kıyı köylerinin geliştirilmesine yatırım yapmaya devam etmekte ve bölgenin gelişmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir.
- 4) Anayasal düzenin ve kolluk kuvvetlerinin güçlendirilmesi: Uluslararası toplum, bölgede devriye gezmek için askeri görev güçleri oluşturarak ve korsanlığı suç haline getiren ve cezalandıran kararlar getirerek Batı Hint Okyanusu'nda korsanlığı önlemek için adımlar atmıştır.

OECD de buna yönelik kendi internet sitesinde yayımladığı “Somali'de Dayanıklılık için Yol Haritası” başlıklı raporda bu durumun önemi vurgulanmış ve

buna yönelik Şubat 2015'te Somali Dayanıklılık Programı (Somalia Resilience Program - SomReP) ve Somali'de Dayanıklı Toplulukların İnşası (Building Resilient Communities in Somalia - BRCiS) konsorsiyumu, OECD'nin yardımıyla ve AB, FAO, UNICEF ve WFP'nin desteğiyle bir Dayanıklılık Sistemleri Analizi (Resilience Systems Analysis) düzenlenmiştir (OECD, “*Roadmap for Resilience in Somalia*”, 2015). Analiz, Somali bağlamında ortak bir anlayış oluşturmaya ve ülkenin kronik zorluklarını aşmak için bir "dayanıklılık için yol haritası" ihtiyacına odaklanmaktadır. Yol haritası, hem toplulukların varlıklarını tehdit eden temel sorunları hem de riskler ve varlıklar arasındaki karşılıklı bağlantıları ele almaktadır. Toplumun karşı karşıya olduğu çok çeşitli riskler, sorunlar ve belirsizlikleri gidermek, uyum sağlamak ve dönüştürmek için ihtiyaç duyulan kaynakları ve kapasiteleri belirlemek için bugüne kadar uygulanmış olan sektör tabanlı yaklaşımların ötesine geçerek, “sistem yaklaşımını” önceleyen bir yol sağlamayı hedeflemektedir. Ülkenin direncini toplumun tüm katmanlarında güçlendirmeye yönelik somut programların ve politikaların uygulanması, Somali halkının bu gelişmelerden yararlanabilmesini sağlamada çok önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir. OECD bu yolla aynı zamanda Somali Federal Hükümeti'nin planlama süreçlerine rehberlik etmeye de yardımcı olmayı hedeflemiştir (OECD, “*Roadmap for Resilience in Somalia*”, 2015).

Bunlara ek olarak *Enough* tarafından yayımlanan Strateji Belgesi'nde Prendergast BM'nin Somali'deki barış inşasında üzerine düşen sorumlulukları şu şekilde sıralamaktadır (Enough Strategy Paper, “*15 Years After Black Hawk Down: Somalia's Change?*”, 2008):

- 1) Şiddeti körükleyen herhangi bir Somali liderine ve açıkça savaşı finanse eden Somali diasporasının küçük bir yüzdesine yönelik yaptırımlar uygulamak,
- 2) Bölge ve kıyı şerhinde meydana gelen uluslararası hukuk ihlallerini araştırmak için bir soruşturma komisyonu kurmak,
- 3) Savaş suçları ve insanlığa karşı işlenen suçların soruşturulması için Somali'de meydana gelen suçlarda Uluslararası Ceza Mahkemesi'ni devreye sokmak.

Nitekim yaptırımlar, cezai uygulamalar ve hesap verebilirlik sağlanmaksızın Somali'deki yasadışı faaliyetler sona ermeyecek ve kurulması hedeflenen barış ortamı sekteye uğrayacaktır. Bu noktada barış inşası çabaları ne Afrika Birliği'nden ne de BM'den Somali'ye daha fazla uluslararası güç gönderilmesi üzerine

yoğunlaşmamalıdır. Ancak burada hukukun üstünlüğü ve yargı sistemi tesis edildikten sonra barışı koruma birlikleri potansiyel olarak Somali'de koruma ve istikrar rolleri oynayabilecektir (Prendergast, 2008, 4).

Yukarıda bahsedilen hukuki, siyasi ve askeri politikalar da dahil olmak üzere uluslararası toplum ve Somali makamları tarafından alınan korsanlıkla mücadele önlemlerinin bir sonucu olarak, korsan saldırılarının 2011'den bu yana önemli ölçüde azaldığı ve 2019'a gelindiğinde ise yalnızca bir korsanlık olayı rapor edildiği belirtilmektedir (UNSC, 2020; ICC-IMB Report 2019). Ancak bu, bir önceki bölümde bahsedildiği üzere esas olarak gemilerde artan güvenlik ekipleri ve bunların daha iyi silahlarla savunma yeteneklerine bağlanmaktadır. Nitekim Amiral Stavridis de yayımladığı kitabında (2021) tamamen yürütülen askeri operasyonların etkili olduğunu belirtmektedir. Ancak bu gelişmelere rağmen, Somali'deki zayıf kurumlar ve zayıf ekonomik standartlar, insanları korsanlığa yönlendirme potansiyelini hala korumakta ve geçim kaynaklarını baltalamaya devam etmektedir. Kalkınma programları ve insani yardımlar aracılığı ile korsanlığın azaltılması arasında önemli bağlantılar henüz net olarak kurulamamıştır (Climate Diplomacy, 2008). Ancak iklim değişikliği, zayıf kurumlar gibi faktörler sosyal ve politik düzeni baltalamaya devam ederek, korsanlığın yeniden gelişmesine yol açarak gelecekte daha büyük sorunlara neden olabilecektir. 2014'te BM'nin Somali büyükelçisi bu duruma yönelik insanları korsanlığa iten kırılğan sosyal koşulları azaltmak için kalkınmanın önemini vurgulamıştır (Carroll, 2014). Keza Prendergast da yayımladığı Strateji Belgesi'nde (2008: 4) insani müdahalenin siyasi eylemin yerini tutamayacağını belirtmektedir. Bölgede güvenliğin sağlanmasının ve korsanlığın önüne geçilmesinin ancak barış çabasıyla paralel olarak gerçekleşebileceğinin altını çizmek önemlidir, aksi takdirde yüz binlerce Somalilinin hem askeri müdahalelerden kaynaklanan sivil zayıatlar dolayısıyla hem de yaşanabilecek kıtlık ve kaynak yetersizlikleri nedeniyle yaşamlarını kaybedeceği öngörülmektedir (Prendergast, 2008: 4).

Bununla birlikte bölgede istikrarın sağlanması ve barış ortamının güvenli bir şekilde oluşturulmasına yönelik sıralanan tüm bu gelişmelerin uluslararası ve küresel aktörlerden bölgeye uygulanan tek yönlü bir akış biçiminde gerçekleştiği düşünülmemelidir. Uluslararası toplum tarafından bölgedeki siyasi yetkililerle birlikte, Somali'deki gelişmeler izlenerek gelişmelere bağlı desteklemelerle ve ülke

dinamikleriyle uyum içinde bir yapılanma geliştirilmesi öncelikli olarak hedeflenmektedir. Buna yönelik olarak Somali ekonomisinde ciddi ilerlemeler olmuş ve IMF, Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların bu ilerlemelere ilişkin raporlar hazırlaması üzerine önemli yardımlarda ve desteklerde bulunulmuştur. Örneğin Somali’de devletin tüm kurumlarıyla birlikte işlevsel olarak yeniden yapılandırılmasının desteklenmesi amacıyla 2013 ile 2016 arasında “Yeni Düzen” (*New Deal*) süreci başlatılmıştır. Bu kapsamda uluslararası toplum tarafından Somali’ye farklı alanlarda planlama desteği ve kalkınma yardımları yapılmıştır. Takip eden 2017-2020 arası dönemde de bu girişimlerin sürdürülmesine yönelik Somali Federal Hükümeti’yle “Yeni Ortaklık Anlaşması” imzalanmıştır. Başta BM olmak üzere uluslararası örgüt ve kuruluşların da desteği sonucunda Somali Hükümeti tarafından ülkenin önceliklerinin belirlendiği bir “Ulusal Kalkınma Planı” hazırlanmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı resmi internet sitesi, “*Somali Ekonomisi*”, 2020).

T.C. Dışişleri Bakanlığı resmi internet sitesinde Somali ile ilgili yer alan bilgilere göre, IMF ile Somali Hükümeti arasındaki ilişkiler de 2013 yılından itibaren yeniden kurulmuş ve 2015’te, 25 yıl aradan sonra ülkede ilk kez İzleme Programı başlatılması kararlaştırılmıştır (T.C. Dışişleri Bakanlığı resmi internet sitesi, “*Somali Ekonomisi*”, 2020). Böylece yıllar sonra yeniden Somali, Dünya Bankası ve IMF kaynaklarına erişim imkânı sağlamıştır. Bununla birlikte geçmiş hükümetler döneminden kalan borçlarının silinmesine yönelik “Yakın İzleme Programı” kapsamında önemli ilerlemeler kaydedilmiş, kamu gelirlerinin artırılması konusunda önemli adımlar atılmıştır (T.C. Dışişleri Bakanlığı resmi internet sitesi, “*Somali Ekonomisi*”, 2020). 2018 yılında hem Dünya Bankası hem de IMF Somali’nin ekonomik alanda kaydettiği gelişmelere yönelik uluslararası toplumda belirgin bir tatin duygusu yaratan raporlar yayımlamış ve AB bu raporlar sonrasında, Somali’ye 100 milyon Euro bütçe desteğinde bulunacağını duyurmuştur (T.C. Dışişleri Bakanlığı resmi internet sitesi, “*Somali Ekonomisi*”, 2020).

Son olarak, T.C. Dışişleri Bakanlığı sayfasında Somali ile ilgili gelişmelere ilişkin yer alan son bilgilere göre,

“*IMF tarafından 25 Mart 2020 tarihinde Somali'nin Ağır Borçlu Yoksul Ülkeler (HIPC) girişimi kapsamında borçlarının silinmesine yönelik*

yardım almaya hak kazandığı açıklanmıştır. Bunun üzerine, Somali'nin dış borçlarının silinmesi sürecine ilişkin Paris Kulübü üyesi ülkeler arasında gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda Somali'nin 1,4 milyar ABD doları değerinde borcunun silinmesinin kararlaştırıldığı, söz konusu karar ile Somali'nin Paris Kulübü üyesi ülkelere olan toplam borcunun %67'sinin silindiği bildirilmiştir.” (T.C. Dışişleri Bakanlığı resmi internet sitesi, “Somali Ekonomisi”, 2020).

Bu örneklerin de açıkça ortaya koyduğu üzere, Somali'deki yerel siyasi otoritelerle ve kuruluşların teşvik edilmesi yoluyla bölgede kendi kendine yetecek bir dönüşüm ve devlet yapılanması gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Bu noktada yalnızca Somali'deki siyasi yetkililer değil, korsanlığa bir geçim kaynağı olması umuduyla yönelen korsanların da bölgedeki dönüşümü olumlu bir şekilde karşıladıklarını belirtmek gerekmektedir. Nitekim eski korsan lideri Abdulkadir Mohamed Afweyne ile yapılan görüşmeye dönülecek olursa, korsanlar adına bir arabuluculuk görevi üstlenen Afweyne'nin, Somali'deki güven ortamının güç kullanımıyla değil diplomasi ve müzakereler aracılığıyla yürütülmesi gerektiğini vurgulaması bu anlamda önemlidir. Korsanlığın sona erdirilmesi için yasal yaptırımların uygulanması ve korsanların yargılanması konusunda Somali'nin çok daha güçlü bir hükümete sahip olması gerektiğini kabul eden Afweyne, uluslararası güçlerin bunu sağlamaya yönelik çalışmalarına destek vereceklerini açıkça ifade etmektedir (Odowa, “*Interview With Abdulkadir Mohamed Afweyne*”, Somalia Report, 2012). Dolayısıyla buradaki ilk dalgada yer alan korsanların da asıl isteği bölgenin uluslararası ihlallerin engellendiği ve geçimlerini sağlayabilecekleri güvenli refah ortamının sağlandığı bir yer haline getirilmesidir. Bunun için uluslararası aktörlerle birlikte hareket etmeye ve bunu kolaylaştırmaya hazır olduklarını belirtmek sorunun çözümü için izlenen yolda güç kullanımı yerine bir dayanıklılık inşa edilmesinin çok daha kritik olduğunu göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Dolayısıyla bu çalışma, küreselleşme döneminde dahi ancak meşru ve işlevsel bir ulus devlet tarafından güvence altına alınabilecek bu koşulların önemini ve bölgedeki kırılganlığı azaltan bir faktör olarak devletin rolünü ön plana çıkarması bakımından, daha önce askeri operasyonlarla korsanlığın azaltılmasına odaklanan literatüre önemli bir katkı ve farklı bir perspektif sağlamayı hedeflemektedir.

Tüm bu gelişmelere bakılacak olursa, ortaya çıkan tabloda bugün hala yasadışı grupların ve faaliyetlerin oluşup gelişmesini engelleyen ve “kamu düzeninin”, ulusal yargı sisteminin, iç ve sınır güvenliğinin sağlayıcısı olarak en önemli ve birincil aktör ulus devlettir. Bunların sağlanmasında devletin yerini alan bir küresel yapıdan bahsetmek güçtür ve yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere uluslararası toplum da bu nedenle Somali devletini güçlendirmeye, kurumsallaşma ve planlama aşamalarında yardımcı olmaya yönelik adımlar atılması gibi desteklerde bulunarak günümüzde ulus devletin önemini koruduğunu kanıtlamıştır. Nitekim korsanlık sorununun kökten çözümü, korsanlara karşı gönderilen savaş gemileri veya savaş uçakları, silahlı güvenlik güçleri, kaynak aktarımının durdurulması gibi zorlayıcı yaptırımlarla değil, yerel halkın refahını, geleceğini ve dolayısıyla desteğini güvence altına alacak bir hükümetin varlığıyla sağlanacaktır. Bölgedeki dayanıklılığı ve barış ortamını sağlamak için gerek uluslararası örgütler ve sivil toplum kuruluşları gerekse AB veya ülkelerin ayrı ayrı başlattıkları programlar da kanıtlamaktadır ki, küreselleşme her ne kadar belli sınırları ortadan kaldırsa da halkların, kaynakların, karasal sınırlar ve okyanusların devletlere ait olan sınırlarının birincil koruyucusu hala ulus devlet olmaya devam etmektedir. Küresel güvenliğin ve barış ortamının sağlanabilmesi için devletler hala kilit rol oynamaya devam etmektedir.

Ancak öte yandan, başarısız devlet olgusuna rağmen, küreselleşme sayesinde Somali’de güven ortamının yeniden tahsis edilmesine ve yerel balıkçıların iş kolu ve kaynaklarının korunmasına dair uluslararası örgütler tarafından adımlar atılabilmiş, bölgedeki sorunlar uluslararası alanda yankı bulmuş ve bölgede istikrarın sağlanması için çalışmalar başlatılabilmektedir. Dolayısıyla küreselleşmeyi ve gerek uluslararası ortamda gerek devletlerin harekete geçme süreçlerinde getirdiği dönüşümleri tamamen reddetmek hem bugünün gelişmelerine hem de korsanlık özelinde yaşanan somut örneklere aykırı olacaktır. Ancak ulus devletin işlevini yitirdiğine dair argümanların da gerçekte doğru olmadığı Somali örneğinde kanıtlanmıştır. Daha da önemlisi Somali örneği şunu göstermektedir ki, devletin tüm işlevsel kurumlarıyla birlikte varlığı, bizzat küreselleşmenin işleyişi için hayati önem taşımaktadır. Nitekim başarısız bir devlet örneğinde, hem küresel ticaret ve ürün tedarikleri, hem küresel ortamda seyahat özgürlüğü ve güvenliği tehdit altına girmiştir. Günümüzde devletler, küreselleşme dinamiklerinin gereklerine kendilerini adapte ederek uyum sağlamak ve küresel iş

birliklerine ve çeşitlenen aktörlerle geliştirilen farklı iletişimlere ağırlık vererek bir dönüşüm içinde olsalar da uluslararası alanda en kritik rolü oynamaya devam etmektedirler.

Bir ulus devletin işlevlerini gerektiği gibi yerine getiremediği durumlarda faaliyetlerini geliştirme ortamı bulan yasadışı grupların küresel güvenliği nasıl tehdit ettiğine yönelik çok uygun bir örnek oluşturan Somali korsanlığı vakasında, küreselleşme döneminde devletin rolünün önemini sürdürmekle birlikte, uluslararası sorunlara yönelik devlet dışı diğer aktörleri de içine alacak biçimde bir ilişkiler ağı geliştirerek işbirliği içinde hareket edecek biçimde bir dönüşüm geçirdiği söylenebilmektedir. Nitekim hem Afweyne hem de Indhabur röportajlarında açıkça görüldüğü üzere devletler artık uluslararası ilişkilerin tek oyuncusu olarak yalnız hareket etmemekte ve gerektiğinde diplomatik bir müzakere geliştirebilmek ve barış ortamı kurabilmek adına bir korsan lideriyle bile aynı masaya oturabilmekte hem de FAO örneğinde olduğu gibi uluslararası kuruluşlar veya sivil toplum kuruluşları aracılığıyla birlikte hareket ederek sorunlu bölgelerde dayanıklılığın, güven ve istikrarın geliştirilebilmesi için iş birliği içinde çalışmaktadır.

SONUÇ VE ÇIKARIMLAR

Bu çalışma bireylerin korsanlığa yönelmeye iten nedenleri ve motivasyonları Somali vakasını temel alarak incelemekle birlikte tarihsel olarak bütüncül bir yaklaşım izleyerek korsanlığın daha önceki çağlardan ne derece farklılaştığını veya ne gibi devamlılıklar sergilediğini de ortaya koymaktadır. Buna yönelik olarak ilk bölümde korsanlığın tarihsel olarak ilk kez ortaya çıkışından günümüze kadar olan sürecin ele alındığı literatür incelenmiştir. Daha sonra ise, korsanlığın 21. Yüzyılda ilk kez ortaya çıkışına sahne olması ve küreselleşme dönemi için peşinden gelen diğer korsanlık faaliyetleri için bir model oluşturması bakımından Somali korsanlığı bu çalışmanın temel araştırma konusu olarak detaylıca incelenmiştir. Literatürde yer alan teorik tartışmaların ele alındığı bölümde ise bu bağlamda daha önceki literatürde cevaplanmayan bir araştırma sorusunu merkezine almaktadır: “Somali Korsanlığı, küreselleşmenin getirdiği “başarısız devlet” olgusunun bir sonucu mudur? Devam eden ampirik vaka analizinde ise, basında yer alan haberler detaylı bir biçimde incelenmiş ve korsanlarla yapılan mülakat ve röportajlara yönelik söylem analizi metodu uygulanmıştır. Küreselleşmenin ulus devletin yapısında ve rollerinde meydana getirdiği dönüşümler, Somali vakası esas alınarak analiz edilmiş ve Somali korsanlığının ortaya çıkış ve kontrol altına alınma sürecinin teorik bölümde tartışılan argümanlardan hangisini desteklediği net bir biçimde ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Yapılan literatür taraması sonucunda literatürdeki açık şu şekilde belirlenmiştir: küreselleşme ve ulus devlet tartışmalarına odaklanan literatürün daha çok ekonomik ve kültürel boyuta odaklandığı görülmektedir. Küreselleşmeyle birlikte ulus devletin öneminin azaldığı argümanı, devletlerin hem ulusal hem uluslararası ekonomi üzerindeki etkisinin azalmasından yola çıkarak sermayenin ve bireylerin serbest dolaşımıyla birlikte kültürlerin, yaşam tarzlarının devletler arasındaki sınırları bulanıklaştırarak git gide önemsizleştirilmesini vurgulamaktadır. Ancak bu tez bu açığı spesifik olarak Somali korsanlığı vakasına odaklanarak, küreselleşmenin etkileriyle

ulus devletinin rollerinde meydana gelen değişimleri sınır güvenliği ve uluslararası güvenlik boyutundan ele alarak kapatmayı amaçlamaktadır. Böylece bu çalışma, literatüre ampirik bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Bu amaç doğrultusunda ampirik vaka analizi bölümü için “veri üçleme yöntemi” (*data triangulation method*) kullanılmıştır. Öncelikle literatür taraması sonucunda elde edilen veriler derlenerek oluşturulan hipotezlerin geçerliliği, Somali korsanlığının arttığına ve küresel bir tehdit aldığına yönelik uluslararası basında yer alan haberler ve yayımlanan resmi raporlar incelenerek test edilmiştir. Daha sonra uluslararası medyada Somali korsanlığına yönelik uluslararası örgüt liderlerinin, devlet başkanlarının, korsanlıkla mücadelede etkin görev almış olan bazı amiral ve görevlilerin basın demeçleri, ulus devleti güçlendirmeyi öngörüp öngörmemeleri bakımından söylem analizine tabi tutulmuş ve buradaki dayanıklılık ve barış inşası gibi devleti yeniden inşa etmeye yönelik çözümlere odaklanıldığı tespit edilmiştir. Son olarak uluslararası basında yer alan korsanlarla yapılmış olan mülakatlar ve röportajlar incelenerek korsanlığı nasıl meşrulaştırdıklarına yönelik söylem analizi yapılmıştır. Bu söylem analizleri sonucunda da yine, uluslararası medyada yansıtıldığına aksine korsanlığın tek ve bütün bir yapı olmamakla birlikte, çoğu korsan liderinin Somali’de meşru ve işlevsel bir devletin sorunlarını çözeceğini kabul ettikleri görülmüştür. Dolayısıyla askeri müdahaleleri ve deniz operasyonlarını sert bir biçimde eleştirmekle birlikte, bölgede uluslararası örgütler ve AB tarafından yönetilen yardım çalışmalarını destekledikleri ortaya koyulmuştur. Dahası birçok korsan lideri, yakalanmalarının ardından uluslararası kurumlarla iş birliğini seçerek korsanlar ve uluslararası toplum arasında arabulucu olmayı kabul etmiş ve bölgeye yönelik yeni bir diyalog yolu geliştirilmesini sağlamıştır.

Buna göre geçmişteki korsanlık faaliyetleri ile günümüzde yeniden ortaya çıkan 21. yüzyıl korsanlığının öncüsü olan “Somali korsanlığı” literatür incelemeleri ve Somali korsanlarının söylemleri kapsamında karşılaştırıldığında, kullandıkları yöntem ve taktikler ileri teknolojilere erişimlerinin kolaylaşmasıyla değişmekle birlikte, küreselleşmenin korsanlığın ortaya çıkışındaki motivasyonları ve korsanların kullandıkları söylemleri ve anlatıları sanıldığı kadar değiştirmedeği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Somali vakası, ulus devletinin egemenliğinin küreselleşme döneminde önemini korumaya devam ettiğini ve bir devletin sınırlarının kontrolünü ve içinde

bulunan bireylerin güvenliğini sağlayacak devlet yerine geçebilecek herhangi alternatif küresel bir yapı olmadığını ortaya koymuştur. Böyle bir durumda ortaya çıkacak korsanlık gibi radikal tehditler ise, uluslararası ticaret yollarında barındırdığı riskler itibariyle küresel sistemin tüm aktörlerinin güvenliğini tehlike altında bırakmaktadır. Ancak yine Somali korsanlığına uluslararası toplumun müdahale örnekleri göstermektedir ki, modern ulus devletler, küreselleşmenin getirdiği değişimlere ve karşılıklı bağımlılıklarına göre belli alanlarda egemenliklerini azaltarak bir dönüşüm içinde önemini korumaya devam etmektedir. Dolayısıyla araştırma sorusuna dönecek olursak, Somali korsanlığı, küreselleşmenin getirdiği ‘başarısız devlet’ olgusunun doğrudan bir sonucu değildir. Nitekim ulus devletlerin yükseldiği 1500-1914 arası dönemde de korsanlık faaliyetlerinin arttığı gözlenmiştir. Ancak literatür incelemesinde vurgulandığı üzere, başarısız devlet olgusunun getirdiği istikrarsız ve güvensiz ortam, geçmişteki feodal düzende kendilerini güvensiz ve baskı altında hisseden korsanların faaliyet gösterdiği döneme benzer koşullar ve dinamikler oluşturarak bireylerin haklarını arama ve kazanç elde etme alternatifleri olmuştur. Bununla birlikte küreselleşme döneminde korsanlar yöntemsel ve taktiksel değişimler geçirmekle birlikte, temelde korsanlığın doğası ve motivasyonu değişmemiştir. Korsanlığa yönelme nedenleri geçmişte olduğu gibi küreselleşme döneminde de yoksulluk, eşitsizlik, ötekileştirilme ve korsanlığın kolay yollardan para kazanma alternatifi olarak görülmesidir. Küreselleşme yalnızca tehdidin pek çok ülkeyi ilgilendiren küresel bir sorun haline gelmesinde rol oynamıştır. Öte yandan ulus devletinin küreselleşme dinamiklerine göre dönüşümler geçirerek ve egemenlik alanında belli bazı aşınmalara uğramakla birlikte diğer aktörlerle iş birliği içinde önemli bir aktör olmaya devam ettiği ortaya konmuştur.

Somali devletinin meşruiyetini kaybetmesiyle birlikte kıyı sularında gerçekleşen uluslararası hukuka aykırı balıkçılık faaliyetleri ve çevre tahribatına karşı çıkıp önleyecek mekanizma ortadan kalkmıştır. Bu nedenle temel geçim kaynaklarından olan; düzenli geliri olmayan ve meşru işlerle geçimlerini sağlamakta giderek zorlanan insanların korsanlığa yönelmesi, bu yolla ciddi kazançlar elde etmelerine olanak tanımaktadır. Ancak küreselleşme döneminin bireylerin yüksek teknolojilere ulaşımında sağladığı kolaylıklar, korsanlar tarafından da kısa sürede keşfedilip kullanılarak daha büyük çaplı eylemlerin yolunu açmaktadır. Küçük çapta haraç kesme

faaliyetleri olarak başlayan ve meşru gerekçelere dayandırılan korsanlık, gelişmiş teknolojilere, gemilere, silah ve teçhizata erişimle birlikte başlı başına bir sektör halini almıştır. Böylece tarihin geçmiş dönemlerindeki korsanlık faaliyetleriyle şimdiki korsanlar arasında teknolojik ekipman, teçhizatlar ve dolayısıyla taktiksel eylemler bakımından büyük farklılıklar bulunmaktadır. Korsanlar tarafından kullanılan yöntem ve taktiklerinin küreselleşmenin sağladığı olanaklara kolayca ulaşmaları dolayısıyla farklılaşmasının yanı sıra, küreselleşme tehditleri de küresel hale getirmesi bakımından ön plana çıkmaktadır. Somali korsanlığının neden olduğu tehdit ve kaçırma olayları, dünya ticaretinin bağımlı olduğu ana güzergahlarda okyanusların güvenliği sağlanamadığı takdirde bu durumdan bütün ülkelerin büyük ölçüde etkilendiğini ve zarara uğradığını net bir biçimde ortaya koymaktadır. Yolcu gemilerine yönelik saldırı ve kaçırma olaylarında, uluslararası bir gemide pek çok ülkenin vatandaşı bulunduğu için çok sayıda ülke güvenlik tehdidi algılamakta ve harekete geçmektedir. Öte yandan ticaret gemilerine yönelik saldırılarda ise, üretim aşamaları pek çok farklı ülkede gerçekleştirilen ürünlerin dünyanın dört bir yanına tedarikinde yaşanan aksaklıklar nedeniyle, yine uluslararası alanda bütün ülkeleri ilgilendiren bir güvenlik tehdidi ortaya çıkmaktadır.

Bununla birlikte Somali korsanlığı, ortaya çıkışı itibarıyla de küreselleşmeyle bağlantılıdır. Somali'deki istikrarsız ve güvensiz koşulların hayatlarını tehlikeye atarak korsan olmaya zorladığı balıkçıların, ülkeleri tarafından çok daha fazla değer verilen insanları kaçırma yoluyla kendi bölgelerinde insan hayatının ne kadar değersizleştiğini göstermek üzerine kurulu bir rehin alma durumu söz konusudur. Dolayısıyla bu anlamda küresel dünyaya bireysel düzeyde bir tepki olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Buna ek olarak merkezi bir hükümetin yokluğunda bölgede yer alan ulusal birimlerin halkın geçim kaynaklarını korumaması, küreselci yerel yönetimlere karşı da benzer bir direniş başlatmıştır. Böyle bir durumda Somali kıyılarını ve sularını yabancı gemilerin yasadışı etkilerinden koruyan bir kurum olarak Somali korsanlığı, küreselleşmeyi kendi yoksullaşmalarının sorumlusu olarak gören halk nezdinde geniş çapta destek bulmuş ve bir kahramanlık anlatısına dönüşebilmiştir. Bu bağlamda Somali korsanları, geçmişteki korsanlık faaliyetleriyle paralellikler göstermekte ve hatta söylemsel olarak onların meşrulaştırma araçlarını kullanmaktadır.

Geçmişten günümüze korsanlıktaki değişimlerde ve sürekliliklerde küreselleşmenin etkileri ortaya konduktan sonra, Somali korsanlığı vakası üzerinden küreselleşme / modern devlet ve korsanlık ilişkisinin analizi ve literatürde tartışılan argümanlardan hangisinin bu vaka özelinde desteklendiği incelenmiştir. Küreselleşmenin ulus devlete etkilerini sorunsallaştırırken Somali vakasının seçilmesi, ulus devletin sonunun geldiğini iddia eden tartışmalara etkinliğini kaybeden başarısız bir devlet örneğiyle somut bir temel sağlaması açısından önemlidir ve analitik bir genelleme yapıldığında küreselleşmenin ulus devletin sonunu getirdiğine dair teorik tartışmalara ‘en olası örneği’ (*the most likely case*) oluşturmaktadır. Ancak devlet yapısının yok olduğuna yönelik bu şekilde uygunluk teşkil eden bir örnek incelendiğinde dahi, ulus devletin önemini yitirmediği, aksine istikrarsız bir ortamda küresel tehditlerin ortaya çıkmasını önlemesi bakımından önemli bir aktör olmaya devam ettiğini göstermektedir. Nitekim Somali korsanlığının ortaya çıkmasındaki bireysel, yerel / bölgesel ve son olarak küresel dinamikler göz önünde bulundurulduğunda, ‘başarısız devlet’ olarak Somali örneği, devletin işlevselliğini kaybettiği bir durumda yalnızca bölgesel olarak değil uluslararası alanda ortaya çıkacak olan kaos ortamını ve uluslararası sistemin devamlılığı açısından barındırdığı tehditleri çok net bir biçimde gözler önüne sermektedir. Küreselleşme devletin küresel sermaye üzerindeki kontrolünü ya da ekonomik bağımsızlığını baltalamış olsa da sınırları dahilindeki toprakların istikrarını ve bu topraklarda yaşayan bireylerin güvenliğinin koruyucusu hala tartışmasız bir biçimde devlet olarak karşımıza çıkmaktadır. Somali korsanlığı, devletin işlevlerini gerektiği gibi yerine getirmediği ve vatandaşlarının sosyal haklarını gözetmediği bir durumda bireylerin nasıl kitleler halinde yasa dışı ve riskli alternatiflere yöneldiğini göstermesi bakımından bireylerin radikalleşmesi ile devlet arasındaki ilişkiye çok uygun bir örnek oluşturmaktadır.

Somali korsanlığının ortaya çıkışı ve yayılmasında küreselleşmenin etkileri ve ulus devletin rolünü bu şekilde ortaya koyduktan sonra, uluslararası toplumun Somali korsanlığını bitirmeye yönelik gerek karada gerek denizde giriştiği uygulamalar incelenerek ulus devletin geleceğine ilişkin teorik tartışmalar bağlamında ele alınmıştır. Buna göre, uluslararası kurumlar tarafından gerçekleştirilen başarılı operasyonlar olsa da, deniz gücünün sınırlılığı ve maliyetinin anlaşılmasının ardından korsanlığa neden olan kök nedenler sorgulanmış ve bölgede dayanıklılığı, barış ve

refahı sağlamaya yönelik girişimlerde bulunulmuştur. Nitekim devletler korsanlığı azaltmak istiyorsa, ilk hedefleri deniz değil kara olmalıdır. Zira korsanların karada yaşayıp kendilerine ait üsler kurdukları düşünüldüğünde, durdurulmaları gereken yer yaşam alanları olmalıdır. Korsanlıkla savaşmak için denize güç yığmak yetersiz olacaktır. Buna yönelik atılan adımlar, Somali'deki yerel yönetimleri güçlendirmek ve refahı artırmak, barış ortamı sağlayarak bölgedeki insanlara geçim kaynaklarını kazanabilecekleri güvenli ortam sağlamak üzerine kurulmuştur. İlk adımlar altyapı ve hizmetlerin iyileştirilmesi, devlet kapasitesini ve meşruiyetini geliştirmek, insani ve kalkınma yardımı sağlanması, anayasal düzenin ve kolluk kuvvetlerinin güçlendirilmesi gibi Somali'de devletin yeniden inşa edilmesine yönelik atılmıştır. Buradan da anlaşılmaktadır ki, hala devletlerin yerini alabilecek küresel bir yapı yoktur ve hem sınırlarını hem sınırlarının çevresindeki gerek okyanus gerek kara güvenliğini sağlayarak vatandaşlarının hukuki yasalar çerçevesinde meşru bir düzende yaşamalarını sağlayacak olan devlettir.

Öte yandan yakalanan korsanların Somali'de yargılanmak üzere gönderilebilecekleri bir yargı makamı olmaması uluslararası toplumun korsanlıkla mücadelede karşılaştıkları en önemli zorluktur. Dolayısıyla Somali'deki meşru bir devletin eksikliği, sorunun ortaya çıkmasında olduğu gibi, yönetilmesinde işleri zorlaştıran bir numaralı etken olarak bir kez daha karşımıza çıkmaktadır. Dahası bu durum, uluslararası uygulama ve normların başarısız bir devlet karşısındaki eksikliğini gözler önüne seren en önde gelen faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla teorik bölümde tartışılan küreselleşmeyle birlikte ulus devletin etkisinin ve gücünün azalarak yok olmaya mahkûm olduğuna yönelik determinist yaklaşımlar, korsanlık örneğinde görüldüğü üzere bir devletin gerçekten ortadan kalktığında sorunun ne kadar yönetilemez olduğunu ve ne gibi küresel tehditler barındırdığını göz önünde bulundurmamaktadır. Küreselleşme mal ve hizmetlerin sınırsızca dolaşımının önünü açsa da 21. yüzyılda yerel, bölgesel ve korsanlık örneğinin de kanıtlaştığı üzere en nihayetinde küresel düzeni sağlayan ve bu düzenin korunmasında rol alan en önemli kurumlardan biri devlet olmaya devam etmektedir. Küresel iş birlikleri sorunun çözümünde ne kadar devreye girerse girsin, sorunun başlangıçta ortaya çıkmaması amaçlandığında modern devlet düzeninin halen önemini koruduğu görülecektir.

Nitekim bahsedilen tüm bu hukuki, siyasi ve askeri politikalar da dahil olmak üzere uluslararası toplum ve Somali makamları tarafından alınan korsanlıkla mücadele önlemlerinin bir sonucu olarak, korsan saldırılarının 2011'den bu yana önemli ölçüde azaldığı raporlarla desteklenmektedir.

Ancak Somali vakası özelinde küreselleşme döneminde ulus devletinin halen önemini korumaya devam ettiği iddia edilirken, gözden kaçırılmaması gereken bir nokta vardır. Buradan modern ulus devletinin Vestfalya düzenini kurulmasından bu yana gerek gerek ulusal gerek uluslararası ortamda küreselleşme dinamiklerinden hiç etkilenmeksizin önemini koruduğu çıkarımında bulunmak yanlış olacaktır. Somali korsanlığı aynı zamanda, korsanlıkla mücadelede uluslararası kurumlar aracılığıyla bir araya gelen devletlerin, küreselleşmeyle birlikte ortak tehdit ve çıkarlarının bağlantılı hale gelmesiyle birlikte iş birliği yapmalarının ne kadar kritik önem taşıdığını da ortaya koymaktadır. Küresel ticaretin korsanlar tarafından tehdit edilmesi, okyanuslar gibi hiçbir devlete ait olmayan alanların kullanımında tüm devletlerin sorumluluğu olduğunu, buradaki uluslararası hukuka aykırı faaliyetler kontrollere ve yaptırımlara tabi tutulmadığında ortaya çıkan korsanlığın küresel bir dünyada tüm devletlerin zararına olduğunu ve bu alanları korumak için yine iş birliği içinde hareket etmenin önemini göstermiştir. Dolayısıyla küreselleşme döneminde devletlerin topraklarını genişletmek için birbirleriyle çatışmak yerine sermayenin, fikirlerin, bilginin tek kontrolcüsü olmaktan çıkıp uluslararası kuruluşlar, çok uluslu şirketler gibi devlet dışı aktörlerle iş birliği içinde hareket etmeyi öncelemeye başladıkları söylenebilir. Tıpkı küresel terörizme karşı yürütülen mücadelede olduğu gibi korsanlıkla mücadelede de koalisyonlar kurulması yoluyla hareket etmek küreselleşmeyle birlikte kolaylaşan bir durumdur. Nitekim geçmişte korsanlığa karşı bu şekilde iş bitirici bir ittifak kurmak neredeyse imkansızdı zira ticaret sistemi bir ülkenin kazancını diğerinin kaybı haline getirmekteydi. Buna yönelik olarak Hansa Ligi'nin Erzak Kardeşliği korsan grubuna karşı girdiği ittifak teşebbüsü, İngiltere Kralı I. James'in İspanya ve Hollanda ile Cezayir'e karşı kurduğu ittifaklar, geçmişteki sonuçsuz korsan karşıtı ittifaklara ideal örneklerdir (Lehr, 2019: 254). Ancak günümüzün küreselleşen dünyasında tam zamanlı ve sorunsuz zincir teslimatlar göz önünde bulundurulursa kazanmak ve kaybetmek üzerine kurulu bir ticaret sistemi artık akıllıca görünmemektedir. Somali korsanlığı ele alındığında başlangıçta sadece birkaç gemiyi etkileyen fırsatçı bir kıyı

korsanlığı mevcut iken, önce Aden Körfezi'nde daha sonra da Umman Denizi'nde organize olarak açık deniz haline gelmişlerdir Avrupa tedarik zincirlerini açıkça tehdit etmeye başlamışlardır. Somali korsanlığı bir kez uluslararası gündemde bu şekilde yer bulduktan sonra buna karşı geliştirilen küresel mücadele hızlı bir biçimde etkisini göstermiş ve devletlerin küreselleşmeye göre kendilerini nasıl adapta ettiklerine somut bir örnek oluşturmaktadır. İngiltere, Fransa, İspanya gibi deniz gücüne sahip AB ülkeleri bu sebeple güzergahı “güvenli hale getirme” girişimlerinde bulunarak korsanlığı denizde işlenen suç olmaktan ziyade terörizm gibi küresel bir suç olarak kabul edilmesi için uğraşmışlardır (Lehr, 2019: 254). Bu çabalarının sonucunda ise, önce AB ve NATO, sonrasındaysa Japonya, Güney Kore, Çin, Rusya ve Hindistan deniz filoları ile destek vermişlerdir. Nitekim gerek korsanlıkla mücadelede oluşturulan deniz güçlerinin pek çok farklı devlet donanmasından oluşması, gerek Somali'de devletin yeniden inşasına yönelik girişimlerde BM, IMF, Dünya Bankası gibi kurumlar aracılığıyla birçok devletin ortak destek programlarında bulunması, küreselleşmenin evrensel standartlar oluşturup uygulamada getirdiği olumlu gelişmeleri gözler önüne sermektedir. Tıpkı ulus devletin dönüşümünü ele alan tartışmalarda küreselleşmenin insan haklarına, yaşam standartlarına ve sosyal refaha yaptığı vurgunun devletleri bunlara uygun davranmaya zorlayarak bir dönüşüme ittiğinin iddia edilmesi gibi, Somali'de de devletin oluşturmayı başaramadığı bu standartlar uluslararası kurumlar aracılığıyla tahsis edilmeye çalışılmıştır. Ancak uzun vadede buralara uluslararası destek sağlanması yerine, bölgedeki yönetimin güçlendirilmesi ve bölgenin kendi kendine yeter hale getirilmesi hedeflenmektedir. Bu da ulus devletin rolü bakımından bir dönüşüm geçirmekle birlikte hala uluslararası düzenin devamlılığının sağlanmasında bir aktör olarak önemini koruduğunu kanıtlamaktadır. Nitekim ayrılıkçı Somaliland ve yarı otonom Puntland yasalarının başarılı bir şekilde düzenlenmesiyle birlikte korsanlığı kıyılarından uzaklaştırmayı büyük ölçüde başarması bunun en güzel örneğini oluşturmaktadır.

Ancak öte yandan korsanlıkla karada ve denizde mücadele etmek için korsanlığın mevcut bulunduğu tüm coğrafyalarda işleyebilecek bir deniz hukuku ve rejimi tesis etmek gerekmektedir. Böyle bir oluşumla korsanların karı azalırken riski artacaktır. Ancak bunun sağlanması için kıyı devletlerinin siyasi irade göstermesi

gerekmektedir. Ancak bahsedilen tüm iş birliği girişimlerine rağmen, bunların hepsi sorunun çözümüne yönelik genelde teknik ve kısa vadeli olmaya devam etmektedir.

Bununla ilgili bölgeye yönelik yaklaşımları içeren basın demeçleri incelenerek söylem analizi uygulandığında, korsanlığın arttığına ve acil müdahale gerektiren bir sorun haline geldiğine işaret eden söylemlerin (Barack Obama, Mukundan, Luca Alinovi, Gerard Araud, Cervone, Stavridis vb.) hiçbirinin korsanların ortaya çıkış nedenlerini içermediği görülmektedir. Güven ve barış ortamını öngören söylemlerde bile Somali halkı ile korsanlar arasında keskin bir ayırım yapılmış ve halk, korsanlardan rahatsız ve mağdur; korsanlar ise halktan değil de uç radikal suçlularmış gibi gösterilmiştir. Bu sorunu çözebilecek güce ve kesintisiz deniz ticaret hacmine sahip ülkelerin sorunu çözmek hususundaki iradeleri yetersiz görünmektedir. Konuya yönelik barış ve dayanıklılık inşası çabalarında bile “bizim” gemilerimiz, “bizim” mürettebatımız, “bizim” deniz yollarımız; öte yandan sorun “onların” sorunu yaklaşımının devam ettiği görülmektedir. Öte yandan Somali ve Güney Çin Denizi’ndeki korsanlık faaliyetlerinin önemli bir sebebi olan yasadışı balıkçılığın kontrol altına alınarak bu uluslararası hukuka hukuku eylemlerin üstesinden gelmeyi amaçlayan bir siyasi irade halen mevcut değildir. Bu da devletlerin çıkarlarına uygun düştüğü sürece küreselleşmenin nimetlerinden faydalanıp çıkarlarına ters düştükleri noktada sınırlarını ve ulus devlet kimliklerini ön plana çıkarmaları ve öncelikleri bakımından yakın gelecekte ulus devletin sonunun gelmeyeceğine somut bir kanıt oluşturmaktadır. Tüm bunlar değişmediği sürece ise, çeşitli coğrafyalardan bireyler, devletlerinin işlevselliğini yitirmesi ve kendilerini ve yaşam koşullarını koruyamaması durumunda yaşadıkları problemler dolayısıyla korsan olmayı tercih edecekler ve korsanlık sorunu uluslararası gündemde uzun yıllar boyunca yer tutmaya devam edecektir.

Dolayısıyla bu çalışmanın temel konusu olan küreselleşmenin korsanlığın 21. yüzyılda yeniden ortaya çıkmasında ve ulus devletin rolünde meydana gelen dönüşümlerdeki etkisine yönelik elde edilen çıkarımlara bakılacak olursa, küresel güvenliğin sağlanması açısından devletlerin bölgesel ve küresel yönetişimin büyümesinde ve kurumsallaşmasında merkezi rollerini koruduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda teorik literatürü inceleyen bölümde tartışılan ulus devletin sonunun geldiğine yönelik argümanlar, Somali vakası özelinde gerçekçi görünmemektedir.

Bununla birlikte devletlerin, uluslararası ve ulusal alanlardaki bazı rolleri bakımından da küreselleşme dinamiklerine kendilerini uyarlayarak ve uluslararası alanda belirleyici tek aktör olmaktan vazgeçip diğer aktörlerle iş birliği ve etkileşim içinde bir dönüşüm geçirerek önemlerini korudukları görülmektedir.

Böylece bu çalışma hem küreselleşmenin ulus devlet açısından anlamını sorgulaması bakımından korsanlık literatüründe hem de ağırlıklı olarak ekonomi, kültür, terör ve güvenlik alanlarına odaklanmış bir alana korsanlık gibi farklı bir ampirik vaka sunarak küreselleşme ve ulus devletin dönüşümüne yönelik literatürdeki boşlukları gidermeyi hedeflemektedir. Bununla birlikte Afrika politikalarında devlet dışı aktörlerin rolünü ve etkisini inceleyen literatüre “Somali korsanları” örneğiyle yine ampirik bir katkı sağlamaktadır. Öte yandan Türkçe literatürde küreselleşmenin korsanlığın doğasını ve ulus devletin egemenliğini nasıl dönüştürdüğünü birlikte ele alarak ortaya koyan ilk çalışma olması bakımından Türkçe literatüre de önemli bir katkı niteliği taşımaktadır.

Son olarak bu çalışmanın iki temel kısıtlılığını vurgulamak yerinde olacaktır. İlk olarak, Somali korsanlarının röportaj ve basın demeçleri incelenirken dil engelinden dolayı daha çok Batı medyasında yer bulan İngilizce örnekler kullanılmıştır. Bu durum vaka analizinde çok daha geniş ve tarafsız bir incelemeye engel olmaktadır. Mevcut literatür de yine dil sınırlılığı nedeniyle İngilizce kaynaklar çerçevesinde şekillenmiştir. İkinci olarak, korsanlara uygun kanallar aracılığıyla bireysel olarak ulaşmanın pratik olarak kısıtlı bir zamanda mümkün olmaması, küresel pandemi dönemine paralel olarak ilerleyen bu çalışma süresince sınırların kapatılması ve finansal kısıtlılıklar gibi nedenler de detaylı bir saha araştırmasının ve derinlemesine mülakat, röportaj gibi birinci elden edinilecek söylemler üzerinden bir analizin önüne geçmiştir. Bu sınırlılıklar giderildiğinde, yerinde gözlem ve araştırmalar aracılığıyla küreselleşme, ulus devlet ve korsanlık temelinde radikalleşme literatüründe çok daha değerli ve kapsamlı katkılar elde edilebilecektir.

KAYNAKÇA

Abbot, J., & Renwick, N. (1999). Pirates? Maritime piracy and societal security in Southeast Asia. *Global Change, Peace & Security*, 11(1), 7-24.

Adams, T. (Yapımcı) ve Johnson, G. (Yönetmen). (2012). Seconds from Disaster: *Black Hawk Down* [Belgesel]. National Geographic.

Akpinarli, N. (2009). *The Fragility of the 'failed State' Paradigm: A Different International Law Perception of the Absence of Effective Government*. Brill Publications.

Al-Jazeera, (2009, 15 Temmuz). Lawless seas: Meet the pirates. Interview with Abdirashid Muse, a pirate [Video]. Son Erişim Tarihi: 6 Nisan 2022, <https://www.youtube.com/watch?v=jVUP33n0Js>

Anand, R.P. *Origin and Development of the Law of the Sea*, (The Hague, Martin Nijhoff, 1982). Cambridge: Cambridge University Press.

Andrews, K. R. (1966). *Elizabethan Privateering: English Privateering during the Spanish War*. Cambridge: Cambridge University Press Archive.

Antony, R. J. (2013). Turbulent waters: Sea raiding in early modern South East Asia. *The Mariner's Mirror*, 99(1), 23-38.

Armstrong, D. (1998). *Globalization and the social state. Review of International Studies*, 24(4), 461-478.

Aydınlı, E., Rosenau, J. N. (Ed.). (2012). *Globalization, security, and the nation state: paradigms in transition*. New York: State University of New York Press.

Aydoğdu, B. Deniz Haydutluğu: Somali Örneği, Son Erişim Tarihi: 27 Ekim 2021.

http://acm.klu.edu.tr/dosyalar/birimler/acm/dosyalar/dosya_ve_belgeler/18273850.pdf

Bahadur, J. (2011, 24 Mayıs). "Somali pirate: 'We're not murderers... we just attack ships". The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2011/may/24/a-pioneer-of-somali-piracy>

Bahadur, J. (2011). *The pirates of Somalia: Inside their hidden world*. Toronto: Harper Collins Publishers Ltd.

Baniela, S. I. (2010). Piracy at sea: Somalia an area of great concern. *The Journal of Navigation*, 63(2), 191

Barrie, G. N. (2017). South African Yearbook of International Law. Volume 9, 1983. Pretoria: VerLoren van Themaat Centre for International Law, University of South Africa. ss. 291. *American Journal of International Law*, 80(4), 1048-1057.

Batır, K. (2011). *Yirmibirinci Yüzyılda Deniz Haydutluğu ve Uluslararası Hukuk*. International Strategic Research Organization (USAK).

Batır, K. (2017). Uluslararası Hukukta Devlet ve Başarısız Devletler: Somali Örneği. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 81-102.

BBC Turkish. (2007, 4 Ocak). "ABD donanması Somali sahilinde". Son Erişim Tarihi: 4 mart 2022. https://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2007/01/070104_somalia_us.shtml

Beck, U. (1992). *Risk Society*. Londra: Sage Publications.

Berube, C., & Murphy, M. N. (2009). Small Boats, Weak States, Dirty Money: Piracy and Maritime Terrorism in the Modern World. *Naval War College Review*, 62(4), 14.

Bhagwati, J. N. (2005). *In defense of globalization: It has a human face*. Roma: Sixth Angelo Costa Lecture.

Bicheno, H. (2012). *Elizabeth's Sea Dogs: How the English Became the Scourge of the Seas*. Londra: Conway.

Bilgin, P. (2016). Beyond the 'billiard ball' model of the international?. *European Political Science*, 15(1), 116-129.

Bos, M., & Stracke, N. (2009). *Piracy: Motivation and tactics, the case of Somali piracy*. Dubai: Gulf research center.

Boyer, R., Boyer, S. R. R., & Drache, D. (1996). *States against markets: the limits of globalization*. East Sussex: Psychology Press.

Bradford, E. (2000). *Mediterranean: Portrait of a Sea*. Londra: Penguin Books.

Brunetti, D., De Luca, M., Rudin S. (Yapımcı) ve Greengras, P. (Yönetmen). (2013). *Kaptan Phillips* [Film], ABD: Columbia Pictures.

Bueger, C. (2013). Practice, pirates and coast guards: The grand narrative of Somali piracy. *Third World Quarterly*, 34(10), 1811-1827.

Bueger, C. (2014). Piracy studies: academic responses to the return of an ancient menace. *Cooperation and Conflict*, 49(3), 406-416.

Burnett, J. (2003). *Dangerous waters*. Londra: Penguin Press.

Call, C. T. (2008). The Fallacy of the "Failed State". *Third World Quarterly*, 29(8).

Cameron, D. R., Ranis, G., ve Zinn, A. (2006). *Globalization and Self-determination: Is the Nation-state Under Siege?*. Londra: Routledge.

Campanelli, O. (2012). The global governance of maritime piracy. *Journal of Global Policy and Governance*, 1(1), 73-84.

Campo, J. À. (2003). Gauging the historical dimension of globalization: the case of maritime piracy in insular Southeast Asia. *International Journal of Maritime History*, 15(1), 159-176.

Caroll, L. (2014, 20 Nisan). "End Somali poverty to end piracy: UN ambassador". The National. Son Erişim Tarihi: 2 Mart 2022. <https://www.thenationalnews.com/uae/end-somali-poverty-to-end-piracy-un-ambassador-1.253267>

Caselli, M., Fracasso, A., & Traverso, S. (2020). Globalization and electoral outcomes: Evidence from Italy. *Economics & Politics*, 32(1), 68-103.

Center for Strategic and Budgetary Assessments. (Nisan 2009). *SOMALI PIRACY: NOT JUST A NAVAL PROBLEM*. Erişim: 20 Şubat 2022, <https://csbaonline.org/uploads/documents/2009.04.17-Somali-Piracy-Not-Just-a-Naval-Problem.pdf>

Cha, V. D. (2000). Globalization and the Study of International Security. *Journal of Peace and Research*, 37(3), 391-403.

Chalk, P. (1997). Grey-area phenomena in Southeast Asia: piracy, drug trafficking and political terrorism. *Canberra: Strategic and Defence Studies Centre, Research School of Pacific and Asian Studies*, Australian National University, No: 123, 1-136.

Chalk, P. (2008). The maritime dimension of international security: terrorism, piracy, and challenges for the United States (Vol. 697). Santa Monica CA: Rand Corporation Press.

Charles, N.D. (2011). "Reviewed Work: Somalia, the New Barbary? Piracy and Islam in the Horn of Africa by Murphy Martin N.". *Naval War College Review*, 64(3), (Summer 2011), 141-143.

China Daily. (2009, 14 Nisan). "Obama vows to fight piracy after captain's rescue". China Daily. Son Erişim Tarihi: 15 Mart 2022. http://covid-19.chinadaily.com.cn/world/2009-04/14/content_7675954.htm

Clapham, A. (2021). Booty, Bounty, Blockade, and Prize: Time to Reevaluate the Law. *International Law Studies*, 97(1200). Stockton Center for International Law.

Climate Diplomacy. (Ocak 2008). *Piracy off the Coast of Somalia*. Erişim: 20 Şubat 2022, <https://climate-diplomacy.org/case-studies/piracy-coast-somalia>

Clottey, P. (2010, 28 Haziran). "Somalia Official Says Aim Remains Peace and Security". Voice of America. Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. <https://www.voanews.com/a/somalia-official-says-aim-remains-peace-and-security--97438794/155122.html>

Coggins, B. (2010). Nothing Fails Like Success: Anarchy, Piracy and State-building in Somalia. *International Relations Working Group Paper*. Dartmouth College.

Colás, A. (2016). Barbary Coast in the expansion of international society: Piracy, privateering, and corsairing as primary institutions. *Review of International Studies*, 42(5), 840-857.

Cordingly, D. (1997). *Under the Black Flag: the Romance and the Reality of Life among the Pirates*. New York, Harvest Book.

Counter Terrorism Guide. *The National Counterterrorism Center: Counterterrorism Calendar 2009*. Al Shabaab. Erişim: 20 Şubat 2022, <https://www.dni.gov/nctc/groups.html#africa>

Çalık, T. (2017). Uluslararası Hukukta Deniz Haydutluğu Ve Somali Açıklarındaki Deniz Haydutluğu İle Mücadele (The Piracy in International Law and Combating Piracy off Coast Somalia). *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1), 397-434.

Daniels, C. L. (2012). *Somali Piracy and Terrorism in The Horn of Africa*. Plymouth: Scarecrow Press.

Dean III, W. T. (2016). Air Operations in Somalia: "Black Hawk Down" Revisited. Dorn, A, W. (Ed.), *Air Power in UN Operations* (ss. 253-268) içinde. Londra: Routledge.

Deniz Haber Ajansı. (2009, 8 Ocak). "Somalili neo-korsanlar ile röportaj". Son Erişim Tarihi: 7 Mart 2022. <https://www.denizhaber.net/somalili-neo-korsanlar-ile-roportaj-haber-17070.htm>

Dillon, D. (2005). 'Maritime Piracy: Defining the Problem'. *SAIS Review*, 25(1), 155-165.

Dillon, D. R. (2000). Piracy alert. *The International Economy*, 14(5), 52.

Dippel, C., Gold, R., & Hebllich, S. (2016). Globalisation and anti-globalisation voters: Evidence from Germany. *VOX: CEPR's Policy Portal*, 10(7), 2016.

Drew, P. J. (2012). *An analysis of the legality of maritime blockade in the context of twenty-first century humanitarian law*. Kanada: Queen's University Press.

Drucker, P. (1993a). *Post-capitalist society*. Londra: Routledge.

Drucker, P. (1993b). *Managing in Turbulent Times*. Londra: Routledge, Taylor & Francis Group.

Drucker, P. (2017). *The new realities*. Londra: Routledge, Taylor & Francis Group.

Eklöf, S. (2009). *Pirates in Paradise: A Modern History of Southeast Asia's Maritime Marauders*. Kopenhag: NIAS Press.

Elliott, G. (2010). *Tarihin Sonları: Marx, Fukuyama, Hobsbawm, Anderson*. Çev. Deniz Keskin. İstanbul: Versus Kitap.

Enough. (Nisan 2008). *15 YEARS AFTER BLACK HAWK DOWN: Somalia's Chance?*. Erişim: 20 Şubat 2022, <https://enoughproject.org/files/publications/SomaliaApril2008.pdf>

Evans, P. (1997). The eclipse of the state? Reflections on stateness in an era of globalization. *World politics*, 50(1), 62-87.

Expert Working Group for Climate-related Security Risks. (Aralık 2018). *Somalia Climate-related security risk assessment*. Erişim: 20 Şubat 2022,

<https://static1.squarespace.com/static/553e2ef8e4b06d9495204c9d/t/5c4061594fa51a11f9dd1f1e/1547723143417/Somalia-Report-Expert-Working-Group-on-Climate-related-Security-Risks.pdf>

Food and Agriculture Organization of the United Nations official website. (2008, 19 Mayıs). "More than 2.6 million Somalis in crisis". Son Erişim Tarihi: 2 Mart 2022. <https://www.fao.org/resilience/news-events/detail/ar/c/147917/>

Food and Agriculture Organization of the United Nations official website. (2014, 27 Mart). "Piracy: FAO, Puntland President launch Somali fishermen database". Son Erişim Tarihi: 2 Mart 2022. <https://www.fao.org/emergencies/fao-in-action/stories/stories-detail/en/c/218638/>

Foot, P. David, W. (1970). *The Viking Achievement: The Society and Culture of Early Medieval Scandinavia*. Londra: Sidgwick & Jackson.

Fu, X., Ng, A. K., & Lau, Y. Y. (2010). The impacts of maritime piracy on global economic development: the case of Somalia. *Maritime Policy & Management*, 37(7), 677-697.

Fukuyama, F. (1989). The end of history?. *The national interest*, No: 16, 3-18.

Gettleman, J. (2008, 1 Ekim). "Somalia pirates tell their side: They want only money". New York Times. Son Erişim Tarihi: 15 Mart 2022. <https://www.nytimes.com/2008/10/01/world/africa/01pirates.html>

Giddens, A. (1994). *Beyond left and right: The future of radical politics*. Kaliforniya: Stanford University Press.

Gilpin, R., & Gilpin, J. M. (2002). The challenge of global capitalism: The World Economy in the 21st Century. New Jersey: Princeton University Press.

Göksel, N. K. (2004). Globalisation and the State. *Perceptions: Journal of International Affairs*, 9(1), 1-12.

Goldstein, J.S. Pevehouse, J.C. (2011). *International Relations Brief Edition*. New York: Pearson, Longman.

Gondal, Z. (2009). Drafting for a Post Conflict and Collapsed State-The Case of Afghanistan. *Eur. JL Reform*, 11, 369.

Gosse, P. (2012a). *The history of piracy*. New York: Dover Publications.

Gosse, P. (2012b). *The Pirates' Who's Who: Giving Particulars of the Lives and Deaths of the Pirates and Buccaneers*. Auckland: The Floating Press

Gros, J.-G. (1996). Towards a taxonomy of failed states in the New World Order: decaying Somalia, Liberia, Rwanda, and Haiti. *Third World Quarterly*, 17, 455–471.

Guan, K. C., & Skogan, J. (2007). *Maritime Security in Southeast Asia*. Taylor & Francis.

Gündüz, A. (1998). *Milletlerarası Hukuk, Temel Belgeler Örnek Kararlar*. İstanbul: Beta Yayınları.

Haass, R. N., & Litan, R. E. (1998). Globalization and its discontents: Navigating the dangers of a tangled world. *Foreign Affairs*, 77(3), 2-6.

Halberstam, M. (1988). Terrorism on the high seas: the Achille Lauro, piracy and the IMO convention on maritime safety. *American Journal of International Law*, 82(2), 269-310.

Hallwood, P., & Miceli, T. J. (2014). Modern Maritime Piracy. *University of Connecticut, Department of Economics Working Paper*, No. 2014-01.

Hammond, L. (2013). Somalia rising: things are starting to change for the world's longest failed state. *Journal of Eastern African Studies*, 7(1), 183-193.

Hankiss, E. (1999). Globalization and the end of the nation state?. *World Futures: Journal of General Evolution*, 53(2), 135-147.

Hansen, S. J. (2012). The dynamics of Somali piracy. *Studies in conflict & terrorism*, 35(7-8), 523-530.

Hassan, D., & Hasan, S. M. (2017). Origion, development and evolution of maritime piracy: A historical analysis. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 49, 1-9.

Hastings, J. V. (2009). Geographies of state failure and sophistication in maritime piracy hijackings. *Political Geography*, 28(4), 213-223.

Hastings, J. V., & Phillips, S. G. (2015). Maritime piracy business networks and institutions in Africa. *African Affairs*, 114(457), 555-576.

Hastings, J. V., & Phillips, S. G. (2018). Order beyond the state: explaining Somaliland's avoidance of maritime piracy. *The Journal of Modern African Studies*, 56(1), 5-30.

Haywood, R., & Spivak, R. (2013). *Maritime piracy*. Londra: Routledge.

Heers, J. (2003). *The Babary Corsairs: Warfare in the Mediterranean, 1450-1580*. Londra: Greenhill Books.

Held, D. (1995). *Democracy and the global order: From the modern state to cosmopolitan governance*. Kaliforniya: Stanford University Press.

Held, D. (2013). *Political theory and the modern state*. New York: John Wiley & Sons.

Held, D., & McGrew, A. (1998). The end of the old order? Globalization and the prospects for world order. *Review of International Studies*, 24(5), 219-245.

Helman, G. B., & Ratner, S. R. (1992). Saving failed states. *Foreign policy*, (89), 3-20.

Hirst, P., & Thompson, G. (1995). Globalization and the future of the nation state. *Economy and society*, 24(3), 408-442.

Hirst, P., Thompson, G. (1996). *Globalisation in Question: International Economic Relations and Forms of Public Governance*. J.R. Hollingsworth ve R. Boyer (Ed.), *Contemporary Capitalism: The Embeddedness of Institutions* (s. 337-361), Cambridge: Cambridge University Press.

Hirst, P., Thompson, G., & Bromley, S. (2015). *Globalization in question*. New York: John Wiley & Sons.

Ho, J. (2009). Combating piracy and armed robbery in Asia: The ReCAAP Information Sharing Centre (ISC). *Marine Policy* 33(2): 432-434.

Hobsbawm, E. J., & Cumming, M. (1995). *Age of extremes: the short twentieth century, 1914-1991*. Londra: Abacus Press.

Holton, R. J. (2011). *Globalization and the nation state*. Londra: Macmillan Education.

Hughes, B., & Jones, S. (2012). Convoys to combat Somali piracy. *Small Wars & Insurgencies*, 23(1), 74-92.

Huntington, S. P. (2000). *The clash of civilizations? In Culture and politics*. New York: Palgrave Macmillan.

ICC, International Maritime Bureau, 'Annual Report: Piracy and Armed Robbery against Ships (Report, IMB, 1 January e 31 December 2009). Son Erişim Tarihi: 28 Kasım 2021. https://wikileaks.org/gifiles/attach/131/131106_2009%20Annual%20IMB%20Piracy%20Report.pdf

ICC, International Maritime Bureau. (2005, 18 Ekim). "Unprecedented increase in piracy attacks off Somalia". Son Erişim Tarihi: 5 Mart 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/438-unprecedented-increase-in-piracy-attacks-off-somalia>

ICC, International Maritime Bureau. (2005, 19 Haziran). "Piracy heats up in Somali waters". Son Erişim Tarihi: 3 Mart 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/419-piracy-heats-up-in-somali-waters>

ICC, International Maritime Bureau. (2006, 1 Mayıs). "IMB releases latest piracy statistics". Son Erişim Tarihi: 6 Mart 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/425-imb-releases-latest-piracy-statistics>

ICC, International Maritime Bureau. (2006, 24 Ocak). "Somali pirates detained by US Navy". Son Erişim Tarihi: 5 Mart 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/420-somali-pirates-detained-by-us-navy>

ICC, International Maritime Bureau. (2006, 31 Ekim). "Global piracy decreasing but hotspots remain deadly". Son Erişim Tarihi: 2 Şubat 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/367-global-piracy-decreasing-but-hotspots-remain-deadly>

ICC, International Maritime Bureau. (2007, 10 Temmuz). "IMB report cites spike in piracy". Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/475-imb-report-cites-spike-in-piracy>

ICC, International Maritime Bureau. (2007, 11 Haziran). "Piracy conference urges international intervention to protect shipping off Somalia". Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/355-piracy-conference-urges-international-intervention-to-protect-shipping-off-somalia>

ICC, International Maritime Bureau. (2007, 14 Ekim). "Piracy attacks rise 14% as Nigerian and Somalian coasts become more dangerous". Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/362-piracy-attacks-rise-14-as-nigerian-and-somalian-coasts-become-more-dangerous>

ICC, International Maritime Bureau. (2007, 20 Mayıs). "Piracy attacks spike in Somali waters". Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/365-piracy-attacks-spike-in-somali-waters>

ICC, International Maritime Bureau. (2007, 22 Ocak). "Optimism as piracy attacks fall for third year in a row". Son Erişim Tarihi: 4 Şubat 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/372-optimism-as-piracy-attacks-fall-for-third-year-in-a-row>

ICC, International Maritime Bureau. (2007, 31 Ekim). "IMB reports spike in hijackings near Somalia". Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/376-imb-reports-spike-in-hijackings-near-somalia>

ICC, International Maritime Bureau. (2008, 08 Nisan). "French yacht hijacking part of growing Somali piracy trend". Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022.

<https://www.icc-ccs.org/index.php/396-french-yacht-hijacking-part-of-growing-somali-piracy-trend>

ICC, International Maritime Bureau. (2008, 09 Ağustos). "IMB piracy report highlights trouble in African waters". Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/379-imb-piracy-report-highlights-trouble-in-african-waters>

ICC, International Maritime Bureau. (2008, 09 Aralık). "EU initiative for the Gulf of Aden". Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/348-eu-initiative-for-the-gulf-of-aden>

ICC, International Maritime Bureau. (2008, 09 Ocak). "Reported piracy incidents rise sharply in 2007". Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. <https://icc-ccs.org/icc2514/news/392-reported-piracy-incidents-rise-sharply-in-2007>

ICC, International Maritime Bureau. (2008, 15 Eylül). "Hostages freed by French military". Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/353-hostages-freed-by-french-military>

ICC, International Maritime Bureau. (2008, 18 Kasım). "VLCC hijacked by pirates". Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/349-vlcc-hijacked-by-pirates>

ICC, International Maritime Bureau. (2008, 20 Ağustos). "IMB issues fresh piracy warning to vessels in Gulf of Aden". Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/384-imb-issues-fresh-piracy-warning-to-vessels-in-gulf-of-aden>

ICC, International Maritime Bureau. (2008, 23 Kasım). "Unprecedented rise in piratical attacks". Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/352-unprecedented-rise-in-piratical-attacks>

ICC, International Maritime Bureau. (2008, 25 Ağustos). "Coalition warships set up Maritime Security Patrol area in the Gulf of Aden". Son Erişim Tarihi: 20 Şubat

2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/473-coalition-warships-set-up-maritime-security-patrol-area-in-the-gulf-of-aden>

ICC, International Maritime Bureau. (2008, 30 Ekim). "IMB issues piracy warning to vessels in the Gulf of Aden". Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/378-imb-issues-piracy-warning-to-vessels-in-the-gulf-of-aden>

ICC, International Maritime Bureau. (Ocak 1997). *Piracy and Armed Robbery Against Ships: A Special Report*. Erişim: 20 Şubat 2022

ICC, International Maritime Bureau. (Ocak 1997). *Special Report: Piracy*. Erişim: 20 Şubat 2022

ICC, International Maritime Bureau. (Ocak 2013). *Piracy and Armed Robbery Against Ships*. Erişim: 20 Şubat 2022, <https://www.kvnr.nl/stream/2012-annual-imb-piracy-report>

ICC, International Maritime Bureau. (Ocak 2014). *Piracy and Armed Robbery Against Ships*. Erişim: 20 Şubat 2022, https://www.informazionimarittime.com/file/2013_Annual_IMB_Piracy_Report.pdf

ICC, International Maritime Bureau. (Ocak 2016). *Piracy and Armed Robbery Against Ships*. Erişim: 20 Şubat 2022, <https://www.hellenicshippingnews.com/wp-content/uploads/2016/02/2015-Annual-IMB-Piracy-Report-ABRIDGED.pdf>

ICC, International Maritime Bureau. (Ocak 2017). *Piracy and Armed Robbery Against Ships*. Erişim: 20 Şubat 2022, <http://lignesdedefense.blogs.ouest-france.fr/files/2016-Annual-IMB-Piracy-Report.pdf>

ICC, International Maritime Bureau. (Ocak 2018). *Piracy and Armed Robbery Against Ships*. Erişim: 20 Şubat 2022, <https://www.icc-ccs.org/reports/2017-Annual-IMB-Piracy-Report.pdf>

ICC, International Maritime Bureau. (Ocak 2019). *Piracy and Armed Robbery Against Ships*. Erişim: 20 Şubat 2022, https://www.icc-ccs.org/reports/2018_Annual_IMB_Piracy_Report.pdf

ICC, International Maritime Bureau. (Ocak 2020). *Piracy and Armed Robbery Against Ships*. Erişim: 20 Şubat 2022, https://www.icc-ccs.org/reports/2019_Annual_Piracy_Report.pdf

ICC, International Maritime Bureau. (Ocak 2021). *Piracy and Armed Robbery Against Ships*. Erişim: 20 Şubat 2022, https://www.icc-ccs.org/reports/2020_Annual_Piracy_Report.pdf

ICC, International Maritime Bureau. (Ocak 2022). *Piracy and Armed Robbery Against Ships*. Erişim: 20 Şubat 2022, https://www.icc-ccs.org/reports/2021_Annual_IBM_Piracy_Report.pdf

ICC, International Maritime Bureau. (2007, 23 Nisan). "IMB piracy report notes decline in piracy". Son Erişim Tarihi: 4 Şubat 2022. <https://www.icc-ccs.org/index.php/371-imb-piracy-report-notes-decline-in-piracy>

J.D. (2012, 15 Mayıs). "First Official EU Strike on Land". Somalia Report. Son Erişim Tarihi: 12 Mart 2022. https://piracyreport.com/index.php/post/3353/First_Official_EU_Strike_on_Land

Jackson, R. H., & James, A. (1993). *States in a changing world: a contemporary analysis*. Oxford: Clarendon Press.

Jarle, H. S., von Hoesslin, K., ve Hansen, H. T. (2008). The Destabilization of Puntland: The Decline of Somalia's Strategic Semi-Autonomous Region and its Implications for Maritime Security. *Strategic insights*, 11(4).

Jeong, K. (2015). Diverse piracy patterns and different control mechanisms. *Paper for the ISA Global South Caucus Conference*, 10. 1-28. <http://web.isanet.org/Web/Conferences/GSCIS%20Singapore%202015/Archive/b00abc10-a683-430e-8182-843c385a8acc.pdf>

Jeong, K. (2019). "Piracy and Crime Embeddedness: State Decay and Social Transformation in Somalia". *African Conflict and Peacebuilding Review*, 9(1), 72-99.

Johnson, D., & Valencia, M. (2005). *Piracy in Southeast Asia: Status, Issues and Responses*. Singapur: ISEAS Press.

Kaiser, W., & Calafat, G. (2014). *Violence, Protection and Commerce. In Persistent Piracy* (ss. 69-92). Londra: Palgrave Macmillan.

Kempe, M. (2010). 'Even in the remotest corners of the world': globalized piracy and international law, 1500–1900. *Journal of Global History*, 5(3), 353-372.

Kennedy, H. (2002). *Mongols, Huns and Vikings: Nomads at War*. Londra: Cassell.

Keohane, R. O., & Nye Jr, J. S. (2000). Globalization: What's new? What's not?(And so what?). *Foreign policy*, No: 118, 104-119.

Keyman, F. (1997). *Globalisation, State and Identity*. New Jersey: Humanitarian Press.

Keyserlingk, H. V. (2012). Understanding Somali Piracy: Beyond a State-Centric Approach. *New Research in Global Political Economy Working Paper No. 01/2012*. Kassel Üniversitesi: Sosyal Bilimler Bölümü

Khondaker, A. N., Rahman, S. M., ve Khan, R. A. (2013). Dynamics of piracy in maritime transportation. *Journal of Transportation Security*, 6(3), 193-207.

Konstam, A. (2008). *Piracy: the complete history*. Londra: Osprey Publishing.

Krasner, S. D. (1999). Globalization and sovereignty. D.A. Smith ve diğerleri (Ed.), *States and sovereignty in the global economy* (ss. 50-68) içinde. Londra: Routledge.

Leeson, P. T. (2009). *The invisible hook*. Princeton: Princeton University Press.

Lehr, P. (2006). *Violence at sea: piracy in the age of global terrorism*. Londra: Routledge.

Lehr, P. (2013). "Somali Piracy and International Crime", Emma Leonard and Gilbert Ramsay (Ed.), *Globalizing Somalia: Multilateral, International, and Transnational Repercussions of Conflict* (ss.116-137) içinde . Londra ve New York: Bloomsbury.

Lehr, P. (2019). *Pirates, A New History, From Vikings to Somali Raiders*. Londra: Yale University Press.

Lemnitzer, J. (2014). *Power, law and the end of privateering*. Londra: Palgrave Macmillan.

Leonard, A., Coburn, A., & Bowman, G. (2012). *Organised Crime: Piracy*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lindley, J. (2016). *Somali piracy: A criminological perspective*. Londra: Routledge.

Liss, C. (2011). *Oceans of Crime: Maritime Piracy and Transnational Security in Southeast Asia and Bangladesh*. Singapur: ISEAS Press.

Liss, C. (2020). Non-state actors in the maritime domain: Non-state responses to maritime security challenges. L. Otto (Ed.), *Global Challenges in Maritime Security* (ss. 211-228) içinde. Berlin: Springer.

Liss, C., & Biggs, T. (2016). *Piracy in Southeast Asia: Trends, hot spots and responses* (ss. 15-27). Londra: Routledge.

Lunsford, V. (2005). *Piracy and privateering in the golden age Netherlands*. Berlin: Springer.

Magnusson, M. (1980). *Vikings!*. Londra, Sydney ve Toronto: The Bodley Head.

Mann, M. (1997). Has globalization ended the rise and rise of the nation-state?. *Review of international political economy*, 4(3), 472-496.

Marchal, R. (2011). Somali piracy: The local contexts of an international obsession. *Humanity: An International Journal of Human Rights, Humanitarianism, and Development*, 2(1), 31-50.

Marley, D. F. (2011). *Modern Piracy*. Santa Barbara: ABC-CLIO, LLC.

Martínez-Zarzoso, I., & Bensassi, S. (2013). The price of modern maritime piracy. *Defence and Peace Economics*, 24(5), 397-418.

McCabe, R. C. (2017). *Modern Maritime Piracy: Genesis, Evolution and Responses*. Londra: Routledge.

McFee, W. (1950) *The Law of the Sea*, Philadelphia: J.B. Lippincott. 105-112.

McGreal, C. (2009, 13 Nisan). "Three shots brought down pirates who took Maersk Alabama captain hostage". The Guardian. Son Erişim Tarihi: 4 Mart 2022. <https://www.theguardian.com/world/2009/apr/13/us-navy-maersk-alabama-bainbridge>

Menkhaus, K. (2009). Dangerous waters. *Survival*, 51(1), 21-25.

Middleton, R. (2008). *Piracy in Somalia*. Londra: Chatham House.

Mills, R. E. (2014). The Pirate and the Sovereign: Negative Identification and the Constitutive Rhetoric of the Nation-State. *Rhetoric and Public Affairs*, 17(1), 105-136.

Modisett, L. E. (2002). Is this the end of the nation-state?. *Naval War College Review*, 55(1), 133-140.

Moseley, A. L. E. E. Z. A. (2009). The Implementation of International Maritime Security Instruments in CARICOM States. *UN Office of Legal Affairs, Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea*, 10, 1-107.

Mueller, G. O., & Adler, F. (1985). *Outlaws of the ocean: The complete book of contemporary crime on the high seas* (p. 275). New York: Hearst Marine Books.

Murphy, M. (2009). Somali piracy: Not just a naval problem. *Center for strategic and budgetary assessments*, 16, 1-5.

Murphy, M. N. (2011a). *Somalia: The New Barbary?: Piracy and Islam in The Horn of Africa*. New York: Columbia University Press.

Murphy, M. N. (2011b). Somali Piracy: Why should we care?. *The RUSI Journal*, 156(6), 4-11.

Murphy, M. N. (2013). *Contemporary piracy and maritime terrorism: the threat to international security*. Londra: Routledge.

Murphy, M., Struett, M. J., Carlson, J. D., & Nance, M. T. (2014). Maritime Piracy and the Construction of Global Governance. *Naval War College Review*, 67(2), 15.

Murphy, M.N. (2010). *Small Boats, Weak States, Dirty Money: Piracy and Maritime Terrorism in the Modern World*. Columbia, Hurst.

NDTV Correspondent. (2012, 20 Şubat). "Indian fishermen killed: Two Italian crew members charged with murder". Son Erişim Tarihi: 5 Mart 2022. <https://www.ndtv.com/india-news/indian-fishermen-killed-two-italian-crew-members-charged-with-murder-569269>

Nincic D. (2008) State failure and the re-emergence of maritime piracy. *Paper prepared for presentation at the 49th annual convention of the International Studies Association*, San Francisco, CA, 26–29 Mart.

Nincic, D. (2009). Maritime piracy in Africa: The humanitarian dimension. *African Security Studies*, 18(3), 1-16.

Nincic, D. J. (2013). Trends in Modern Piracy. *The SAIS Review of International Affairs*, 33(2), 105-115.

Nordland, R. (2008, 17 Aralık). "Q&A: Somali Pirate Explains How To Steal Ships". Newsweek Magazine. Son Erişim Tarihi: 8 Mart 2022. <https://www.newsweek.com/qa-somali-pirate-explains-how-steal-ships-83487>

Nordland, R. (2010, 13 Ekim). "Q&A: Somali pirate explains how to steal ships". Newsweek. Son Erişim Tarihi: 10 Ocak 2022. <https://www.newsweek.com/qa-somali-pirate-explains-how-steal-ships-83487>

Odowa, M. (2012, 2 Nisan) "Interview With Abdulkadir Mohamed Afweyne." Somalia Report. Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. https://piracyreport.com/index.php/post/3196/Interview_With_Abdulkadir_Mohamed_Afweyne

Odowa, M. (2012, 22 Nisan). "25 Police Cars in Europe." Somalia Report. Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022.

https://piracyreport.com/index.php/post/586/25_Police_Cars_in_Europe

OECD. (Şubat 2015). *Roadmap for Resilience in Somalia*. Erişim: 20 Şubat 2022, <https://www.oecd.org/countries/somalia/roadmapforresilienceinsomalia.htm>

Ōmae, K. I., & Ohmae, K. (1995). *The end of the nation state: The rise of regional economies*. Simon and Schuster UK.

Ong-Webb, G. G. (2006). Southeast Asian Piracy: Research and Developments.”. *Piracy, Maritime Terrorism and Securing the Malacca Straits*.

Ong-Webb, G. G. (2007). Piracy in maritime Asia: current trends. P. Lehr (Ed.), *Violence at sea: Piracy in the age of global terrorism içinde*. New York: Routledge.

Onuoha, F. C. (2010). Piracy and maritime security off the Horn of Africa: Connections, causes, and concerns. *African Security*, 3(4), 191-215.

Ormerod, H. (1997). *Piracy In The Ancient World: An Essay In Mediterranean History*. Baltimore: John Hopkins.

Oxford English Dictionary, Son Erişim Tarihi: 21 Ekim 2021. <https://www.oed.com/view/Entry/144486>

Palmer, A. (2014). *The new pirates: Modern global piracy from Somalia to the South China Sea*. Londra: Bloomsbury Publishing.

Percy, S., & Shortland, A. (2013). Contemporary maritime piracy: Five obstacles to ending Somali piracy. *Global Policy*, 4(1), 65-72.

Percy, S., & Shortland, A. (2013). The business of piracy in Somalia. *Journal of strategic studies*, 36(4), 541-578.

Percy, S., Shortland, A. (2013). Contemporary maritime piracy: Five obstacles to ending Somali piracy. *Global Policy*, 4(1), 65-72.

Pham, J. P. (2009). The Somali solution to the Somali crisis. *Africa Policy Journal*, 6(205), 71.

Pham, J. P. (2010). Putting Somali piracy in context. *Journal of Contemporary African Studies*, 28(3), 325-341.

Philpott, D. (1999). Westphalia, Authority, and International Society. *Political Studies*, 47(3), 566–589.

Potter, D. W. (2004). *State Responsibility, Sovereignty, and Failed States*.

Potter, D. W. (2006). *The responsibility to protect: no more Rwandas: the international community and humanitarian intervention in the 21st century*. Doktora Tezi, University of Tasmania, Tazmany.

Prendergast, J. (2008). 15 Years After Black Hawk Down: Somalia's Chance?. *Enough, Strategy Paper*, 18, 1-13.

Prendergast, J., & Thomas-Jensen, C. (2007). Blowing the horn. *Foreign Affairs*, 86(2), 59-74.

Ralph, T.W. (1974). *Pirates in History*. Baltimore: York Press.

Rediker, M. (2004). *Villains of all nations: Atlantic pirates in the golden age*. New York: Verso.

Reid, A. (2010). Violence at Sea: Unpacking" Piracy" in the Claims of States over Asian Seas. R.C. Antony (Ed.) *Elusive Pirates, Pervasive Smugglers: Violence and Clandestine Trade in the Greater China Seas* (ss. 15-26) içinde. Hong Kong: Hong Kong University Press.

Reva, D. (2018, 7 Kasım). "Ten years on, is Somali piracy still a threat?". ISS Today. Son Erişim Tarihi: 2 Mart 2022. <https://issafrica.org/iss-today/ten-years-on-is-somali-piracy-still-a-threat>

Reynolds, P. (2008, 9 Aralık). "Rules frustrate anti-piracy efforts". BBC News. Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/7735144.stm>

- Ritchie, R. C. (2009). Living with pirates. *Rethinking History*, 13(3), 411-418.
- Robertson, R. (1992). *Globalization: Social theory and global culture*. Londra: Sage Publications.
- Rodrik, D. (1998). Has globalization gone too far?. *Challenge*, 41(2), 81-94.
- Rönsberg, A. (2015, 17 Eylül). "Trial against alleged Somali pirate kingpin begins". Deutsche Welle. Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. <https://www.dw.com/en/trial-against-alleged-somali-pirate-kingpin-begins/a-18720966>
- Rosecrance, R., Solingen, E., & Stein, A. (2006). Globalization and Its Effects: Introduction and Overview. R. N. Rosecrance ve A. A. Stein (Ed.), *No More States?: Globalization, National Self-Determination, and Terrorism* (ss. 3-22) içinde. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield Publishers.
- Rosenau, J. N. (2000). The governance of fragmentation: Neither a world republic nor a global interstate system. *Studia Diplomatica*, 53(5), 15-39.
- Russell, D. (2010). *Who Rules the Waves?: Piracy, Overfishing and Mining the Oceans*. Londra: Pluto Press.
- Said Salah, S. (2011, 30 Mart). "Somaliland Opens Pirate Prison With UN Funding". Somalia Report. Son Erişim Tarihi: 12 Mart 2022. [https://piracyreport.com/index.php/post/415/Somaliland Opens Pirate Prison With UN Funding](https://piracyreport.com/index.php/post/415/Somaliland%20Opens%20Pirate%20Prison%20With%20UN%20Funding)
- Santoro, M. A. (2010). Post-Westphalia and its discontents: Business, globalization, and human rights in political and moral perspective. *Business Ethics Quarterly*, 20(2), 285-297.
- Schbly, G., & Rosenau, W. (2013). *Piracy, Illegal Fishing, and Maritime Insecurity in Somalia, Kenya, and Tanzania*. Alexandria: CNA.
- Scholte, J. A. (2008). Defining globalisation. *World Economy*, 31(11), 1471-1502.

Schulze, K. (2004). *The free aceh movement (GAM): Anatomy of a separatist organization*. Washington, DC: East-West Center Washington.

Seha L. Meray, (1960). "Bazı Türk Andlaşmalarına Göre Korsanlık ve Deniz Haydutluğunun Yasaklanması", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, s. 106

Sheikh, A. (2009, 14 Nisan). "Rebels hit back after pirates slain". Reuters News Agency. Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. https://www.thestar.com/news/world/2009/04/14/rebels_hit_back_after_pirates_slain.html

Sherry, F. (1986). *Raiders and Rebels: The Golden Age of Piracy*. New York: Hearst Marine Books.

Shortland, A. (2010). The Business of Piracy in Somalia. Weekly Report, ISSN 1860-3343. Berlin: DIW. <https://www.econstor.eu/handle/10419/151098>

Silva, M. (2013). Failed states: causes and consequences. *International Journal of Public Law and Policy*, 3(1), 63-103.

Sim, Y. H. (2014). Studying Piracy and Surreptitious Activities in Southeast Asia in the Early Modern Period. Y.H. Sim (Ed.) *Piracy and surreptitious activities in the Malay Archipelago and adjacent seas* (s. 1-17) içinde. Singapur: Springer.

Somalia Report. (Mart 2012). *EU NAVFOR Mandate Extension Misguided*. Erişim: 20 Şubat 2022, https://piracyreport.com/index.php/post/3165/EU_NAVFOR_Mandate_Extension_Misguided

Sorenson, G. (1998). IR Theory after the Cold War. *Review of International Studies*, No:24, 83-100.

Sörenson, K. (2008). State Failure on the High Seas – Reviewing the Somali Piracy State Failure on the High Seas – Reviewing the Somali Piracy. *FOI Somalia Papers: Report 3*, 1-47.

Stavridis, J. (2021). *Deniz Gücü: Okyanusların Tarihi ve Jeopolitik Önemi*. Çev. Nil Tuna, Varol Ataman. Epsilon Yayınları. İstanbul.

Steger, M. (2003). *Küreselleşme*. Çev. Ersoy Abdullah. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Sterio, M. (2009). Fighting Piracy in Somalia (and Elsewhere): Why More is Needed. *Fordham International Law Journal*, C.XXXIII, No:2, s. 375.

Stiglitz, J. E. (2021). Globalization in the aftermath of the pandemic and trump. *Journal of Policy Modeling*, 43(4), 794-804.

Strange, S. (1997). The erosion of the state. *Current History*, 96(613), 365.

Strange, S. (1999). The westfailure system. *Review of International Studies*, 25(3), 345-354.

Sullivan, A. K. (2010). Piracy in the Horn of Africa and its effects on the global supply chain. *Journal of Transportation Security*, 3(4), 231-243.

T.C. Dışişleri Bakanlığı. (Ocak 2020). *Somali'nin Ekonomisi*. Erişim: 20 Şubat 2022, <https://www.mfa.gov.tr/somali-ekonomisi.tr.mfa>

The Guardian. (2008, 21 Nisan). "UN predicts massive crisis". Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022.

<https://www.theguardian.com/world/2008/apr/21/somalia.unitednations>

Thomas, J. H. (2014). Merchants and maritime marauders: the East India Company and the problem of piracy in the eighteenth century. *The Great Circle*, 36(1), 83-107.

Thomson, J. E. (1996). *Mercenaries, pirates, and sovereigns*. Princeton: Princeton University Press.

Thürer, D. (1999). The “failed state” and international law. *International Review of the Red Cross*, 81(836), 731-761.

Townsley, M., Leclerc, B., & Tatham, P. H. (2016). How super controllers prevent crimes: Learning from modern maritime piracy. *British Journal of Criminology*, 56(3), 537-557.

Treves, T. (1958). Geneva Conventions on the Law of the Sea. UN Audiovisual Library of International Law. Son Erişim Tarihi: 28 Kasım 2021. <http://legal.un.org/avl/ha/gclos/gclos.html>.

Twyman-Ghoshal, A. (2013). *Understanding contemporary maritime piracy*. Doktora Tezi, Northeastern University, Massachusetts.

Twyman-Ghoshal, A. A. (2014). Contemporary piracy research in criminology: a review essay with directions for future research. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 38(3), 281-303.

UN. Secretary - General. (Ekim 2011). *Report of the Secretary-General on the protection of Somali natural resources and waters*. Erişim: 20 Şubat 2022, <https://digitallibrary.un.org/record/714294>

United Nations Security Council. (Kasım 2020). *The situation with respect to piracy and armed robbery at sea off the coast of Somalia Report of the Secretary-General*. Erişim: 20 Şubat 2022, <https://undocs.org/en/S/2020/1072>

Vagg, J. (1995). Rough Seas? Contemporary Piracy in South East Asia. *The British Journal of Criminology*, 35(1), 63-80.

Van Ginkel, B., & Van der Putten, F. P. (2010). *1. Introduction: The International Response To Somali Piracy*. In *The International Response to Somali Piracy*. Leiden: Brill Nijhoff Press.

Vergne, J. P. (2013). The pirate and the capitalist: A love story?. *Policy: A Journal of Public Policy and Ideas*, 29(3), 3-9.

Villar, R. (1985). *Piracy today: robbery and violence at sea since 1980*. Londra: Conway Maritime.

Voice of America (2009, 28 Ekim). "Somalia Pirates Hijack Third Ship Since June". Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. <https://www.voanews.com/a/a-13-2005-10-11-voa14-66904462/262591.html>

Voice of America. (2002, 30 Ekim). "ABD Dış Politikasına Yeniden Yön Veriyor". Son Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022. <https://www.amerikaninsesi.com/a/a-17-a-2002-10-30-14-1-87882502/802559.html>

Warren, J. F. (2002). *Iranun and Balangingi: Globalization, maritime raiding and the birth of ethnicity*. Singapur: NUS Press.

Warren, J. F. (2007). A tale of two centuries: the globalization of maritime raiding and piracy in Southeast Asia at the end of the eighteenth and twentieth centuries. In *A World of Water* (pp. 123-152). Brill.

Westberg, A. B. (2015). Bloodshed and breaking wave: The first outbreak of Somali piracy. *Scientia Militaria: South African journal of military studies*, 43(2), 1-38.

Whatley, A. T. (1874). Historical sketch of the law of piracy. *Law Mag. & Rev. Montly J. Juris. & Int'l L. Both Branches Leg. Prof. Home & Abroad* 4th ser., 3, 536.

Winn, J. I., & Govern, K. H. (2008). Maritime pirates, sea robbers, and terrorists: New approaches to emerging threats. *Homeland Security Rev.*, 2(2), 131.

Wolf, M. (2001). Will the Nation-State Survive Globalization? *Foreign Affairs*, 80(1), 178–190. <https://doi.org/10.2307/20050051>

World Bank. (Ocak 2013). *The Pirates of Somalia : Ending the Threat, Rebuilding a Nation*. Erişim: 20 Şubat 2022, <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/16518>

Yikona, S. ve diğeri. (2013). *Pirate Trails: Tracking The Illicit Financial Flows from Pirate Activities off The Horn of Africa*. Washington DC: World Bank Group.

Young, Adam J. (2007). *Contemporary Maritime Piracy in Southeast Asia: History, Causes and Remedies*. Singapur: Institute of Southeast Asian Studies.

Yusuf, A. A. (2003). Government Collapse and State Continuity: The Case of Somalia. *The Italian Yearbook of International Law Online*, 13(1), 11-33.